

Shams-ul-Ulama Dastur Dr. Peshotanji Behramji Sanjana, M. A., Ph. D.
The late Parsee High Priest of Bombay.

THE DÎNKARD

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT OF BOOKS VI. AND VII.
THE SAME TRANSLITERATED IN ROMAN CHARACTERS,
TRANSLATIONS OF THE PAHLAVI TEXT INTO THE
ENGLISH AND GUJERATI LANGUAGES, WITH
FULL ANNOTATIONS AND A GLOSSARY
OF SELECT WORDS

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJÂNÂ, B.A.
PRINCIPAL, SIR JAMSHEDJI JIJIBHAI ZARATHUSHTI MADRESSA.

VOLUME XIII.,

CONTAINING THE PAHLAVI

ZARATHUSHTRA-NÂMAG, PART I.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF THE TRUSTEES
OF THE
SIR JAMSHEDJI JIJIBHAI TRANSLATION FUND.

LONDON :
KEGAN PAUL, TRENCH, TRUBNER & CO.

IN THE YEAR 1282 OF YAZDAZARD, AND 1912 OF CHRIST.

[*All rights reserved*]

PRINTED AT BOMBAY AT
THE CANTON PRINTING WORKS, BY G. W. & A. E. CLARIDGE
THE BRITISH INDIA PRESS, BY B. MILLER;
AND
THE GUJERATI PRINTING PRESS, BY E. S. DESAI.

CONTENTS.

	Page.
Introduction I.	VII
Introduction II.	XV
Six facsimile pages of the original manuscript DM. of the Dinkard...	XXIII
The Pahlavi text of the Dinkard, Book VI., E., (to the end) ...	1-36
" " " of Book VII....	1-66

ENGLISH TRANSLATION.

THE DINKARD, BOOK VI., E..

(§ I.) On the embellishment of one's own disposition, and one's communion with the sacred beings	1
(§ II.) On the company of God and that of the Devil	"
(§ III.) On the settlement of one's account for the body and the soul	"
(§§ IV-V.) On the man of spiritual belief	2
(§ VI.) On the charitable man	"
(§ VII.) On constancy	"
(§ VIII.) On pure nature, pure wisdom, and pure conscience	"
(§ IX.) On the abode of sacred beings in a truthful person	3
(§ X.) On the keeping of one's door open to the poor	"
(§ XI.) On the effects of drinking wine on the pious and the wicked respectively	"
(§ XII.) On the wicked man	4
(§§ XIII-XVI.) On the spiritual and the physical wealth	"
(§§ XVII-XXI.) On what is good for the body and for the soul respectively	5
(§ XXII.) On the excellent monitions of Bakht-afrit	5-6
(§§ XXIII-XXIV.) On the bestowal of wealth on the worthy people	7
(§§ XXV-XXVI.) On association with the good and the evil people	"
(§ XXVII.) On the effects of bewilderment on the soul	"
(§ XXVIII.) On penitence and contentment	8
(§ XXIX.) What man is truly charitable?	"
(§ XXX.) On <i>drivishism</i>	8-9
(§ XXXI.) On miscellaneous ethical monitions	10-11
(§ XXXII.) On what is necessary for human life and for the soul	12
(§ XXXIII.) On forbearance, clarity, and self-exertion	"
(§ XXXIV.) On gratitude and guardianship, and on deafness, dumbness and blindness	12-13
(§ XXXV.) One must exert himself for the object for which he is created	13-14
(§§ XXXVI-XXXVII.) On knowledge and attainment	15
(§§ XXXVIII.) On religion, good nature, wisdom, virtue, glory, gratefulness, contentment, kind treatment, and obedience to God	15-17
(§ XXXIX.) On spiritual observations	17
(§ XL.) On the bondage of Aharman	"
(§ XLI.) On the fruits of avarice, lust, self-love, arrogance and discord	17-18
(§ XLII.) On making an enemy a friend	18
(§ XLIII.) On the arrogant and wicked masters	18-19
(§ XLIV.) On what is good knowledge	19
(§ XLV.) On the miscellaneous sayings of the <i>Paôryôthaêshas</i>	20

BOOK VII. THE ZARATHUSHTRA—NÂMAG.

PAHLAVI INTRODUCTION.

	Page.
Propitiation of the Creator Aûharmazda	1
(§1) A brief substance of Book VII	"
(§3) About Aûharmazda's nature	2
(§5) About the existence of the creation and the first requirements of mankind	3
(§8) About the prophets, acceptors and promoters of the Mazdayasnian Religion	4
(§9) About Gâyôgmard and his progeny, and the declarations of Aûharmazda unto them	"
(§12) About Hadish, the spirit of agriculture	5
(§14) About the beginning of manufacture, cattle-breeding, house- building, and primitive carpentry among men	6
(§15) On the bestowal of glory on Sâmag by God, and its results. ..	"
(§16) On the bestowal of glory on Vâçgereta and Haôshyanga, and its results	7
(§19) On the bestowal of glory on Tâkhmûrap, and its results	"
(§20) " " " on Yima-Shaôta " " "	8
(§25) " " " on Fraôdûn the Âspigân, and its results. ..	9
(§28) " " " on Âirich, son of Fraôdûn, and its results. ..	11
(§29) " " " on Mânûsh-gar, and on Mânûsh-chihr, and its results	"
(§31) " " " on Aûzôb, son of Tûmâsp, and its results. ..	12
(§32) " " " on Kereshâsp, son of Sâm, and its results. ..	13
(§33) " " " on Kaê-Kabâd, and its results	"
(§34) " " " on Pâtakhsrôb, and its results	14
(§35) " " " on Kaê-Ûsa, and its results	"
(§36) " " " on Aôshnara, and its results	"
(§38) " " " on Kaê-Siyâvakhsh, and its results	15
(§39) " " " on Kaê-Haôsrava, and its results	16
(§41) " " " on Zarâtûshtra, and its results	"
(§44) The headings of the ten chapters contained in Book VII. ...	17

BOOK VII., CHAPTER I.

The heading of this chapter	19
(§§1-5) On the descent of the glory of Zarâtûshtra from the spiritual existence to the material through a series of material conditions, and the spread of light and lustre everywhere on earth	"

BOOK VII., CHAPTER I.—(*contd.*)

	Page.
(§§6-8) About the discomfiture of evil people in killing Z.'s mother; the dire winter, pestilence and other calamities caused by them; and their attempt to remove the maiden out of her country	20
(§§9-13) About the instigation of the people by the Kavis and the Karapans to send away the maiden out of her native village to the land of the Spitâmas, where according to the divine will she lived and got married to Pôrûshâsp	21
(§§14-18) The passing on of the <i>fravâhar</i> of Zarâtûshtra by the Creator Aûharmzada to the parents of Z. through a <i>haôma</i> plant	22
(§§17-18) The choice of Dûgdâub to be the mother of Zarâtûshtra by the Ameshaspendis	„
(§§20-21) The choice of Pôrûshâsp to be the father of Z. by the same.	24
(§§22-23) Description of the <i>haôma</i> plant	„
(§§24-25) The advent of Vôhûman and Ashavahishta on earth in human form, together with the <i>fravâhar</i> of Z.	25
(§§26-28) Their meeting with two birds, who long for the <i>haôma</i> , and take it to their nest	„
(§§29-38) The meeting of Pôrûshâsp with the archangels, and what happened afterwards	26
(§§39-42) The six white cows of yellow ears, and the drinking of the milk of two of them mixed with the juice of the <i>haôma</i> by Z.'s parents	29
(§§43-45) The design of Chishmag and his 53 confederates to cause destruction in the village of the Spitâmas and to cause the death of Z. in his mother's womb	30
(§§47-52) The conjugal love and endearment of Pôrûshâsp and Dûgdâub, and the wicked behaviour of evil people	31
(§§53-55) The illness of Dûgdâub, divine inspiration to her by the sacred beings, and her restoration to health	32
(§§56-58) Three days before the birth of Z. the village of Pôrûshâsp became all illuminated, and the fright and confusion of its inhabitants at first, and their foreboding of the birth in it of "the glorious man" afterwards	33
(§§59-67) The foretelling of the birth of Z. by Yima, Fraëdûn and other illustrious persons, as well as by the <i>1ôrâ-î-âvadhât</i> and the bull of Kâc-Ûsa, and the story of the latter and Srita	34
(§§68-69) Failure of Frâsiyâv in seeking the glory of Zarâtûshtra, before the latter was born	37
(§70) The genealogy of Zarâtûshtra	„

BOOK VII., CHAPTER II.

The heading of this chapter... ..	39
(§§1-3) About the laughing of Zarâtûshtra at his birth	„
(§§4-16) About the mischievous schemes and designs of Dûrâsrûb to kill Z. in his infancy by exposing him to fire, oxen, horses and wolves	„

BOOK VII., CHAPTER II.

	Page.
(§§17-19) Z. protected by Sraōsha and Vohūman, and what happened afterwards	43
§(20-21) About the land of the Spitāmas described by Dūrāsrūb as advancing, well-commanding, developing, well-warring and generous	44
(§22) About the foretelling by Dūrāsrūb of the coming of Vohūman to Zaratūhshtra, of the Prophet's conference with Aūhar-mazda, and of the propagation of the Religion in the world ...	45
(§§23-31) About Pōrūshāsp's inquiry as to his son's laughing at birth, and the prognostications of Brātrūg-rish about the illustrious future of Z.	46
(§§32-33) A story illustrating the strong mind and sagaciousness of Z.	48
(§§34-38) About the meeting of Dūrāsrūb, Brātrūg-rish and Pōrūshāsp at the house of Pōrūshāsp, Dūrāsrūb's attempt to consecrate the meals set before him, the religious dispute which arose between Zaratūhshtra and his father, and the religious dialogue between them	48
(§§39-40) About the dialogue between Zaratūhshtra and Dūrāsrūb regarding the latter's murderous designs	49
(§§41-43) About the effects of nervousness and dismay on the mind of Dūrāsrūb on hearing Z.'s reply	50
(§§44-45) Owing to terror and heartlessness Dūrāsrūb was attacked by a fatal disease which brought on his death	51
(§§46-50) About the excellent mental and physical qualities of Z., his gloriousness and angelic nature, his salvation of mankind, and the insinuations of the Kigs and the Karapans to confound and defeat Z.	52
§(51-53) About the crossing of the four channels of the river Dāitya by Z. for fetching its pure water, and his meeting with Vohūman who held in his hand a shoot of the cypress tree, which was the symbol of spiritual peacefulness	„
(§§54-61) The dialogue between Z. and Vohūman	55
(§62) About Vohūman's leading Z. to a conference with Aūhar-mazda	„
Contents of the Gujerati Translation	III-VI
The Gujerati Translation of Book VI., E.	1-25
„ „ „ „ of Book VII.	1-65
Glossary of Select Words	1- 7
Additions, alternatives and corrections	8

INTRODUCTION.

I.

The Pahlavi text in this volume begins with the E. section of Book VI., which is here completed. It is followed by the text of Book VII., commencing with the Pahlavi Introduction to the end of chapter II. As in the previous volumes, the more correct manuscripts DP. and K. 43 were of great help to me, they have indeed facilitated my task of preparing the text of the portion of Book VI. contained in this volume. But in the case of the text of Book VII., DM. being the only old manuscript extant, I had to patiently work solely with that material at hand, which is full of errors, inaccuracies and omissions. The seventh book being one of the most important books of the Pahlavi Dīnkard, containing as it does the interesting *Zarātūshtra-nāmāg*, a more helpful manuscript of the book than DM. was most desirable. This desideratum was much felt by me during the progress of this work.

The text of the portion of Book VI. here given, is for the first time edited and translated by me into English and Gujarati. The contents of it are rather interesting and edifying. They are almost of the same nature as those of the preceding volume. Communion with Ahuramazda and other sacred beings subordinate to Him, is an obligation which results in the embellishment of one's disposition, piety and sanctity (E., § I). There are no precepts which are of greater importance to man than the daily questions to himself:—"Am I in company of God, or of the Devil?" or in other words: "Am I in company of Good, or of Evil?" "How have I behaved? Why have I come to this world? What have I to do? Why have I to depart from this world? And when I depart where-to shall I go?" (E., §§ II-III). True charity implies self-exertion to earn more than sufficient for one's purpose, and to

give away the surplus for the relief of the needy ones (§ VI), for whom one shall always keep one's door open (§ X). According to the idea of the ancient Irânians, wine-drinking had quite different effects on the virtuous and the wicked (§ XI). Much stress is laid on devotion to what is spiritual (§§ XIII-XVI). One's own example of character and holiness is better than precepts in words (§ XV). The best remedy is moderate eating, and the best doctrine the constant thinking of piety (§ XVII); and nobody does anything who does it not for the good of his soul (§ XXI). Everybody ought to follow the example of the carder of cotton; because in the same way as the pursuit of carding aims at getting cotton rid of dust and renders it soft, so shall every man in respect of his mind wish it and temper it (§ XXII). He is charitable who does not bestow wealth except on the worthy (§ XXIII). Virtuous piety is the means of driving out evil from the world (§ XXX). One shall kill out anger while in authority, and also while in want of power and affliction; and one shall refrain from causing injury and affliction to others; and one shall take account of oneself three times **daily** as to this:—"What have I eaten and what have I saved **to-day**, and whether whatever was done and whatever was eaten by me was for the deliverance of my soul or not, and as to this whether God has been the helper or the Devil?" When one has experienced even much fright and injury from a man, one shall not be revengeful to him, nor an enemy to that man, and of maleficent desire; but if he is friendly and of beneficent desire, he becomes holy thereby (§ XXX). Diligence, health, food, comfort, fearlessness and joy are necessary for the life of man in this world; duty, self-exertion for good acts, and abstinence from sin, for the soul (§ XXXII). Openness in thought, word and deed is unanimously good; and gratefulness, contentment and kind treatment are exceedingly proper for the redemption of the soul (§ XXXVIII). A good king is a *sraōsha-ārāe*, who is obedient to Ahura-mazda, and executes all His divine commandments. He who thinks that no individual in this world is able to remove

his own little trouble, then he is no friend of mankind; since the fruit of good nature is the friendship of mankind. These two moral principles are the best: "To be good oneself, and to do good to others" (§ XLV).

It is clear from the substance of Book VI. given above, that in order to render man an ideal servant of God no other religion in the world can surpass the Zoroastrian moral doctrine mentioned above, a doctrine which may be called, without any exaggeration, the ethics of ethics, based on the earliest prophetic Revelation of Zarathushtra. May his soul rest in peace!

This thirteenth volume further contains the Pahlavi introduction and two chapters of the seventh book of the Dinkard, which may be properly entitled the Pahlavi *Zarathushtra-nâmag*, the earliest of its kind in the ancient Iranian lore. It makes us cognizant of the early Zoroastrian ideas and belief regarding the remarkable personages who were endowed with *hvarcnô* (glory) by God, and who helped in fulfilling His divine will. It especially gives the Avestic history of the bringing of Zarathushtra's *fravâhar* into this world by the Ameshaspentas, including a series of miracles extending from the birth of the great Prophet of Irân until the Resurrection of mankind. The Avestic basis of this Book VII. was the Spend Nask, which was one of the 21 Nasks of the Avesta Scriptures, and corresponded to the thirteenth word, *angheush*, in the *Ahuna-vairya* prayer (which contains in all twenty-one words). This Nask was devoted to the biography of Zarathushtra, and spoke of the earthly composition of the material body with the *fravâhar* and the soul of the Prophet, of the nature of his spiritual birth in heaven, and his material birth on earth, of his conference with the Deity at thirty years of age, and the occurrence of seven such conferences in ten years. It described the many miracles and marvels attributed to the Prophet, which are collected in the seventh book of the Dinkard, and later on recounted in the Pahlavi *Selections of Zâd-spâram* and the Persian *Zaratusht-nâmah*. The same Nask gave the history of the Revelation, alluded to the conferring of the

how (those three) were connected with the parents, (how) the parents came together, (how they) were combined in the mother, and (how) the birth (took place) from the mother, (and) whatever (referred) to the same subject. And also about the arrival of both the spirits, the good one for increasing and the evil one for destroying; the (final) triumph of the good spirit, and the fostering and nourishing (*parvarishn*) of Zarathushtra."

This clearly indicates that the statements regarding the miraculous birth and prophetic career of Zarathushtra, and the sublime miracles associated with him, which are narrated in Book VII., are not unauthenticated by the Avesta. It is also demonstrated by most of the Gâthic hymns that Zarathushtrianism is a monotheistic Revelation, and by Gâthâ XXIX. that Zarathushtra was the chosen messenger of our Lord Ahura-mazda. This is an attestation which naturally strengthened the ancient Irânian belief in miracles. According to the *Spend Nask* and the *Dinkard*, Book VII., all miracles regarding Zarathushtra's birth were produced by supernatural agency; and the adequate cause for their occurrence being found in Ahura-mazda and the Ameshaspentas (especially Vohûman and Ashavahishta), no human reasoning could bring forth objections as far as the Omnipotence of God is concerned. No staunch adherent of the Mazdian Revelation will believe that most of the miracles described in the Pahlavi *Zarathushtra-nâmag* do not coincide with the knowledge which is derived from the Avesta of God's providence over His "best man" (Zarathushtra) — the Mazdian miracles being the sublime and supernatural means of producing on earth in an embodied form the material and spiritual essence of Zarathushtra, so beloved and favoured of Ahura-mazda in Heaven. But it cannot be denied that some of the miracles do not coincide with our knowledge of God derived only from nature. If they were such works as coincided with what we know of God from nature, then they should be regarded as ordinary phenomena not unknown to man. There are some miracles in the seventh book, which only claim to be the result of chance

accidents (see pp. 41-44 of my English translation), and some which only claim to be the result of Zarathushtra's superior sagacity, foresight and moral instinct (see pp. 48-56).

Besides the authority of the *Spend Nask*, the *Chitradâd Nask* and the *Zamyâd Yasht* (§§ 25-93) are additional bases to which may be traced the compilation of the Pahlavi Introduction to Book VII. Here are enumerated the illustrious kings and personages who were endowed with the *hvarenô* (glory), from the first king Gayômarâd down to Kaê-Vishtâspa, as well as their moral, social and religious exploits for the amelioration of humanity. Their names are Masyê, Masyâni, Sâmag, Vâêgereta, Haôshyanga, Takhmûrap. Yima-shaêta, Fraêdûn the Âspigân. Airich, Mânûsh-chêhr, Aûzôb, Kêrêshâspa, Kaê-Kavâd, Pâtakhsrôb, Kaê-Ûsa, Kaê-Arsh, Aôshnara, Kaê-Siyâvakhsh, Kaê-Haôsrava, and Zarathushtra. Here we meet with the name also of the good genius Hadish, and that of the Arab chief, Amâûl-bâtag, who revolted against Pâtakhsrôb.

The first chapter of Book VII. begins with the descent of the divine glory from the presence of Ahura-mazda down on earth to the fire which was in the house of Zôish, and from that fire to the wife of Frâhim-ravânân Zôish and the grandmother of Zarathushtra. It relates the birth of Dûgdâûb, whose glory and radiance caused alarm among the Kîgs, the Karapans and other inhabitants of the suburb wherein lived Frâkht-ravânân-Zôish. They compelled her father to remove her to the land of the Spitamas, where Pôurûshaspa resided with his father Patîritaraspa, and to whom, according to the will of God, Dûgdâûb was afterwards married. It further describes the descent of the *fravâhar* and the material of Zarathushtra, which was conveyed to a stem of *haôma* by the help of the archangels Vohûman and Ashava-hishta, the planting of that *haôma*, the eating of the *haôma* by cows, and the drinking of their milk by Zarathushtra's parents, in whom was formed the combination of his spiritual and material essence, which led to the birth of the Prophet, an event that occurred thirty years before the end of the sixth millenium of the existence of the evil spirit Aharman in the

universe. It also narrates how some evil people attempted to destroy the Prophet before and at his birth. Then follows at the end a complete genealogy of Zarathushtrâ.

To the contents of Book VII., chapter I., there is some addition in the later Persian *Zaratusht-nâmah*, written in verse, in A.C. 1278, by Zarâtûsht Behrâm. It relates that before Zarathushtra was born his mother had seen herself in a dream attacked by wild beasts for killing the offspring in her womb ; thereupon she consulted an astrologer who foretold that the child that was to be born had before him a very illustrious future. The alarm of the Kîgs and the Karapans on seeing the radiance of Dûgdâûb, and on the hearing of the birth of the Prophet, is also alluded to in the Vendîdâd, Fragard XIX, §§ 43-47.

The second chapter of Book VII. begins with the miracle of Zarathushtra's laughing at birth. This may be perhaps another interpretation of a passage in the Fravardin Yasht, viz. 93-94 : "In whose birth and growth the waters and the plants rejoiced ; in whose birth and growth the waters and the plants grew ; in whose birth and growth all the creatures of the good creations cried out, Hail ! 'Hail, to us ! for he is born, the *âthravan*, Spitama Zarathushtra.....'" In other words all Nature smiled at the Prophet's birth and cried out, Hail !

This second chapter further relates the malignant designs of the Karapans to destroy the Prophet in his infancy by exposing him to fire, oxen, horses, and wolves ; all proving fruitless, as the infant was saved by chance occurrences. In those evil designs were implicated Dûrâsrûb, Brâtrûg-rîsh, (according to the Pahlavi *Selections of Zâd-spâram*) the five Karapans who were brothers, with the Aûsikhshes (Avestâ *Usij*), and the four brothers of Zarathushtra. Dûrâsrûb attempts to kill him with a dagger, but his hands are disabled. Brâtrûg-rîsh, the Karapan, foretells Zarathushtra's future successful career. The Persian *Zaratusht-nâmah* adds that the child had been kept in the custody of Barzân-karûs, till he became seven years old. Next we find in Book VII., chapter II., details regarding the coming of Dûrâsrûb to the house of Pôurûshaspa, his attempt to consecrate the meals set before

him, the dispute which arose between him and Zarathushtra, the dialogue between the latter and his father, Zarathushtra's crossing the four channels of the river Dâitya for bringing its pure water for *haôma* ritual, his meeting at the Dâitya with the Ameshaspenta Vohûman, who led him to a conference with Ahura-mazda, etc. *The Selections of Zâd-spâram* (about A.C. 900) add to these details a vision of Zarathushtra at the age of thirty, in which he saw as though he was going to a place where a *maïdyô-zarem-gâhambâr jashan* was being celebrated on the 45th day of the year, and a large concourse of people headed by Maïdyô-mâh, the brother of Pôurûshaspa, was coming into his presence.

The Pahlavi *Zarathushtra-nâmag* in the Dinkard, Book VII., is the oldest of the existing Pahlavi and Persian records of its kind, and seems to have been compiled mostly from the Pahlavi Version of the Avesta Nasks, especially Spend and Chîtradâd. From internal evidence its compilation cannot be dated later than the reign of Khûsro I., or earlier than the reign of Shahpûhr II. In it are fully quoted with the Pahlavi translation of the Avesta, almost all the glosses of the Pahlavi commentators, which prove that the compiler was faithful to the original sources while writing Book VII., which is so far a trustworthy monument of the ancient history of the Prophet.

During the progress of this volume I have consulted the following books, for which I am indebted to their authors:— (1) *The Sacred Books of the East*, vol. XLVII., Pahlavi Texts, Part V., translated by E. W. West, 1897 ; (2) *The Persian Zaratusht-nâmah*, translated into Gujerati by Peshotan Dastur Behramji Sanjana, 1864 ; (3) *Le Livre de Zoroaster*, edited and translated by Frederic Rosenberg, 1904.

The photograph given in this volume is that of the late pre-eminent Pahlavi scholar to whom Orientalists and especially Pahlaviists are deeply indebted for his persevering, laborious and successful work in deciphering, editing and translating for the first time one of the most difficult parts of the Dinkard, (viz., Books III., IV., and in part V.), which extends over volumes I.—IX. of his edition.

II.

In my Introduction to this volume I may be allowed to make a few remarks, in the interest of Pahlavi students in India and Europe, on the recently printed copy of the manuscript¹ of the Dīnkard belonging to the late Dastur Mūllā Fīrūz, and now in the Mūllā Fīrūz Library at Bombay, and published by "The Society for the promotion of Researches into the Zoroastrian Religion," of Bombay. These remarks are rendered the more necessary by the fact that in the preface, Mr. Dhanjishah Meherjibhai Madan, the supervisor² of the printed copy, has not taken a fair view of my refusal to lend him some of the folios of the manuscript DM., (now in my late revered father's library) which he was so anxious to possess. My opinion that, in consideration of the peculiarity of Pahlavi palæography in general, and of this Dīnkard MS. DM. in particular, as well as of the difficulty of the text, only a photo-zinco impression of the manuscript aforesaid would adequately supply the need felt by a few of the Pahlavi scholars for want of a complete edition of the Pahlavi text of the Dīnkard, and that any imprint in type would not, even under the best supervision, serve the real purpose for which it was meant—*viz.*, a faithful and reliable copy³ of the original manuscript DM.—is not only unshaken, but is fully borne out by the copy of DM. published by the Society aforesaid, as will appear from

¹ This manuscript is herein called DM. by me. It is called B. by the late Dr. E. W. West.

² To my knowledge, Mr. D. M. Madan was the sole worker.

³ "The part which was assigned to me in the publication of this work was not that of an editor. My instructions were most scrupulously to publish a copy, and an exact copy of the MS. B. I have, therefore, not amended even patent mistakes in the manuscript wherever they occurred." (See Mr. Madan's preface, page IX.)

the following table¹ showing the result of my examination of *only* fifty-one pages (from p. 575 to p. 625) of the printed copy (which contain the Pahlavi text included in this volume XIII.) with *only* twenty-one folios of the manuscript DM. of the Dinkard, now in the Mūllā Firūz Library.

MS. Folios of DM.	Mr. Madan's Printed Copy.	The text edited in this Vol- ume XIII.	Reading according to the MS., DM.	Reading according to P.
285 b	p. 578, l. 10	Bk. VI., p. 9, l. 7	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
286 a	579, 12	p. 12, 1	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
287 b	582, 17	„ 18, 11	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
288 a	583, 11	„ 20, 6	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
„	583, 21	„ 21, 4	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
„	584, 12	„ 22, 7	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
289 a	585, 20	„ 25, 6	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
289 b	587, 1	„ 27, 11	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
290 a	588, 11	„ 30, 11	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
„	„ 21	„ 31 11	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥
291 a	590, 12	„ 35, 10	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥	𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥

¹ In this table Mr. Madan's printed copy is called P., and the Mūllā Firūz manuscript called DM. The latter is called B. in the printed copy. In the first column are given the folio-numbers of the original MS., in the second column the page-numbers and line-numbers of Mr. Madan's printed copy, in the third the page-numbers and line-numbers of the text edited by me in this volume, in the fourth Pahlavi words exactly as they occur in the original MS. DM., and in the fifth the errors committed in regard to those words by Mr. Madan in the printed copy.

MS. Folios of DM.	Mr. Madan's Printed Copy	The text edited in this Vol- ume XIII.	Reading according to the MS., DM.	Reading according to P.
291 a	591, 5	Bk. VII., p.1, ll.5-6	וּדְמָלֶמֶס שְׁלֵמָה וְעַל־וּ	וּדְמָלֶמֶס שְׁלֵמָה וְעַל־וּ
291 a	591, 9	p. 1, l. 9	וְעַל־וּ דְמָלֶמֶס	וְעַל־וּ דְמָלֶמֶס
291 b	„ 11	„ 2, 2	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
„	„ 14	„ 2, 5	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
292 a	593, 4	„ 4, 11	וְעַל־וּ דְמָלֶמֶס	וְעַל־וּ דְמָלֶמֶס
„	„ 6	„ 5, 2	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
„	„ 16	„ 5, 12	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
292 b	595, 4	„ 8, 8	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
293 a	„ 14	„ 9, 6	וְעַל־וּ דְמָלֶמֶס	וְעַל־וּ דְמָלֶמֶס
„	596, 7	„ 10, 8	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
„	„ 11	„ 10, 12	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
„	„ 13	„ 11, 2	וְעַל־וּ (nômûd)	וְעַל־וּ (va nimûd)
293 b	597, 5	„ 12, 5	וְעַל־וּ (nâf)	וְעַל־וּ
„	„ „	„	וְעַל־וּ דְמָלֶמֶס	וְעַל־וּ דְמָלֶמֶס
„	598, 2	„ 14, 1	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
294 b	599, 16	„ 16, 12	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
295 a	600, 20	„ 19, 6	„	„
„	601, 7	„ 20, 11	וְעַל־וּ (anagra)	וְעַל־וּ
295 b	602, 20	„ 23, 10	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
296 a	603, 14	„ 25, 1	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ
„	„ 20	„ 25, 7	וְעַל־וּ	וְעַל־וּ

MS. Folios of DM.	Mr. Madan's Printed Copy.	The text edited in this Volume XIII.	Reading according to the MS., DM.	Reading according to P.
296 b	p. 605, 7	p. 28, 3	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
"	" 10	" 5	"	"
297 a	" 16	" 12	"	"
297 b	606, 23	" 31, 5	(a ship) 𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
298 a	608, 1	" 33, 4	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
"	608, 2, 6	" 33, 11	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
299 b	612, 10-11	" 41, 6	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
"	612, 15	" 41, 11	𑂔𑂱𑂔 (for 𑂔𑂱𑂔)	𑂔𑂱𑂔
300 a	613, 20	" 44, 2	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
300 b	"	" 44, 3	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
301 a	614, 4	" 45, 4	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
301 b	615, 9	" 47, 8	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
302 b	616, 12	" 49, 8	"	"
303 a	619, 2	" 54, 4	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
"	" 7	" 54, 10	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
"	" 16	" 55, 6	𑂔𑂱𑂔 𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔 𑂔𑂱𑂔
303 b	620, 17	" 57, 2	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
303 b	621, 16	" 59, 1	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
"	" 20	" 59, 6	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
"	622, 1	" 59, 8	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
"	" 8	" 60, 3	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
304 b	624, 7	" 63, 11	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
305 a	625, 8	" 65, 10	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔
"	" 10	" 65, 12	𑂔𑂱𑂔	𑂔𑂱𑂔

A photo-zinco impression¹ of six of the forty-two folio-sides of the manuscript DM. is also given by me at the end of this Introduction, to enable the readers to form their independent judgment about the reliability or otherwise of Mr. Madan's printed copy. These six facsimile pages of the original manuscript DM. are as follows:—

- (1) Folio 286a of DM., which begins at the 3rd word in line 19 of page 578 of Mr. Madan's printed copy, which is here called P.
- (2) Folio 288a of DM., which begins at the 5th word in line 8, page 583 of P.
- (3) Folio 296b of DM., which begins at w. 1, l. 7, p. 604 of P.
- (4) Folio 299b of DM., which begins at w. 6, l. 12, p. 611 of P.
- (5) Folio 302b of DM., which begins at w. 11, l. 17, p. 618 of P.
- (6) Folio 303b of DM. (which is numbered 313 in the manuscript) begins at w. 2, l. 8, p. 621 of P.

Regarding the Pahlavi Dinkard it is well known that its language is not generally intelligible nor is its manuscript easily readable. Under such circumstances, the work of publishing a copy of the Dinkard presupposes a thorough familiarity with its text, and a complete grasp of the common errors and discrepancies, and whims and fancies of its copyist. Besides, unless the supervisor is a patient worker and able enough to understand the difficult text of the extant books of the Dinkard, he cannot do adequate justice to a copyist of the type of that of the manuscript DM.

In the printed copy I have marked a very common error of regarding almost all *î*s at the end of a word in DM. as an *izâfat*. But it will be found, after a patient study of the text as it is written in the manuscript, that such *izâfats* in Mr. Madan's printed copy are often incorrect and misleading. The *î* at the end of a word

¹ In this impression the folio-paging in English figures in red ink, and the red lines under certain words are mine.

in Pahlavi sometimes stands for the abstract suffix $\text{ـ}ih$, as in the words گوبشئ *gubishnê*, پړسشئ *pûrsishnê*, کار *kar-danê*, etc., also, for a unit or an indefinite article, for the nominal plural suffix $\text{ـ}ih$ or $\text{ـ}ihâ$, and as one of the suffixes forming the second person singular indicative, or the first person singular imperative. In the table given above of the errors and inaccuracies found in Mr. Madan's printed copy, one will also find incorrect and inexact words, such as ان بار *ân barâ* for اوبار *avbars* or *hûbarah*, in page 579 of P.; من *min* for من *mun*, in p. 588 ; ماندوام *mandavam* for من *min* *dend*, in p. 590 ; اویر *avîr* or *azîr* for انابرا *anagra*, in p. 601 ; من رن *min rân* for مرن *mârû* ("a bird"), in p. 605 ; پاریستگاه *paristagîh* for فرادیستگاه *fradîptagîh*, in p. 612 ; و پایدان *va pâyîdan* for نپایدان *nipâyîdan*, in p. 615 ; زک پتان *zak-ich tan*, in p. 619 ; زات *zy-at levît* for زکاتلن *zekatlunêd*, in p. 622 ; گند *gînd* for چند *chand*, in p. 622 ; دایت *Dâit î* for دایتا *Dâitya*, in p. 624 ; و گوبشئ *va gûbishn* for گوبشئ *gûbishn*, and لاک *lak* for لی *li*, in p. 625 ; etc.

The reader will easily perceive from these errors in Mr. Madan's printed copy of the Dinkard that I was fully justified in refusing to part with the folios of DM. in my father's library unless they were required for a photo-zinco impression, and in forming the opinion that only the photo-zinco and no printed copy of this manuscript—certainly not a copy printed like the one under consideration—would be of any real help to the advanced, not to mention the scientific, student of Pahlavi.

In justice to the President and members of the Society referred to above, I must say that they were all kept in the

dark by Mr. Madan about the contents of the preface to the copy published by the Society, as will be seen from the following letter addressed to me by the worthy President of the Society, Mr. Muncherji Pestonji Khareghat, I.C.S. (retired):—

“Bombay, 6th November 1912.

“My dear Dasturji,

I am very sorry that remarks derogatory to you, your father and others have been inserted in the preface to the text of the Pahlavi Dinkard published by the Society for the Promotion of Researches into the Zoroastrian Religion. Mr. Madon, to whom the work of printing and publication was entrusted is solely responsible for those remarks. The preface was not submitted to the Society, much less approved by it. I knew nothing about its contents until after the work was printed and published. I would certainly have insisted on the removal of those remarks if I had seen the preface before publication. The only amends I can make under the circumstances is to express my sincere regret for this untoward incident.

Yours sincerely,
M. P. KHAREGHAT.

To

Shams-ul-Ulama Dastur Darab Dastur Peshotan Sanjana.”

Regarding the detached folios of DM., leaving the heir and present owner of the late Dasturji Haôshangji's library to speak for himself, I may say in connection with the folios in my father's library¹ that they were presented out of regard

¹ “About forty-three folios more were in the library of the late Dastur Dr. Peshotanji B. Sanjana, and are now in the possession of his son Dastur Darab. From the accounts I have received relating to these latter sheets, I understand that the late Dr. Martin Haug had managed to procure those sheets(?) from their possessors and had just a little before his retirement to Europe from India handed them to the late Dastur Peshotanji, who had about that time taken in hand the work of editing the Dinkard, to enable the latter to publish a

to my worthy father, the late Shams-ul-Ulama Dasturji Dr. Peshotanji Daštur Bheramji Sanjana, by the late Dr. Martin Haug, who had received them as a gift from the head-priest¹ of Navsari during his sojourn there.

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA.

CUMBALLA HILL, }
 10th November 1912. }

complete edition of the Volumes of the Dinkard. I tried very hard to obtain from Dastur Darab a loan of these sheets for the purpose of this publication" (see Mr. Madan's preface, pages VI-VII).

¹ The late Dasturji Kaêkôbâdjî Rustomji Mehrjirâna.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

רָאָה לְעֵינָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו שֶׁלֹּא יָדָע לְעַלְמָא דְּכִי הָיָה עָלָיו
וְכִי הָיָה לְעֵינָיו דְּכִי הָיָה עָלָיו

II. (1) מְשֻׁלָּם עֲבָדֵי שָׁמַיָא עָלָיו * מְשֻׁלָּם * וְכִי הָיָה עָלָיו
עָלָיו וְכִי הָיָה עָלָיו לְעֵינָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו
עָלָיו * (2) * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו
עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו *
עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו *

III. מְשֻׁלָּם עֲבָדֵי שָׁמַיָא עָלָיו * מְשֻׁלָּם * וְכִי הָיָה עָלָיו *
* לְעֵינָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו *
עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו *
עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו * וְכִי הָיָה עָלָיו *

yezrûnayên, va ôl tamê aîgh charag frâj yakhsenunêl, va min
tamê aîgh vinâs lakhvâr yakhsenunêl.

II., (1) Gûft yegavîmûnêl aîgh kolâ aîsh kolâ yôm kamist
3 bâr pavan nafshê tanû lâlâ nigîrishn, aîgh: “-Am mûn levatê,
Yezada ayûf shaêdâ”? (2) Va hat-ash Yezada levatê, adîn-ash
pavan nafshê tanû mâhmântar barâ kûnishn, va hat-ash drûj levatê,
min nafshê tanû a-pâdkhshâc barâ kûnishn.

III. Gûft yegavîmûnêl aîgh kolâ aîsh-ê kolâ yôm hamâr
î tanû va rûbân barâ kûnishn, aîgh: “-Am li-dend yôm zak
î vashtamûnt, min aîgh vashtamûnt? Afam mê kard?
Min bûnih aîgh yehvûnt havê-ôm? Va admat yâtûnt havê-ôm?
Va li-tamê mê valîdûnam? Va admat barâ vazlûnam? Va

1. Thus in DP., K.; DM. 𐭪𐭫𐭮𐭥—2-2. DP., DM. 𐭪𐭫𐭮𐭥—3. Thus in
DP.; K., DM. 𐭪𐭫𐭮𐭥—4. Only K. 𐭪𐭫𐭮𐭥—5-5. DM. 𐭪𐭫𐭮𐭥—6. K. 𐭪𐭫𐭮𐭥—
—7. Only DM. adds 𐭪𐭫𐭮𐭥—8. It occurs in DP.

xxiii. מלכותו יתברך שם לעד ועד לעד
 כל המלכות לך שם לעד ועד לעד
 וכל המלכות לך שם לעד ועד לעד
 וכל המלכות לך שם לעד ועד לעד

xxiv. מלחמה בארמון של וואלד טמארקא וז'
בארמון המלך טמארקא

[illegible]

xxvi. קנין עבדו של אביו לא יחולק
 עבדו של אביו לא יחולק עבדו של אביו
 לא יחולק עבדו של אביו לא יחולק

xxiii. Gúft yegavimúnêd aigh rád zak yehvúnêd mún
kh^vâstaq min arjânigân lâ âvakhshâêd; va kh^vâstaq î gabrâ pavan
anaôshag dârishn zak hait î sajâgihâ barâ yehabúnêd, vad avârig
kh^vâstaq ôl gabrâ ayûf gabrâ ôl kh^vâstaq shedkûnayên.

xxiv. Gûft yegavimûnêd aîgh nang-gar zak yelivûnêd, mûn
 ôl saritarân mandavam yehabûnêd.

xxv. Gúft yegavímúnêd aîgh gabrá min zak î shapîrân
dûshâram va avâgîh va ham-pûrsagîh vairâst-haêm bavîhúnêd,
hûsrûbih avzâyêd, va vehîh î mainúgig.

xxvi. Gûft yegavîmûnêd aîgh mûn levatâ saritarân sâtûnêd, pavan haêm sarîtar yehvûnêd; va ôlâ-ich mûn levatâ ôlâ aîgh sâtûnêd, mûn lèvatâ saritarân sâtûnêd, pavan haêm sarîtar yehvûnêd.

1. DM. $\frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2}$ —2. Thus in DP.; DM. $\frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2}$ —3-3. DM. $\frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2}$

DP. 4-6 1935-50.—4-4. DM. 1931-50.—5. DM. omits.

xxvii. *gúft yegavimûnêd aîgh rûbân min av-bars ângûn tarsêd çhigûn tan min viyâvân, pavan dend çhîm mâ baên av-bars frehist zak î ham yehamtûnishn î sarîtarân yehvûnêd, va tamêd aîgh yehamtûnishn î sarîtarân, zîyân î pavan rûbân kabad âînîmag shâyad yehvûnt.*

xxviii. *Yemalelûnd aîgh dastôbar-î gúft aîgh ângûn çhigûn patitigîh rûbân min kolâ vinâs dagyâ vabîdûmayên, ângûn khûr-sandîh frehist drûj î stahmag min rûbân lakhvâr yakhsenunêd.*

xxix. *Gúft yegavimûnêd aîgh râd zak bûrzhishnigtar î pavan ared va ranj î baên hieh-gûn khûd han-dûzishnih patûg bavîhûnêd, va ôl arjânigân yehabûnêd.*

xxx. *Gúft yegavimûnêd aîgh girân hû-pâr navîdvar, va pavan*

xxvii. *Gúft yegavimûnêd aîgh rûbân min av-bars ângûn tarsêd çhigûn tan min viyâvân, pavan dend çhîm mâ baên av-bars frehist zak î ham yehamtûnishn î sarîtarân yehvûnêd, va tamêd aîgh yehamtûnishn î sarîtarân, zîyân î pavan rûbân kabad âînîmag shâyad yehvûnt.*

xxviii. *Yemalelûnd aîgh dastôbar-î gúft aîgh ângûn çhigûn patitigîh rûbân min kolâ vinâs dagyâ vabîdûmayên, ângûn khûr-sandîh frehist drûj î stahmag min rûbân lakhvâr yakhsenunêd.*

xxix. *Gúft yegavimûnêd aîgh râd zak bûrzhishnigtar î pavan ared va ranj î baên hieh-gûn khûd han-dûzishnih patûg bavîhûnêd, va ôl arjânigân yehabûnêd.*

xxx. *Gúft yegavimûnêd aîgh girân hû-pâr navîdvar, va pavan*

1-1. DP., DM. ١٠٠٠.—2. Thus in DP.; DM. ١٠٠٠.—3. DM. ١٠٠٠.—

4. Thus in DP.; DM. ١٠٠٠.—5. DM. ١٠٠٠.—6. DP. ١٠٠٠; DM. ١٠٠٠.—7. In DP. only.—8. Omitted in DM.—9. Thus in DP.; DM. omits.—10. Here ends the missing folio in K.—11. Thus in DP., K.; DM. ١٠٠٠.—12. DP., K., omit.

𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣
 𐭠𐭣𐭠𐭣 :: (11) 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣
 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣
 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣
 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣

xxxii. (1) 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣

𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣
 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣
 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣
 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣
 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣 𐭠𐭣𐭠𐭣

mardûm mûn khûrîshn levît madam frâj yehamtûnd ehandi
 shâyad bâhar yehabûnêd. (11) Aêvag zak î amat gabrâ î garshn
 levatâ nîshâ î garshn î an-dîdag, î lâ nafshâ, pavan vîshgar
 jivâg ôl agavin yehamtûnd, afashân khûrîshn khûrdan sir va
 khûram yegavimûnd, va aêvag ôl tanid avîr-kâmag, va âkhar-îgh
 zak gabrâ rûbân dûshâram râi levatâ zak nîshâ lâ khelmûnêd
 va kâmag lâ râyinêd.

xxxii., (1) Gûft yegavimûnêd aigh pavan zak î pavan
 zîdagih baên âvâyad tûkhshâgih, va pavan zak î pavan rûbân
 baên kh'îsh-kârih, va pavan zak î pavan barâ vidîrishnih baên
 vêh-kerdârih sûd-âômandtar; va pavan zîdagih dravistîh va
 padîkhû-îh va âsânîh va avâ-bimîh va râmîshn; va pavan
 rûbân tûkhshâgih î pavan kerfag, va pâhrîj î mîn vinâs;
 va pavan barâ vidîrishnih shem va hû-srûbîh ârâyishnîg.

1. Thus in DP., K.; DM. 𐭠𐭣𐭠𐭣 *yaryân*.—2. Thus in DP., K.; DM. 𐭠𐭣𐭠𐭣.—3.

Only DM. 𐭠𐭣𐭠𐭣.—4. DP., K. repeat 𐭠𐭣.—5. MSS. 𐭠𐭣𐭠𐭣.—6. DP., K. 𐭠𐭣𐭠𐭣.

עשׂת כח עשׂת וטוּשׁ וטוּשׁ עשׂת עשׂת עשׂת עשׂת עשׂת עשׂת עשׂת עשׂת
 לך שׂעוּתָא² : (2) הוּא מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא כִּי עֲשֶׂה נִלְכֵּי
 עֲשׂוּ מְסַמְּכָא⁴ הוּא אֶשְׁכַּח אֶשְׁכַּח אֶשְׁכַּח⁵ : (3) עֲשׂוּ מְסַמְּכָא
 מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא
 וְאֵלֶּיךָ שׂעוּתָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא
 וְאֵלֶּיךָ שׂעוּתָא⁷ : וְאֵלֶּיךָ שׂעוּתָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא מְסַמְּכָא
 עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא
 כִּי אֶשְׁכַּח מְסַמְּכָא⁸ עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא
 xxxv. (1) מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא

וְעֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא¹⁰ וְעֲשׂוּ מְסַמְּכָא¹¹ עֲשׂוּ מְסַמְּכָא עֲשׂוּ מְסַמְּכָא

pās madam frāj vaḇidūnēd, afašh yēzata baēn yakhsenunēd,
 va shaēdā baēn aōbash lā shedkūnayēn. (2) Mūn anshūtāih
 haīt adīn-ash min ākhar ī ōlā āzāyad yehvūnt, mūnash būzishn
 ī rūbān nimāyēd. (3) Pavan haīt av-gām amat nafshā tanū kar
 va kūr va gung hūmānāg barā kūnishn; mō kūrīh shapīr ehīgūn
 zak mandavam nigirīdan va ārzūg pad-ash yehvūntan ī ōl
 rūbān vizand; va karīh shapīr ehīgūn zak mandavam vašham-
 mūntanī hamār va pūrsishnī pavan rūbān azash shāyad yehvūnt;
 va gungīh shapīr ehīgūn zak mandavam gūftan mūn afdūm
 pad-ash aīrakhtag va a-būcishnīg yehvūnēd.

xxxv., (1) Gūft yegavīmūnēd aīgh mūn hū-srūbih min dū-
 srūbih, va pasand ī shapīrān min sarītarān, va stāyishn min nikūhishn,

1. K. עֲשׂוּ מְסַמְּכָא.—2. Thus in DP.; K., DM. עֲשׂוּ מְסַמְּכָא.—3. DM. adds א
 by mistake.—4. Thus in DP.; K., DM. עֲשׂוּ מְסַמְּכָא.—5-5. Thus in DP., K.; DM.
 עֲשׂוּ מְסַמְּכָא.—6-6, Thus in DP., K.; DM. עֲשׂוּ מְסַמְּכָא.—7. Thus in DP., K.; DM.
 עֲשׂוּ מְסַמְּכָא.—8. DM. כִּי.—9. DM. עֲשׂוּ מְסַמְּכָא.—10. DM. עֲשׂוּ מְסַמְּכָא.—11. Thus in DP., K.;
 DM. עֲשׂוּ מְסַמְּכָא.

1. Only DM. 2. DP., K. 3. MSS. 4. Occurs in K.—5. DM. 6. DM. 7. DM. repeats 8. DM. 9. Written above the line in DM.—10. DM. 11. DM. 12. DM. adds 13. Better 14. MSS. 15. DM. adds by mistake.

dūshāram ī rūbān min zak ī tanû, âimîd ī mainûg min zak ī gaêtâ lâ shapîr medammûnêd, pavan ôl nafshâ kardân lâ tûkhshêd zak ī pavan zak âimînag hû-zerkhûnt shapîr; mǎ ôl mûn pavan ehîm mûn râi yehabûnt yegavîmûnêd lâ tûkhshêd, levîr mandavam ī amat-ash madam yehamtûnêd shapîr, aîgh nisang zivishnih. (2) Mardûmân nafshâ tanû lâ chakâd barâ gaôbara barâ vabîdûnishn; mǎ gaôbara kolâ mayâ ī madam vâreð pad-ash barâ yegavîmûnêd, va zak-ich ī pavan chakâd vâreð shasp aôbash yehvûnêd; zak ī ol chakâd-ich vâreð pad-ash barâ lâ yegavîmûnêd, va zak-ich ī avârig jivâg vâreð aôbash lâ yehamtûnêd. (3) Va gaôbara hanâ yehvûnêd: âirmînishnih, va shapîr-dûstih, va nyôgîh ī ôl î tanid khâstan va pad-ash shâd yehvûntan, va pavan nafshâ tanû dâshtan. (4) Va chakâd hanâ yehvûnêd: avar-mînishnih,

1. Only DM. 2. DP., K. 3. MSS. 4. Occurs in K.—5. DM. 6. DM. 7. DM. repeats 8. DM. 9. Written above the line in DM.—10. DM. 11. DM. 12. DM. adds 13. Better 14. MSS. 15. DM. adds by mistake.

וּשְׁפִיר־דֹּשְׁמָנִיחַ וּנְיֹגִיחַ יֵי הָאֵל יִתְּנֵהּ לָא תַנִּיד לָא כְּחֵאֲסָן וּפַד־
 אִשְׁחַי בִּישְׁתַּי יֵהְוִינְתָּן, וּפַבָּן נַפְשָׁהּ לָא דָּאֲשְׁתָּן. (5) אִשְׁחַי פַּבָּן
 אִשְׁחַי זַכַּי תַּרְשֵׁי קַרְדָּן לָא תֻבָּאן יֵי אֵדֻן עֲחִיגֻן וְעֵה-דֹשְׁמָן אֲנִשְׁחֻתָּ
 פַּבָּן נַפְשָׁהּ תַנִּי וּבְחִידֻנַּיֶּהּ; מֵהּ הַמַּאֲי אֲמַת פְּרָאֲחִי וּשְׁפִירִיחַ
 וּבְזֻנִּי יֵי פַבָּן נְיֹגִיחַ יֵי שְׁפִירָאן כְּחַדִּיתֻנֶּד, בִּישְׁתַּי וּתַרְשֵׁי-
 אֹמַמַּד יֵהְוִינְתָּ; וּבְזֻנִּי יֵי יַצְאָדָן רָאִי פְּרָאֲחִי וּבְחִיחַ וּבְזֻנִּי
 יֵי נְיֹגִיחַ יֵי שְׁפִירָאן בְּעֵן גְּעִיָּאן הַמַּאֲי הַאִי. XXXVI.
 וְכִי כִּיכֵּה מִנְּשֵׁאֵי⁸ וְכִי מִנְּשֵׁאֵי⁹ כִּי שְׁפִירֵהּ כִּי דִּי לֵי
 מִנְּשֵׁאֵי מִנְּשֵׁאֵי מִנְּשֵׁאֵי לֵי מִנְּשֵׁאֵי

XXXVII. מִנְּשֵׁאֵי מִנְּשֵׁאֵי מִנְּשֵׁאֵי לֵי מִנְּשֵׁאֵי מִנְּשֵׁאֵי

לֵי מִנְּשֵׁאֵי מִנְּשֵׁאֵי

va shapîr-dûshmanih va nyôgih i ôl i tanid lâ khâstan va pad-
 ash bisht yehvûntan, va pavan nafshâ lâ dâshstan. (5) Aish pavan
 aish zak tarsh kardan lâ tûbân i âdûn ehigûn vêh-dûshman anshûtâ
 pavan nafshâ tanû vahîdûnayên; mâ hamâi amat frâjih va shapîrih
 va avzûnî i pavan nyôgih i shapîrân khaditunêd, bisht va tarsh-
 âomand yehvûnêd; va âvâdih i yacadân râi frâjih va vêhîh va
 a/zûnî i nyôgih i shapîrân baên gêhân hamâi haît.

XXXVI. Gûft yegavimûnêd aigh avartûm dânishn zak yeh-
 vûnêd i ôl mandavam ayâpêd, va ayâpishn-î zak shapîr mûn
 zak i lâ khavitunêd, khavitunêd aigh: "Lâ khavitunam".

XXXVII. Gûft yegavimûnêd aigh dûsh-âgâs amat lâ hû-
 nyôgshidâr, lâ hamâg avzâr.

1. DM. ١٠٠—2. Only DM. ١٠٠٠—3. MSS. ١٠٠—4. Thus in DP.,
 K.; DM. ١٠٠—5-5. Thus in DP., K.; DM. ١٠٠—6. DM. ١٠٠—7.
 7. Thus in DP., K.; DM. ١٠٠—8-8. Thus in DP.; K., DM. ١٠٠—9.
 Thus in DP., K.; DM. ١٠٠

1. ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

va aêshma î khûdâyân va sardârân, azash gûpkûnîhêd ; va âzârishu
 va aêshma î khûdâyân pazd va pâd-frâs î bandagân, va haîtî
 amat anbin-bûdagîh-ich azash yehvûnêd. (2) Zak î pâhlûm hûnara
 va auzâr î pavan paristishnî va nazdîg-mânesh î khûdâyân va
 sardârân han-darj haît aêvağânag-mînishnîh va râz-nihûftârih, mâ
 râz î sardârân han-dishîhâ-tar sajd dâshitan, aigh vimârih va âhûg î
 nîhânig ; mâ vimârih va âhûg î nîhânig amat-ich ôl tanû vizâyêd ôl
 rûbân lâ vizâyêd ; va râz î sardârân khûp lâ dâshitan ol rûbân vizand
 î girân haît î amat anbin-bûdagîh î tanû afash padash vinâsgâr yehv-
 ûnêd. (3) Zak mûn ôl khûdâyân va sardârân lâ dûst, va bâen lâ

- 1-1. DM. 1111111111—2. MSS. 1111111111—3. K. adds 1111111111—4-4. DM.
 1111111111—5. Only DM. 1111111111—6-6. DM. 1111111111—7. MSS. 1111111111—8. Thus
 in DP., DM.; K. 1111111111—9. Thus in DP., K.; DM. 1111111111—10-10.
 These words are found in DP. only,—11. DM. 1111111111—12. Thus in DP., K.;
 DM. 1111111111—13-13. DM. 1111111111—14. K., DM. 1111111111.

1. *ayûf* *khûdâyân* *va sardârân* *pad-ash* *âzard* *yegavîm-*
ûnd, *afash* *rakhîg* *va pavan* *hich âminag* *levatê lâ sâtûnishn*, *va*
aôbash *lâ yehamtûnishn*; *mê* *amat* *jvîtar*, *sardârân* *pavan* *frûd-*
mânand *î girân* *yakhsenund*, *va gûmânigih* *î âirmânîh* *ôl mînishn*
yetibûnêd, *va ziyân* *î girân* *azash* *mađan shâyad*. (4) *Vindishn* *î*
min *sardârân* *lâ baên* *zimân* *barâ* *pavan* *rûzgâr*, *va lâ* *pavan* *bavîh-*
ûnastan *barâ* *pavan* *arjânigih* *aimîdinishn*. (5) *Âirmînishnîh* *va*
charp-âvâjîh *va aûstôbârîl* *va frahângig-îh* *va vairâst-haêmîh*, *va*
pâhrikhtagîh *min âhûg*, *va hû-sâjagîh* *î levatê anshûtâ-ân*, *va*
sâkhtârîh *î ôl zak* *î sardârân*, *minishn* *va medammûnishn* *î frârûn*
gabrâ *ôl rabâ* *gûs* *va bûrzishn* *va afrâj* *patvandêd*.

XLIV. *Gûft yegavîmûnêd aigh dânishn-î zak shapir amat zak î*

1. Thus in DP., K.; DM. *ayûf*—2-2. DM. *ayûf*—3. DM. adds *ayûf*.

4-4. Thus in DP.; K. *ayûf*; DM. *ayûf*—5. DM. *ayûf*—6. K. *ayûf*.

—7-7. DM. *ayûf*.

(6) 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥
 (7) 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥
 (8) 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥

(9) 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭥𐭥𐭥

(6) Hamâg gaêtâ ared, hamây dâm ham-ared havâ-and; barâ mûn pavan hanâ yakhsenunêl aîgh hieh min denâ mardûm i pavan gaêtâ aêvag-i kam ared i nafshâ deprûntan lâ tûbân, adinash-ash anshûtâ-dûst yehvûntan lâ tûbân; haêm anshûtâ-dûstih, va bar i haêm mardûm-dûstih. (7) Va mardûm-dûstih avinâsîh, mâ denâ lâ shâyad yehvûnêl aîgh kardân i gabrâ-i râi drûj baên gêhân vinâs vabidûnayên, va zak gabrâ mardûm-dûst. (8) Sipâs-dârih Yazadân shnâkhtan, va Yazadân shnâkhtan framân-bûrdârih i Yazadân, va framân-bûrdârih i Yazadân avinâsîh, va avinâsîh min drûj jvid yehvûntan, va min drûj jvid yehvûntan bûkhtagîh i rûbân.

(9) Daëna bûn hangardîg denâ aîgh bûn Aûharmazda, va koîâ

1. DM. 𐭠𐭥𐭥𐭥.—2. DP., K. 𐭠𐭥𐭥𐭥.—3. MSS. 𐭠𐭥𐭥𐭥.—4. Thus in DP., K.; DM. 𐭠𐭥𐭥𐭥.—5. MSS. 𐭠𐭥𐭥𐭥.—6. K. repeats 𐭠𐭥𐭥𐭥.—7-7. These words occur in DP., K.; but not in DM.—8. DP. 𐭠𐭥𐭥𐭥.—9. K. 𐭠𐭥𐭥𐭥. vêhân.—10. K. omits.—11. Thus in DP., K.; DM. 𐭠𐭥𐭥𐭥.—12. Only DP. 𐭠𐭥𐭥𐭥.

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ (10) יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

(11) אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ (12) יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַר עָמָּנוּ וְיִשְׁמַר עָמָּנוּ

nyôgih min Ôlâ. (10) Shnâsag î Ôlâ mûn hamâi pavan shnây-ishn, va ôlâ hamâi pavan shnâyishn î hamâi pavan hûsh, va hamâi pavan hûsh mûn kolâ mâ minêḏ va yemalêḏnêḏ va vabîdînêḏ min Yazadân.

(11) Barâ anshûtâ-ân denâ hand mandavam î acîr pâhlûm; denâ-cha aêḏûn: mardûm-dûstîh va âsht-kh'âyish va râstîh va kh'ishâvand-yârih va aîr-mînishnîh va bûndag-mînishnîh va râḏîh va sipâsdârîh va ham-pûrsagîh va patmânîgîh. (12) Dâtô î Aûhar-mazda, anshûtâ-dûstîh; va dâtô î Vohûmanô, âsht-kh'âyish; va dâtô î Arîa-vahishta, râstîh; va dâtô î Shatravar, kh'ishâvand-yârih; va dâtô î Spendarmâḏ, aîr-mînishnîh va bûndag-mînishnîh; va dâtô î Hvardad, râḏîh va sipâsdârîh; va dâtô î Amerdâḏ, ham-pûrsagîh va padmânîgîh.

1. DM. adds א—2-2. Thus in DP., K.; DM. omits.—3-3. Only DP., K. omit.—4-4. DM. א—5. DM. א—6. K. omits.—7-7. DM. א—8. DM. א; DP., K. א—9. K. א—10. Thus in DP., K.; DM. א.

מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא

(3) מִן מַלְאָכָא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
(4) וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
(5) כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא
וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא וְאִלָּא כִּי שְׂמִינִי מִן מַלְאָכָא

*gûbîshn va varj, mûn pad-ash baên anshûtâ pavan valghishvarîh
vâvarîh-ast havâ-and, nipisht chimig.*

(3) Havâ-t min Daêna Mazdayasna "Nikiz i Shapîr-Daêna"
chîhar Aûharmazda haêm afash dânishn, pavan hanô-îyûftîh i
fratûm dâm Vohûmanô Amaesûspend, va rûbâgîh /fratûm mainûg-
îhâ baên Amaesûspendân avârig yazadân, mainûgân yazadân; va
gaêtâihâ baên Gâyôgmard i fratûm gabrâ pavan hangardîg bûndag
padîra/târih i min Dâdâr Aûharmazda. (4) Va niyâzag vichârtârih
i baên nafshâ zimânag pavan mînidârîh, va pad-ash vânidâr-ash i
drûj i zak zimânag va paîtiyârag; azash min Dâdâr âmûg mînishn
hamâg zak i Aûharmazda baên gûbîshn fratûm.

(5) Min Shapîr-Daêna paêdâgîh i madam yehvûnishn dahishnîh i
sipâs i Ôlâ i Yehvûnînidâr va Dâdâr, Spenâg-mainûg; madam anshûtâ
fratûm niyâzag denâ, aigh: "Nyôj lenâ Aûharmazda dahishn havâ-

1. DM. 12336.—2. DM. 12336.—3. DM. 12336.—4. DM. 12336.
—5. DM. 12336. Better 12336.

[illegible][illegible]

ôm"; va zak î afdûm madam bûkhtağîh çhâr î anshûtâ pâhlûm denê, aigh: "*Gayân* kûnishn pâhlûm, kanun amat-ash vînârînêl ahvân î anshûtâ, kanun amat Aîb-gađ ôl dâmân mad." (6) Anshûtâ-ân î min patvand î Gâyôgmard mandavam-ê denê şhapîr amat kêr va kerfağ vabîdûnayên, afash kûnishn zak î nafşê hamaêstâr drûj vînîdan — andâcag dahishnîg ôl patvandîg — aigh: "Tân kolâ aêvağ frîjvânîg haît nafşê hamaêstâr drûj vînîdan"; zak î pađ-ash yehvûnêl a-paîtîyâragîh va avîjağîh î dâm min Aîb-gađ; va haît zak kêr mûn Dâdâr î dahishn aôbash yehabûnt.

(7) Va denā-ich min Šhapîr-Daēna paēdāy aigh pavan
zak î gûbishnîh arshûkhta Gâyôgmard ôl zak î Amaesû-
spendân hû-ahûih mađ [aigh Garôdemânig]. (8) Va âkhar
min* Gâyôgmard, baēn zimânaq zimânaq î vad yashtô-fravâhar

1. DM. adds 3.—2. DM. $\hat{\text{שְׁמִינִי}}$.—2. DM. $\therefore \text{שְׁמִינִי}$.—4. DM. שְׁמִינִי .

—5 DM. 134.

מִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים
וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים
וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים

(13) וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים

וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים
וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים

וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים
וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים
וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים
וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים

וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים
וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים
וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים וּמִסְתַּכִּים

*Aûharmazda va Amaesûspendân barâ ôl lakûm maḏ; min lakûm
barâ ôl patvandân î lakûm jûrdâg yehamtûnâd pavan apaitîyâra-
gârih î min shaêdân;” srâyishn Ahûnavar 2 pavan lakhvâr
yegavîmûnishnih î shaêdâ va drûj’.*

(13) *Va sâtûnt Hadish, pavan yasharâûsh madam arjânig,
ôl Masyê va Masyânî; afash zadîd zak î varz î jûrdâg lakhmayâ
min Masyê va Masyânî î afashân yehabûnt; afash ôld-shân
âfrînînid, aigh: “Lâlâ min lakûm hanâ jûrdâg yehamtûnâd, ehîgûn
min Aûharmazda va Amaesûspendân barâ ôl lakûm maḏ; min
lakûm barâ ôl patvandân î lakûm yehamtûnâd pavan apaitîyâra-gârih
î min shaêdân;” afash srûd Ahûnavar 2 pavan lakhvâr astishnih î
shaêdâ va drûj. (14) Va min yazadân nikîzishn maḏ havâ-and
Masyê va Masyânî ôl-ich vastarg-kerdârih, va shapânîh, va ahû-garih,
va daûr-garih î kâdâ, va varzîgarih va vâstryûshîh î pîshîgân, va*

1. DM. —2. DM. —3. DM. —4-4. DM. omits. See §

12 above.—5-5. DM. —6. DM. x c.

וּדְלוּסוּסוּ שְׁלֵכֶה־עַ וּדְסוּסוּסוּ כִּי וְלִסְסוּסוּ שׁוּ וְסוּסוּסוּ וְסוּסוּסוּ
 עַס־עַ וּדְסוּסוּ וְעַלְסוּסוּ וְכִי וְסוּסוּסוּ עַל עַס־סוּסוּ עַלְס־עַ
 (15) וּ עַכ־כִּי כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי
 וְלִסְסוּסוּ וְלִכ־כִּי וְסוּסוּסוּ כִּי וְסוּסוּסוּ כִּי וְסוּסוּסוּ כִּי וְסוּסוּסוּ כִּי
 וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ
 וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ
 וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ וְעַס־עַ

(16) וּ שׁוּ שׁוּ שׁוּ שׁוּ וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי
 כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי
 וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי
 (17) וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי
 וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי
 וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי וְעַס־כִּי

*kîrîg-shân /ratûmîh; va sâtunt min ôlâ-shân pavan patvand
 handâzag dahishnîg, va gêhân vastarishnîg ôl pishagân baên
 pishagân pûrîh.*

(15) *Va âkhar min zak vakhshî madam-barishnîg mađ ôl
 Sâmag, î ôlâ-shân bard, va ham-patvandân madam nyâk-ieh, î ôl
 kaêshvar kaêshvar va kûstag kûstag î gêhân, zak darnâc mûn Dâdâr
 ôl zak kaêshvar va kûstag viehîd; azash sâtûnishn va vastarishn pûrîh
 yehvûntan î anshûtâ pavan kaêshvar kaêshvar va kûstag kûstag.*

(16) *Va pavan hân av-gâm mađ ôl Vâçgeređa va Haôshyanga
 î Pishdâd, madam nivârdan î baên gêhân dâd î dahyânîh, gêhân
 varzîdârîh, va dahyûpatîh, va gêhân pânağîh. (17) Afashân pavan
 ham-hakhagîh va Daêna dâdî va ham-nîrûgîh nivârd dahyû-
 patîh va varzîdârîh î gêhân pavan rûbâgîh va nivârishn va
 patvandishnîh î Aûharmazda dâmân va Daêna dâd î Aûharmazda.*

1. DM. וְעַס־כִּי—2. DM. וְעַס־כִּי—3. DM. וְעַס־כִּי—4. DM. וְעַס־כִּי—5.

DM. וְעַס־כִּי—6-6. DM. וְעַס־כִּי—7-7. DM. וְעַס־כִּי.

וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל
וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל
וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל

(25) וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל
וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל
וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל
וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל
(26) וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל
וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל
וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל וְאֵל

pavan basimih chīgūn Garōdemāna; afash min Dādār vispō-āyās framān, madam natrūntan ī dām min avisāishn pavan Malkōshān zimistān, kard Yima-kard-vara, va hān-ich kabad afdih min Shapir-Daēna paēdāg.

(25) Va mad baēn hān ay-bām, min Dādār framān, ōl Fraēdūn ī Āspigānān amat yehvūnt baēn būrdār aūrūsvar, min vāstryūshih bâhar ī Daēna pishag pavan khelkūnishn min zak ī Yima gadā va pad-ash firūzgarīhēd; va Fraēdūn, pavan zak firūzgarīhēd, pasakhūn-gūftār yehvūnt Dahāg min būrdār aūrūsvar; afash dardīnīd va stardīnīd zak vas-aōy drūj. (26) Mad ōl 9 sūlag, frāj sātūnt madam zak ī ōlā makhītunishn; afash pavan zak firūzgarīh vānīd Dahāg, būkht va āsānīnīd azash dāmān, vānīd Māzandarān mādigān, spūkht zak ī ōlā-shān vizand va ziyān min kaēshvar ī Hvanīras, būkht Hva-

1. DM. 100 only.—2. DM. 100000 Malkōsān.—3. DM. 100000.

4. DM. 1000. Better: 100000 100000 100000.

וּדְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ מִן: (27) שֶׁכֶּן אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ
 אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ
 אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ

(28) אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ
 אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ
 אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ
 אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ

(29) אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ
 אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ
 אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ
 אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ
 אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ

nîras kaëshvar bard-rân 3. (27) Afash, min vâstryûshîh i Daêna sadîgar pîshag, vîshû/tan i sij va akhidagîh spûjîdan bazeshgîh nimûd ôl anshûtâ-ân, va hân-ieh kabad kard afd va gêhân sūd-gârih.

(28) Va maḍ baên Fraêḍûn zindagîh ôl Aîrieh i Fraêḍûnân ham vakhsh min Dâḍâr azar-barishnîh, va paḍ-ash parganand va varzîd aîrîh dâḍ gûshîdan—zak i pâhlûm yâna pavan kh'âyishnî min abû, i Fraêḍûn—afash maḍ min Dâḍâr zak yâna pavan âfrîn i Fraêḍûn.

(29) Va maḍ baên am ôl nâf i Fraêḍûn, Aîrieh nâf; sâtunt levatâ Naîryôsanga yêzata ôl Mânûsh-gar, azash pûr rûbishnîh yehvunt i Aîriehân taôkhmag. (30) Va maḍ ôl Mânûsh-chîhr i Aîrân dahyûpat, afash paḍ-ash kard kabad afd-kard kâr, va vâniḍ Siram va Tûj pavan zak i Aîrieh kîn,

1-1. DM. אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ—2. DM. אֶלְמִיָּהּ—3. DM. אֶלְמִיָּהּ. nômûd. Better
 אֶלְמִיָּהּ—4-4. DM. אֶלְמִיָּהּ—5. DM. adds. אֶלְמִיָּהּ—6-6. DM. אֶלְמִיָּהּ אֶלְמִיָּהּ—
 7. DM. אֶלְמִיָּהּ—8. DM. אֶלְמִיָּהּ—9. DM. אֶלְמִיָּהּ—10. Better אֶלְמִיָּהּ Mânûsh-khûr.

[illegible]

(31) Pavan hân zimânag mad òl Aûzôbô î Tûmâspân, î Mânûsh-
chîhr î Aîrân dahyûpat nâf; pavan zak vakhsh va gadð ham-dast
zerkhûnishn, mad òl purnâe-gârîh va marð-patmânîgîh baên apurnâe-
gîh; pavan varz-gârîh vishâð òl Aîrân matâ-ân vâran-mâð; madam
sâtûnt òl makhîtuntan î an-Aîrân, spûkhtan va bâivârinîðani min
Aîrân shatrô; afash makhîtunt Aîrân shatrô avâsinîðâr dahîg-
yâtûg, mûn abû î òlð ham-khun-nushagân bîminîð, Frangrâsîyâg î
Tûr, va vakhshînið va âvâðinið Aîrân shatrô, va afzûð baên Aîrân
shatrô kabad rûðân va rûdistâgân.

(32) Pavan hân zimânaq mad ôl Sâmân Kerêshâspô min

1-1. DM. ၁ နှစ်—2. DM. ၂ နှစ်—3. Generally spelt ၂ နှစ်—
4-4. DM. ၁၀—5-5. DM. ၁၀၀၀—6. DM. ၁၀၀၀—7-7. DM. ၁၀၀၀.

מִן־מַלְאֲכֵי־שָׁמַיִם וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל
 וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל
 (38) וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל

וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל
 וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל
 (39) וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל

וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל
 וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל
 (40) וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל

*gûbishnîh hân-cha kabad mardûm sût frahâng, va airâkht⁹ havâ-and⁹
 an-Air pavan pasakhûn-gûftârîh, han-darzînîd Air matâ pavan zak î
 hû-frâkht-tûm handarz.*

(38) *Va mad ôl Kaê-Siyâvakhshî î bâmîg; pad-ash disîd
 Kanga-daeza î afd-kard pavan Andar, va dârishnîh va pânağîh va
 kabad varehò gadâ va ràz î Daêna-î azash, va vaîràyishn î avbâm,
 va lakhvâr-ârâstârîh î Airân khûdâê-ih, va lakhvâr-patvandishnîh
 î amâvandîh va firûzgarîh ôl zak î Aûharmaзда Daêna paêdâg.*

(39) *Mad ôl Kaê-Haôsrava î Siyâvakhshân, pad-ash
 vânid va zađ Frangrâsiyâk î Tûr î yâtûg, afash ham-vishûday
 Vakyiragân, Kêrêsavazda va hân kabad gehân-mrênehînîdâr
 saryâtar; va âyûkht ôl zak aûzdis-qbâr î madam bâr î Vara-
 Qhaêchasta makhîtuntan shkastan, zak î shkaft drûyîh. (40) Âvây-
 ishniğîh î pavan Frasho-gard avzârîh râi, pavan namîch î min zak*

1. Better מִן־מַלְאֲכֵי־שָׁמַיִם 1.—2. DM. מִן־מַלְאֲכֵי־שָׁמַיִם.—3-3. DM. מִן־מַלְאֲכֵי־שָׁמַיִם.—4-4. DM.
 מִן־מַלְאֲכֵי־שָׁמַיִם Kaê-Khêrôb.—5. DM. מִן־מַלְאֲכֵי־שָׁמַיִם nigîrîshn.—6-6. DM. מִן־מַלְאֲכֵי־שָׁמַיִם.—7. DM.
 מִן־מַלְאֲכֵי־שָׁמַיִם.—8. DM. מִן־מַלְאֲכֵי־שָׁמַיִם.—9-9. Or, airâkht-âdmand.

(43) וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת
 מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת
 מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת
 מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת
 מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת
 מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת
 מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת מִן הַיָּד הַזֹּאת

(44) וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת
 וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת
 וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת
 וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת
 וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת
 וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת
 וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת וְיִשְׁמְרוּ מִן הַיָּד הַזֹּאת

(43) Va hân-ieh yehvûnt havâ-and pîsh min Zaratûshštra vakhshvar, î baên Daëna î Mædayasna ayûft shem; mâ paêdâg aigh gâs-ihâ min mainûgân hand-î ôl ôld î pîshôpâc-tar ghal mad; mardûm pavan kh'âyishn pûrsishn î zak mandavam aêdûn girastâr yehvûnt havâ-and, ehigûn kanun pavan kh'âyishn pûrsishn î Daëna; zak zimânag ghal ârâyîdan kanun lâ ârâyad, mâ kolâ mardûm pavan Daëna âgâs kard yegavimûnd. Niyâyishn Zaratûshštra î Spîtâ-mân yasharûb-fravâhar!

(44) Kanun yektibûnihêd madam vareh va gadâ va afdîh î Daëna Mædayasna vakhshvar, dahishmân pâhlûm, yashîto-fravâhar Spîtâmân Zaratûshštra, zak î baên gêhân paêdâgîh-astan li-tamâ babâ 10, pavan âgâsîh î min Avistâg î vâvarîgân î Daëna î Aûharmazda.

(I.) Afash zak î pîsh min zerkhûnishn î li-tamâ ôl gadâ-âdmand min am.

1-1. DM. 1000—2. DM. 1000—3. DM. 1000—4. DM. 1000—

-5. DM. 1000—6. DM. 1000—7. DM. 1000—

וְאֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
 וְאֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
 וְאֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

(9) א מלך נבון ודעתו רחבה וזו היא המלכות
השלישית שהיא מלכות חכמה וזו היא המלכות
הרביעית שהיא מלכות ענוה וזו היא המלכות
החמישית שהיא מלכות צדקה וזו היא המלכות
הששית שהיא מלכות אמת וזו היא המלכות
השביעית שהיא מלכות נאמן וזו היא המלכות
החמישית (10) נבון ודעתו רחבה וזו היא המלכות
השלישית שהיא מלכות חכמה וזו היא המלכות
הרביעית שהיא מלכות ענוה וזו היא המלכות
החמישית שהיא מלכות צדקה וזו היא המלכות
הששית שהיא מלכות אמת וזו היא המלכות
השביעית שהיא מלכות נאמן וזו היא המלכות
החמישית

(11) μ וואס איז א פארשטאנדענער שפיל צו זיין דאס גלויבן
 אז ער וועט נישט קומען צוריק צום שפיל.

kanig yetibûnêd rûshantar; aigh tamê aigh âtâsh bûrz vakhs-
inênd min rûshnih î min li-denê tanû barâ tâpêd; lâ zak î aêdûn
gadê-âômand yâtûg yehvûnt”.

(9) Va adîn-ieh min zak î shaêdân sârînishn va Kavîg va Karapô î matâig khûrsand lâ yehvûnt havd-and; abû ôl kanîg sâtûntani ôl Patîrîtarâspô, abû î dûdag î baên Spîtâmân matâ î madzm Arâg rûdîstâg, framûl; va kanîg zak î abû framân padîrûst. (10) Zak âshûp î shaêdân dûsh-pargîhâ pavan aûz-sâyaginîdan î zak kanîg kard; Yazadân vareh-âvandîhâ ôl madân î zak kanîg pavan nîshd-ih ôl Paôrûshâspô, î Zaratûshstra abû, vahânaginîd pavan shedrûnîdan î abû kanîg râi ôl mân î Patîrîtarâspô, î Paôrûshâspô abû.

(11) Aêvag hanâ î paêdâg, aigh amat zak kanig, pavan
sâtûntanî ôl zak dûdag, madam bâlist jîvâgî baên Spîtâmân matâ

1. DM. perhaps 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥. The writing is not legible.—2-2. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—3-3.
 DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—4. DM. repeats 𐭮𐭥.—5. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—6-6. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—
 7-7. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—8. DM. 𐭮𐭥.—9-9. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥.—10. DM. 𐭮𐭥.—11. DM.
 omits.

(14) 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥

yegavîmûnâd; azash nigîrîd va paêdagîh-ast rabâ afdîh ôl zak kanîg,
 chîgûn Daëna yemalêlûnêd: "Havê-t ôlê yazadân avê ôlê vâng barâ
 bûrd min ôlê-shân: 'Ôl zak vis sâtûn mûn ôlê-shân, havê-t giraftâr
 pavan bâlâê va frâkhû-tar pavan pâhuâc, mûn baên zak î zîndag
 gaôspend frehist ôl ham-sâtûnt; jvîd ôl ayyârîh î lak zak vis Bagô
 tâshîd, î khâvar.'" (12) Adin zak charâtîg yegavîmûnâd, afash
 barâ-ieh nigîrîd, aîgh: "Aûshmûrîshn ôl hanâ gûbîshn barîshuîh
 meçammûnêd aîgh-am kûnîshn aêdûn ôl li abû-ieh barâ frainûd".
 (13) Adin zak charâtîg frâj yedâ shûst, va min ôlê-shân ôl zak
 vîs madam sâtûnt, mûn yehvûnt Patîrîtarâspô matâ, va maç zak
 gadâ ôl Paôrûshâspô î Patîrîtarâspô barê.

(14) Aêvag hanâ î paêlâg, aîgh Dâdâr Aûharmaçda zak î
 Zarâtûshstra fravâhar leçadôn haôma ôl abîtarân î Zarâtûshstra

1. DM. perhaps 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥. The writing is not legible.—2-2. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—3-3.

DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—4. DM. repeats 𐭮𐭥.—5. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—6-6. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—

7-7. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥.—8. DM. 𐭮𐭥.—9-9. DM. 𐭮𐭥𐭥𐭥.—10. DM. 𐭮𐭥.—11. DM.
 omits.

vidârd, pavan afd-varz-kardig. (15) Hân-ich Daéna yemale/unéd aigh amat zak î sedîgar hazangrôg-zima barîn yehvûnt, pavan 3,000 shnat î mainûg hastishn an-Aib-dadîg rôyeshd, âkhar min dâm pavan mainûg hastishnih, pish min drûj madam yehamtûnishnih; adin Amaesûspendân Zaratûshstra ôl ham-tâshid, fravâhar ôld-shân andarê yetibûnast fûmd-âomand, hûzvân-âomand, va frâj-gûftâr, va gardûn-kadagân. (16) Adin Zaratûshstra 3 hazangrôg-zima ashân pavan zak î aind nigîrishn mar paêdâg medaminûnast, pavan ham-karich-ih Amaesûspendân aigh aêdûn yehvûnt ehigûn Amaesûspend-î. (17) Va amat zak î sedîgar hazangrôg-zima barin yehvûnt, âkhar min Zaratûshstra ôl ham-tâshishnih, va pish min Zaratûshstra frûd debrûnishnih ôl gaêtâ, pavan 3,000 shnat gaêtâ hastishnih Aib-dadîg rôyeshd, adin Aûharmazda ôl Vohûmanô pat-kârîd Ashavahishtô, aigh: “-Tân zak î ôld mâta madam khaditunt,

1. DM. 140000 by mistake.—2. DM. 5167.—3-3. DM. 13949) 14031.—4.
DM. adds. 3—5-5. DM. 110100) 110100=1.

שׁע קלעאסאסא וואס טאטאסא (18) ו טאטאסא וואס טאטאסא
 לו קדא מוסט טאטאסא וואס טאטאסא לו קדא
 טאטאסא טאטאסא לו טאטאסא וואס טאטאסא
 טאטאסא טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא

(19) ו טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא
 טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא
 טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא
 טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא
 טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא
 טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא
 טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא
 טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא וואס טאטאסא

aigh Zaratûshtra barâ yehabûnîm.”? (18) Va Ashavahishtô pasakhûn gûft, aigh: “Lak zak-ich âgâs havd-âe, Arzûnig ! madam Zaratûshtra barâ yehabûnîm, Lak lend-cha yehabûnt havd-im, Aûharmazda ! Lak khavî tun-âe ; mûn zakâe Amaesûspend havd-im Lak paêdâgîn jivâg, mâ-ash paêdâgîh, Arzûnig Maînûg Aûharmazda ! Lak khavî tun-âe.”

(19) Va adîn Aûharmazda patkârîd ôl Vohûmanô, Arđavahishtô va Shatravar, Spendarmad, Hvardad va Amûrdad: “Zak i li lâ Zaratûshtra frûd barishnîh medammûnastan, mâ avô ast-âomandân gêhân fûmâ-âomand, hûzvân-âomand, va frâj-gûftâr. (20-21) Hat Zaratûshtra frûd deprûnim madam ân ast-âomandân gêhân fûmâ-âomand, hûzvân-âomand, va frâj-gûftâr, va gardûn kadagân, hand paêdâg aigh taôkhmag ôlâ i li gabrâ i yasharûb râi ôlâ-shân yemalelûnd aigh lend ân ôlâ hû-nâm

1. DM. 4. 4. —2. DM. 4. 4. —3. DM. inserts 4. 4. —4. DM. 4. 4. —5. DM. 4. 4. —6. DM. 4. 4. by mistake. —7-7. DM. 4. 4. —8. DM. 4. 4. —9-9. DM. 4. 4. —10-10. DM. 4. 4. 4. 4.

וְהַסִּימָהּ דָּכָּהּ שׁוּן כִּד וּוּן אֶחָד וְזֶה הַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ וְהַסִּימָהּ
 כְּלִימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ וְהַסִּימָהּ
 הַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ וְהַסִּימָהּ
 וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד (28) וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ
 וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ וְהַסִּימָהּ
 הַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ וְהַסִּימָהּ

(29) שׁוּן כִּד וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ
 וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ וְהַסִּימָהּ
 הַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ וְהַסִּימָהּ
 וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד (30) וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ
 וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ שׁוּן כִּד וְהַסִּימָהּ מִן הַסִּימָהּ וְהַסִּימָהּ

ôlô-shân gaz pavan zak van madam vad shaêdân dûbârîd, ôlô
 fravâhar î Zaratûshstra ash zafra frâj makhitunt barâ gaz
 neflûnast havâ-and, barâ yemitunt havâ-and; min-ich ôlô-shân
 baên khûn kanun yehvûnt havâ-and madam pavan shûsra,
 va zak srâlag-î barâ âvâyîdan. (28) Zak haôma baên zak
 darakht barâ patvast, va pavan bâlist î zak darakht, tamâ aîgh
 mûrû-ân âsanân yehvûnt, hamîshag-tar zar-gaôna vakhshîd.

(29) Âkhar min madan î zak Zaratûshstra bûrdâr ôl
 Paôrûshâspô pavan nîshd-ih, adîn-shân aêdûn pavan frâjih ôl
 ham-ârâst, Vohûmanô va Arâshishtô, tamâ frâj mad havâ-and
 ôl Paôrûshâspô baên gâvîyôt î Spîtâmân, afashân ôl zak
 haôma yâityûnt zak î ôlô-shân minishn asrûnt. (30) Adîn frâj
 sâtûnt Paôrûshâspô—pavan mainûg kâmagih chîgûn mainûgân
 âvâyastan, mainûg Daêna-dânesht aîgh mainûgân hamâi-sûd—madam

1. DM. 1146.—2. DM. 1146.—3-3. DM. 1147.—4-4. DM. 1148.—5-5.

שְׁמוֹנֶה עָשָׂר שְׁמוֹנֶה עָשָׂר וְאַלְפֵי שָׁמַר אֶלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר
 וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר (35) שְׁמוֹנֶה
 עָשָׂר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר
 וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר
 וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר
 וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר

(36-38) שְׁמוֹנֶה עָשָׂר שְׁמוֹנֶה עָשָׂר וְאַלְפֵי שָׁמַר
 וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר
 וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר
 וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר
 וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר וְאַלְפֵי שָׁמַר

*avâgîh pavan avâgînîd, mânâg î ôlê çhîgûn mûn bard î dûst, î
 2 sâlag va 3 sâlag, pavan tûshn dârishnih debrûnâ. (35) Azash
 medaminûnast ôlê min zak hû-ravâkhumih, afash ôlê yazadân-
 haôma frâj debrûnâ, Paôrûshâspô ôl nâirik î mas azash aêdûn
 gûft, aigh: "Aêdûn lak Dûgîlâûb ôlê yazadân-haôma madam
 nigâs yakhsenunêsh, hamâi vad amat ôlê yazadân-haôma kâr va
 dûnâ yehamtûnêd."*

(36-38) *Aêvag aê paêdâg aigh Dadâr zak î Zaratûshstra tanû-
 gaôhar lechadôn mayâ aûrvar ôl abîtarân tanû madan rabâ afdîh
 paêdâgîh-ast ôl kabadân, çhîgûn Daena yemale/ûnêd:—"Adîn
 amat Aûharmazda zak î Zaratûshstra dahishn frâj brêhînîd
 yehvûnt, gaôhar î tanû adîn pîsh naêmag î Aûharmazda dahishn
 î Zaratûshstra madam gurikht, madam Hvardad va Amerdad,
 madam hû-aura, adîn aera-mayâ frûd debrûnâ navag navag*

1. DM. 4996.—2. DM. 161.—3. DM. 160.—4-4. DM. 160.—5.

DM. 161, a slip of the copyist.—6. DM. 160.—7. DM. 160.

אַפּאַשׁ גֻּפְט פּאַדֶּרֶשׁחַסְפּוֹ אֶל דִּיגְדֶּאֱוֶב, אִיגְח׃ “Dūgdāúb! ôld-shân
 tôrâ-ân 2 a-zerkhûntagân a-zâdagân paêma barâ mad, barâ
 ôld-shân tôrâ dûs, mûn zak ôld tôrâ chikâmehâi ahû i ast-
 âomand râi gadd.” (42) Azash lâlâ aûstâd Dūgdāúb, afash zak
 dig yansegûnâ i chatrûshvâtag nûzihêd; afash min old-shân dûsiḏ
 zak zy-shân madam paêma, afash ôld yazadân barâ yehabûntan mas
 barâ afgûndid; va gaôhar i Zaratûshstra baên zak paêma yehvûnt.
 אַפּאַשׁ גֻּפְט פּאַדֶּרֶשׁחַסְפּוֹ אֶל דִּיגְדֶּאֱוֶב, אִיגְח׃ “Dūgdāúb! ôld-shân
 tôrâ-ân 2 a-zerkhûntagân a-zâdagân paêma barâ mad, barâ
 ôld-shân tôrâ dûs, mûn zak ôld tôrâ chikâmehâi ahû i ast-
 âomand râi gadd.” (42) Azash lâlâ aûstâd Dūgdāúb, afash zak
 dig yansegûnâ i chatrûshvâtag nûzihêd; afash min old-shân dûsiḏ
 zak zy-shân madam paêma, afash ôld yazadân barâ yehabûntan mas
 barâ afgûndid; va gaôhar i Zaratûshstra baên zak paêma yehvûnt.

אַפּאַשׁ גֻּפְט פּאַדֶּרֶשׁחַסְפּוֹ אֶל דִּיגְדֶּאֱוֶב, אִיגְח׃ “Dūgdāúb! ôld-shân
 tôrâ-ân 2 a-zerkhûntagân a-zâdagân paêma barâ mad, barâ
 ôld-shân tôrâ dûs, mûn zak ôld tôrâ chikâmehâi ahû i ast-
 âomand râi gadd.” (42) Azash lâlâ aûstâd Dūgdāúb, afash zak
 dig yansegûnâ i chatrûshvâtag nûzihêd; afash min old-shân dûsiḏ
 zak zy-shân madam paêma, afash ôld yazadân barâ yehabûntan mas
 barâ afgûndid; va gaôhar i Zaratûshstra baên zak paêma yehvûnt.

אַפּאַשׁ גֻּפְט פּאַדֶּרֶשׁחַסְפּוֹ אֶל דִּיגְדֶּאֱוֶב, אִיגְח׃ “Dūgdāúb! ôld-shân
 tôrâ-ân 2 a-zerkhûntagân a-zâdagân paêma barâ mad, barâ
 ôld-shân tôrâ dûs, mûn zak ôld tôrâ chikâmehâi ahû i ast-
 âomand râi gadd.” (42) Azash lâlâ aûstâd Dūgdāúb, afash zak
 dig yansegûnâ i chatrûshvâtag nûzihêd; afash min old-shân dûsiḏ
 zak zy-shân madam paêma, afash ôld yazadân barâ yehabûntan mas
 barâ afgûndid; va gaôhar i Zaratûshstra baên zak paêma yehvûnt.

אַפּאַשׁ גֻּפְט פּאַדֶּרֶשׁחַסְפּוֹ אֶל דִּיגְדֶּאֱוֶב, אִיגְח׃ “Dūgdāúb! ôld-shân
 tôrâ-ân 2 a-zerkhûntagân a-zâdagân paêma barâ mad, barâ
 ôld-shân tôrâ dûs, mûn zak ôld tôrâ chikâmehâi ahû i ast-
 âomand râi gadd.” (42) Azash lâlâ aûstâd Dūgdāúb, afash zak
 dig yansegûnâ i chatrûshvâtag nûzihêd; afash min old-shân dûsiḏ
 zak zy-shân madam paêma, afash ôld yazadân barâ yehabûntan mas
 barâ afgûndid; va gaôhar i Zaratûshstra baên zak paêma yehvûnt.

1. DM. 1146.—2. DM. 1147.—3. DM. 1148.—4. DM. 1149.

5. DM. 1150.—6. DM. 1151.—7. DM. 1152.—8. DM. 1153.

—9. DM. 1154.

[illegible]

gúmikh̄t va ôl Aûharinas̄da vindid̄ yegavímúnâd̄, Paôrûshâspô va Dûqlâûb frâj kh̄ârîd̄ ; va li-tamâ han-gardîgih-î yehvûnt gad̄d̄, fravâhar va tanû-gaôhar î Zaratûshtra baên 2 abû. (48) Paêdâgîh-ast rabâ afdih ôl ôlâ-shân kolâ 2, pavan zak î Daêna yema/elûnêd̄, aîgh : “ Adin kolâ 2 lâla frâtûm nivazîd̄ havâ-and pavan barâ kh̄âyishn̄, ôl ôlâ-shân shaêdân pavan mar-gûbishn̄h vinâs-gârîh madam barâ khrûsîd̄, aîgh : ‘ Hanâ, Paôrûshâspô ! zak î ehigûn denê ehim vabîlûnâ ? ’ pavan zak lâla patit havâ-and ehigûn marđûm mûn sharm. (49) Va lâla dadîgar nivazîd̄ havâ-and, va ôl ôlâ-shân shaêdân pavan mar-gûbishn̄h madam barâ khrûsîd̄, pavan zak lâla patit havâ-and ehigûn marđûm mûn sharm. (50) Va lâla sadîgar nivazîd̄ havâ-and aêdûn pavan barâ kh̄âyishn̄h, va ôl ôlâ-shân shaêdân pavan mar-gûbishn̄h madam barâ khrûsîd̄, pavan zak lâla patit havâ-and ehigûn marđûm mûn sharm. (51) Va ôlâ-shân

1-1. DM. $\text{H}_2\text{O} + \text{H}_2\text{SO}_4$ — 2. DM. H_2O — 3. DM. H_2O . Better $\text{H}_2\text{O} + \text{H}_2\text{SO}_4$

in § 50.—4. DM. ~~40~~—5-5. Better ~~20~~ 6.—6. DM. ~~100~~—

𐬰𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀
 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀
 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀
 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀
 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀

(53) 𐬰𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀
 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀
 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀
 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀
 (54) 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀 𐬀𐬭𐬀

gûft aêvag madam levatâ tanid, madam yegavîmûnâd havâ-and
 ôl dend kâr, afashân madam hâr-suft, aigh-shân pavan âgûsh frâj
 vakhdûnt, aigh: 'Lâ aêdûn mandavam a-varzishnîh madam
 aûstîm, lâ amat li-tamâ kolâ 2 ôl ham yehamtûnd Râg va Naôdar.'
 (52) Adîn zak gabrâ ôl ham yehvûnt mûn yasharûb Zaratûhshtra;
 va li-tamâ ôl ham maðan tanû-gaôhar, fravâhar va gaddê i
 Zaratûhshtra baên bûrdâr am."

(53) Aêvag hanâ i paêdâg, aigh âkhar min ham yehvûnishnîh
 i Zaratûhshtra baên bûrdâr am, shaêdân navag shkaft kûshîd pavan
 marginîdan i Zaratûhshtra baên amîtar ashkam; afashân vîmârinîd
 pavan zak i tîjtûm va tij bîshînîdâr dard zak zy-ash bûrdâr, vad-ash
 yezbemûnast baêshâzîh i an-âsânîh râi ôl yâtûg bazeshgân pûrsîdan.
 (54) Va li-tamâ paêdâgîh-ast rabâ afdih chîgûn Daêna yemalêl-

1. DM. 𐬀𐬭𐬀.—2. DM. 𐬀𐬭𐬀.—3. DM. 𐬀𐬭𐬀.—4. DM.

𐬀𐬭𐬀.—5. DM. 𐬀𐬭𐬀 khâvîshnîh.

۱۲۵۵ ۱۱۵۵ ۱۰۵۵ ۹۵۵ ۸۵۵ ۷۵۵ ۶۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵
 ۱۰۵۵ ۹۵۵ ۸۵۵ ۷۵۵ ۶۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵
 ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵
 ۱۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵ ۵۵۵
 ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵
 ۲۵۵ ۱۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵ ۵۵۵ ۴۵۵ ۳۵۵ ۲۵۵ ۱۵۵

Spaētô-tôrâ Âspîgân î Gêfar-tôrâ Âspîgân î Ramag-tôrâ Âspîgân
 î Vanô-fravishn Âspîgân î Yima haft-kaêshvar khûdâê, î
 Vivangahânân î Ayanghad* î Ananghad* î Haôshyanga î Pish-dâd
 haft-kaêshvar khûdâê, î Fravâg î Siyâmag î Masyê î Gâyôgmard
 î /ratûm gabrâ.

1-1. Written above the line in DM.—2-2. DM. ۱۲۵۵.—3. DM. ۱۱۵۵.

—4. DM. ۱۰۵۵.

(4) *Aêvag hanâ* î *paêdâg aîgh âkhar* *Paôrûshâspô ôl Karapô-î Dûrâsrûbô shem*, *mún baên zak matâ pavan yâtûgîh nâmîgtar yehvûnt*, *sâtûnt*; *afash min zerkhûnîshn î Zaratûshstra afdîh î paê-ash paêdâg yehvûnt âgâsinîd*, *va khadîtuntan î Zaratûshstra râi ôl kadag âityûnt*. (5) *Zak yâtûg*, *min zak î Zaratûshstra baên zak gadâ*, *bîsh mađ va anâg chashîd*; *dûsh-pargîhâ yezbemûnast tarûg rôyeshâ î ôlâ pûr-gadâ apurnâe-ig pavan gavô afshârdan va marginîdan*. (6) *Va li-tamâ paêdâgîh-ast rabâ afdîh-î ôl kabadân*, *chîgûn Daêna yemalêlûnêd*, *aîgh*: “*Adîn ôlâ mar ash avô âkharîh gavô lakhvâr rânînîd*, [*aîgh lakhvâr hû-shîkan*], *lâ-cha âkhar zak mar pavan zak gavô basaryâ pavan zafra lakhvâr gûdâr yehvûnt*.” (7) *Ôlâ Karapô min-ich zak barâ madam Zaratûshstra nîshân*, *dakhshag î anâg drâyîd*, *va Paôrûshâspô min Zaratûshstra pavan vîshûpîshn î âp-dehash*

1-1. DM. 113324. — 2-2. DM. 1134. — 3-3. DM. 113494. — 4-4. DM. 113495. — 5. DM. 113496. — 6. DM. 113497. — 7. DM. 113498.

[illegible][illegible]

pavan hamâg yôm barâ âmûrziđ, [aigh-ash tôrâ-ân azash lakhvâr dâsht], *fratûm ôl tamâ sâtûnt*, ađûm barâ sâtûnt; barâ taçhiđ pavan hûsh zak am î barâ-kâmag, *frâj ôl ôlâ mad*, hûsh-âomand afash zak yansegûnâ, afash zak barâ yebabûnt pavan zak î dashnô yedâ madam pavan khûstag.”

(13) *Aêvag* hanâ î paêdâg aîgh tanid Paôrûshâspô ôl zak Karapô mad, madam-igh lâ spardan î tôrû-ân Zaratûshstra gûft, va navag madam âinînağ marginîdan î Zaratûshstra pûrsid; ôlê Karapô Zaratûshstra âp-khûr-î pavan dêhân nipâyîdan, va aspân î kabad ôl zak âp-khûr tachînîdan, vad pavan aspân sûmb madam sparîh-êd, darmân yehvûnt drâyîd; va Paôrûshâspô ham-gaónağ kard. (14) Va li-tamê paêdâgîh-ast rabâ afdîh ôl kabadân, ehîgûn Daëna yema/cêlûnêd, aîgh zak ôlê aspô madam sâtûnt, mûn yehvûnt sûmb-âvand, [aîgh-ash

1. DM. ~~31600~~.—2. DM. adds 316, a slip of the copyist.—3. DM. ~~31600~~.—4. DM. ~~31600~~.—5. DM. adds 3.—6. DM. adds 1420, an error of the copyist.—7. DM. adds 3.

'סגורא עלמלל סגורא † כלמסד , כד וכל עמסד דסגורא
 [עג † עמסד סגדסו † עמסדס] , כד וכל עמסד עגדסו [עג
 למסד † כלמסדסו † עג † עמסדסו] † כלמסדסו † עגדסו
 עג † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו
 † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו
 † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו

סגורא † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו
 (15) עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו
 עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו
 עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו
 עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו
 עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו
 עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו

sūmb stacratar yehvūnt], va zard-gūsh; va zak ôlê pish sâtūnt,
 [aigh pish min aspô i pishûpâc], va zak ôlê pish tachîd, [aigh levîn
 i Zaratûshštra avar yegavimûnâd], fratûm ôl tamâ madam sâtūnt,
 afdiun barâ satūnt; barâ tachîd pavan hûsh zak am i barâ-kâmag,
 va fruj ôl ôlê mađ, hûsh-âômand afash zak yansegûnâ, afash barâ
 yehabūnt pavan zak i dashnô yedâ madam pavan khûstag.

(15) Aëvag aë paëdâg aigh tanid Paôrûshâspô ôl zak Karapô
 raad, madam-ieh lâ spardân i aspân-ieh Zaratûshštra gûft, afash
 navag madam mî âninay margînîdan i Zaratûshštra pûrsîd; va ôlê
 Karapô, Zaratûshštra baën sûrâg i khun-nûshagân yekatlûntag i
 gûrg arganêd, vad amat gûrg yehamtûnêd, khun-nûshagân yekatl-
 ûntag khaditûnêd, Zaratûshštra pavan zak i khun-nûshagân kin
 aeshmavanihâ sakûnêd gangêd, darmân yehvûnt drâyîd; va Paôrû-

1. DM. סגורא—2. 2. DM. סגורא † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו. Compare סגורא † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו † עגדסו † עמסדסו in sec-
 tion 12 above.—3. DM. סגורא † עמסדסו.—4. DM. סגורא † עמסדסו.—5. DM. סגורא † עמסדסו.—6. DM.
 סגורא † עמסדסו

Կճ ԿԵՆԱԶ ԵՍԷ ԱՆՆ ՍՄՈՐԱՆ ԵՄ Կճ ԵՍՍՈՐ Դ՛ ՍՍՈՐ Կճ
 ԵՄ ԵՄԵՆՈՐՈՑ՝ ԵՍՍ ԿՅԵՆ Կ՛ ԵՍՍՈՐ՝ ԵՍ ԼԵ ԼՈՒ ՍԵԶ՛ [ԵՄ]
 ԵՄ ՍՄՈՐԱՆ ԼԵ ՍՄ ԼԵԿԵ ԵՄ Կ՛ ՍՄ ԵՄԵՆՈՐՈՑ՝ ԼԵՈՒ ԵՄ
 ԵՄ (20-21) ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՍ ԵՄԶ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԼԵԿԵ ԵՄԵՆՈՐՈՑ
 ԵՄՈՒ ԵՄ ԵՄԵՆՈՐՈՑ՝ ԵՄ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ
 ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԼԵ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ
 ԵՄ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ
 ԵՄ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ
 ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ
 ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ
 ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ
 ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ ԵՄԵՆՈՐՈՑ

zak yanseġunā, afash barā yehabūnt, pavan zak ī dahishn ī Yazadān,
 madam pavan khūstāg; afash gūft zan ī gēhān, aigh: "Lā lak
 ākhar barā frāj yehabūnam, lā amat li-tamā kolā dō ōl ham-
 yehamtūnd Rāg va Naōdar.

(20-21) Va paēdāg aigh ākhar Karapō Dūrâsrûbô levatâ
 hâvishta Kaēna ōl ham matâ maḍ va madam râyinišn ī Zaratûshstra
 nigirîd; afashân châr ī madam vinâsidan margînîdan lâ, barâ man-
 davam ī ōlâ ān-gaōna pûr-nîrûg va afl khaditunt, ehigûn hanâ ī
 paēdāg, aigh garyîd⁷ Brâtrûg-rîsh ī Karapō, aigh: "Li adin baēn zak ī
 lenâ matâ min anshûtâ-ân pavan yâtûgih dūr-hîgîrîshn-tûm havâ-ôm,
 frāj ōlâ-shân matâ khaditunam hû-framânîh, [aigh framân shapîr
 khavitunêl yehabūntan]; avzûnîgih, [aigh afzûn mûn min vêsh
 yêhvûnêl, mûn maḍ va mûn-ieh yehamtûnêl]; hû-pâh, [aigh gaō-
 spend shapîr khavitunêl dâshtan]; hû-ramāg, [aigh ramāg ī avârîg

1. DM. ԵՄԵՆՈՐՈՑ.—2. DM. ԵՄԵՆՈՐՈՑ.—3-3. DM. ԵՄԵՆՈՐՈՑ.—4-4. DM. ԵՄԵՆՈՐՈՑ.
 —5. DM. ԵՄԵՆՈՐՈՑ.—6. DM. ԵՄԵՆՈՐՈՑ.—7. Otherwise: davyîd.

1. shapir khavîṭunêd dâshtan] ; va hû-âyûjishn, [aigh kâr i avârîg
 2. shapir khavîṭunêd kardân] ; va hû-arataêshṭâr, [aigh kârîjâr shapir
 3. khavîṭunêd kardân] ; va hû-râd, [aigh râdih shapir khavîṭunêd
 4. kardân]. (22) Zak i Paôrûshâspô khun-nûshag-i madam 3 lelyâ
 5. vad min abîtarân barâ lâlâ zerkhûnt, barâ ôl ôlâ Vohûmanô rasêd
 6. madam ahû i ast-âômand, [aigh Vohûmanô barâ ôl Zaratûshṭra
 7. rasêd], afash barâ ôl ham-pûrsagih yezderûnâ, barâ zak i ôlâ
 8. shapir Daêna yehamtûnêd madam ân haft-kaêshivar zimig ; va zak
 9. aêdûn pavan minishn lâ barâ-ich dahinam aigh lâ khavîṭunêd
 10. aigh ebîgûn ôlâ barâ rxarenêhînam ; va dakhshag i hanâ mandavam,
 11. [aigh râst-yemalezûnêd], dend i avô pish yemalezûnam ; tis âkhar
 12. min dend gûbishn barâ vashammûnishnîh, amat lakûm dend gûbishn
 13. vashammûnt, franâmid.
 (23-24) Paôrûshâspô pavan zak i 4 âyûjishn rasa-i vâciq aigh

1. shapir khavîṭunêd dâshtan] ; va hû-âyûjishn, [aigh kâr i avârîg
 2. shapir khavîṭunêd kardân] ; va hû-arataêshṭâr, [aigh kârîjâr shapir
 3. khavîṭunêd kardân] ; va hû-râd, [aigh râdih shapir khavîṭunêd
 4. kardân]. (22) Zak i Paôrûshâspô khun-nûshag-i madam 3 lelyâ
 5. vad min abîtarân barâ lâlâ zerkhûnt, barâ ôl ôlâ Vohûmanô rasêd
 6. madam ahû i ast-âômand, [aigh Vohûmanô barâ ôl Zaratûshṭra
 7. rasêd], afash barâ ôl ham-pûrsagih yezderûnâ, barâ zak i ôlâ
 8. shapir Daêna yehamtûnêd madam ân haft-kaêshivar zimig ; va zak
 9. aêdûn pavan minishn lâ barâ-ich dahinam aigh lâ khavîṭunêd
 10. aigh ebîgûn ôlâ barâ rxarenêhînam ; va dakhshag i hanâ mandavam,
 11. [aigh râst-yemalezûnêd], dend i avô pish yemalezûnam ; tis âkhar
 12. min dend gûbishn barâ vashammûnishnîh, amat lakûm dend gûbishn
 13. vashammûnt, franâmid.

(23-25) Paôrûshâspô pavan zak i 4 âyûjishn rasa-i vâciq aigh

1. DM. 2. DM. 3. DM. 4. DM.

5. DM. 6-6. DM. 7. DM.

1. Thus in DM.—2. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—3. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—4. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—5-5
 DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—6. For 𐭠𐭣𐭥𐭥.—7. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—8. DM. 𐭠𐭣.—9. Thus in DM.—10. DM.

pürsid, aigh: “-At mē zak yehvūnt amat-at ōl zak ī li barā-ar pavan
 madam-barishnīh afash būrd, afāt min ōlā barā dir pavan lālā-ih lālā
 nigīrīd, afāt min ōlā barā arig pavan nigūnīh frūd nigīrīd, afāt min
 ōlā barā arig jvīd jvīd barā nigīrīd”—pasakhūn grūft, aigh: “Amat-
 am ōl ōlā barā ī lak pavan madam debrūnishnīh ash debrūnā, afam
 min ōlā barā dir pavan lālā-ih lālā nigīrīd, adīn min ōlā barā rāē va
 gadā ōl ham-dāsht vad avō zak Hvare-shaēta, ōlā lā kanārag ī rāē va
 gadā; madam hanā ham-būd havā-ōm, [aigh-am hanā khadītunē]
 aigh anshūtā-ān pavan, grūftanī ōl rūbān barā ōl Hvare-shaēta-pāig
 yehamtūnēd, hanā aigh baēn Garō-demāna dādīstān qhīgūn afam lā
 khadītunt. (29) Amat-am ōl ōlā ī lak barā-ar pavan madam debrūn-
 ishīnīh ash debrūnā, afam min ōlā barā debrūnā dir pavan nigūnīh
 frūd nigīrīd, adīn min ōlā barā rāē va gadā ōl ham-dāsht vad ōl

1. Thus in DM.—2. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—3. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—4. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—5-5

DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—6. For 𐭠𐭣𐭥𐭥.—7. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—8. DM. 𐭠𐭣.—9. Thus in DM.—10. DM.

مددکس د سبط د کر پطو' اهل' لد' واولو د لس' و سکس مس
 سسب سج کد مددکس سسبکسوسو سوسو س' لد' مددکسوسو :
 (30) و سسب وک' اهل' لو اهل' سو س'للس' سسب مددکس سسب
 ک' اهل' ولس' مد' کسوس ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس'
 سک وک' س' سسب سو سسبکسوسو د' کر پطو' اهل' لد' واولو د
 لس' و سکس سسب' س'للس' سسبکسوسو [سسب سسب مددکسوسو] سسب ک'
 ولس' و لس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس'
 د سسبکسوسو لد' مددکسوسو : (31) سسب د لو اهل' کسوس سسب
 ولس' ک' ک' د کدس سسب د مددکسوسو سسبکسوسو ولس' ولس'
 ک' لو سسب وک'لوس' سسب د لو اهل' سو اهل' د ک' ولس' ولس'
 ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس'

(32) ولس' سسب د ولس' سسب سسب ک'للس' ولس' سسب
 ولس' ولس' کد ک'للس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس' ولس'

âsimân î azîr î denê zimîg, ôlê lâ kanârag î râê va gaddê, hanâ aigh-ash
 bâen zak âsimân dâdistân chîgûn yehvûnêl am lâ khaditunt. (30)
 Va amat-am ôl ôlê lak bard-ar pavan avar-barishnîh ash debrûnâ,
 afam min ôlê barâ dir jvid jvid barâ nigirîd, adîn min ôlê barâ râê
 va gaddê ôl ham-dâsht pavan ârâstan î denê zimîg, ôlê lâ kanârag î
 râê va gaddê; madam hanâ ham-bûd havd-ôm, [aigh-am hanâ
 khaditunt], aigh min kûnishn î li-denê barâ Tanû-i-pasîn yehvûnêl,
 barâ-am dâdistân î Tanû-i-pasîn lâ khaditunt. (31) Hanâ î lak bard
 minêl, aigh: 'Vabîdûnam mas min zak î zakâi ahû î ast-âômand';
 aêdûn vabîdûnêl-ieh min lak aigh vazlûn-âc; hanâ î lak bard
 pavan ôlê î mas pânağ Vishtâspô katrûnêl, lâ pavan lak."

(32) Aêvag hanâ î paêdâg aigh amat Zaratûshtra 7 sâlag
 yehvûnt, zak Dûrâsrûbô min Brâtrûg-rîsh î Karapô kîm kâdê

1-1. DM. ولس' ولس'.—2. DM. ولس' ولس'.—3. DM. ولس'.—4. DM. ولس'.—5.

(41) זכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר

(42) זכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר

(43) זכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר

(41) *Aēvag zak ī ākhar min hanâ pasakhûn ī Zaratûshstra
 ôl Dûrâsrûbô madam ôl Karapô paêdâg yehvûnt, ehîgûn Daēna
 yemazēunêd, aîgh: "A-kâr yehvûnt mar va stard ehand dareng
 ī 10 aspa ī pûr pîm dūsishn, mûn dūsîdâr aēvag yehvûnêd.*

(42) *Aēvag aē paêdâg aîgh: "Amat min stardîh frâj yehv-
 ûnt ôlâ yâtûg, adîn-ash tanid ôl Zaratûshstra ham âînîmag drâyîd,
 va Zaratûshstra pasakhûn zak ham gûft; navak a-kâr yehvûnt
 mar va stard ehand dareng ī 20 aspa ī pûr pîm dūsishn, mûn
 dūsîdâr aēvag yehvûnêd."*

(43) *Aēvag hanâ ī paêdâg aîgh: "Tanid amat min stardîh
 frâj yehvûnt ôlâ yâtûg, adîn-ash ôl Zaratûshstra ham âînîmag
 drâyîd, va Zaratûshstra pasakhûn zak ham gûft; navak a-kâr
 yehvûnt mar va stard ehand dareng ī 30 aspa ī pûr pîm dūsishn,
 mûn dūsîdâr aēvag yehvûnêd."*

1-1. DM. omits.—2-2. DM. *זכר*.—3. DM. *זכר*.—4. DM. *זכר*.

5. DM. *זכר*.—6-6. DM. omits.—7. DM. *זכר*.—8-8. DM. *זכר*.

9. DM. *זכר*.—10-10. DM. omits.—11. DM. *זכר* misplaced.

THE DINKARD.

BOOK VI.—(CONTINUED.)

E.

I. It is said that when a man embellishes¹ his own disposition, and yields up his own person to communion² with the sacred beings,³ the sacred beings from that time forwards protect him and entertain⁴ him in just the same way as a man who (has) a calf, and is full of hopes⁵ for the calf,⁶ would tie a rope⁷ to his neck, and lead him to tillage and to ploughshare,⁸ and drive him on to where there is nourishing pasture,⁹ and hold him back¹⁰ from there where there is destruction.¹¹

II. (1) It is said that every person should highly (*lâlâ*) observe within his own self at least three times everyday,¹² thus : "Am I in company of God, or of the Devil?" (2) And if he is in company of God then he ought to entertain God within his own self still more, and if he (is) with the Devil he ought to thrust¹³ him powerless out of his own self.

III. It is said that everybody ought to settle every day his account¹⁴ for the body as well as for the soul, thus: "From where

1. *Vairâyēt*, "improves." 2. Better *Aēvagānagīh*, "unanimity," "communion." 3. *Yazadîn* also means "good spirits." 3a. Or, "preserve him."

4. *Āmīlvār*, "full of hopes."

5. *Gaōtar-ī*, comp. Skr. *gōtar*; Pers. *gāidar*, "a fawn," "a calf."

6. *Rasan-aē*, comp. Pers. *rasan*. 7. *Gīrīb*, comp. Pers. *gīrīb*, "neck."

8. *Kīshn*, comp. Pahl. *kīshlan*, "to till."

9. *Charag*, comp. Skr. *gaocharana*, Pers. *charā* or *charā kardān*, "to graze," "to pasture." *Āigh charag frāj yakhseminēt*.

10. *Lakhvār yakhseminēt*, "keeps back."

11. *Vinās*, Av. *nas*, "to decay." *Mīn tamā āigh vinās*, meaning "from any object which causes decay or corruption."

12. Or, reading:—*kolā denā*, "all this."

13. *Barā kūnīshn*, lit., "ought to do out."

14. *Hamār ī tanā va rūbān*.

have I eaten¹ and drunk² what I have eaten and drunk to-day ? How have I behaved³ ? Where was I originally⁴ ? Why have I come (here) ? What have I to do here ? And why have I to depart (from here) ? And how (*chim*) am I to depart ? And when I depart, whereto shall I go ? ”

IV. It is said that a man of spiritual belief has been (*yehvânt*) always⁵ exerting himself⁶ and craving⁷ from a conscientious mind⁸ for the spiritual and worldly beings that are good; (that is) the (right) sign (*dakhshag*) of spiritual belief.

V. It is said that a friend of the spiritual ones is that one who, whatsoever meritorious actions he performs, performs (them) for the sake of the spiritual ones ; and who seeks the good reward (*micîda*) from the spiritual and not from the earthly beings.

VI. It is said that that one is charitable who exerts himself and gives to the good⁹ (out of his own earnings), and gives (it) for the love of the soul.

VII. It is said that constancy¹⁰ for God (is) the best¹¹ of the constancy for anybody else ; the constancy for the soul (is) the best of the constancy for oneself ; and the constancy that one observes¹² in virtuous actions (is) the best of the constancy for anything whatever.

VIII. (1) It is said that pure nature (is) that which is manifested¹³ in case of¹⁴ avarice and want.¹⁵ (2) And pure wisdom (is) that which (is manifested) in case of wrath and

1. Or, “from whom have I eaten.” 2. *Vashtamiintan* is used both for eating and drinking. 3. *Afam mâ kart*. 4. *Mîn bânîh*

5. Comp. Pers. *bâstân*. It is derived from Av. *baidhishta*, which means “certainly,” “verily.”

6. *Ranjag*. 7. *Gûrsag*, “hungry.”

8. *Mîn ahû mînîshn*, “from a sincere thought,” comp. Av. *ahû*, “conscience,” “life.” It may mean “from a vital mind or thought.”

9. Or, reading *mîn mîn najshû vabîdânayên ôl shapîrân yehabunêt*, lit., “who gives to the good from what he himself makes or earns.”

10. Comp. Pers. *âstûkhwânîh*, “integrity,” “steadiness.”

11. *Shapîr* is here used in the superlative sense. 12. *yakhserunêt*.

13. *Âvâch*. 14. *Amat*, lit., “when (there be),” or “if (there be) . . .”

15. *Âvjûg*, according to DP. and K. ; but according to DM., *âz va khratâ nigûn*, “greediness and preposterous wisdom.”

just¹ (3) And pure conscience (*daâna*, is) that which (is manifested) when fame and honour² come forth, (and) it is not possible to suppress and strike them off.³ (4) And when nature is embellished wisdom comes forth, and when wisdom comes forth conscience becomes manifest,⁴ and when conscience comes forth sin will not be committed, and when sin is not committed then never will harm happen to one.

IX. It is said that whoso through (his) proficiency⁵ gathers⁶ help⁷ in respect to his own body, and turns away considerably⁸ from what belongs⁹ to him who is a stranger, and stands high in truthfulness, has certainly sacred beings¹⁰ in his person.

X. It is said that (one's) door is to be kept open in order that men (may) come to the house; because to the house to which men do not go the sacred beings, therefore (*adin*), do not go; since the constant coming of the sacred beings (is) more there where the coming of men (is) more; and the coming of men (is) more in that place where food and maintenance are obtainable.¹¹

XI. (1) It is said that as regards him who drinks wine, these five things¹² come into manifestation¹³, which (are) the marks of his piety (namely): perfect devotion, and possession of good mind, and philanthropy,¹⁴ and charity, and peaceful relationship.¹⁵ (2) And as regards him who (drinks wine),¹⁶ these five things

1. *Aeshma va varena*.

2. *Nang* means "honour" as well as "shame," or "disgrace." Otherwise rendered: "when fame and disgrace come forth": or reading: *kâm va nang*, "motive and dishonour."

3. *Barâ spâkhtan va zatan tâbân*. 4. "Comes forth."

5. *Hînara*. 6. *Lakhvâr kartan*, comp. Pers. *bâz kardan*, "to gather (fruits)." 7. *Apastân*, comp. Av. *upastâ* "help."

8. *Pavanî mûnîshu*. 9. *Zâb*, comp. Pers. *zâb*, "quality," "property," "fountain."

10. *Yêzata*.

11. *Aigh khûrishu va dârishu hashkekkhând*, "where (people) obtain food and maintenance."

12. Characteristics. 13. Appear. 14. Lit., "friendship of mankind."

15. Reading: *va âshî-khêvîshîsh*; otherwise: *âshî-khêvîyîsh*, "peaceful desires;" or *vahîshî-khêvîshîh*, "heavenly relationship," etc.

16. Completed: *va mân âs vashtamânêt*.

come into appearance, which (are) the marks of his wickedness (namely): arrogance, and discord, and misanthropy,¹ and wrathfulness, and miserliness.²

XII. It is said that he who is a wicked man first becomes grieved³ about his soul, and then realises that he was deceived.⁴

XIII. It is said that the one (is) not little, and the one thousand⁵ (is) not much ; the one (being) the wealth of the spiritual, and the one thousand that of the terrestrial.⁶

XIV. It is said that in the earthly administration (*râymishn*) a thousand-fold strength is nothing,⁷ and in the spiritual administration a single-fold strength is the thing.⁸

XV. It is said that one thousand men will not be so able to make one man believe⁹ by words, as a man makes one thousand men (believe) by actions.

XVI. (1) It is said that the man who excessively embellishes himself physically¹⁰ becomes spiritually ruined, and for that (reason) physical (embellishment) should be moderate, and performed so much that what is spiritual may not decay. (2) When they observed, (namely) the wise and knowing ancients perceived the decay of the physical wealth and the permanence of the spiritual wealth, they recognised as inevitable¹¹ that in the case of advancing the physical¹² except in moderation, it could not be so advanced

1. "Hostility towards man."

2. The idea is that on drinking wine the pious man manifests virtuous qualities, while the wicked man his vicious tendencies. 3. *Shivan*, "lamentation."

4. Lit., "and afterwards understands thus : 'I am deceived.'"

5. Maybe ten thousand.

6. That is, what is one need not be little, and what is one thousand need not be much ; (since) one wealth of the spiritual equals one thousand of the terrestrial.

7. Comp. Pers. *nâ-chiz*, "of no consequence," "nothing."

8. Comp. Pers. *chiz*, "a precious thing." 9 *Varâymitân*.

10. *Gârlâ jrehîbât-âvâc gâbrâ mâmûg vishûft yehrinét*. Otherwise rendered : "on account of excessive worldliness a man becomes spiritually ruined." 11. *Chimig*, comp. Pers. *chamî*, "real," "inevitable."

12. *Gârlâ râymishnîh*.

that in the case of the spiritual it might not be harmful and destructive. (3) And they would abandon¹ that physical wealth which was more than moderate, so that owing to the worldly pouring² what was better than worldly (wealth) might not, consequently, pass away.

XVII. It is said that (there is) one (unique) remedy and one (unique) doctrine,³ the remedy (is) moderate eating, and the doctrine (is) the constant thinking⁴ of piety.

XVIII. It is said that moderate eating is good for the body, and moderate speaking for the soul.

XIX. It is said that the digesting⁵ of food (is) good for the body, and the swallowing of wrath for the soul.

XX. It is said that the obscurity⁶ (of oneself results) from arrogance,⁶ and grievous harm from selfishness; and from shameful worship (there is) the way to hell; and a revengeful man will never liberate (his) soul.

XXI. It is said that nobody performed anything who performed it not for the soul heretofore;⁷ and nobody performs anything who does it not for (his) soul henceforward.⁸

XXII. (1) They say that Bâkht-âfrit said^{8a} thus: "Up to the Renovation time whoso is a suppressor of troubles, as regards fame and the world, when gained" (the one), lost " (the other); and when lost (the one), gained (the other)," (2) and he said this, too, namely: "Whoso advances¹¹ this, does not gain that; and whoso does not see that, advances this; this (here implies) the material, and that (implies) the spiritual." (3) And he said this, too, namely: "He who desires fame becomes fameless¹²; but fame even at last becomes his own by whom fame is not wanted."¹³

1. *Shedkûnâ*. 2. *Rijagîh*, comp. Pers. *rikhtan*.

3. *Vâchag*. 4. *Minâtârih*, "thinking," "meditation."

5. Comp. Pers. *gavâridan*, "to digest." 6-6. *Mîn avartanîh anbin-bûdagîh*.

7. Lit., "up to the present time," or "before." 8. Lit., "from now forward."

8a Vide vol. XII., Book VI., A., § IV., p. 34 (Trans.)

9. *Vakhdûnt*. 10. *Shedkûnâ* for *shedkûnt*.

11. *Râyînét*, Otherwise: *lâ jivét* "does not live."

12. *Avî-shem*, "without name or renown."—13. *Bâen lâ âvâyat*.

(4) And he said this, too, namely : " As to a vine-tendril ¹ the end of which, whoever of the world (may have placed) on the hand or the head of mine, it is not possible for people to coil ² it, because when they will draw ³ it (the tendril) I shall slip down ⁴ through it." (5) And he said this, too, namely : " I did not possess time-wisdom ⁵ until that was besought ⁶ through my own pure nature and the approval of the Deity." (6) And he said this, too, namely : " Everybody ought to follow ⁷ the pursuits (*kâr*) of the carder of cotton, ⁸ and of the carpenter, ⁹ and of the bleacher, ¹⁰ and of the blacksmith, ¹¹ in respect to one's own mind ; because in the same way as the pursuit of carding aims ¹² at getting (cotton) rid of dust (*gart*) and renders (it) soft, similarly every man in respect to his own mind should wish (it) ¹³ and ought to temper it ¹⁴ ; and in the same way as the carpenter renders straight even a rough ¹⁵ wood, similarly mankind ought to draw their own attention ¹⁶ towards the side (*rîn*) of straightforwardness and keep their mind straight. (7) And in the same way as a bleacher washes clothings and makes them clean from pollution, similarly mankind ought to warm and kindle their own thoughts, similarly mankind ought to warm and kindle their own thoughts for righteous actions, similarly mankind ought to wash their own thoughts from evil disposition and sinfulness, and keep them pure. (8) And in the same way as the blacksmith heats iron and renders it

1. Comp. Pers. *rishtah i tâk*, " the vine tendril"; or *tâk*, " the vine "; *tâkistân*, " a vineyard." It may also mean " a piece of rope."

2. *Amat rôvashâ-i for mân rôyashâ-i*.

3. Pahl. *naskhîntan*, " to twist."

4. *Âhanchênd*, Av. *hanch* " to draw," Pers. *âhanjîdan*.

5. *Pavan sâyam*, Pers. *sûdan*, " to break through."

6. *Arbâm-minîshnih*, lit., " timely thinking," or " thinking of the age."

7. *Bavîhîmast*, 8. *Kartan âvâyat*.

9. *Kûlnârgarîh*, " the work of carding cotton"; comp. Pers. *kulu*, carded cotton."

10. Av. *dâuru*, Pers. *darûdgar*, " carpenter."

11. Pers. *gâzarî*, " bleaching." 12. Pers. *âhangar*.

13. That is, he should desire for the purity and piety of his mind.

14. *Narm kartan*. 15. *An-hâl*, Pers. *hâlâh*, " smooth."

16. *Minishn nafshâ hîshtan*, " ought to direct their own minds or thoughts."

hot, similarly mankind ought to heat and keep warm their own thoughts on the wealth of meritorious actions."

XXIII. It is said that he is charitable who does not bestow wealth except¹ on the worthy ; and keeping the wealth of a man undecayed² is this that it be bestowed worthily, so that other wealth may be left³ to the man, and the man to the wealth.⁴

XXIV. It is said that he is ignominious⁵ who gives anything to the evil people.

XXV. It is said that the man who longs for a refined disposition by his love and help and conference of the good, increases his fame and spiritual goodness.⁶

XXVI. It is said that he who walks with the evil people, becomes worse in (his) disposition ; and even he who walks with that person who walks with the evil people, becomes worse in (his) disposition.

XXVII. It is said that the soul is as much afraid of bewilderment⁷ as the body is of wilderness,⁸ for this reason that in bewilderment takes place⁹ specially¹⁰ the coming together of the evil ; and there where the coming together of the evil, (takes place) manifold injury¹¹ shall occur to the soul.

1. Better, *barâ min*.

2. *Pavan au-aôshag*, lit., "in an undecaying or immortal condition," or "for immortalizing the wealth so used." 3. *shedkûnayén*.

4. That is, it should be so provided that the wealth may produce other wealth continuously, or there may constantly be provided some man to preserve and invest it.

5. *Nang-gar*, "one who renders himself shameful or disgraceful."

6. According to DP., *dehash i mainûgig*, or *gâs i mainûgig*, meaning "spiritual gifts," or "the spiritual abode."

7. Reading *avbars*, cf. Av. *brâs*, Skr. *bhras*, "to fall down through giddiness ;" Pers. *bars*, "a halter," "a spur"; hence Pers. *hûbarah*, "distraction."

8. Reading *vîyârân*, Av. *vîvâpa*, Pers. *byâbân*; it may be *nîyâzân*, "wanting," "begging."

9. *Yehvânêt*.

10. According to DM., *pavan denâ chîm mâ bâên hû-barah ângûn tarsêt zak i amat sahmîânêt i sarîtarân yehvânêt*, "for this reason that in the alarm so much fearing takes place, only when it (the soul) is afraid of the evil."

11. *Zîyân i kabad âînûnag*.

XXVIII. It is said that a high-priest spoke thus: "In the same way as penitence renders clean the soul from every sin, so does contentment keep back mostly the oppressive vice¹ from the soul."

XXIX. It is said that that charitable man is the most exalted who with pains (*ared*) and trouble which happen (to him) in any way,² desires to gather provisions³ himself and gives (them) to the deserving.

XXX. (1) It is said that one should be an obtainer of reward⁴ by being greatly on the side of the good cause,⁵ and be self-exerting for the performance of meritorious acts; grace⁶ should be besought from the spiritual good beings and not from the worldly existences. (2) If such a thing happens as one ought to submit⁷ to in drivishism for the love of one's soul, the remedy (is that) one should voluntarily stand high⁸ in drivishism; since from it (result) the composure of the body and the fearlessness and existence of a good reckoning⁹ as regards the soul; and it is possible for him to stand high in drivishism, who in maintaining the body well abstains¹⁰ rather from less essential¹¹ enjoyments than from more essential enjoyments; and whoso is not so will not be able to stand high in drivishism. (3) And whoso, not helplessly¹² but

1. Or, "the vice of oppression," meaning every vice that tyrannises on the soul.

2. *Baēn bih-gaōna*. If it is read: *baēn hatān*, it might mean "through eloquence or persuasion," comp. Pers. *hatān*, "ready-tongued."

3. *Patīg*, Av.-Skr. *pītu*, *pīthwa*, "food," "nourishment."

4. *Navīṭvar*, Pers. *navīd*, "recompense."

5. *Hū-pāra*, Av. *pāra*, "side," "direction"; that is, "on the side of goodness." 6. *Sepās*.

7. *Par-yegavīmānātan* for *par-istātan*; comp. Pahl. *paristātan*, Pers. *parastidan*, "to be submissive," "to worship."

8. *Lālā yegavīmānīshn*.

9. *Avā-āimārih*, lit., "without a non-reckoning," i.e., "with a (good) reckoning" after death.

10. Reading: *hū-garāzēt*, comp. Pers. *garāzidan*, "to walk away pompously." It can also be read: *hūdarāzītan*, or *andar-āzītan*; the latter means "to grieve internally"; Pers. *āzīdan*, "to grieve," "to injure;" hence "well-trets from". 11. *Mātāgtar*, for *mātigtār*. 12. *Lā achāragīhā*.

on account of (*barâ*) the advantages which (result) from drivishism stands high in drivishism, will have then driven out, for his own part, Aharman along with (his) creatures¹ from the world ;² and always³ from that object there could be no corruption⁴ of the soul, nor disgrace⁵ of the person. (4) One should keep himself⁶ in joy, and one should preserve the joy by an honest object in the same way through fondness⁷ as a child (does) ; and one should exert himself in such a way therein that joy may never go out of the body. (5) And if one seeks for the enjoyment of the object when from the fulfilment thereof according to wish sin would be incurred⁸, that thing should not be performed ; but there should be performed another such thing as when it would be performed increased joy, and no sin resulted (therefrom). (6) And in no way indeed (*barâ*) should the joy be thrown out of the body, since (in the case of) many a child when it wishes for the object which if people fulfil according to its wish, disorder⁹ might occur (in the body) therefrom ; although (*amat*) in the essential nature of the object wished for (the fruit) is so delicious a thing as a date (*khûrmâg*) or a walnut (*gûj*) on which being given it¹⁰ becomes satisfied and joyous ; and the sages have declared joy so very valuable for the purpose of (giving) satisfaction.¹¹

1. MSS. *shâtagan* for *vishâtagan*, the latter word is generally used in Pahlavi for Aharman's creatures or miscreations ; Avesta *shnta*, "issues," from *shu* "to increase," "to promote." The Pahl. word may also be read *Yehûdagân*, "Jews."

2. When one is to lead the life of a drivish, he must endure that condition by being content, and not grieve over the loss of enjoyments therein ; since one could only sustain the highest and noblest condition of the soul in the worst state of poverty. 3. *Bâen kola gâs* can also mean "everywhere."

4. K. reads *airangih*, comp. Av. *ereghant*, "foulness."

5. *Dûsrûbih*, "defame."

6. According to the MSS., *va shem* (name) *va tan*, or *va yehamtân* (and the approach) ; hence "and the name and the person be kept in joy" ; the other meaning is inconsistent.

7. *Nivâzishn*, Pers. *navâzish*, "the fulfilment of the wishes of another," "caresses."

8. Pahl. *i amatash ôl kâmag sâjend, vinâs azash shâyat yehrînt*.

9. *Vînâs* is here used in the sense of "disorder," "decay," Av.-rt. *nas*.

10. That is, the child. 11. *Khûrsandih*.

XXXI. (1) It is said thus : " Kill out anger while in authority and (also) while in want of power and in affliction (*bish*),¹ so that *Vohûmanô* (Good Mind) may make his abode in thy person (*tanû*) ; since the soul of him, in whose person *Vohûmanô* does not make his abode, will not then make its abode in *Garô-demâna*.² (2) Abstain very far³ away from causing injury and affliction to others, as⁴ (you would abstain) from the dead bodies of mankind; because it is easier⁵ to wash and make clean the contamination and pollution that reach the body than that which reach the soul, (since) it is not then possible to wash and make (the latter) clean except (*barû*) by intense⁶ and troublesome⁶ repentance and punishment and retribution.⁷ (3) Thou shouldst worship⁸ the sun three times every day, and thou shouldst dedicate thy own person to God ; and the existence and eternity⁹ of God, and the non-existence and annihilation of *Aharman* and the demons should be declared out¹⁰ (to the world), so that they (the demons) reach at last to non-existence and destruction.¹¹ (4) And thou shouldst be penitent for every sin and fault¹² which (occur) in daily work,¹³ with this thought, thus : ' I shall not commit (it) again (*tanûl*) : ' and thou shouldst revert¹⁴ from it and be with repentance (for it). (5) And every day at least three times thou shouldst take account of¹⁵ thy own person even as to this, thus : ' What have I eaten and what have I saved to-day, and whether what was done and whatever (was) eaten by me (was) for the

1. Avesta : *thaîsho*. 2. Av. *Garô-demâna*.

3. *Rakhîgtar*, Hebr.-Chald. *rakhîk*; otherwise *râyagtor*, "very seriously," "more considerably."

4. *Aigh*.

5. *Khvârtar*, Av. *khâthra*, Pers. *khvâr*.

6. *Girân va dûshvâr* (for *dûsh-khvâr*).

7. *Pa:d*, comp. Pers. *s. v.*

8. Reading according to the MSS., *ye:bekhind*: "Three times every day they should worship the sun, and should dedicate themselves to the sacred beings." 9. *Hamâtîgh*. 10. *Gûbîshn*. 11. *Zatagîh*, "blow," "striking."

12. Reading : *mânûd*, see Pers. *s. v.* It can be read *mânîg*, meaning "the like," comp. Av. *mânayên* or *mân*, Pers. *mândan*. 13. *Rû:-kâr*.

14. *Avakhsh*, Av. *apasha*, "backwards." Better reading : *apâsha* or *apakhsha*. 15. *Hamârîshn*.

deliverance of my soul or not, and as to this whether God has been the helper or the Demon.' (6) And when the lust¹ of the body comes forth, and as a rule hastens onward beyond measure owing to exalted position and much happiness, then this remedy is good if they hold before themselves the evanescence² of the body and of the physical wealth. (7) And this they shall reflect upon, that is, they shall think thus: 'what I have said must be done'; and for oneself one should seek for such an exaltation and happiness as would result also in what is beneficial, (saying thus): 'When it (i.e., the lust) is cast out by me, it should pass away; and when (it be) so, then henceforward I should not entertain it, that is, the disease that is cast out from me and has passed away, should not have access³ (in me).' (8) And men ought to do these three things which are full of troubles⁴; when they are done, one becomes thereby more holy. (9) One is that although (*amat*) one has experienced⁵ even much fright and injury from a man one is not revengeful to him, nor an enemy to that man and of maleficent desire, but is friendly and of beneficent desire. (10) One is that when one comes to a place where one has not with him more than (what is sufficient for) a meal,⁶ nor has he hope even of more coming to him, one gives as much as he can⁷ his share to men who have no food (and) come over (to him). (11) One is that when a young⁸ man meets together⁹ in a lonely place¹⁰ with a young woman who is a stranger,¹¹ who is not his own, and they on eating food become satisfied and happy,¹² and are very loving one another mutually,¹³ still at last¹⁴ even that man does not sleep with that woman for the love of his soul, nor does he cherish carnal desires."¹⁵

1. *Av. varena*, "lust," "passion."

2. *Frasâvandih*, "decay." 3. *Lâ ychamtînêt*.

4. *Dûshvâr* for *dûsh-khvâr*, "uneasy," "uncomfortable."

5. *Khaditunt*, "seen." 6. *Âê pishn levatâ*, *Av. pitu, pithwa*. 7. *Shâyât*.

8. *Garshn*, generally read *gûshn*; *Av. varshni*. 9. *Agavîn*.

10. *Paran vîshgar*, "in a jungle." Compare the use of the word in the Vendidad, Pahlavi Version, Fragard VIII., 95, where *vîshgar* is a rendering of the *Av. skairya*, "hunting ground." It can also be read *vashkal*, "grape fruit." 11. *Andîtag*, "unseen;" otherwise *khûstag*, "married," Pers. *khastah*.

12. *Sir va khâram yegavîmând*. 13. *Âevag ôl tanîd avîr kâmag*.

14. *Lit.*, "afterwards." 15. *Kâmag lârvâyînêt*.

XXXII. (1) It is said that as to what is necessary for the life diligence (is) more profitable,¹ and as to what (is necessary)² for the soul duty,³ and as to what (is necessary) for (the time of) passing away good career; and for the life (again) health and food and comfort and fearlessness and joy (are) necessary,⁴ and for the soul self-exertion for meritorious actions and abstinence from sin, and for (the time of) passing away name and good fame (are) necessary. (2) These several things—and the best (*shapîr*⁵ of things) are (these) several things—(are): health from moderation, and plenty from blessedness, and joy from straightforwardness, and comfort from contentment, and fearlessness from sinlessness, and self-exertion which (is) through meritorious actions and owing to abstinence from sin on account of knowledge,⁶ and the name and good fame that (are) exalted (result) from virtuous (*nyôg*) actions.

XXXIII. It is said that as to mankind these three things are most remarkable⁷: forbearance which (does not proceed) from wickedness,⁸ and charity which (is) not (done) for the sake of reward,⁹ and self-exertion which (does) not (proceed) from (any motive of) worldly reward.¹⁰

XXXIV. (1) It is said that gratitude and guardianship are these: whoever having made this body like a fortress¹¹ takes precise care of it;¹² he keeps good spirits within (himself), and no demon is

1. *Sâtâômundtar*. 2. *Baên* here for *baên âvâyat*.

3. That is, duty is more profitable. 4. *Âvâyishmîg*.

5. Here *shapîr* is used in the superlative degree, as a substitute for *pâhlâm*.

6. That is, diligence and self-exertion which result from righteous activity and from innocence, and from the knowledge of what is right and what is wrong. 7. *Hû-chihrtar*.

8. *Bârlîk lâ min ratagîh*, that is, when one does not endure hardship from any evil motive.

9. *Pât-dalishn*, that is, charity that is practised with a purely disinterested motive, and not with the intention of obtaining any recompense or titles or awards.

10. *Mizda î gâetâ*, that is, diligence or self-exertion to be properly a virtue should aim at no worldly good but spiritual reward.

11. *Daeza*. 12. *Atash pâs madam frâj vabîdînét*.

left within by him. (2) Whoever is a man¹ must have after him something which² pointed out³ the salvation of (his) soul. (3) In (one's life there) are occasions⁴ when one must make oneself as it were⁵ deaf and blind and dumb; because blindness⁶ (is) good when by looking at a particular thing and having desire for it (there may happen) injury to the soul; and deafness⁷ (is) good when one has to hear such a thing as must cause thereby (sinful) reckoning and inquiry as to the soul; and dumbness⁸ is good when one has to speak that thing whereby in the end there will be (to him) corruption and non-salvation.⁹

XXXV. (1) It is said that he who does not consider good-fame better than ill-fame, the approval¹⁰ of the good better than that of the evil, praise better than reproach, ¹¹ the love of the soul better than that of the body, the hope of the spiritual better than that of the physical, does not endeavour to appropriate¹² what in that respect¹³ is created good ¹⁴; since unto him who does not exert himself for the object for which he is created, nothing¹⁵ that comes is good; that (is) the compendium¹⁶ of life. (2) Mankind must

1. *Anshūtāih* for *anshūtā-i*; Pahl. *anshūtāih* means "humanity."

2. Here *mān-ash* is used for *mā-ash*. Otherwise; "someone who displayed the deliverance of the soul."

3. Reading according to DML, *mān-ash bū-ishn i ruhān mahist*, the rendering would be "whoever belongs to humanity must therefore be at last what he ought to be; he will have the greatest salvation of the soul."

4. *Av-gām*, or *hangām*, "times," "epochs." 5. *Hūmānag*, "like."

6. Comp. Pers. *kūr*. 7. Pers. *kar*. 8. Pers. *gung*.

9. *Airakhtag va abū-ishnīg yehvūnēt*, lit. "he becomes corrupt and without salvation." As for *airakhtag*, comp. Av. *irikhta* "harm," "ruin," rt. *irich*.

10. *Pasand*, "selection."

11. *Nikūhishn*, Pers. *nikūhish*, "contempt," "blame."

12. *Pāvan ōl nafshā kartan*.

13. *Pāvan ak ānūnag*, "accordingly," "in that way."

14. *Hū-zerkhānt*, lit., "well-produced," "well-begotten."

15. *Levīt mandavam*.

16. *Nisang* or *vasang*, "a book," or "compendium." The former seems to be a pahlavicised form of the Av. word *naska*. The idea here is that one must know what the object or goal of one's life is; and that one who has no appreciation of what is good or better in one's life-work, will never strive to attain that goal.

make their bodies not resembling a mountain-peak,¹ but a pasture-ground²; because all water that rains on a pasture-ground remains therein, but whatever rains on a mountain-peak skips³ off from it; likewise whatever rains on a mountain-peak does not remain thereon, and whatever rains in other places does not come to it.⁴ (3) And the pasture-land is this,⁵ (namely): humility and friendship with the good, and goodness which is mutually desirable⁶ and whereby one becomes happy,⁷ and which one ought to preserve in oneself. (4) And the mountain-peak is this⁸, (namely) : arrogance and enmity with the good, and goodness which is not mutually desirable and whereby one becomes afflicted,⁹ and which one ought not to preserve in oneself.¹⁰ (5) A person cannot grieve¹¹ for another so much as a man who is an enemy to goodness¹² grieves for his own self; since always when he sees progress¹³ and goodness and increase which (subsist) through the virtuousness¹⁴ of the good, he is afflicted and sorrowful: whereas on account of the prosperity (caused) by the sacred beings¹⁵ there always exist in the world progress and goodness and the increase of the goodness of the good.¹⁶

1. Comp. Pers. *chakād*, "summit of a mountain," or "crown of the head."

2. Comp. Pers. *gaūr*, "a plain without water," Av. *gaō-bara*, "pasture-ground" (where cattle are brought for grazing).

3. *Shasṣ yehvīnēt*; Pers. *shasṣ*, "jumping." 4. The mountain-peak.

5. *Va gaōbar hanā yehvīnēt*, or "and the pasture land implies."

6. Otherwise: *ōlā ī tanīd āvāyastan*, "necessary to be done by one towards the other;" or "what is mutually obligatory."

7. *Shūt*, "cheerful." 8. *Hanā yehvīnēt*.

9. Av. *ibish*, hence Pahl. *bishtan*, "to injure."

10. The idea regarding *chakāt* and *gaōbara* is here a recurrence. It is mentioned in the first-half of Book VI. (see vol. XI., § CCVIII.)

11. Reading: *tarsh*, Pers. *turshī*, "sad," "sorrowful;" or *tursh*, "sour," "morose," or "cynical." The word can be read *tarīh*, "contempt," see *Ardā Virāf*, chap. XXVIII, 8. 12. *Vēh-dūshman*. 13. *Irājīh*.

14. Or, "goodness."

15. *Va āvātīh ī yacādān vāi*, lit. "and owing to the prosperity of the *ya:atas*."

16. That is, a person who is an enemy to goodness must always find a perpetual cause of affliction and bitterness in the progress of goodness which, according to the writer, is always helped forward in this world through the divine agency.

XXXVI. It is said that the best knowledge is that whereby one attains an object; and that one attainment is good when,¹ as to what one does not know, one understands thus : "I do not know (it)."

XXXVII. It is said that an ill-informed person who² (is) no good listener,³ (is) devoid of all faculties⁴.

XXXVIII. (1) It is said that for men things that (are) very good (are) : religion and good nature and wisdom and virtue and glory. (2) The faculty of good nature⁵ (implies) a straightforward temper, the company⁶ of the good people, the acquisition⁷ of goodness therefrom, and the removal from one's own body of the vices that are perceived within. (3) The faculty of wisdom (implies) reverence towards the Divine Being, and the maintaining of the goodness which is through the good. (4) The faculty of virtue (implies) truth and good-acquirement. (5) The faculty of religion thus (implies) faith—faith is like⁸ a friend who is good-tempered, chaste, and a good man, whom one makes powerful (*sharîta*) in one's own person, and (to whom) one speaks thus : "Thou shouldst tell (me) whatever defects thou perceivest (in me), so that I may improve ;⁹ " and then he listens to and obeys what he says. (6) Unanimously¹⁰ (speaking) this is good (namely) : openness in thought and word and deed.

(7) It is most exceedingly proper to redeem (one's) soul through these several things, (namely) : through gratefulness and contentment and kind treatment.¹¹ (8) One must be reverential towards the Divine Being, so that if a trouble may have come about He may relieve him; and if no trouble may have come (the chances of) any

1. *Mîn* is here used "as a substitute for *amat*. 2. *Amat* for *mîn*.

3. *Hû-nyôkshîtar*, or "listener of what is good."

4. *Lâ hamâg avzâr*. 5. *Avzâr î haém*. 6. *Levatâ sâtântan*.

7. *Vakhdtântan*. 8. *Hanâ yehvûnêt aîgh*.

9. *Vairâfîyam*. 10. *Âevagânagîhâ*, i.e., "according to unanimous opinion."

11. Reading : *nirâkhtan*, Pers. *nawâkhtan*, "to gratify," "to fulfil the wishes of another." According to DP., *va khûrsandîh nirâkhtagîh*, "and to make presents with contentment," "to gratify (others) contentedly." According to K., if we read *va vîshtagîh*, it may mean "and goodness," comp. Pers. *washit*. According to DM., *valishtagîh*, "a character worthy of heaven."

(future trouble) coming may become lessened;¹ for this reason God is all in all,² because He causes the benefit of the one to the other; and the Devil will for this (reason) disappear,³ because he causes the deceit of the one to the other. (9) The destructive spirit⁴ first of all deceives himself, and afterwards his own creatures; because owing to what he thought and did and is doing will be brought about⁵ the final disappearance of himself and (his) creatures. (10) Whatever men may do, if that does not increase the soul nor decrease the soul, (still) all objects (shall be) unselfish.⁶ (11) Those who in this world are the adorners of *sraôsha* (obedience),⁷ (are men) who obey the commandments of Aûharmazda, and who are lords in the kingdom of Aîran by following the established commandments of Aûharmazda, (and) who think and speak and act according to (their) knowledge of the dictates (*dastôbarih*) of the bountiful Mânthras.⁸ (12) As to the *sraôsha-âraç* it is declared in a passage of the Avestâ that in this world theirs is this co-operation⁹ in (carrying out) religious duties,¹⁰ and in the philosophical controversies of the beneficent;¹¹ such (a work) is appropriate for the lords, because *herbuds* and very powerful men¹² have not waged wars with the non-Aîrânians, and done also other great achievements,¹³ separate from the lords¹³; and it is for this reason that a good king is a *sraôsha-âraç* of this world, hence the obedience of the *sraôsha-âraç*

1. *Aôbash kîm yehamtûnêt*; or "it may not come to him."

2. *Hamâi yehvînd*; otherwise, "will always exist." 3. *Aubîn yehvînd*, "will be invisible."

4. *Aharman*. 5. *Azash yehvînêt*, "will consequently be, or occur."

6. *Hamâg akhrîsh mandaramîh*, "all motives (in the act) shall be disinterested."

7. *Sraôsha-âraç*, lit., "who decorate (the virtue of) obedience;" comp. Pahl. *âraştan*, "to adorn." It may be read *Sraôsh-âhrâç* for *Sraôsha-yasharôh*, "Sraôsha the Righteous."

8. That is, the orders that are authorised by the sacred writings of the Avestic *mânthras*. Otherwise: "according to the knowledge of the authority (*dastô-barîh*) of the *Mânthra-spentas*." 9-9. *Ham-barishnîh i hâran*.

10. *Ham-patkârishnîh akhratû i sâdîmandân*. 11. Reading: *hû-âristan*, comp. Pers. *ârast*, "ability," "power;" lit. "those who are able to fight for the good cause." 12. *Farzishu i mas*.

13. That is, they have not been able in waging those wars successfully without the help of the lords.

means¹ the execution of the (divine) commandments. (13) The good ought to honestly rely² on God so that they (may be) devoid of the injury (coming) from the demons and the evil; and when otherwise, they suffer³ little injury; and when the demons, too, are oppressive and they carry over destruction, they⁴ exert themselves for restoration;⁵ since they guard whatever thing belongs to them in the same way as a man (protects) his own house.

XXXIX. It is said that everyone sees what he does attentively⁶ observe, and hears what he does attentively listen to, and obtains what he does rightly⁶ long for; (but) as to the spiritual observation (it is successful) when (his) spirit⁷ (is) one (with) the good spirits during (his) worldly career, in the different stages (of his life); otherwise the good spirits do not help him.⁸

XL. It is said that the close bondage⁹ of Aharman (is) through self-love and unsubmission;¹⁰ and his body and life (are) made up of¹¹ evil knowledge; and (his) access (is) towards the wrathful, and (his) fallen life (is) from pollution, and (his) hope (is) from no-peace¹² and disobedience.

XLI. It is said that the fruit of avarice (is) begging,¹³ and the

1. *Yehwânēt*. That is, the obedience to the Divine Being and His orders is a virtue which lords, rulers and sovereigns ought to possess, since their staunch adherence to the divine dictates is very helpful to the priests in their wars and other feats against the infidels.

2. *Uštākhan yehwāntan*, comp. Pers. *s.e.* 3. *Kīm vīzand yakhseund*.

4. The good people. 5. *Pavan lakhrār ārāstan*.

6. In such expressions as *ghar nigirēt*, *ghar nyōkshēt*, and *ghar barīhūnēt* the word *ghar* is used in the sense of "certainly," "attentively," "rightly," "thoroughly;" comp. Av. *ghar* "to recall to the memory."

7. In Pahlavi *gadā* is often used in the sense of *nism*, "spirit," "soul," comp. Chaldæ *nism*, Arabic *nasam*.

8. *Ayōsh-ash mānūg avīkār*, lit., "or to him the good spirits (are) useless." The idea here is that in order to observe the good spirits and receive their help in worldly life, one ought to lead a very pious life and remain in harmony and communion with them by thinking, speaking, and acting with spiritual purity. 9 Pers. *ham-bandī*, "subjection," "confinement,"

10. *A-nyōshīt āvīh*, lit., "non-listening," hence "disloyalty," "rebelliousness."

11. Lit., "are from." 12. *An-āshtīh*.

13 *Niyāz-āōmandīh*, Pers. *nyāzmandī*, "want."

fruit of lust (is) repentance, and the fruit of self-love (is) neediness, and the fruit of arrogance (is) discord, and the fruit of discord (is) annihilation.¹

KLII. It is said that that man is wise who knowing that it is not possible to make an enemy a friend, (thinks thus):—"I must not exert myself in this matter² so that there shall be no more (*vêsh*) injury unto me³ from him; but I should rather more⁴ endeavour in this that he might not be able to do any harm unto me."

XLIII. (1) It is said that an arrogant master of a servant⁵ proves⁶ (to be) an hostile master of the servant, for this reason because arrogance is weak-mindedness,⁷ and from weak-mindedness (arise) inconsiderate actions, and from inconsiderate actions much violent language,⁸ and from much violent language to the servants (there arise) tyranny and wrath of the masters and chiefs, and they (the servants) are struck⁹ thereby; and the tyranny and wrath of the masters (result in) the blood-shedding¹⁰ and punishment of the servants, and hence results also the cessation of their existence.¹¹ (2) As to the best skill and faculty for the veneration of and close-attendance¹² on the masters and leaders, the admonition¹³ is unanimity (with them) and the concealment of (their) secrets; since it is incumbent (on the servants) to keep with great care¹⁴ the secrets of the chiefs, that is, the disorders¹⁵ and defects (in their government) that are private; since as to the disorders and defects that are private

1. *anîn-bâtagîh*, "the cessation of existence."

2. *Pavan denâ*. 3. *Vêsh ziyân i li lû*. 4. *Avirtar*.

5. Otherwise: "the master of an arrogant servant is the master of a hostile servant . . . and from much violent language of the servants . . ."

6. *Yetrânêt*, lit., "becomes." 7. *Vistârîh*, Pers. *bêstâr* "weak," "inconstant."

8. *Ras fatagîh*. 9. *Gêfênikêtt*. 10. *Pazd*.

11. *Haâtî amat* (for *mân*) *anîn-bâtagîh*, lit., "and the existence of whom (hence also end in) annihilation," that is, in the executions and deaths of the servants.

12. *Nazdîg-marêsh*, lit., "remaining near," av. *man*, Pers. *mâdan*.

13. Reading; *handarj*, Pers. *andarz*; according to the MSS. *andarâz*, perhaps an abbreviation of *andar râz*, "internal secrets" (of the kingdom); it can also be read *Andar-âr*, name of the district lying about the Caspian Sea.

14. According to K., *dâneshtibâtar*, "prudently." 15. *Vimârîh*, "sickness."

(or confided to them), although they, too, injure the body, they do not afflict¹ the soul; whereas (*va*) the not-keeping-well of the secrets of the chiefs will be a grievous calamity to the soul of him who on the extinction² of the body will be a sinner therefor. (3) He who (is) not a friend of, nor in union with the masters and chiefs, or the masters and chiefs have been annoyed by him, should be dismissed;³ and in no way should they associate with him,⁴ nor should he have access to them;⁵ because, if otherwise, the chiefs will hold a position⁶ of great degradation,⁶ and uncertainty⁷ of (their) peace⁸ and happiness⁸ will be settled in (their) minds, and great injury is likely to accrue⁹ therefrom.⁹ (4) The income¹⁰ which (comes) from the chiefs, should be hoped for¹¹ not at (certain) periods,¹² but for daily service, and not by asking,¹³ but according to merit.¹⁴ (5) Humility and politeness¹⁵ and fidelity and culture and improved disposition, and abstinence from blemish, and a good behaviour with people, and a character up to that of the chiefs,¹⁶ are associated¹⁷ with the idea and sentiment¹⁸ of a straightforward man¹⁹ (who) is in a high and exalted and eminent position.

XLIV. It is said that that one knowledge (is) good²⁰ when what (one) knows, one knows with perfect freedom,²¹ and does not make an exhibition²² of what he knows, and does not raise contention²³ as to what he does not know.

1. Reading: *vicâyēt*, from Pahl., Pers. *rikhtan*, *bikhtan* "to twist," "to distort." Injury to the body resulting because the matter of keeping a secret puts restraint on the mind, and requires a strong will-power.

2. *Anbîn-bûtagîh*. 3. *Rakhig*, lit., "should be far from them (*azash*)".

4. *Levatâ lâ sâtûnîshn*. 5. *Aôbash lâ yehamtûnîshn*.

6-6. *Frût-mânaud i girân*, comp. Pers. *frû-mândah* "dejected," "oppressed."

7. Or, "doubtfulness." 8. *Aîrmânîh*, comp. Av. *aiyaman*.

9-9. *Azash matan*. 10. *Vindîshn*, "salary," "reward," "acquisition."

11. *Aimîtnîshn*, Pahl. *aimît*, "hope." 12. Or, "occasions."

13. Or, "begging." 14. *Arjânîgîh*. 15. *Charp-âcêvâjîh*.

16. That is, acting up to the ideal of a chief. 17. *Patvandêt*.

18. *Minîshn va medammînîshn*. 19. That is, a perfect gentleman.

20. Rather, "the best."

21. *Pâr-bûjîshmîhâ*, that is, "with full conviction," or "with perfect solutions" of every question.

22. *Nimâyîshn lâ rabîdûnâyên*. 23. Pers. *seti*: "trife," "dispute."

XLV. (1) It is said that there are statements¹ of which the reply (is) unanswerable,² and there are actions wherein victory (is) unachievable.³ (2) The *Paôryôthaêshas* taught these five things together,⁴ and they gave higher instruction in religion well⁵:—To keep oneself towards God, and others towards the Religion ; to be intelligent⁶ as to oneself, and to be beneficent⁷ towards others ; to keep out⁸ defects, and (to keep) progress⁹ within (oneself); to mark one's own defects and the progress¹⁰ of others; having attained to the knowledge of religious duties and decisions, to practise them accordingly oneself,¹¹ and to give the share¹² thereof to others.

(3) He who has all the *Avesta* with the *Zand* by heart, and (still) does not know these five proverbs,¹³ should not be allowed even in spite of (his) good diligence¹⁴ to hold the position of a priest (*athôrnân*) and to give (religious) orders : the zenith and nadir of the wealth,¹⁵ the before and after of the thing, the greatness and littleness of the work, the path and passage of the vice, the remediable and irremediable poverty.¹⁶ (4) The zenith (is) the looking to the spiritual, the nadir (is) the looking to the physical ; the before (is) the embellishment of nature, and the after (is) the inquiry of wisdom;¹⁷ the greatness (is) the store of religious work, the littleness is meritoriousness ; the path (is) the consultation (with the good), the passage is listening to the (good);¹⁸ the remedy is self-exertion and moderateness, (and) as to the irremediable content-

1. Or, " words"; otherwise : " that is the word of which"

2. *A-pasakhûnih pasakhûn*. 3. *A-kertârîh fîrûzîg*. Or, " impracticable."

4. Reading : *hâm*. According to the MSS., *hâm*; hence " the *Paôryôthaêshas* taught the following five things in respect of disposition," that is, impressed these five dogmas. 5. *Âirpatisân nyôg madam kart*.

6. According to DM., *jûshdâr yehvûntan*, " to love (oneself)."

7. *Hû-kâr yehvûntan*, " to be well-doing." 8. Or, " to remove defects."

9. *Vakhshîh*, " increase."

10. According to DP., " the goodness of others."

11. *Bahar ôl nafshâ kartan*, lit., " to partake thereof oneself."

12. *Nîrmat*, technically " the share of the income of a *panthak* (diocese), which the head-priest allots to his colleagues." 13. *Nîrang*, " formulae."

14. *Hû-tâkshûh*. 15. *Lâlâ-îh va frûlîh î chabun*. 16. *Drîgûshîh*.

17. The idea here implied is that good disposition must precede the inquiry for wisdom and religious knowledge.

18. These are the ways of keeping oneself distant from vices and evil habits.

ment and devotion¹ (to God, are necessary). (5) He who contemplates (these) ten things not altogether² but separately, is not a *Paôryôtkâêsha*³ but an apostate : the spiritual and the material, and the body and the soul, and the innate wisdom and the wisdom acquired by hearing with the ears, and the industry⁴ and luck, and the Religion and the Mânthras.

(6) The whole world is (full of) struggle,⁵ and all the creatures are associated⁶ with (that) struggle; ⁶ but he who thinks thus that not a single⁷ individual out of those men⁷ who (are) in this world (is) able to remove one's own little trouble,⁸ then he is not able to be a friend of mankind; a good nature (means) the friendship of mankind, and the fruit of a good nature is the friendship of man. (7) And the friendship of man (implies) sinlessness, since this should not happen that owing to the acting of a man the *drôj* should commit sin in this world, and that (sinless) man is (therefore) the friend of man. (8) Gratitude (is) the recognition of God, and the recognition of God (is) the obedience to God, and the obedience to God (implies) sinlessness, and sinlessness (means) to be estranged from the *drôj*,⁹ and to be estranged from the *drôj* (implies) the salvation of the soul.

(9) The source of the Religion (is) summarily¹⁰ this that the source (is) Aûharmazda, and all good (proceeds) from Him. (10) The propitiator¹¹ of Him (is) he who (is) always in propitiation, and he (is) always in propitiation who (is) always in intelligence, and he (is) always in intelligence who (has)¹² from God whatever he thinks and speaks and does.

1. Drivishism must be a life of absolute contentment and devotion.

2. Not as a united whole.

3. *Paôryôtkâêshîh* in the sense of *Paôryôtkâêsha-i*. 4. *Kûnîshm*, "activity."

5. Comp. Av. *arêd*, "to torment;" another reading *alag*, Arabic *halk*, "ruin," "destruction."

6-6. *Ham-ared*. 7-7. *Hich min denâ martûm*. 8. *Kam ared*.

9. *Min drôj jvît yekvûntan*. 10. *Hangartig*.

11. *Shnâsag*, that is, he who appeases God and labours strenuously to remove the obstacles to man's salvation. Av. *znâ* "to know."

12. Or, "who derives from the sacred beings."

(11) As to mankind¹ these (are) the several things which (are) supremely best ; and they ² (are) the following² : the friendship of man, and peaceful longing,³ and truthfulness, and the maintenance of relationship,⁴ and humility and perfect devotion (to God),⁵ and charity and gratefulness, and religious consultations, and moderateness. (12) The law of Aûharmazda⁶ (implies) the friendship of man ; and the law of Vohû-manô, the longing for peace ; and the law of Arta-vahishta, truthfulness ; and the law of Shatrvar, maintenance of relationship ; and the law of Spendarmat, humility and perfect devotion ; and the law of Hvardat, charity and gratefulness ; and the law of Amerdât, religious consultation and moderateness.

(13) The increase and development⁷ of this entire creation⁸ (is) by Him Who (is) always in propitiation even though he be insulted ;⁹ and the decrease and degeneration of this entire creation is by him who always practises torture even though he be propitiated.¹⁰

(14) These two principles are the best¹¹ : To be good oneself, and to do the same to others.

(15) All persons ought to regulate their duties (concerning) these four¹² : the Renovation, and the Creation of the Creatures, and the Resurrection, and the Final Body. (16) The Renovation¹³ shall be achieved in the case of him¹³ who becomes estranged from the evil principle.¹⁴ (17) The Creation of the Creatures shall be achieved in the case of him¹³ who entirely (*barâ*) does that thing whereof the

1. *Barâ anshûtâ-ân*, comp. Pers. *barâe mardûmân*. 2-2. *Denâ-cha âtân*.

3. Reading *va âst-khvâyish* " desire for peace " : otherwise ; *vahisht-khvîshih* " relation of heaven ; " or *vahisht-khvâyish* " longing for heaven."

4. *Khvîshâvand-yârih*, or *khvîshâvand-dârih*, " friendliness with relations and kinsmen." 5. *Bündag-mînîshnih*. 6. *Dâtô i Aûharmazda*.

7. According to the MSS., *nîyâyîshn*, " reverence : " but *vakhshishn* would be a better reading in view of the word *navafshishn* which occurs below in the contrary relation. 8. *Hamâg denâ dâm*.

9. *Barâ amatash bâshînênd*, " even though they injure or insult him".

10. Referring to Aharman. 11. *Shapîr*. 12. *Denâ 4 kartan khvîshkârih*.

13-13. *Frashô-gart hanâ yehvînêt*, lit., " the Renovation is this "

14. *Alûn mîn drûj jvêt yehvînêt*, lit., " whoever is separate from the drûj."

thinking and speaking and performing are good.¹ (18) The Resurrection shall be achieved in the case of him who knows that he will be brought back in (this world) by Him by Whom he has been produced (in it).² (19) And the Final Body shall be achieved in the case of him who knows (that he is) to go (back) there whence he has come.³

(20) He who is not always observing one out of these five things has (his) intelligence and wisdom lost,⁴ and his passage (in life) afflicted;⁵ (they are namely) : the miracles of God,⁶ such that one may become grateful (therefor) ; the goodness of the good, such that one may acquire superior instruction⁷ (therefrom) ; one's own defect, such that one may get it improved;⁸ the sayings of the *Paôryôtkâêshas*, such that one's soul may be redeemed thereby ; priestship and warriorship and farmership and good-workmanship, such that (one's) bread may be sought therefrom.⁹

(21) Do not be estranged from¹⁰ these 3 things : from the worship of God, the consecrated offerings,¹¹ and the society (*hanjamana*) ; as for him who does not know how to proceed, it is better not to proceed than¹² that he may proceed.¹² (22) He who goes in for the invocation of God, ought to go in with a spiritual belief ; he must maintain honest power¹³ withal, and must bring

1. *Shapir* is here also used in a superlative sense, meaning "the best." Otherwise : "by him who betters (his) thought, speech and action regarding this thing (*viz.*, the Creation of the Creatures)."

2. Reading : *âvôrt* ; otherwise *âzûrt*, hence "who has been injured, knows again to be brought in," which is not clear.

3. That is, he is to be sent back with the final embodiment into the world at the time of the Renovation of the Universe.

4. Reading : *tarast*, comp. Av. *tarep*, "to snatch away" (see *Avesta, trefyât, Yasna XI.*, 5).

5. Otherwise : "his path (to heaven) broken (or impassable)."

6. *Afêh'i Yazadân*.

7. According to DM., *madam himûnâinêt*, hence the rendering would be : "such that one may have great confidence (in them)."

8. Or, "removed." 9. *Patash barîhûmât*.

10. *Mâshît*, "do not be unwilling to do." Comp. Pers. *mûsh*, "grief," "lamentation;" Av., Skr. *mûsh*, "to injure," "to plunder." Or, "do not grudge these 3 things." 11. *Myâzda*. 12-12. Lit., "than to proceed."

13. Reading : *jrârin nîrûgih leratâ*. Otherwise : *jrârin nîrûgih leratâ*, (must keep or recite) the proper sacred formulæ withal."

piety with him. (23) He who goes in for the consecrated offerings, ought to go in with humility; and he must be contented withal, and must bring with him propitiation. (24) He who goes into a society, ought to go into it with the love for man; and he must maintain truth-speaking withal, and must bring with him peacefulness.

(25) It is asked thus; "Is goodness good, or the means?"
(26) It is said thus; "Know that if the means is essential for the good, one ought to understand that pre-eminent is that means whereby the good can be made one's own."

[END OF BOOK VI.

THE DINKARD, BOOK VII.

[The Pahlavi *Zarathûshtra-nâmâh*.]

INTRODUCTION.*

Propitiation of the Creator Aûharmazda through the Mazdayasnian Religion which is adorned by (His) complete extollings¹ as well as omniscience, in (this) world.

(1) The Seventh (Book) is about the miracles of the greatest friend² of the Mazdayasnian Religion, Zarathûshtra³ (the descendant) of the Spitâmas ; (about) the kind (*mâ*) of friendliness or love (which was) in that illustrious⁴ personage through Aûharmazda, and (about) the praise of his Religion⁵ among the people of the region of king Vishtâspa, which was (pronounced) through the

* The Seventh Book of the Dinkard is here divided into ten chapters according to the ten headings given at the end of the Pahlavi Introduction to the book. For all divisions into paragraphs and sections the editor has followed mostly Dr. West, in order to observe uniformity. All English words which are not expressed in the original Pahlavi text, are put in parentheses to complete the sense of the rendering. DM. denotes the only existing Pahlavi authority for the text of the Dinkard, Book VII.

1. *Spûr âfrigânîh*. West : "through the complete superiority."

2. The greatest lover of monotheism. Comp. Av. *âkhshta* (*âkhshti*) "a friendly or peaceful person." West reads : *mahist ayôtag*, "the greatest reminder."

3. Generally spelt *Zarathûshtra* in DM., hence the Persian form *Zartusht*.

4. Av. *varechanghvant*.

5. *Afash Daëna âfrigânîh-astan* may also mean : "and (about) the blessedness of his Religion" ; or *afash vâvarigânîh-astan*, "the faith in him."

words of Aûharmazda, from the *Nikiz i Veh-Daêna*.¹ (2) But, before that, is purposely (*chimîg*)² written (about) what (is) the character³ of the Good Religion, and the progress of the Good Creation ; and (about) the first acceptor (of it⁴) in the spiritual and material existences ; and, after that, (about) the prophets and messengers and bringers (of religion) who (flourished) in different ages⁵ as far as Zaratuhshtira of the Revered-fravâhar, and a statement⁶ about them⁶ from (their) words and acts, whereby they were believed in⁷ during (their) prophetic career⁸ among men.

(3) It is manifest⁹ from the *Nikiz i Veh-Daêna* (written) on the basis of the Mazdayasnian Religion, (that) Aûharmazda's nature (is) His knowledge through His all-creating (or all-obtaining)¹⁰ the first creature Vohûmanô Amaesûspond, and (attaining) the first progress (of that knowledge) spiritually among the Amaesûsponds and other good spirits and sacred beings of the invisible world ; and materially in Gâyôgmard, who (was) the first man, for¹¹ the comprehensive (and) complete acceptance¹¹ thereof from the Creator Aûharmazda. (4) And he¹² through (religious) meditations (was) the exponent¹³ of the wants that (existed) during his own age, and thereby (he was) the conqueror of the *drôj*¹⁴ of that age, and of the opposition (thereof) ; hence (he was) the first to meditate on the teaching of Aûharmazda, and (the first) to preach on the entire Revelation of Aûharmazda.

1. The *Nikiz-i-Veh-Daêna* is evidently the title of the older authority on the statements whereof are based the contents of some of the extant books of the Dinkard, especially Book III. The title signifies : "The Exposition or Commentary of the Good Religion."

2. *Barâ pîsh min zak nîpisht chimîg*. 3. *Chîhr*.

4. Namely, the Good Religion. 5. Completed : *baên zivânag zmânag*. 6-6. *Afshân nisang-i*, comp. Av. *sangh*.

7. *Vâvarîh-ast havâ-and* "They became trustworthy." West reads *âfîhast havâ-and*, "they have been blessed."

8. *Vakhshvarîh*. 9. *Havâ-t chîhr* ; comp. Av. *chithra*.

10. *Hamô-iyâftih*, "all-acquiring."

11-11. *Pavan hangardîg (va) bandag padîrîftâvîh*.

12. Gâyôgmard. 13. *Vichârtâr-ash*, comp. *vichârîshm*, "explanation."

14. The evil principle or passion.

(5) From the manifestation: of the Good Religion about the existence of the creation, which (has been through) the grace¹ of Him who (was) the Causer² of existence² and the Creator, the Beneficent Spirit; about the first requirement³ of mankind (which) (was) this, that "Happy we be, the creation of Aûhar Mazda;" and that (longing) of the best man at the end⁴ about the means of salvation (was) this, that "Acts⁵ of life (shall be) the best,⁵ now when the world⁶ of man is rendered sickly," now when the Blemish-giver⁷ (Aharman) has come to the creatures." (6) As for men who (are) of the lineage of Gâyôgmard, this (is) the one thing good (that) when they perform duties and meritorious acts⁸ their work shall be to overpower the *drûjas* who (are) their own opponents—the standard⁹ pertaining to the creation (being) in relation to the lineage⁹—(understanding) "that it is obligatory on every one of you to overpower the *drûj* who (is) the opponent of oneself; whereby happens the cessation of opposition from the Blemish-giver (Aharman), and (consequently) the purity of the creatures; and that is the result (*kâr*) which the Creator of the Creation has designed¹⁰ for them.

(7) And this, too, (is) manifest from the Good Religion, that through (his) truthful speaking Gâyôgmard¹¹ attained to the blissful life¹² of the Amaesûspends [that is, that pertaining to

1. *Sîpâs*, "kindness," "favour," comp. Pers. s. v. 2-2. *Yehwininitâr*.

3. *Niyâz*, "longing."

4. *Va zak i ajdâm*, that is, the desire of Gayôgmard at his death.

5-5. *Gayân kûnishu pâhlâm*, comp. Av. *gaya*.

6-6. *Vimârinêt ahvân i anshûlâ*.

7. Reading: *Aib-dat*. Otherwise, *aib-gat*, "destroyer," Av. *aibigaiti*; or, *khayâ-bit*, "life-stinging."

8. *Kâr va kerfag*. 9-9. *Andôzag dahishmîg ôl patvandîg*. 10. *Yehabânt*.

11. Av. *Gaya-maretan*, *Yasna* XXVI., 33; XXX., 4; *Yasht* XIII., 145. Pahl. *Gâyô-mard*. In the *Dînkard* he is called *gil-shâh* (or, *tinâ-malkâ*), see Book III. § 32, 2; Arabic *malik ut-tîn*; according to another idea called *gîr-shâh*. He was the first of the *Paradhâta* kings. See *Bândahîsh*, chap. III., §§ 19-23; chap. IV.; chap. X., 17; *The Selections of Zâdsparam*, chap. X.

12. *Hû-ahûih*, or *hû-khânih*, "blissful abode." Comp Av. *hvanghehvîm* (Geldner) *Yasna* LIII., 1, meaning "a blissful life (for all eternity)." West: "good spiritual lordship."

the Garôdemâna¹]. (8) And after Gâyôgmard, at different periods until Zaratûshtra of the Revered-fravâhar, (the descendant) of the Spitâmas, all² who were favoured with it² (*i.e.*, the Revelation), attained³ so much acquaintance with learning,³ and to the activity (necessary) for the salvation of the men of the time, (that) thereby they came into publicity,⁴ and became worthy—what through (*mâ parvan*) the conference with the Creator, and what through the soul's higher elevation⁵ which (is) sublime according to the Creator's commandments that are declared by God in the Good Religion—of the combined titles⁶ of prophet, acceptor and promoter,⁷ that are enumerated⁸ (above).

(9) When Gâyôgmard passed away, from (amongst) the worldly beings it was declared secondly unto Masyê and Masyâni,⁹ the first progeny of Gâyôgmard, in the words of Aûharmazda, that is, it was said to them when they had been produced by Him, thus:—"You are men, you are produced to be the parents of the parents of all the embodied world (of mankind),¹⁰ and so you men shall not worship the demons; because the possession of perfect reason¹¹ (is) the best (faculty. that is) produced by me in you, so that you may thoroughly (*barâ*) attend (*nigîrît*) to (your) duties and justice with perfect reason."¹⁰

(10) And they praised the creatorship¹² of Aûharmazda, and they walked forward¹³ to perform (their) functions (as men), and they fulfilled (*kart*) the will of the Creator, and encompassed¹⁴ many

1. The most blissful heaven, the abode of Ahura Mazda.

2-2. *Hamâi bâhar*, lit., "all who shared (in it)."

3. *Dânishn*, "science," "philosophy." 4. That is, they became famous.

5. *Khayâ madam bûrtâvîh*.

6. *Shem parvastag*, "connected names or designations."

7. *Râyînâtâr*.

8. *Manîntânag*, Huzvareh word, inf. *manîntân*, "to repeat," "to remember."

9. The first human couple produced by Aûharmazda according to the Zoroastrian cosmogony. 10. Compare *Bûndahish*, chap. XV., §§ 6, seq.

11. Also "Perfect thought, or complete mindfulness."

12. *Dâtârik*.

13. *Madam raft havâ-and*, comp. Pers. *bar raftan*, "to precede."

14. *Paragâninit*, comp. Pers. *pargân*, "a compass."

an act of benefit to the world, practised self-sacrifice¹ for procreation, union and complete progress of creations in the world, which are the best acts of merit of mankind. (11) The Creator showed them the sowing of corn, just as it is declared in the words of Aûharmazda, thus : "Thine, O Masye ! (is) this ox, and thine this corn, and thine those other implements (of agriculture) : henceforward thou shouldst know (about them) well."

(12) This, too, (is) manifest from the Good Religion, that He, Aûharmazda, spoke to Hadish,² one of the sacred beings, (and) highly estimable³ through piety, thus :—"O Hadish, who (art) highly worthy through piety ! thou shouldst proceed onward towards Masyê and Masyâni and their offspring, for (securing) the cultivation⁴ of corn for bread by Masyê and Masyâni,⁴ and shouldst bless theirs,⁵ thus : ' May this corn⁶ come up owing to you,⁷ as it has come to you from Aûharmazda and the Amaesûspends ; may the corn extend⁸ from you 'to your descendants without any act of disturbance⁸ from the demons ' ; (and) two *Ahûnacars* are to be recited for staying¹⁰ back the demons and the *drûj*." (13) And went

1. *Varzil khvaêtûgdas*. As to the use of the word *braetradatha* in the Avesta and *khvaêtûgdas* in Pahlavi writings, read my essay on "The Alleged Practice of Next-of-kin Marriages in Ancient Iran."

2. The Av. *Haadisha*, mentioned in *Visparad*, chap. IX., 5, where he is called *ashvatô* and *vâstiravatô*, "who is holy and possesses pastures." Also in *Visp.*, chap. I., 7 : "Hadish with the pastures, who gives pasture to the kine of good gifts and to the holy man who breeds cattle." The word *hadish* is also taken as a common noun in the sense of a farm-house. The Pahlavi version renders it : *Hadish mahnûg khânag*, "*Hadish* the genius of dwellings," that is, the genius who gives pasture to cattle and cattle to men. In the Old Persian Inscriptions of Nerves, the word *hadhish* is used for a mansion. *Vasnâ Aûramazdâha imê hadhish adam akunavam*, "by the grace of God I have made this mansion." In the Dinkard, Hadish is the genius who first inspires man to cultivate the earth, to produce corn, and provide himself with the necessary means of subsistence.

3. *Arjânig*. 4-4. *Zak î varz î jûrdâg lakhmayâ min Masyê va Masyâni*.

5. *Zak î olâ-shân*.

6. According to DM., *hanâ tartâ*, "these three," meaning perhaps tillage corn and bread. 7. *Min lakûm yehamtânât*. 8. *Yehamtânât*.

9. *Apaitiyâr-gârîh*, "without causing any disturbance"; lit. "causing non-disturbance." 10. *Yegavîmûnîshnûh*.

forth Hadish, who (was) highly estimable through piety, towards Masyê and Masyâni, and he urged¹ Masyê and Masyâni to tillage and (to cultivate) corn for bread, which was produced by them ; and he blessed theirs². thus : “ May this corn come up from you, as from Aûharmazda and the Amaesûs, it has come to you ; may it extend from you unto your descendants without any act of disturbance from the demons ;” and two *Ahûnavars* were recited for staying back the demons and the *drûj*.

(14) And owing to (this) exposition of the sacred beings Masyê and Masyâni attained also to the making of clothing, to cattle-breeding,³ house-building,⁴ and primitive (*kâdâ*) carpentry,⁵ the agriculture and husbandry of the ancients, and to their faculties (*kîrûg*) of the first stage⁶ (of human life) ; and from them proceeded through relationship the proportions pertaining to the creation (of mankind), and the abundant (*pârîh*)⁷ spread⁸ in the world of the professions within professions.

(15) And, afterwards, the elevating⁹ glory (*vakhsh*)¹⁰ came to Sâmag,¹¹ who was their son, and the great ancestor¹² of collateral descendants,¹³ who (went) to different regions and different quarters of the world, to the extent¹⁴ which the Creator fixed¹⁵ for that region and quarter ; (and) consequently, there was progress¹⁶ and spreading to fullness of men in (those) different regions and different quarters.

1. *Zadit min Masyê va Masyâni* ; comp. Av. *jad*, “ to beseech,” Pers. *zastan*. West : “ and he procured his corn and bread from Masyê and Masyân (reading *âlô* instead of *var*:-).

2. According to DM., “ them.” See § 2. 3. *Shapânih*.

4. *Akû-garîh*. It can be read : *âhan-garîh*, “ the working in iron.”

5. *Dâûrgarîh*, comp. Av. *dâurn*, “ timber ;” Pers. *darûd-garîh* “ carpentry.” 6. *Fratûmîh*. 7. For *pûrîg*. 8. Better *vastarîshnik*.

9. *Madam barîshnîg*.

10. Av. *hvarênô*. See the whole of the *Zamyâd Yasht* regarding the gift of of this glory bestowed on remarkable personages by Ahura Mazda.

11. *Sâmag*, in the *Siyâgmag Bûndahish*, chap. XV., 25, 30. He was the member of the first human pair begotten of Masyê and Masyâni.

12. *Madam niyâg-ich*, comp. Av. *nyâka*. 13. *Ham-patvandân*.

14. *Zak darnâê*, Pers. *darânâ*. 15. *Vichît*, “ selected.” Av. *chi*.

16. *Sâtînishn*.

(16) And at another period (the glory) came to Vâçgereta and Haôshyanga,¹ the Pishdât,² for providing (*airârtan*) in the world the laws of agriculture³ (or) the cultivation of the world and (the law) of sovereignty and of the protection of the world. (17) They,⁴ through (their) intimacy,⁵ and the establishment⁶ of the Religion,⁶ and (their) united strength, improved the kingship and husbandry of the world for the progress and amelioration⁷ and the bond of union⁸ of the creatures of Aûharmazda, and of the Religion established by Aûharmazda. (18) Haôshyanga, through that glory, smote two-thirds of the demons of Mâzana,⁹ (and) the seven evil-instructed miscreations of Aêshma.¹⁰

(19) After that (the glory) came to Tâkhnûrapô,¹² who possessed arms;¹³ (and he), through that glory, conquered (*rânît*)

1. Both were grandsons of Sâmag according to the *Bândahish*, chap. XV., and *Âbîrânî*, p. 206. According to DM., Vâçgereta was son of Haôshyanga.

2. The title of the early kings of the *Paradhâta* or *Pishdâdian* dynasty.

3. *Dâtô i dahgânîh*, "the law of agriculture;" Pers. *dehkan*, "a farmer," "an historian." It may be read *dâtô niryâgânîh*, "the laws of the ancestors."

4. Namely, Vâçgereta and Haôshyanga.

5. Comp. Av. *kakha*, "a friend," 6-6. *Daêua dâlih*

7. *Nivârishn*, 8. *Patvandishnîh*.

9. *Yô janat dra thrîshva Mâzainyanâm daêranâm Varenyanâmcha drovat am* "who smote two-thirds of the demons of Mâzana and the demons of Varena." Pahlavi writers suppose Varena to be the territory of Ghilan. See *Âbân* and *Zamyâd Yashts*, §§ 33 and 26 respectively.

10. Here the allusion is to the *daêvas* of Varena. In § 18, for the Av. *Varena*, here taken in the abstract sense, is substituted the word *Aêshma* (the demon of wrath). Here the idol-worshippers of Mâzandarân and Ghilan seem to have been referred to. The seven evil-instructed creatures mean the seven chiefs of Ghilan whom Haôshyanga killed. *Âmûkhtishêtag* for *amûkht-vishêtagân*. In the *Bândahish*, chap. XXVIII., a passage referring to *Aêshma* runs thus: *Olâ-shân ham avêr Aêshma shaêdê havâ-and, chigân yemalêhân. êt aigh 7 zûr i Aêshma yehvînêt, aigh dâmân patash barâ arîsânêt; va Kayân vîrân zimânag i nafshâ min sak 7 zûr 7 barâ makhîtânêt, va aêvag mânad*, "The demon Aêshma possesses their very (evil) faculties, as it says that there are seven powers of Aêshma, wherewith he destroys the creatures; with those seven powers he will destroy seven of the Kayanian heroes in his own time, and one will remain."

12. *Tâkhnûrapô*, Av. *Takhma-Urupa*, Pers. *Takmuras*, was the second Pishdâdian king of ancient Irân, who is called *azinarâo*, "armed" in the *Râm Yasht*, § 11. 13. *Zayan-âvand*, Av. *zaya*, Pers. *zu*.

the demons and evil men, the sorcerors and the witches, ¹ and (so) he cast out idol-worship; and he made current among the creatures the invocation and worship of the Creator; and he rode on Aharman who was transformed into a horse ² for 30 winters.³

(20) And at another period⁴ (the glory) came to Yima-shaêta,⁵ the son of Vivangahân,⁶ for the conference with Aûharmazda; and owing to his approval⁷ of the four estates of the Religion, which are the priesthood and the warriorship and the husbandry and the (fine) artisanship, there are (*haît*) the four professions (namely) the priesthood, the warriorship, the husbandry and the (fine) artisanship; and whereby he enlarged and extended and increased the world, and according to the extent of (his) power ⁸ he improved (*nîvârt*) the creatures⁹ (so that they became) immortal and without old age, and hungerless and thirstless,¹⁰ and plentiful and full of happiness.¹¹ (21) And it is declared in the Good Religion, in the words of the Creator Aûharmazda to Yima, thus: "Then make my world prosperous¹² [that is, make the number ¹³ larger (*vîsh*)] ; and then make my

1. Compare the Avesta text of the *Kâm Yasht*, § 12, and *Zamyâd Yasht*, § 29. 2. *Frâj vasht ôl asp karþ*.

3. Av. *thrisata-zima*, that is, for 30 years. 4. Or, afterwards.

5. Av. *Yima-khshaêta*, Pers. Jamshîd, the third king of the Pishdâdian dynasty. In the Vedas he appears under the name of *Yama*, son of *Vivasvat*, as the first man and first mortal, and as the first founder of the institution of worship. Here compare the subject-matter of the Avesta text of the *Zamyâd Yasht*, §§ 31—46; and the Avesta *Vendîdâd*, Fragard II.; also the *Bândahish*, chap. XXXI., §§ 3—5.

6. Av. *Vivanghvat*, or *Vivanghant*, father of Jamshîd.

7. *Mekablinâ*, "approving," "accepting."

8. *Pavan patmân î aôj*.

9. Or, "he improved in proportion the strength of the creatures."

10. Otherwise read: *atîshn*.

11. *Pôrû-shaêtîh*, "full of happiness, Av. *shaêta*; or *pôrû-shaêtîh*, "full of wealth," Av. *shaêta*, "affluence." Otherwise: *pôrû-shîtî*, "full of habitations," Av. *shîtî*, "residence," *khshî*, "to live." To the substance of this section 20 compare the Pahlavi Version of the *Vendîdâd*, Fragard II., §§ 4, *seq*.

12. *Frâdîn* imperative singular; comp. Av. *frâdh* "to render prosperous," *frâdhaya*; also Av. *frâdhana*, "prosperity," "progress."

13. That is, the number of the good creatures.

world grow ¹ [i.e., make it more thriving ²]; and then thou shouldst accept from me the fostering and nourishing and chieftainship and supervision ³ of the world, (and) ⁴so thou shouldst carry it into effect ⁵ that it may not be possible ⁶ for any one to cause wounding and injury to another." ⁶ (22) And he, Yima, accepted (it) and carried (it) into effect just as Aûharmazda had ordered him. (23) And through the same glory he widened the earth three-thirds larger than what it was before that (time); and he made in that kingdom of his cattle and men ⁷ immortal, and other creations (namely), water, vegetables and food, and articles of food (which were) ever fresh.⁸ (24) And this, too, is revealed in the Good Religion, that he (Yima) rendered the world like *Garôdemâna* in pleasantness; and he, in consequence of the command of the omniscient Creator⁹ for guarding the creatures from destruction in the winter of Mahrkûsha,¹⁰ made *Yima-kartô-vara* and also many other miracles which are declared by the Good Religion.

(25) And (the glory) came, at another period, by the

1. *Vârin* is the Pahlavi form of the Avesta imperative *varedhaya*, rt. *vared*, "to promote," "to grow." That is, make my world more and more enlarged, productive and habitable. Otherwise: "make the creatures of my world well-grown up and healthier." 2. Pers. *farbah*, "fat."

3. *Madam nigâs-dârîh*. 4. *Vabîdînâ*. 5. *Lâ tûbân yehvînât*.

6. The Avesta and Pahlavi texts of the passage referring to Yima in the Vendidad II., run thus: *Âat mê gaéthâo frâdhaya, âat mê gaéthâo varedhaya, âat mê visâi gaéthânâm thrâtûcha haretûcha airyâkhshtacha*—(Pahl. Version) *Adin zak i li gêhânân frâkhûn [aigh rêsh barâ vabîdînâ:] adin zak i li gêhânân vârin [aigh frapîhtar barâ vabîdînâ] adin zak min li mekablûnâ gêhânân râi srâyishn, parvarishn, sardârîh va framân yehabânt, pavan nigâs-dârishn va fânagîh kartan.*

7. Av. *vîra*, "manly persons," "heroes."

8. According to DM., *khûrîshn khûrîshn an-avsâyishn*, "different kinds of food undecaying (imperishable)." In this section 23, *khûtâêh* and *khûrîshn* seem to have been repeated by mistake. One of the two had better be omitted.

9. According to DM., "owing to all the commandments of the Creator."

10. Av. *mahr-kûsha*, "deadly," "dire;" from Av. *mahrka*, "death."

It is the name of a demon who lets loose dire winters in order to destroy the good creatures of Ahura Mazda (see Vendidad, Fragard II., 22 seq.:—*aghem zemô janghentu*; and Westergaard's Fragment VIII., 2:—*yat Mahrkûshô ava-mîryâitê adâ zî ava drûjô avô bavaiti skendô spayathrahê*). In the Pahl. Version the phrase is rendered by *malkûshân zimistân*, and wrongly identified with the Hebr.-Chald. *malgôsh* which is used, in a good sense, for the autumnal rains.

command of the Creator, to Fraêdûn¹ the Âspigân when he was in (his) mother's² womb,³ because of (his future) share (*bâhar*) of agriculture which was a profession of the Religion⁴ through the distributions of the people⁵ owing to the glory of Yima, and whereby he was rendered triumphant; ⁶ and Fraêdûn through his having been (thus) rendered triumphant became responder ⁷ to Dahâg from (his) mother's womb; and that powerful⁸ *drûj* (Dahâg) was tormented ⁹ and stupefied¹⁰ by him.

Malkôs is also mentioned in the following passage of the *Large Êrîndahîsh* : " When the millennium of Aûshidar comes to an end there will be the violent destruction at the hands of Malkôs of the family of Tûr-î-Brâtrûg-rîsh, who was the murderer of Zaratûshstra. He will come with the religion of sorcery and idolatry, and he will cause a terrible rain which they call *malkôsân* for three years with cold winters and hot summers, causing continuous fall of snow and frozen rain. He will cause all men to perish and disappear, they having no longer any source of heat. Then the reconstitution of humanity will be by the *Vara* prepared by Yima, and it was for this purpose constructed in a concealed place." The *Vara* built by Yima, which supplies the world with men and animals after the destruction of the old ones by winter and snow, singularly resembles the Ark of Noah and the ship of Nisuthros. It seems that the Old Testament has transferred to Noah the part of Yima with necessary adaptations.

1. *Thraêtaona* of the Avesta, son of Âthwya, commonly called "the Âthvyânian"; in the Shahnâmah he is known as Faridûn, son of Âbtîn. He is alluded to off and on in *Yashts* V., IX., XIII., XIV., XV., XVII., and *Yasna* IX.

2. *Bûrtâr*, comp. Av. *barethrî*, "the female that bears children," (see Vendidad, Fragard XVIII., 38). 3. *Afrâsuar*, Av. *uruthwan*, *uruthware*, "womb" (see Vendidad, Fragard V, 51 :—*uruthwôhva*).

4. That is, which was one of the four estates prescribed by the Revelation. 5. Into the four professions mentioned above.

6. Reading; *pirûzgarîh-êt*. West reads it *pirûzgarshaêt*, "triumphant splendour."

7. *Pasakhûn-gûftâr*, lit., "a speaker of response," i.e., one who defeats his opponent in a debate by responding to him; hence the expression "here freely means "a defeater or conqueror in a battle."

8. *Vas-aôj*, Pahl. *vas* (Pers. *bas*) "much," and *aôj* (Av. *raij*) "strength"; meaning "of great strength." It may be read *nîsivich*, "depraved," Pers. *nîshîb*; or *naskhun-ich*, "decaying."

9. *Dardînît*, Av. *dereta*, rt. *dar*; Pers. *dard*. Otherwise (West) *gardînît*, "averted," or "tumbled down;" comp. Pers. *gardîdah*, "tumbled down."

10. *Startînît*, comp. Av. *starcta*, "dismayed," "frightened." West: "paralysed."

(26) Having attained ¹ the age of nine years, he proceeded about (*madam*) his (Dahag's) destruction, and through that victory² Dahag was overcome by him, the (good) creatures were saved and comforted (by him), the chiefs of Mâzanderan being defeated; the injury and harm of the people (*ôlâ-shân*) were removed from the region of Hvanîras, (and) Hvanîras was (thus) saved for his three sons. (27) And owing to the husbandry which (was) the third estate of the Religion he, in order to remove³ pestilence⁴ and suppress infection⁵ (thereof), exhibited to mankind medical treatment, and wrought likewise many other marvels,⁶ and (achieved) many profitable works for the world.

(28) And the same glory ⁷ reached unto Airîch,^{7a} son of Fraêdûn, in the life-time of Fraêdûn, owing to his elevation⁸ by the Creator; and thereby was diffused and practised obedience to the law of devotion⁹ (which was) the best gift¹⁰ wished for by the father, who (was) Fraêdûn, (and) which gift came to him from the Creator through the blessings of Fraêdûn.

(29) And it¹¹ came to a descendant¹² of Fraêdûn, a relative of Airîch on the mother's ¹³ side; and it proceeded forth¹⁴ with the angel Nairyôsanga to Mânûsh-gar, and from him resulted¹⁵ the complete progress ¹⁶ of the lineage of Airîch. (30) And it came

1. *Mat*, "reached." 2. On account of the glory.

3. Reading: *vîshûftan* or *nâhûftan*, "to destroy," or "to suppress."

4. *Sij*. 5. *Akhdagih*, comp. *Av. akhti*.

6. Better:—*va hânich afd kabad kart*. 7. *Ân ham-vakhsh*.

7a. *Airyu* or *Airyava* of the Avesta, and *Irach* of the Shâhnâmah. He succeeded Fraêdûn (see *Fravartin Yt*, 143).

8. *Avâr-barishnih*, same as *madam barishnih*; comp. Pers. *bar-burden*, "to rise."

9. *Airîh dât gûshitan*, or *airîh dât nyôshitan*; better *airîh va dât nyôshitan*, lit. "humility (or piety) and the listening to the law."

10. *Yâmâ*, comp. *Av. yâna*, "blessing." West reads *jân*, "life."

11. The glory. 12. *Nâf*, *Av. nâfa*, "lineage," "offspring."

13. *Baên am*. The mother here alluded to was *Gûzag* (mentioned in the *Bândahish*, chap. XXXI., 9) the only daughter of Airîch, and mother of *Mânûsh-i-khûrshêt-vînig*, who was the grandfather of *Mânûshchîkr*. *Gûzag* is otherwise named *Virag* in the Pâzand *Jâmâsp-nâmah*. Here *Mânûsh-gar* seems to be an abbreviated form of *Mânûsh-khûrnâr*, the father of *Mânûshchîkr*. Otherwise, it may be completed:—*baên ham aôbâm*, "at another time."

14. *Nâf sâtûnt* might be perhaps a corruption of *frôj sâtûnt*.

15. *Yehvînt*. 16. *Pûr-rûbishnih*.

to Mânûsh-chîhr, the king of Irân, and through it he performed many a marvellously wrought achievement,¹ and vanquished Selam and Tûj² in revenge for Aîrîch, (and) was an open (*frâkhû*) responder to foreign (non-Irânian) countries;³ and he improved the kingdom of Irân, enlarged and fertilized the district of Irân, (and) made the country of Irân victorious over non-Irânians.

(31) At another period it came to Aîzôbô, son of Tûmâsp,⁴ a relative of Mânûshchîhr, the king of Irân; (his) birth (was) of equal greatness⁵ through that lustre and glory,⁶ (and he) attained to mature activity⁷ and proportions⁸ of an adult⁹ during (his) childhood; for the purpose of (*pavan*) agriculture (he) opened in the countries of Irân repositories of rain-water;¹⁰ (he) proceeded on to strike non-Irânians, to suppress (and) make them outcast¹¹ from the land of Irân; and he smote the devastators of the territory of Irân, the village-sorcerers,¹² (and) he frightened away the father of those very murderers,¹³ (namely) Frangrâsîyâg¹⁴

1. *Kabad avad-kart-kâr*, lit. "he performed many miraculously-worked deeds." 2. *Av. Sairima and Táva*.

3. Reading: *frâkhû avô an-Aîr matâ yelwânt fâsakhûn gûftâr*. According to DM., *frâkhûân* for *frâkhû avô*.

4. In the *Dinkard*, Book III., § 176, (Dastur Sâheb Peshotanji Sanjânâ's edition, vol. V.) the marvellous exploits of Aîzôbô have been fully narrated. Also references to him are found in the *Bûndahîsh*, chapters XXXI. and XXXIV., where he is described as one of the three sons of Agâimashvâk. In the Avesta he is called *Uzava Tûmâspâna* (*Yasht* XIII., 131); in the *Shâhnâmâh*: *Zû-bin-Tahmâsp*.

5. *Ham-dast zerkhûnîshn*; comp. Pers. *ham-dast*, "of equal strength, power, or greatness." Pers. *ham-dastân*, "hand-in-hand," "associates." West: *hamjast*, "combined."

6. *Pavan zak vakhsh va gadâ*. Otherwise: *pavan zak vakhsh î nîsm* "through that lustre of (his) soul." West: "through that destiny and glory."

7. *Purnâê-gârih*. 8. Or, "size."

9. *Mart-patmânîgîh*. 10. *Vîshât vârân-mât*; comp. Pers. *mâdah*.

11. *Spûkhtan bâivâvînitân*; comp. Pers. *âvârah*, "outcast."

12. Reading: *dahîg-yâtûg*; it can also be read: *jahîg yâtûg*, "libertine wizard." Comp. the *Dinkard*, Book III., § 176, 2.

13. *Abû î ôlâ ham-khun-nushagân*; comp. Pers. *khun-nûshah*, "blood-thirsty."

14. *Av. Frangrasyan*. He is called *Afrâsyâb* in the *Shâhnâmâh*, the Tûrânian king who had attacked the Irânians in the reign of Mânûshchîhr, and tried to seize the glory that pertained to the Irânians (see *Zamyâd Yasht*, §§ 56—93, and *Bûndahîsh*, chapters XXXI. and XXXIV.)

of Tûr, and developed and fertilized the land of Irân, and increased many streams and many towns¹ in the land (*shatrô*) of Irân.

(32) At another period it came to Keresâspô,² son of Sâma, owing to the warriorship being (his) lot (*bahar*), which (was) the second estate³ of the Religion through the divisions⁴ (into the four estates) which (resulted) from the glory of Yima; and whereby⁵ he smote the serpent Srôbô-var⁶ who was swallowing horses and swallowing men,⁷ and Gandarevô⁸ the poison-heeled demon,⁹ and many other productions of adversity by the demon and by the destroyer of creatures, the *drûj*.

(33) At another period it came to Kaê-Kabâd,¹⁰ the ancestor¹¹

1. *Rûdân va rûstâgân*; comp. Pers. *rûstâ*, "a market town."

2. According to the Avesta, Keresâspô was the son of Thrîta, the brother of Urvâkshaya, and a descendant of Sâma. He is called Garshâsp, the son of Asrat, in the Shâhnâmâh. His Avestic title is *Naremanau*. For the Avesta and Pahlavi references to Keresâspô, see West's Appendix I., "Legends relating to Keresâspô," in the *Sacred Books of the East*, vol. XVIII., pp. 369-382. 3. *Daîgar Daêna pîshag*. 4. *Bakhshishnî*.

5. Meaning: "through the glory."

6. Avesta *Srvara*, the name of a gigantic dragon whom Keresâspô killed (see *Yasna* IX., 11; *Zamyâd Yasht*, § 40; and S.B.E., vol. XVIII., pp. 371 seq.)

7. *Aspô-hanpâr*, *gabrâ-hanpâr*; Pahl. *hampârtan*; "to swallow;" comp. Av. *ham-par*, rt. *par*, "to fill."

8. Av. *Gandarewa*, the name of a monster who lived in the sea, on the mountain, and in the valley (see *Yasna* XV., 28; *Âbân Yasht*, § 38; *Zamyâd Yasht*, § 41; also S.B.E., vol. XVIII., pp. 371 seq.)

9. According to the *Dînkard*, *zahar-pâshnân*, Av. *zairi-pâshnêm*, where *zairi*, I believe, means "poison," and not "green," or "golden;" comp. Av. *zairicha*, the demon who empoisons plants. West's rendering: "The golden-heeled demon Gandarepô."

10. *Kavi Kavâta* of *Fravartîn Yasht*, 132; *Zamyâd Yasht*, 71; and *Kaê-Kabâd* of the Shâhnâmâh. According to *Bûdahish*, chap. XXXI., 24, he was the adopted son of Uzavô, the son of Tûmâspa: *Kavât apurnâc baên kasputî yelwûnt, afushân pavan rût bara shedkînt, pavan kavâtagân barâ afsart, Âüzôbô barâ khadîtînt barâ yansegînt, barâ jrârûn frazand vinastag va vît shem hankhetînt*,—"They had abandoned the infant Kavât (wrapped) in a linen sheet on a river, and he was (lying) faint between door-sills, (where) he was seen by Âüzôbô, who took him up, and directly gave the name (Kavât) to the fainting and lost child." Compare Mod. Persian *kivâdah*, "threshold," "the wooden sill of a door."

11. *Niyâka*, "progenitor."

of the Kayânians ; through it (*patash*) he improved the kingdom of Irân, he united the sovereignty with himself in the Kayânian lineage,¹ and achieved many an illustrious act of profitable results² for the creatures.

(34) And it came to Pâtakhsrôbô, (son) of Airyêfshvâ,³ (son) of Tâz, who was the king of the Arabs, through (his) friendly communion (*âshlîh*)⁴ with the archangel Ashavahishtô ; and his inspiration⁵ through it (was) about his own tribe (when) the demon of avarice had rushed in company with Amâul-bâtag⁶ for the destruction of him who⁷ was very gentle⁸ to that tribe, (and his inspiration was) for the exaltation (and) blissfulness⁹ of (that) portion (of his subjects) who were under the guidance (*nîmâyishn*) of the high-priest (Zaratûshtra) who was exalted by the archangel Ashavahishtô, so much so that there was manifest the dropping of the fish-imagery (or idols)¹⁰ of the other portion¹¹ into the river, and its (the tribe's) coming to the ceremonials of Zaratûshtra.

(35) At another period (it) came to the brothers of Kâc-Arsh, who were the descendants of Kabâd¹²; through it all were powerful¹³ and strictly (*tagîf*) abstinent,¹⁴ and (their) achievements wonderful ; and of them the eldest brother Kâc-Ûsa¹⁵ took up the sovereignty of the seven regions, (and) became very illustrious and full of glory.

(36) At the same time (it) came to Aôshnara, who was

1. Av. *taôkhman*. 2. *Sût-kâr*. 3. Vide *Bûndahish*, chap. XXXI., 6. Pâtakhsrôbô is mentioned in the Pahlavi *Vendidad*, Fragard XX., 1 : *bâhar-ômandân* (*tâbânigân chigân Pâtakhsrôbô*).

4. West reads *ayâtagîh*, "recollection." 5. *Pazdînitân*.

6. I take it to be the name of the Arab chief who endeavoured to usurp the country ruled over by Pâtakhsrôbô. The Pahlavi name seems to me to be a corruption of *Amâl-ul-bâtîl*. 7. Namely, Pâtakhsrôbô. 8. *Narm narm*.

9. *Frinamishnîh*. 10. *Mâhîg-karp*.

11. Namely, the Arab tribe that worshipped idols.

12. For these references see *Zamyâd Yasht*, 71 ; *Bûndahish*, chap. XXXIX., 25. 13. Av. *aurvant* "strong." 14. *Pâhrîj*.

15. Av. Kavi Ûsa, the son of Kavi Kavâta, and the father of Syâvarshan, was the second king of the Kayânian race (see *Âbân Yasht*, 45). He is said to have attempted to go to heaven on a throne lifted up by eagles (see *Behrâm Yasht*, 39).

full of wisdom¹, which (was) owing to the glory of Yima; when he was in the womb of (his) mother, he taught through his utterances from the mother's womb many a marvel to (his) mother; and at his birth he smote Aharman by responding to questions² of the deadly Frâchyâ³ the demon-worshipper.⁴ (37) And he attained to commanding powers⁵ from Kâc-Ûsa, (and) was the administrator (*râyînîtar*, or leader) in his realm of the seven *kaêshwars*; and he (being) the lord chancellor,⁶ taught the frontier⁷ dialects and much other learning of advantage to mankind; and the non-Îrânians were defeated⁸ through the utterance of (his) replies (to them), and the Îrânian country was edified⁹ by (his) most comprehensive moral admonitions.

(38) And (it) came to Kâc-Siyâvakhsh the illustrious;¹⁰ through it appeared¹¹ the wonderfully-constructed¹² Kanga-daeza¹³ on Andar (Kanga), (and) the preservation and protection and manifold splendour and glory and the mysteries of the Religion; and consequently (were) manifest¹⁴ the civilization of the age and the reorganization of the Îrânian kingdom, the re-union of heroism,¹⁵ and triumph for the Religion of Aûharmanzda.

1. *Pâr-jir*; but in the Avesta *Pôuru-jira* seems to be a patronymic (see *Fravartin Yasht*, 131, and *Afrîn i Zarathushtra*, 2.) According to question XLVIII, of the *Dâdistân-i Dinig*, Aôshnara was the son of the daughter of Paôrvajuryâ; hence the latter was the grandfather of Aôshnara. Likewise, *i Pâr-jir* of the *Dinkard* may mean the descendant of *Pâr-jira*. As to the word *jira*, comp. Mod. Pers. *zirak*, "prudent," "sagacious."

2. *Prashnôn*, Skr. *prashna*, Av. *frashna*.

3. Here it is apparently the name of a heretic; but in the Avesta *Frâchyâ* is the name of an illustrious personage (see *Fravartin Yasht*, 115). 4. *Divîyastô*.

5. *Framâtârîh*, "commandership," "chancellorship," "the ruling power."

6. *Ahû-pat*, "the lord of the lords," "the lord chancellor." Pers. *khân-khânân*. West reads *gas'âift*, "explained," "opened." Otherwise: *afash nâhûft âmûklt va wimond gûbishnîh*, "and he taught mysticism and the frontier dialects." 7. Av. *vîmaidhya*, "side," "border."

8. *Aîrâkht havâ-and an-Aîr* might also mean "the non-Îrânians who were corrupt people;" comp. Av. *irikhhta*.

9. *Handarzînit*, "admonished." 10. Av. *bâmya*, "shining."

11. *Disil*; comp. Pahl. *dis*, "appearance," "resemblance." 12. *Afd-kart*,

13. Lit. "the fortress of *Kangha*." Av. *Kangha* is the name of a city founded by Syâvarshâna during his exile, on the summit of the *Antarc-Kangha* mountain. 14. *Azash pâctâg*. 15. Comp. Av. *amavant*.

(39) It came to Kaê-Haôsrava,¹ son of Siyâvakhsh; through it he vanquished and defeated Frangrâsiyâg² the Tûrânian, the sorcerer and his evil associates,³ those of Vakyir⁴ (namely) Kêrêsa-vazda and many other worst sort of destroyers of the world; and he also joined⁵ in the destruction and demolition of the idol-temples which (were located) on the shore of the Lake Chaêchasta, that frightful demonolatry (*drûjîh*). (40) Owing to his worthy achievements⁶ for (preparing) the means for the Renovation (of the Universe, he is now) on a throne⁷ which (is) adorned⁷ by the halo (*vakhsh* of that glory) at a secret place wherein⁸ there is an immortal preserver of (his) body until the Renovation by the desire of the Creator.

(41-42) And afterwards⁹ it came to Zaratûshtra, the descendant of Spîtâma, during (his) conference with the Creator Aûhar-mazda; and he accepted from the beloved¹⁰ omniscient Creator Aûharmazda, from His (very) throne¹¹ the comprehensive and also detailed¹² intelligence of the learning (and) functions of the priesthood and warriorship and husbandry and artisanship, (and he

1. Thus according to the Avesta. The name is generally read Kaê-Khûsrô. The perpetual struggle between Irân and Tûrân from king Minôchehr down to Kaê-Khûsrô is well-known in the history of Ancient Irân, the chief cause of which was the murder of Syâvakhsh by Afrâsyâb. The son of Kaê-Kâûs having been exiled by his father, took refuge with Afrâsyâb, who gave him his daughter in marriage; but the honour with which he was received raised the jealousy of Karsivaz (Av. Keresavazda), who by means of false accusations persuaded Afrâsyâb to put Syâvakhsh to death. The latter was revenged by his son, Kaê-Khûsrô (see *Yasht*, IX., 22; XIX., 77; S. B. E., vol. XXIV., p. 64).

2. *Frangrasyan* of the Avesta. 3. *Ham-vishûtag*.

4. Probably the Bakyîr mountain used by Afrâsyâb as a stronghold, wherein he always took refuge (*Bândahish*, XII., 20). It is another name of Mount Dârspêt.

5. *Âyûkht*, or *âyûjît*; Av. *yûj*, "to join." It can be read *ayûbît*, "proposed," "desired;" comp. Pers. *yûbidan*, "to wish." 5. *Âvâyishnîgîh*.

6. Comp. Mod. Pers. *namîj*, "a seat," "a throne."

7. *Aêvarzît*, Pers. *aêvar* or *aêvaz* "adorned," "decorated." West: "assuredly selected." 8. *Aigh palash*. 9. *Min zak âkhar*.

10. *Âfrynît*, Av. *fri*, Skr. *pri*, "to love." 11. *Azash gâs*.

12. *Aûshmûrtîg*, "enumerated;" Av. *mar*.

accepted) the entire responsibility¹ of bringing by command of the Creator the Mazdayasnian Revelation to king Kac-Vishtâspô, of enlightning the sages of the region through that great light in that Supreme (*avartûm*) King of the sacred beings, of propagating (that light) in the seven *kaêshwars* (regions) through the good eloquence of the successive generations² of (human) creatures, until the Renovation (of the universe); and through it (is) the achievement of the Renovation by those who (are his) sons Aûshîdar, Aûshîdar-mâh and Saôkshâns in the existence of the creatures of Aûharmazda, who will be immortal; and the most memorable³ statement (*nisang*) of its illustriousness, glory (and) miraculousness is the statement which is written and found below.

(43) And (there) have also been others before Zaratûshtra the Prophet, who acquired fame⁴ in the Mazdayasnian Religion; since it is manifest that at different times several (messengers of religion) had come from the sacred beings to him who was then the greatest chief;⁵ men were then as deeply engaged (*gîrajtâr*) in the inquiry (and) interrogation of the matter⁶ as (they are) now in the inquiry (and) interrogation pertaining to the Religion; (but) the necessities of those times are not now requisite, because all mankind stand acquainted with the Religion. Praise (be) to Zaratûshtra, the descendant of Spîtâma, of the Holy-*fravâhar*.

(44) Now here are written for publication in the world 10 chapters on the illustriousness and glory and miracles of the Prophet of the Mazdayasnian Religion, the best of creations, Zaratûshtra, the descendant of Spîtâma, of the Revered-*fravâhar*, through the knowledge which (is) derived from the Avesta of the professors⁷ in the Revelation of Aûharmazda

1. *Hâm-bâr*, "the entire burden or responsibility." Pers. *hâm-bâr* also means "a companion," hence "(he accepted) the companionship or messengership of." Reading *hâm-bahar*, "(he accepted) the entire portion (of the Revelation or the Avesta)." 2. *Patvandishn*.

3. *Nisung ayâtar* for *nisang ayâditar*; comp. Pers. *yâdgârtar*. According to DM., *nisang âshtar* for *nisang âshhtar*, "the most congenial statement."

4. *Ayûft shem* for *âyâyft shem*. 5. *Pishôpâc*, "ruler or leader" (of mankind). 6. Namely, Religion. 7. *Vâvarîgân*, "faithful adherents," Av. *vâvar*, rt. *var*, "to believe."

(I.) One of them¹ (is) that which (describes the period) before the birth in this world² of that glorious one from (his) mother.

(II.) One of them (is) that which (describes the period) from the birth of that illustrious one onwards (*fráj*), till his coming to the conference with Aôharmazda.

(III.) One of them (is) that which (describes the period) from the conference onwards, till his fame³ about his prophecy in the world, and the acceptance of the Religion by Kaê-Vishtâspô.

(IV.) One of them (is) that which (describes the period) from that onwards, till the departure⁴ of his pure soul to that which is the best abode.⁵

(V.) One of them (is) that which (describes the period) also, after (his) end, of what happened in the reign of the obedient king⁶ Kaê-Vishtâspô.

(VI.) One of them (is) that which (describes the period) after that, until the collapse⁷ of the sovereignty of Irân.

(VII.) One of them (is) that which (describes the period) also after that, until the end of the millennium of Zaratûshstra and the advent of Aûshîdar.

(VIII.) One of them (is) that which (describes the period) also after that, until the end of the millennium of Aûshîdar and the advent of Aûshîdar-mâh.

(IX.) One of them (is) that which (describes the period) also after that, until the end of the millennium of Aûshîdar-mâh and the advent of Saôkshâns.

(X.) One of them (is) that which (describes the period) from the advent of the victorious Benefiter, until the miracle of the Renovation (and) the Future-body; (with) a statement of them each separately.⁸

1. *Afash* for *avash*, or *aêva-ash*, "one of them" (namely, chapters).

2. *Li-tamâ*, "here," that is, in the material world.

3. *Âfrigânih*, "praiseworthiness."

4. *Vikhiz*, a corruption of *âkhiz*, "rising," "ascension."

5. *Av. vahishtêm ahûm*. 6. *Râm-shah*.

7. *Han-châpishn*; *Av. schap* or *skap*, "to be broken," "to be ruined;" comp. Pers. *anjanîdan*, "to be broken;" hence the Pahl. word means "collapse," "ruin."

8. §§ I. to X. are evidently the headings of the ten chapters that follow this Introduction.

CHAPTER I.

About the miraculousness of the manifestations before the birth of that most fortunate¹ of offspring from (his) mother.

(1-3) One (miracle was) this which is manifested, that the Creator passed the glory of Zaratûshtra into Zaratûshtra through (*lechudôn*) a series of material conditions²; when the command was from Aûharmazda, the glory came from the spiritual existence to the material, and to the material surrounding of Zaratûshtra, and a sublime miracle became manifest to many, just as the Revelation speaks of (it), thus: "Then when Aûharmazda had produced the material environment³ of Zaratûshtra, the glory (which was) at the time⁴ near⁵ Aûharmazda fled on to the material body of Zaratûshtra, (first) on to the Aries;⁶ and from the Aries it fled⁷ on, on to the Endless Light; and from the Endless Light it fled on, on to that of the Sun; and from that of the Sun it fled on, on to that of the Moon; and from that of the Moon it fled on, on to the stars;⁸ and from the stars it fled on, on to the fire which was in the house of Zôish;⁹ and from that fire it fled on, on to the wife of Frâhim-rvânâ-Zôish,¹⁰ when that maiden was born, who became the mother (*bûrtâr*) of Zaratûshtra."

(4-5) From it¹¹ light escaped at the same time into the earth and

1. Pers. *farvîkh*, "beautiful-faced," "auspicious."

2. *Mûd-gasht vârag*, "a series of material conditions;" comp. Pers. *mâdah*, "material;" *gasht*, "condition," "surrounding;" and *vârah*, "a row," "a series." West: *mâdyâtô-î khalqô*, (both Arabic words meaning) "the material existence of the creatures."

3. Comp. Pers. *dah*, "human body."

4. *Gadâ dîn*, lit., "the glory then."

5. *Pîsh naêmak î A.*, "near the side of A.;" Av. *naêma*, "side."

6. Reading: *Maêsha*, the constellation of Aries. West: *makhsh*, "germ."

7. Reading: *gurikht*, "escaped."

8. Perhaps the stars in the constellation of Aries.

9. Written in Pâzend. Avesta name: *Zâvishî*, "pertaining to Zâvish," name of the family of Dûgdâub's parents, the mother of the Prophet (see *Undîdâd*, XIX., 6).

10. Written in Pâzend. It is the name of the maternal grandfather of the Prophet (see *Bâmlahish*, XXXII., 10).

11. *Mîn ôlâ*, i.e., from the glory.

into the sky ; then (its) flight¹ became apparent at a distance,² so that it was said by those in the suburb (*vis*) of Frâkht-ravânân-Zôish : " the fire burns through self-combustion," that is, therein fuel³ was not necessary for use ; then they went on to the governor⁴ (of the district); they also interpreted^{4a} (it) to him, that is, they spoke (regarding the light), thus : " The full glory of the material world,⁵ the glory of life owing to the material embodiment,⁶ that is, all industry will become current⁷ owing to this."

(6) And it is manifest that the demons on account of their discomfiture (*zanishn*) by that glory, in causing harm to the maiden, brought⁸ on that country three evil forces⁹ (namely, dire) winter, all kinds of pestilence,¹⁰ and (other) tyrannical enemies ;¹¹ and it was impressed by them on the minds of¹² the people of the country that such a calamity¹³ had come to the country owing to the witchcraft of this girl, so that the people of the land awfully quarrelled¹⁴ with the parents¹⁵ about the sorcery of the girl which was causing conflict,¹⁶ and about removing her¹⁷ out of that country. (7-8) And the father of the girl spoke this, too,¹⁸

1. *Parshn* ; Av. *frashman*, " going forward ;" Pers. *parsh*, " flight."

2. Reading: *adîn rakhagîg* ; Pahl. *rakhîg* " distant." West reads it *khasûr-âgîg*, " of the father-in-law ;" comp. Pers. *khasîra*.

3. *Ismag* or *hîzmag* ; Av. *aêsmâ*, Pers. *hîzam*, " firewood."

4. See the use of the word *Kaêta* in the Pahlavi *Kârnâmag i Artakshshdar i Pâpagân* (my edition and translation), chapter XI., 5, page 57 of the text. *Kaêta* seems to me to be an Irânian equivalent of the Indian title of *Râjâ*. 4a. *Chashînût*.

5. That is, they prognosticated from that light the glorious future of this material world.

6. *Khayâ min tan gadâ*. West : " The full glory of embodied existence is the glory of life apart from the body."

7. That is, all industry will be prosperous. 8. Lit., " carried on to"

9. Comp, Av. *haenâ*. Here it is used in the sense of dire calamities in nature.

10. It may be read *vispô dîv* (all demons) or *va dîv sîy* (and the demon of pestilence). 11. According to DM. *dûsh-mân*, evil or infected dwellings.

12. *Pavan minishn ramûtûnt*, lit., it was cast into the minds of"

13. *Denâ vizand*. 14. *Shkafî patkârît*. 15. *Zerkhînînitâvân*, " begetters."

16. *An-basânînitân*, Mod. Pers. *basân*, " similar," " like."

17. Here *kartan-i* is a substitute for *katan-ash*, or *kartanih*. 18. *Denâ-ich*.

to the people of the country with manifold reason¹ about the unjust allegation of witchcraft against the girl, thus : —“ When this girl was born among those of mine,² her entire halo emanated from behind³ (her person) as the apparent light of a fire, that is, from the whole of her (person) superior light set forth in the dark night when this girl was seated in the innermost part of the house wherein there was no fire (or light) ; in the house where a large fire was burning, there where this maiden was seated at the time (*amat*), it became brighter, that is, there where a huge fire was burning, it became more dazzling owing to the light (emanating) from her body ; never was there a wizard who was so glorious.”

(9) And then also owing to the instigation⁴ of the demons, and the Kavigs and the Karapas⁵ who belonged to the country, they (the inhabitants) were not satisfied ; (so) the father ordered the girl to go to Patīritarâspô, the father of the family (that lived) in the country of the Spitâmas, (in) the town⁶ (situated) on the (river) Arag ;⁷ and the girl assented⁸ to (her) father's order. (10) That mischief (*âshûp*)⁹ of the demons was caused with an evil design¹⁰ for removing the girl from (her) house,¹¹ (but) God gloriously

1. *Kabad chim*.

2. Or, “ in that of mine,” that is “ in my house.” 3. *Min âkhar*.

4. *Sârinîshn*, Av. *sâr*, “ to influence,” Pers. *sâr* “ incitement,” “ affliction.”

5. The *Kavis* and the *Karapaus* of the Avesta, the blind and the deaf mentioned in the *Hôrmazd Yasht*, § 10 ; those who cannot see nor hear anything of the Religion, meaning the unbelievers or heretics. They are called in the *Dinkard*, *yâtûg*, “ sorcerers,” *ayashn*, “ unsanctified ;” and *mar*, “ deadly.” See Book VII., chaps. III., 4 *seq.* ; 20 *seq.* ; chap. IV., 21 *seq.* ; 67 *seq.* Chap. IV. is abounding with references to the Kigs and the Karapas.

6. Comp. Pers. *rûstâk*, “ a village,” “ a market-town.”

7. The Pahlavi name of the Av. river. *Ranghâ* mentioned in *Yashts* V., XXIII., etc. It is written *Arag* or *Arang* in the *Bândahish*, whereof chap. VII., § 15 says : “ And at the north side (of the Ardvisûra) two rivers flowed out, and went one to the east and one to the west ; they are the Arag river and the Veh river.”

8. *Padiraft*, “ accepted.” 9. Better *khshûp*, Av. *khshûp*, Pers. *âshuftan*.

10. *Dûsh-pargîhâ*. 11. *Âûz-sâyagînîtan*, comp. Pers. *sâyidan*, “ to draw,” “ to strain off ” ; that is, for drawing her off from the umbrage (*sâya*) of her father.

made it the cause for the father's sending of the girl to the house of Patiritarâspô, the father of Paôrûshâspô, for (her) marriage with Paôrûshâspô, the father of Zaratûshtra.

(11) One (miracle was) this which is manifested, that at that time the girl by proceeding to that family, occupied the highest place¹ in the country of the Spitâmas, and hence a sublime miracle was observed by and manifested to that girl, just as the Revelation says : " Know that the voice² of those sacred beings was conveyed to her by them, (which said thus) : ' do thou proceed to that village³ which is theirs,⁴ know that it is more depressed⁵ in (its) surface⁶ and wider in breadth,⁷ in which the livestock⁸ are made to move about together in large numbers ; for thy assistance that village is so formed by the Dispenser (*Bagha*), Who is merciful.' "

(12) Thereupon the spinster stopped and she, too, thoroughly perceived thus : " (Their) mention⁹ seems to convey (to me some) such advice¹⁰ that my action (shall be) likewise in accordance with what has been ordered to me by my father." (13) Then the spinster performed a religious ablution,¹¹ and proceeded on from them to the village which was Patiritarâspô's, (when) the glory came to Paôrûshâspô, the son of Patiritarâspô.

(14) One (was) this which is manifested, that the Creator Aûharmazda passed on the *fravôhar* of Zaratûshtra to the parents of Zaratûshtra through a *haoma* (plant), through miracle-producing tillage.¹² (15) Another (thing), too, the Revelation says that when

1. *Madam bâlist jivâg yegarimindt.* 2. *Vâng*, Pers. *bâng*, " loud voice."

3. *Vis.* 4. That is, of the Spitâmas.

5. *Galftar* ; comp. Pahl. *galp kartan*, " to swallow."

6. *Bâlâc*, " in height." 7. *Frâkhâtâr pavan pâhnâc*.

8. *Frehist zindag gaospend*, " most of the livestock of cattle."

9. *Aûshmûrîshu*, " inspiration ;" Av. *mar*, " to enumerate," Pers. *shamûrdan*.

10. According to DM., *va li hanâ gûbishu barîshnûh*, " and the carrying of such an utterance to me."

11. *Frâj yadâ shûst* ; comp. Pers. *dast ba âb rasânîdan*, " to perform a religious ablution ;" freely meaning that before her departure she prayed to God after having undergone a religious purification. Literally, the Pahl. words mean : " she thoroughly washed (her) hands."

12. *Pavan afd varj-kardig*.

the third millennium was at its highest point,¹ (that is) at the end of the three thousand years of spiritual existence without the Blemish-giver² (Aharman, that is) after the creatures had been in spiritual existence, and before the advent of the *drüj*: (it was) at that time that (*adîn*) the Amaesûsponds formed together (the material of) Zaratûshtra, and they seated (his) *fravâhar* within (*andarg*), having a mouth, and having a tongue, and eloquent speaking,³ and of celestial mansions.⁴ (16) Then Zaratûshtra seemed to them (the sacred beings) by observation with the eyes as a manifest reminiscence (*mar*) of (those) three milleniums,⁵ by (his) sheltering⁶ with the Amaesûsponds⁷ he (*aigh*) was just like an Amaesûspond. (17) And when the third millennium came to an end, (that is) after the framing together of Zaratûshtra (by the archangels), and before the conveying of Zaratûshtra down into the material world, at the end of the 3,000 years of the existence into this world of the Blemish-giver, then Aûharmazda along with Vohûmanô argued with Ashvavahishtô, thus :—"Is his mother observed by you to be a superior one (*maulam*), unto whom we shall give Zaratûshtra?" (18) And Ashvavahishtô spoke in reply, thus : "Thou art aware even of that, O Bounteous⁸ One ! about the Zaratûshtra we produce, (and whom) Thou and we have produced, O Aûharmazda ! thou knowest ; (and) to us who are the other archangels" do thou point out the place, because of its manifestation Thou knowest, (Thou) Bounteous Spirit Aûharmazda !"

(19) And then Aûharmazda argued with Vohûmanô,¹⁰

1. *Barin yehvînt*. 2. Reading : *an-Aib-datig*. 3. *Frâj-gâftâr*.

4. *Va gardûn katagân*, Pers. *gardûn* "the celestial spheres," "heavens," Perhaps *va yal-tan i kadagân*, "and of a corpulent body among the village people ;" or *vâr-tan katagân*, "having the faculties of an intellectual body." •

5. When he was in a purely spiritual state.

6. Comp. Pers. *karich*, "a roof ;" *ham-karich*, "a co-inmate of the house." Perhaps, *pavat ham-karpîh*, "through bodily contact," or "through having a like body." 7. As a spiritual existence.

8. *Avzûnîg* is generally the Pahlavi rendering of the Avesta *spenta*, or *spenishsta*.

9. That is, who are archangels besides Thee, Who art the Supreme Archangel.

10. According to DM., *Vohûmanô vahisht-i*, "the heavenly Vohûmanô ;" here *vahisht-i* seems to be a slip of the copyist while writing the following word *Artavahishtô*.

Ardavahishtë, and Shatravar, Spendarmat, Hvardad (and) Amerdad:—"The conveying of Zaratûshstra down¹ (is) not my idea, because for the world of embodied beings he (must be) with a mouth, and with a tongue, and an eloquent speaker. (20-21) If we convey Zaratûshstra down below into the world of embodied existences, having a mouth, and having a tongue, and an eloquent speaker, and of celestial mansions,² this is manifest that they (people) will declare regarding the origin (*taôkhma*) of him who (will be) the holy man of mine³ that we framed⁴ that one⁵ (who is) of good name, with (*baên*)⁶ the waters, with the earth, with the plants, and with the cattle;⁷ we shall, therefore, convey there, to the village of Paôrûshâspô, him whom they will call Zaratûshstra of good lineage in both ways,⁸ both of Naîryôsanga (who is) from the Amaesûspends, and of Yima (who is) from mankind."

(22) Then the Amaesûspends (archangels) modelled together⁹ a stem of *haôma* of the height of a man, beautiful, of a superior colour, and juicy where fresh¹⁰; and into that stem was conveyed by them the *fravâhar* of Zaratûshstra, and thither¹¹ those Amaesûspends caused it to proceed¹² from the Endless Light, and it was there produced (by them) with innate intelligence (*âsnô-vîra*); since while conveying (it) they¹³ were manifest all around, and they were seen all around like a wall (that was) quite moving (*a-âvâm*).¹⁴ (23) Always the *haôma* (appeared) with a mouth¹⁵ where (*aîgh*), as it was natural,¹⁶ the fluid always oozed out (*gasht*) from the *haôma*, that is, it was fresh.¹⁷

1. Down below on to the earth.

2. According to DML., *vîr tan kart*, comp. Av. *vîrô tam kereta*, "begotten of a heroic person." 3. Chosen as the holiest man by me. 4. Lit., "we frame."

5. *Ân ôlá*. 6. *Baên* also means "in the midst of," "within."

7. We framed him as an inferior being just like animals and plants.

8. That is, Zarathushtra is spiritually a descendant of the angel Naîryôsanga, and materially that of king Yima.

9. *Ham-tâshît*; Av. *tash*, "to fashion," "to model."

10. *Khrîp*, *mađam gaôna*, *va tar aîgh tar*. Comp. Av. *gaôna*, and Pers. *tar*.

11. To the village of Paôrûshâspô.

12. *Sâtûnînît*; namely, the *fravâhar*. 13. Amaesûspends.

14. Lit., "unreposing."

15. That is, "it had a mouth or opening." 16. *Âvâyishnîg*, "necessary."

17. "That is, it was ever-green." Otherwise, "where it was fresh."

(24) And when 30 years¹ of the 3,000 years of the worldly existence of that Blemish-giver (Aharman)² remained, then they, Vohûmanô and Ashavahishtë, together arrayed themselves in (their) pre-eminence,³ transformed⁴ themselves into embodied existences, (and) came forth there where two birds were seated longing for progeny,⁵ (since their) offspring in the nest had been devoured⁶ by serpents⁷ seven years before. (25) (While they were) in that meditation (*mînishn*) of theirs, Vohûmanô and Ashavahishtë came up (to them), and those birds consulted (them) thus:—"Our salutations⁸ (to you), we wish to have that *haôma*."⁹

(26) Their (the archangels') array with their pre-eminence in such a manner, and their (the birds') longing for the *haôma* (are) a twofold wonder;¹⁰ from them¹¹ he who was the male (bird) seized¹² the *haôma* with both his legs,¹³ (and) that one who was next¹⁴ carried away¹⁵ the *haôma*, and it was set by them there on that tree above in (their) nest (*âsanânag*),¹⁶ and they deposited it above (the place of) the serpents, so that the latter might pass off. (27) Up to that nest which (was) of the progeny of the birds the *fravashî*¹⁷ of Zaratûshtra proceeded,¹⁸ and, hence

1. According to the MS. 330, but the period seems abnormal. West also takes 30 years.

2. Reading: *ân Aib-datig*. West: *kû-Aib-gatig*, "well-disturbed." The reading: *an-Aib-datig*, "without the Evil Spirit," is inconsistent.

3. *Frâjîh ôl ham ârâst*; or "prepared themselves with their exalted powers." West: "associated their pre-eminence together." 4. *Vasht havâ-and*.

5. *Barâ khvâyishnih*, lit., "longing for a son (*barâ*)." 6. Reading: *âshnô barâ gût*. As to *âshnô*, comp. Pers. *âshyânah*, "nest." West reads *it adân*, "inexperienced." As to *gût*, comp. Pers. *gûdan*, "to devour."

7. Lit., "by those (*zak*) serpents."

8. *Frâvâmishn*, Skr. *fravanâma*, "salutations."

9. That is, they asked for the *haôma* held by those archangels.

10. *Dô bîr shkaft*. 11. That is, from the archangels.

12. *Takhdûnt*, "took hold off," "snatched off." 13. Av. *Paitishtâna*.

14. Lit., "That one who was the other of them," namely, the female bird.

15. *Debrînt*. 16. Comp. Skr. *âsana*, Pers. *âshyânah*.

17. *Fravash* (Av. *fravashî*) used for *fravâhar*. It is the Pahlavi transliteration of the Avesta *fravashî*.

18. *Fravast* or *fraôft*; Av. *fra* and *vap* "to spread." That is, the *fravashî* spread forth.

also, the serpents in that tree directly rushed on at the demons, (as if) that *fravâhar* of Zaratûshstra had smitten them on the jaws,¹ and the serpents fell down and died; and, hence also, they are even now full of blood² as to (their) seed, and that is necessary for such a species.³ (28) That (*haôma*) was engrafted (*patvast*) with that tree, and on the top of the tree,⁴ there where were (located) the nests of the birds, it grew evergreen and golden-coloured.

(29) After the coming of her, who bore Zaratûshstra, to Paôrûshaspô for marriage, Vohûmanô and Ashavahishtô together thereupon⁵ arrayed themselves in their pre-eminence, came up to Paôrûshaspô there in the pasture-grounds⁶ of the Spîtâmas, and they drew their⁷ attention⁸ to the *haôma* brought by them.⁹ (30) Then Paôrûshaspô proceeded onward—with spiritual longings such as are worthy of the good spirits, (and) with the spiritual knowledge of the Revelation¹⁰ that the good spirits are always beneficial—onward to the waters of the (river) Dâitya,¹¹ and he looked on the *haôma* which¹² had grown on that tree, in the inside of the nest. (31) Then he, Paôrûshaspô, meditated thus: “I should also climb up¹³ (the tree, but) that height is such that the *haôma*

1. Av. *safrâ*, *zâfnu*.

2. Or, reading *madam fâvan jân-gîr*, “on account of that they are even now bloody for the purpose of depriving life.” 3. *Va zak srâtag-î barâ âvâyîtar*.

4. Or, “the engrafting of the *haôma* with that tree (was) on its summit.”

5. *Adin*. 6. Comp. Av. *gaôyaôiti*, Skr. *gâvyâti*, “a grazing ground for cattle.” In the Pahlavi Version of the *Khândak Avesta*: *gâvyâti*.

7. Namely, that of Paôrûshaspô and Dûgdaûb.

8. *Alînishn asrânt*, lit., “(their) attention was tied (by them) to the *haôma*.”

9. That is, by the archangels.

10. Reading: *Daêna-dânesh*. According to DM., *mainûg snavîshûh*, “the spiritual listening or inspiration.”

11. Av. *Dâityâ*, name of a river in *Airyana Vaêja*, which was resorted to by religious people for performing sacred rites. Otherwise read *arô mayâ i shaêta*, “to the brilliant waters” (namely, those of the river Dâityâ).

12. *Amat* here is used as a substitute for *mîn*.

13. Reading: *madam-ich-am râbîshn*. It may be: *madam-ich mûrâ barîshn*, lit., “even the carrying (of the *haôma*) is high on to the birds;” or *mâ-ich mûrâ barîshn haôma* (here *af-am* of the text is a corruption of *haôma*), “also what is the reason of carrying the *haôma* to the birds.”

cannot be reached by me,¹ that tree should (therefore) be cut down; for, quite apart from that,² O *haôma* of Aûharmazda, thou seemest fresh, so that the benefit of the thing from thee is good.³

(32) Then Paôrûshâspô proceeded onward, and he tied (again) the sacred girdle (*kûsti*) on the soft *sûdrah* of the good;⁴ and here a great miracle became manifest to Paôrûshâspô. (33) About this it⁵ says that all the while when Paôrûshâspô was tying the *kûsti* on the soft *sûdrah* of the good (and praying), then the *haôma*⁶ came from the uppermost third⁷ of the tree down to the middle of it, whereto (it was) the wish of Paôrûshâspô to be conveyed. (34) Thereupon Paôrûshâspô, having tied the *kûsti*⁸ on the *sûdrah*, went up to it (*haôma*), and he then cut down⁹ the whole of the nest,⁹ and he supported the whole of the nest

1. Or, "and for the fact that there is no reaching to the *haôma* up to that height." *Lâ-han-dâzîd* for *lâ han-dâzîdan*, comp. Pers. *han-dâkhtan*, "to reach."

2-2. *Mâ jêitar min zak*, that is, "leaving aside that (consideration)." Otherwise read: "why, besides that (consideration), O good *haôma*! thou seemest better than other *haômas* (*hû-haôma*! *mîn hân haôma tar medammîn-êe*), that is, the goodness of the thing is better from thee."

3. Reading: *afash narm vêhân vastarg madam yâvast patâsîg*. DM. reads *ôlâ-shân vastarg*; perhaps *ôlâ yazadân vastarg*, "his sacred garment," (namely, the *sûdrah*). *Yâvast* may be compared to the Av. *aiwiyâsta*, "bound with the sacred girdle", or Av. *yâsta*, from *aiwî-yâongh*, "to wear." The word, according to DM., may be read *shûst*, "washed," and so it is read and rendered by West; but this meaning is not here applicable. If at all the word is read *shûst*, then it may be compared to the Mod. Pers. word *shasta* which is used for the *kûsti* girdle. *Patâsîg* may be derived from Av. *paiti* and *yâs* "to wear," originally *patiyâsîg*, meaning what is worn or tied on the *sûdrah*. The whole sentence means that he performed ablution and recited the *Nirang-ê-kûsti* and other prayers. This passage of the *Dînkard* alludes to the existence of the custom of wearing the *sûdrah* and *kûsti* by the ancient *Mazdayasniân* Irânians long before the advent of Zarathushtra. In the *Dâdistân-ê-Dînîg*, Question XXXVIII, §§ 22 seq., *Mânûshchîhr*, the author, states that the custom was prevalent as far back as in the age of king Jamshîd.

4. The Revelation. 5. West reads: *Vohrîmanô*.

6. Comp. Av. *thrishwa*.

7. *Lâlâ yâvast vastarg*, that is, having recited the *kûsti* and other prayers.

8. *A-drûntan* for *yezderûntan*, "to reap," "to gather."

9. *Âsanô zak harvispô*.

with his support,¹ just like him who was carrying the son of (his) friend, who (was) two years or three years old, for maintaining him with food.² (35) Hence he felt joy³ from it, and carrying the *haôma* of those sacred beings⁴ (Vohûmanô and Ashavahishtô) to his dignified (*mas*) consort Paôrûshâspô spoke to (her) about it, thus : " So thou, O Dûgdâub ! shouldst keep (thy) eye on that sacred⁵ (*yazatân*) *haôma* until that sacred *haôma* has attained (its destined) function and religious property.⁶ "

(36-38) One (miracle was) this which (is) manifested, that a great miracle of the Creator was revealed to many by the coming (*matan*) of the corporeal essence of Zaratûshtra through (*lechadôn*) water and plants into the bodies of (his) parents, just as the Revelation declares: " Then when Aûharmazda had produced the material of Zaratûshtra, (his) physical essence fled from the neighbourhood of Aûharmazda⁷ on to that material of Zaratûshtra, on to Hvardat and Amerdat,⁸ on to the good clouds;⁹ then the water of the clouds poured down¹⁰ again and again¹¹ drop by drop, full and warm,¹² (and) owing to this (was) the delight of cattle¹³ and men ; (drops) as large as the seed of a rampant¹⁴ bull roving¹⁵ about, through which all plants grew up high, which (were) of every species, about at that time when they (the rain-drops) were cast¹⁶ from one plant to the

1. *Pavan avâgîh pavan avâgînît*, lit., " helped with his help." Av. *av*, " to help." That is, he held it on his back.

2. Comp. Pers. *tûshah va gûshah*, " food and lodging."

3. *Hû-ravâkhlâmîh* ; Av. *ravangh*, " happiness."

4. Another reading: *ôlâshân*, hence " and carrying off their *haoma*."

5. Divine or heavenly. 6. *Kâr va dînâ*. 7. *Pish naémag î Aûharmazda*.

8. That is, towards water and plants.

9. *Hû-avra*, Av. *avra*, Pers. *abar*.

10. *Frût debrûnâ* for *frût debrûnt*, " was brought down " again and again, though it was not the rainy season.

11. Comp. Pers. *naû ba naû* ; Av. *nava*.

12. So according to DM. *Garmûg* also means a rainbow. West reads : *bândagô garmûg*, " completely warm."

13. *Huvâresh kîrâ* generally means " sheep and goats," or " small cattle."

14. Or, *î zarîuntâr*, " of the farmer," Pahl. *zarîuntan*, " to sow seeds," " to till." 15. *Vartîshn*. 16. Comp. Pers. *shastan*, " to cast."

other and also on dry ones, and the essence of Zaratûshtra came from that water to those plants.”

(39) One (miracle was) this which is manifested, that, in order that the essence of Zaratûshtra might then come into the parents from the bringing down of the (rain) water¹ towards those plants by the Amaesûspends, Paôrûshâspô was made to drive 6 white cows of yellow ears towards (them).² (40) And here was revealed a sublime miracle, just as the Revelation says : “Of those cows the two that were not impregnated³ were full of good milk⁴ and the essence of Zaratûshtra came from the plants to those cows, (and) was mingled with the milk of (those) cows.” (41) And he, Paôrûshâspô, was made to drive the cows back; and he, Paôrûshâspô, spoke to Dûgdâûb thus: “O Dûgdâûb! two of those cows, which are not impregnated,³ nor have given birth to any offspring, are full of milk; do thou milk (*dûs*)⁵ those cows which (are) the pride⁶ of any of those cows whatever of embodied existence.” (42) And Dûgdâûb stood up, and she taking up the milking pan⁷ which was tied⁸ round on (its) four sides⁹, milked from them the superior (*madam*) milk which (was) in them; and she spilled¹⁰ a great part of it as an offering to those sacred beings,¹¹ and in that milk (of those cows) subsisted (*yehvânt*) the essence of Zaratûshtra.

1. *Sûb-ârishn*, better *sûb-âvarishn* or *sûb-bârishn*, comp. Pers. *sûb*, “water,” and *bâridan*; the whole meaning “the pouring of the water.”

2. That is, towards the plants.

3. *A-zerkhântag*, “who had never delivered an offspring.”

4. *Hu-paëma barâ mât*; good milk because of the sacred result for which it was designed.

5. Av. *dûgh*, Skr. *duh*, “to milk,” Pers. *dûshîdan*. 6. Or “glory.”

7. *Dîg*, “a pot,” “a pail.”

8. *Niûzîhêt*, comp. Pers. *âzîdan*, “to suspend.” That is, it was tied all round with a string.

9. Comp. Av. *chathrûsha*. 10. Lit., “threw away.”

11. *Ôlâ yazadân barâ yehabûntan*. That is, the archangels mentioned above. West reads: *ôlâ-shân barâ yehabûnt*, “of what they gave up.”

(43) One (miracle was) this which is manifested in the attempt of the opponent (Aharman) to render that milk¹ unapparent and useless, just as the Revelation says² : " Thereupon (*adin madam*) at that time a meeting of the demons was called,³ and the demon of demons spoke⁴ thus: ' You demons are quite (*barê*) blind ; a fresh (and) also superior food is given, that is, the formation is put forth⁵ of what (is to be) till it is turned⁶ into the man who (will be) the righteous Zaratûshtra ; which of you will consent to destroy him always till that one exists not as a man,⁷ that is, to render (him) most contemptibly impotent⁸ ? ' " (44) Chishmag,⁹ who was full of evil knowledge,¹⁰ spoke thus:—" I consent to cause (his) death " ; and that one who was full of evil knowledge rushed with 53 demons who were the *karapas* of Chismag. (45) And he partly excavated and partly transformed (*vasht*) that village, and dispersed (*shkast*) fellow-workers and fellow-eaters,¹¹ and broke down the huge stature¹² and innumerable excellences¹³ of those who were in it, that is, it (the village) was demolished¹⁴ thereby by him.

1. Lit., "about (*madam*) rendering that milk . . ." 2. Lit., "says that."

3. Comp. Av. *davata*, rt. *du* "to speak," used for the utterance of an evil being.

4. DM. *davyît*, following the formation of Pahl. *drâyît*, "spoke aloud," (used for the speaking of an evil being).

5. Aigh *sâkhtan hankhetûnt*. 6. Comp. Pers. *dar budan* "to carry into."

7. Reading: *an-martûm*; that is, till his human entity ceases. West reads: *avô martâm*, "for mankind."

8. Aigh *khvârtar akâr kartan*.

9. The reading of the name is doubtful. It occurs once in the *Bândahish*, (see chapter XXVIII, § 24, p. 185, S.B.E., vol. V.): *Chishmag zak mîn zîndag vakhdûnêt, va vât gerdag-ich vahidûnayên, ôl patiyâragîh i avar vazlânêt*, "Chishmag is that (demon) who seizes the living creatures, and causes a whirlwind, (and) passes it over (them) for destruction." 10. *Dûsh-dânâg*.

11. *Ham-pat-khûr*, comp. Av. *hama*, *paiti* and *kharetha*, "those that sat to eat together face to face." In this context we cannot compare it to av. *paitish-kharena*, "jaws or cheek."

12. Av. *stuna*, "a pillar."

13. *A-mâr*, "numberless"; Av. *mar*, "to reckon," and *afrâjih*, "pre-eminence."

14. *Lakhvâr kart*, comp. the Pers. idiom *bâz kardan*, "to demolish."

(46) It is manifest that afterwards Paôrûshâspô asked again for that *haôma* from Dûgdâûb; he pounded (*kambît*) it and mixed it with the cow's milk wherein the material essence of Zaratûshstra had come; (and) here were united together¹ the *fravâhar* of Zaratûshstra and his material essence.

(47) One (miracle was) this which is manifested, that when the *haôma* and the milk were mingled together and stood as a triumph of (*ôl*) Aûharmazda,² Paôrûshâspô (and); Dûgdâûb forthwith quaffed³ it; and here was (prepared) a combination of the glory, *fravâhar*, and the material essence of Zaratûshstra in the two parents.⁴ (48) A great miracle was (then) manifested to both of them, according to what the Revelation says: "Then for the first time they both joined in conjugal endearment⁵ with desire for a son, and to them the demons in the malignant speech⁶ of wickedness⁷ shouted⁸ out thus: 'O⁹ Paôrûshâspô! why shouldst thou act like this?' Whereupon¹⁰ they started up¹¹ like men who (were) ashamed. (49) And a second time they joined in conjugal endearment, and to them the demons shouted out (as above) in the malignant speech of wickedness, whereupon they started up like men who (were) ashamed. (50) And a third time they joined in conjugal endearment thus longing for a son, and to them the demons shouted out in the malignant speech of wickedness, whereupon they started up like men who (were) ashamed. (51) And they spoke with each other embraced, and continued on¹² in that good work (*kâr*), and they accomplished it

1. *Agarîn ôl ham mat.*

2. *Ôl Aûharmazda vindîd yegavîmûnât*; Av. *vind*, "to conquer."

3. *Frâj khvârit*, "it was drunk at once."

4. *Bâen 2 abû. Dô abû* together are read *gabrâ* by West.

5. *Lâlâ nîvazîd havâ-and*; comp. Av. *nîvaz* or *upa-vaz*, "to unite in wedlock," "to embrace." 6-6. *Mar-gûbîshnîh*; comp. Av. *mairya*, "a serpent."

7. *Vînâs-gârîh.*

8. Comp. Av. *khirus*, "to shout," Pers. *khîrûshîdan*. According to DM., the word can be read *khîrûs-ich*, or *harvispô*.

9. *Hanâ* here is used as a substitute for the Pahl. and Pers. *âe*.

10. *Pavan zak*. 11. Comp. Av. *us-pat*. 12. *Madam yegavîmûnât*.

as husband and wife,¹ that is, they held themselves in embrace (*pavan ágúsh*, saying): 'We will not stop without accomplishing² such an object, not even if both Râg and Naôdar³ (should) arrive here together.' (52) Then the man was constituted who (was to be) the holy Zarâtûshstra; and here (in this world there was) the union of the material nature, the *fravâhar* and the glory of Zarâtûshstra in the womb (*bûrdâr*)⁴ of (his) mother."

(53) One miracle (was) this which is manifested, that after the combination⁵ of (the spiritual and material elements of) Zarâtûshstra in the mother's womb, the demons attempted anew awfully⁶ to cause the death of Zarâtûshstra in (his) mother's womb⁷; and she who bore him⁸ was rendered ill by them through the acutest⁹ and acutely painful diseases, so that she wished to consult¹⁰ the wizard physicians for a remedy of the ailment.¹¹ (54) And here (was) manifested a great miracle, just as the Revelation says: "It was then (that) a (divine) voice was conveyed to her there by the sacred beings from the highest quarter,¹² from Aûharmazda and from the Amaesûsends (archangels), thus: 'O maiden¹³! if¹⁴ thou goest onward, proceed not thither, for this reason because anything from them¹⁵ (is) destruction owing to (their) wizard medical treatment for curing;¹⁶ perform the sacred ablution,¹⁷ bring dry fuel with (thy) hands, and upon

1. Reading: *hâr-suft*; comp. Pers. *sub voce*: lit., "perforated the pearls."

2. *A-varzishnîh*.

3. An old Irânian proverb denoting one's firmness to do a thing and not to give it up by yielding to extraneous influences. *Râg va naôdar*, as a Pahlavi idiom, means anything grand and awe-exciting; as a Persian idiom, anything ominous and strange, hence an unforeseen calamity. Here *Râg* may be the name of a nephew of Naôdar (Av. Naotara) the son of Mânûsh-chîhr, king of Irân.

4. Comp. Av. *barêthrishwa*, (see Yasna XXIII., 1). 5. *Ham-yehvânishnîh*.

6. *Navag shkaft*. 7. *Amîtar ashkûm*; comp. Pers. *shekam*, "belly."

8. *Zak zy-ash bûrdâr*. 9. *Tîjtûm*. 10. *Pûrsitan*.

11. West reads according to DM., *khvâyishnîh*, for *khvâyishnîg*, "a desirable (remedy)." Better *an-âsânîh*, "discomfort." 12. *Avartar naémag*.

13. Comp. Av. *charâiti*, or *charâitika*.

14. *Mîn* is here used as a substitute for *amat*. According to DM., "O thou damsels who goest!" 15. That is, everything coming from them.

16. *Pavan yâtûg bazeshgîh baêshâzishnîh*.

17. Or, "offer a sacrifice of something." *Frâj yedâ khallân*, lit., means "wash the hands thoroughly." Pers. *dast shustan*, "to offer a sacrifice of something."

it thou shalt for (the sake of) that infant¹ roast² meat (with) cow's butter,³ and blaze forth the fire for him, and for that same thou shalt make broth⁴ on the fire, and for his sake thou shalt quaff⁵ it in time, and thou shalt become well.' " (55) Thereupon, too, that damsel performed the sacred ablution,⁶ and she did just as she had heard, (and) became well.⁷

(56) One miracle (was) this which (was) manifested to many when three days remained to his birth, according to the routine of the Sun⁸, at the uprising of it when its prosperity-causing (light)⁹ was first diffused (on earth, and) afterwards (its) body became apparent, just as the Revelation says: "It was then, during those last three nights, when Zaratûshtra was in the (mother's) womb, that is, the three days (that) were back till afterwards he was born,¹⁰ (that) the village of Paôrûshâspô became all-lighted. (57) Then they spoke, the chiefs of horses and the chiefs of the cattle of the Spitâmas while (they were) running away,¹¹ thus: 'It will of course (*âvâyat*) be destroyed, the village of Paôrûshâspô, which is terrified with confusion¹² through the high (*madam*) flames in every nook and corner.'¹³ (58) Then they spoke on (their) running together back (into the village), thus: 'The village of Paôrûshâspô will not at all be destroyed, although it is terrified with confusion through the high flames in every nook and corner; in it is born, in that house, the glorious¹⁴ man.' "

1. *A-purnâê-ig*. 2. Comp. Pers. *brishtan*, "to roast."

3. *Mâshyâ*. Better: *pavan mâshyâ i tôra*.

4. Comp. Pers. *tâbesh*, inf. *tâbidan*, "to squeeze;" it also means "to render strong."

5. *Pâcmêsh*; comp. Pers. *bâd pâcmûdan* "to quaff wine."

6. *Frâj yedâ khallûnt*; or, "she made the offering" (recommended by the sacred beings).

7. Compare "The Selections of Zad-spâram," chap. XIV., §§ 2-5.

8. *Âinihag i Hvare-shaêta*, lit., "the mirror of the Sun." The Sun is called in Persian *âinah i âsmân*, "the mirror of the sky." Here the idea is that exactly three days had remained according to the solar calendar.

9. Comp. Av. *frâshmi* (rt. *frâsh*), "prosperity-giving," "progress;" comp. the Av. phrase *hacha hû vakshât â-hû frâshmô-dâtôit*.

10. *Vad âkhar barâ zerkhûnt*.

11. That is, while running away with fear on beholding the village all-luminous.

12. *Pavan âsîpishn âsîpt yegavîminêt*. 13. *Harrispô sîvâg*.

14. *Râê-âômand*.

(59-60) This, too, (was) one of the miracles, that when the tidings of the miraculousness of the birth of that man of sublime glory went over (the world) from the utterances of Yima and also (those) of other illustrious ones, through the glory to which they were elevated¹ by the Divine Being, Yima spoke² to the demons, thus: "Here (in this world) will be born the pure (and) holy Zaratûshtra who will produce indifference³ in you who are demons, as to whatever is done by you, that is, he will cause helplessness; (and) who will likewise produce inactivity in you—want of earnestness³—so that you cannot ask for anything for yourself, nor can anybody ask for anything for you."

(61) It is (also) manifest that the tidings of the exalted (*madam*) birth of Zaratûshtra and the fame as to his prophesying power⁴ were announced⁵ by the illustrious ones, such as Yima and Fraôdûn and many sages; moreover, the sacred beings have conveyed⁶ them through the tongues of small cattle, and spread⁷ them in the world, in order that⁸ even those (cattle) might be witnesses as to his prophesying power. (62) Just like that which is declared, that in the reign of Kâc-Ûsa there was an ox,⁹ and a (kind of) lustre had come

1. *Madam bûrdârîh*. 2. *Aigh Yima ôl shaêdân gîft*, lit, "wherein Yima spoke . . .," that is, in his utterances.

3. *A-khvâyishnîh*, that is, "want of earnestness or interest," Av. *hva* and *ish*, "to wish." 4. *Vakhshvarîh*.

5. *Hûzvagîh-ast*, "were uttered," comp. Av. *hîva*, "tongue" (see *Vendidad*, Fragard XIX., *huzvâdhayat*, where Zarathushtra speaks).

6. Reading *debrînt*. According to DM., the word may be read *srit*, hence the meaning is: "moreover, it was heard by them even through the tongues of small cattle." According to West: "but the sacred beings are also heard through the tongues of the animals scattered in the world."

7. Comp. Pers. *gustardan*; Av. *stere*. 8. *Aigh vad*.

9. The story of Sritô and the ox of Kâc-Ûsa is narrated more fully in the Pahlavi *Selections of Zâd-spâram*, chap. XII., thus:—"For Irân, at the supplication even of the priests in the land, and for the pacification of a dispute arisen, Aûharmazda produced a great ox, by whom the boundary of Irân and Tûrân was indicated by pawing with his hoofs, and he was kept in a jungle by Kâc-Ûsa . . . There were seven brothers, and he who was the seventh was called Sritô the Seventh, the largest in body and chief in strength among those instructed in many subjects, who belonged to Kâc-Ûsa, and he was among his

to his body from the sacred beings; and always when a dispute arose between Irân and Tûrân as to the frontier, the ox was brought and he rightly pointed out the boundary between Irân and Tûrân. (63) And, consequently (*min zak*), when an Irânian had to solicit justice regarding a Turânian in a dispute (wherein) deceit (*drûj*) occurred, verily through the showing of the limits by the ox the Tûrânian was (found to be) corrupt, and smiting came to them¹ from the Irânians, (and), consequently, their¹ entire (*barâ*) jealousy (was) also against Kâê-Ûsa even for (his) ownership; and for that wonderful wealth of his² the Turânians made a movement (*raft*) for the smiting and destruction of that ox, and by sorcery and witchcraft they puzzled the mind of Kâê-Ûsa regarding the ox, and he² ordered a warrior of his, whose name was Sritô, that that ox be slain³; (and) that man came forward for smiting the ox. (64) And here a great miracle was manifested by the ox, just as the Revelation says, namely (*aigh*): "To him the ox exclaimed in a grand (*mas*) speech, thus: 'Thou shouldst not kill me, O Sritô! who is the Seventh of those of this race, when he who is Zarâtûshtra, the most desirous of righteousness, comes among the embodied beings, and announces thy evil deeds through the Religion, (then) thou wilt atone for (thy) malice and unto thee such distress will occur in thy soul as is denounced by the

nobles. Kâê-Ûsa summoned him into his presence, and ordered him thus: 'Go and kill that ox in the jungle!' . . . After the slaughter of the ox. . . . Sritô went back to Kâê-Ûsa and informed him how it was, and begged him that he should finish off by slaying him, because his life was not desirable.

Kâê-Ûsa spoke thus: 'Shall I slay thee, for it was not designed by me?' And Sritô spoke thus: 'If thou wilt not slay me, then I shall slay thee.' Kâê-Ûsa spoke thus: 'Do not thou slay me, for I am the monarch of the world.'

Sritô continued his discontent, until Kâê-Ûsa ordered him thus: 'Go out to a certain jungle, because a witch in the shape of a dog is in it, and she will slay thee.' Sritô went out to that jungle, and that witch in the shape of a dog was seen by him; after he smote the witch, she became two; and he constantly smote them till they became a thousand, and the host of them slew Sritô on the spot" (see S. B. E., vol., XLVII., pp. 135-138).

1. Meaning the Tûrânians. 2. Of Kâê-Ûsa.

3. Better: *framât zak tôvâ zekatlântan*.

passage thus : 'When death occurs to him, that of Vadaga¹ and the like occurs.' " (65) It is manifested, that that man, when such a miracle was seen from the ox by him, did not kill him,² but went back to Kâc-Ûsa and told him what he had observed. (66) Kâc-Ûsa then, too, on account of the bewildering (*shkaftag*) delusion of demons and wizards, ordered (again) the same man to smite the ox ; and that man also a second time proceeded to that ox, (and) although the (ox) was carrying on much of that talk, he did not give (his) ears to it, (but) he killed (him).³

(67) And as to the one-created ox⁴ it is manifested, that on facing the smiting⁵ from Aharman he bellowed thus : "Thou⁶ thinkest in regard to us, O Aharman ! who is evil-knowing,⁷ thus : 'I am in every way successful* in destroying;' (but) thou wilt not be successful then, too, in every way in destroying us, that is, it will not be possible for thee so to annihilate (us) that we shall not arise again ;" now, likewise, I proclaim¹⁰ that that man Zaratûshtra, the descendant of Spitâma, will come for that final

1. Comp. Av. *Vadhaghna*, the name of a Tûranian king who was an idol-worshipper, and who flourished before Zarathushtra. *Vadagân* is also used as a matronymic meaning son of Vadag (see *Dînâ i Mainîg-i-Khratû*, chap. LVII., 25, "the Vadagân sovereign Dahâg"). In the *Dâdistân-i-Dînîg*, questions LXXI. and LXXVII., also Vadaga is the name of the mother of Azhi Dahâka : "One (of the evil doers of sin of a heinous kind) was Vadaga, the mother of Dahâg, by whom adultery was first committed. . . ."

2. Lit., "when that man sees such a miracle from the ox, he does not kill him."

3. *Amat kabad-ich zak gûbîshn debrûnâ, gaôsha madam lâ dâst yekatlûnt.*

4. Pahlavi : *Tôrâ i âevag-dât*, "the primeval ox," from whom all animals and plants are supposed to have descended (see *Bândahîsh*, chapters III., § 18 ; IV., §§ 1-5 ; XIV., §§ 1-3 ; XXVII., § 2).

5. *Patirag zanîshnî. . . vâng bûrt.* 6. *Amat-at*, lit., "if thou," or "when thou." According to DM., *amat-ash*, which is a mistake of the copyist.

7. The following epithets are often applied to Aharman. He is called : *pûr-marg*, *dûsh-dânûg*, *dûsh-dût*, *dûsh-dînîg*, *dravand*, *shaédân-shaédâ*, *gêhân-marenchînâtâr*.

8. *Matâr*, "one who attains his object."

9. *Lakhvâr lâ yehvânîm*, "we shall not exist again."

10. *Frâj kanun-ich yemalelânâm.*

revolution, who will give embarrassment¹ to the demon-of-demons (and his) helpers, and also to the two-footed *dravands*.”²

(68) (Regarding) the miracle of Zaratûshstra’s smiting of the demons owing to that glory of his and his knowledge, even before he had come into the world by birth, when Frâsiyâv,³ the sorcerer, was surprisingly put into trouble in seeking that glory of his,⁴ just as the Revelation says, thus : “Then Frâsyâ, the Tûr of manifold cunning,⁵ rushed,⁶ O Zaratûshstra, the descendant of Spitâma ! to the sea Vôuru-kasha⁷ a first, a second and a third time, and he desired to obtain that glory which was specially for those of the countries of Irân, for the born and the unborn, and for those who (are) righteous ; but (there was) no attainment of that glory (by him).” (69) This, too, (is said) that to all the seven regions the villain Frangrâsiyâg rushed, and the glory of Zaratûshstra was sought by him.⁸

(70) Here (is) an enumeration⁹ of the worthy genealogy of Zaratûshstra :—Zaratûshstra (son) of Paôrûshâspô, (son) of Pati-rîtarâspô, of Ûrûgadhasp, of Haêchadasp, of Chikhshnush, of

1. *Tangih yehabûnêt*.

2. Comp. Av. *Hôrmazd Yasht*, § 10 : *mairyanûmcha bizangranûm ashemaôgha-nûmcha bizangranûm*. 3. See the Pahlavi Introduction to Book VII., §§ 31, 39.

4. Of Zaratûshstra. Comp. *Âbân Yasht*, § 42 : *Yatha azem avat hvarenô apayemi, yim vazaiti maidhim zrayanghō Vouru-kashahē, yat asti Airyanûm dakhynûm zâtanûm azâtanûmcha, yat-cha ashaonô Zarathushtrahē*. See also *Zamyâd Yasht*, §§ 56-62.

5. Comp. Av. *ash-varechâo*, “of manifold cunning,” or “most crafty.” *Kabad varzân*, lit., “of manifold acting.” Frâsyâ here is written in Pâzend.

6. Comp. *Zamyâd Yasht*, §§ 58-62 : *âat ava-patat Frangrasē, Tûrô ash-varechâo, Spitâma Zarathushtra! avi zrayō Vouru-kashem*.

7. The Pahl. rendering of this Avesta proper name is *Frâkhû-kart*, whereof the modern name is the Caspian Sea.

8. Comp. *Zamyâd Yasht*, § 82 : *Yenghē tat hvarenô isat mairyō Tâiryō Frangrasē, vîspâish avi karshvân yâish hapta ; pairi yâish hapta karshvân mairyō apatat Frangrasē isō hvarenô Zarathushtrâi ; â-tat hvarenô frazghadhata avi ryân vîtâpem*, “That was the Glory of Zarathushtra, which the Tûranîan villain Frangrasyan tried to seize to rule over all the *karshvares* (regions); round about the seven *karshvares* did that villain Frangrasyan rush, trying to seize the Glory of Zarathushtra, but that Glory escaped towards the sky.”

9. *Aûshmûrtan*.

Paêtrâsp, of Arejadharshn, of Hardhar, of Spîtâma, of Vaêdisht, of Nayâzem,¹ of Airich,² of Dûrâsrûbô, of Mânûsh-chîhr, king of Irân, of Mânûsh-khûrnar, of Mânûsh-khûrnâg, whom Nêrôksang³ appointed (for adoption) in (the family of)⁴ Vîzak, (daughter) of Airyak, (son) of Thritak, of Bitak, of Frazûshak, of Zûshak, of Fragûzak, of Gûzak, (daughter) of Airich, (son) of Fraêdûn,⁵ lord of Hvanîras, (son) of Pûr-tôrâ the Âspigân, of Nyôg-tôrâ the Âspigân, of Sôg-tôrâ the Âspigân, of Bôr-tôrâ the Âspigân, of Kerdâr-tôrâ⁶ the Âspigân, of Siyah-tôrâ the Âspigân, of Spaêtô-tôrâ the Âspigân, of Gêfar-tôrâ the Âspigân, of Ramak-tôrâ⁷ the Âspigân, of Vanô-fravishn the Âspigân, of Yima, monarch of the seven regions, (son) of Vivangahân, of Ayanghad, of Ananghad, of Haôshyanga, who was the Pishdâdian lord of the seven continents, (son) of Fravâg, of Siyâmag, of Masyê, of Gâyôgmard, the first man.⁷

1. This name is *Ayazem* in the *Bûndahish*, chap. XXXII., § 1., and *The Selections of Zâd-spâram*, chap. XIII., § 6.

2. This name is read *Rajan* and *Rajishn* in the *Bûndahish*, chap. XXXII., § 1., and *Arij* in *The Selections of Zâd-spâram*, chap. XVI., § 13.

3. Av. *Nairyôsanga*, name of the messenger of Ahura-Mazda.

4. *Varzît baên Vîzak*, comp. Pers. *varzidan*, "to acquire a person in order that he may be a faithful observer of religious duties" (see Steingass, *sub voce*). Here *varzît-baên* cannot be taken as a proper name. In *The Selections of Zâd-spâram*: "Mânûsh-khûrnâk, whom Neryôsanga (the messenger) of Aûharmazda (acquired and) whose mother was Vîzag (daughter) of Aryaj . . ."

5. What follows is abbreviated in *The Selections*, thus: "of Fraêdûn, of the Âspigâns to the total of ten Âspigâns, of Yima . . ."

6. This name is omitted in other Pahlavi books.

7. Compare the genealogy of Zaratûshtra in the *Bûndahish*, chaps. XXXI., and XXXII.; and in *The Selection of Zâd-spâram*, chap. XIII.

CHAPTER II.

About the miracles which were revealed after the birth of him (who) was the most auspicious of offspring (born) from the mother, till the coming of him to a conference with Aûharmazda.

(1-2) One (miracle was) this (which is) revealed, that he laughed at (his) birth,¹ whereby were frightened the seven nurses² who sat around him, and they spoke about the fright³ thus : “What was this ? On account of grandeur or contempt⁴ ? When like the esteemed⁵ man whose joy (is) owing to (his) industry, the illustrious (*âvîg*)⁶ male-child⁷ so laughed at his birth.” (3) And he, Paôrûshâspô, spoke thus : “You should bring for this male (-child) soft woollen clothings ; ⁸ (this) matter (*mandavam*) is owing to thee, owing to the goodness of thee who art Dûgdâûb, [that is, the approach of glory as well as the approach of halo to this male(-child) was foreseen¹⁰ when he laughed at his birth”.]

(4) One (miracle was) this which is revealed, that Paôrûshâspô afterwards went to a *karapô*, of the name of Dûrâsrûbô, who was most famous for witchcraft in that district, and informed him of the birth of Zaratûshtra, (and) of the miracle which had been manifested therein ; and he brought (him) to (his) house for the purpose of see-

1. Comp. *Fravardîn Yasht*, § 93.

2. Comp. Av. *dâyangh*, “a nurse,” Pers. *dâyah*. In *The Selections of Zûdsparam* seven wizards are mentioned (chap. XIV., 13). 3. *Tarsishu*.

4. *Masîh ajîf tarmînishûh*.

5. *Gabrâ î arj-âimand*, Av. *arej*, “to become worthy ;” comp. Pers. *arjmând*, “noble,” “distinguished ;” *arjmand-bânû*, “a noble princess.”

6. *Gabrâ-apurnâêig*.

7. Reading : *âvîg* ; comp. Pers. *âb*, “lustre.” According to DM., *âv-ashv azash* or *afash*. 8. *Narm pâh* (Av. *pasu*) *vastarg* (Av. *vasatrâ*) *debrânû*.

9. *Khvârûh*, Av. *Hvâthra*. 10. *Frâj khaditunt*.

ing Zaratûshtra. (5) That sorcerer, owing to that glory (being) in Zaratûshtra, ¹ became spiteful ² and formed a scheme of mischief; ³ with an evil motive he wished to crush ⁴ with (his) hands ⁵ the delicate ⁶ head of that perfectly glorious child, and to cause (his) death. (6) And here a great miracle was manifested to many, just as the Revelation says that then the hands of that devil (*mar*) ⁷ were turned backwards towards the ends (*akharîh*), [that is, quite folded on the back]; ⁸ never afterwards that cruel one was a devourer ⁹ of meat with his mouth ¹⁰ by means of those hands. (7) That *karapô*, owing to the fact that signs (were) on Zaratûshtra's body), called ¹¹ (them) evil marks, and Paôrûshâspô was frightfully afraid of the decay of Zaratûshtra's lustre, ¹² and hastened on to make Zaratûshtra invisible.¹³

(8) One (miracle was) this which is revealed, that the *karapô* Dûrâsrûbô through witchcraft so cast into the mind of Paôrûshâspô the fear of Zaratûshtra, and so poisoned (*vinâsit*) the mind of Paôrûshâspô, that he even from the fear of himself ¹⁴ solicited the *karapô* ¹⁵ for the death of Zaratûshtra. (9) As to what mode (should be adopted) for causing his death Paôrûshâspô was ¹⁶ helpless owing to the decay of his splendour (*âp-ash*, and) asked ¹⁷ Dûrâsrûbô (about it); and that *karapô* exclaimed that the remedy was ¹⁸ to bring

-
1. Or, owing to the fact that Zaratûshtra (was gifted) with that glory.
 2. *Bîsh mat*, comp. Av. *thâeshangh*, "malice."
 3. *Anâg chashûl*, Av. *chash*, "to see," Pers. *chashîdan*.
 4. Pers. *afshârdan*, "to press."
 5. Av. *gava*, "the hand" (of an evil being).
 6. Comp. *kalbâ i tarûn*, "a whelp."
 7. Comp. Av. *maîrya*, "a serpent," "a cruel person."
 8. *Lakhvâr hû-shikan*, comp. Pers. *shikan*, "folded," "broken;" Av. *schind*, "to break." West reads *aûshkûn*, "reversed."
 9. *Gûtâr*. West reads *jaltâr*, comp. Pers. *jal*, "the inside of the mouth."
 10. Comp. Av. *zafare*, rt. *zaf*, "to yawn."
 11. *Drâyit*, used for the utterance of an evil being.
 12. *Âp-dehash* or *âp-dîhîh*.
 13. That is, to hide him in some place beyond the sight of the sorcerers.
 14. Of his own life. 15. *Mîn zak karapô bavîhânast*. 16. *Yehvûnêt*, "becomes (helpless)." 17. *Pârsêt*, "asks (Dûrâsrûbô)."
 18. Or, *darmân yehvûntan vaîrâst*, " (the *karapô*) designed to be the remedy."

much firewood together, to hide ¹ Zaratûshstra amid that firewood, to kindle² fire upon it, and to burn (that fire) with the wood ; and Paôrûshâspô acted accordingly. (10) And here a great miracle was manifested to many, just as the Revelation says : “ Neither the fire fled (*gurikht*) amid the wood, [that is, it did not come to it], nor did the wood catch forth the fire ; but that mother who was fond of the son, rushed out cautiously (*pavan hûsh*), ³ and came forth to him (and) seizing him intelligently,⁴ she removed⁵ him in (her) right⁶ arm on towards the highway.⁷”

(11) One (was) this which (is) revealed, that afterwards Paôrûshâspô spoke to the *karapô* Dûrâsrûbô about the fire not burning (him),⁸ and he questioned him anew about causing the death of Zaratûshstra ; that *karapô* exclaimed that the remedy was to hide (*nipâyîtan*) Zaratûshstra in a narrow path, and to cause many oxen to pass on that path, so that he might be trampled⁹ at night under the feet of the oxen ; and Paôrûshâspô did accordingly. (12) Here was also manifested a great miracle to many people, just as the Revelation says, thus : “ That particular (*zak ôlâ*) ox proceeded onward which was beautiful¹⁰ [that is, it was more beautiful and larger than other oxen]

1. *Nipâyaitan*, Av. *nî-pâ*, “to protect under something.” “to shelter.”

2. Reading : *âkhîzîtan*. It may be *âiyâstan*, or a corrupt form of *angîzîtan*.

3. It may be read : *pavan aôsha*, “at dawn.”

4. *Hûsh-âômand* ; or it may mean : “(seizing him who was) full of life or intelligence.” Pers. *jân-mand*. 5. *Barâ yehabûnt*. 6. Av. *dashina*, “right.”

7. Comp. Pers. *khûstak*, “a trodden track.” It can be read *andîtag*, “unseen.” Perhaps the word is a corruption of *hû-dastag*, Av. *zastô-frâna*. “fore-arm,” hence the rendering will be : “in the right fore-arm” ; or it may be a corruption of *khênag*, (see “The Selections of Zâd-spâram,” chap. XVI., §§ 5-6 :—“And Paôrûshâspô took him, and carried him back to the house.”) In Persian, *khast*, also means “rest,” or “comfort.”

8. Zaratûshstra.

9. Av. *spar*, “to spurn ;” Pers. *sebardan*, Pahl. *aspartan* or *spartan*.

10. *Savag-âômand*, Av. *sava*, “profit,” “beauty ;” Pers. *savak*, “pushing,” or “having a handsome length,” hence “the ox that was pushing.” Or, it may be a corruption of *sûmb-âômand*, “fully-hoofed” (see § 14 that follows) ; hence *âigh-ash sûmb mas yehvânt mîn*. . . . It can be read *sang-âômand*, “of great weight or position.” West’s reading : *sôg-âômand*, “which had become sorrowful.”

and aged, and that one walked before (others), [that is, before the ox that (was their) leader]; that one ran in the front, [that is, it stood in the front of Zaratûshtra] who was entirely saved¹ by it (from torture) for the whole day [that is, it kept aside the oxen from him], (it being) the first that walked on thither, (and) the last that walked away; (now) rushed out cautiously² the mother who was fond of (her) son, came forth to him, warily she lifted him up, and she removed him in her right arm on towards the highway."

(13) One (was) this which is revealed, that a second time Paôrûshâspô came to that *karapô*, spoke (to him) about the oxen not trampling on Zaratûshtra, and he questioned (him) anew about (another) mode of causing the death of Zaratûshtra; the (*ôlâ*) *karapô* exclaimed that the remedy was to hide (him) near the opening³ of a water-pool,⁴ and to cause many horses to run towards that water-pool, so that he might be trampled under the hoofs of those horses; and Paôrûshâspô acted accordingly. (14) And here was manifested a great miracle to many people, just as the Revelation says: "That particular horse proceeded onward which was fully-hoofed, [that is, its hoofs were thicker⁵ (than those of other horses)], and (it was) yellow-eared; and that particular one walked before (others), [that is before the horse that (was their) leader]; and that one ran in the front, [that is, it stood before Zaratûshtra], (it being) the first that walked on thither, (and) the last that walked away; (now) rushed out cautiously² the mother who was fond of (her) son, came forth to him, warily she lifted him up, and she removed (him) in (her) right arm on towards the highway."

(15) One (was) this which (is) manifested, that a second time (*tanid*) Paôrûshâspô came again to that *karapô*, and spoke about the horses, too, not trampling on Zaratûshtra, and he questioned

1. Barâ *âmûrzi*; comp. Av. *marz*, "to clean," "to absolve," "to free." West's meaning: "he was greatly pitied by it."

2. Or, reading: *pavan aôsha*, "at the dawn."

3. Reading *pavan dêhân*, "at the mouth of;" perhaps a corruption of *pavan nihân*, "in an unseen or secret place." West reads *pavan gêhân*, "in the domain." 4. Comp. Pers. *âb-khâr*.

5. *Stavratar*, "stronger," "more stiff;" comp. Av. *stawra*, "solid."

him anew as to what mode (should be adopted) to cause the death of Zarâtûshtra ; and that *karapô* exclaimed that the remedy was that one should throw Zarâtûshtra into the den (*sûrâg*) of the wolf where its cubs¹ are slaughtered, so that when the wolf arrives (and) sees the cubs slaughtered she will cut to pieces² and devour (*gangêd*³) Zarâtûshtra wrathfully in revenge for those cubs ; and Paôrûshâspô acted accordingly. (16) And here (was) manifested a great miracle to many people, just as the Revelation says : “ Know that when that wolf came, it became much excited,⁴ but by the help of God unto that Zarâtûshtra the wolf knelt down,⁵ so that its mouth (was) down on the cubs (touching) one with the other.”

(17) One (was) this which (is) manifested, that Sraôsha the Holy and Vohumanô walked onward to him (Zarâtûshtra), and they brought to him a woolly sheep⁶ whereby he was nursed all that dreadful night.⁷ (18) And ran out at dawn⁸ the mother, who was fond of (her) son, forth from (the path) whereon⁹ the woolly sheep had passed, and she, the mistress of the world,¹⁰ spoke (to the sheep),

1. *Khun-mîshagân*, “ the young ones that are still suckling their mother’s milk ; ” comp. Pers. *sub voce*.

2. *Sakûnêt*, comp. Huz. *sakînâ*, “ a knife.”

3. Comp. Av. *gangh*, Skr. *ghas*, “ to eat.” It is generally used for the eating of an evil being.

4. *Chand yûzih-ast*, Av. *yûz*, “ to agitate,” “ to excite.” West’s reading : *chand yûjyâst*, and rendering : “ several *Yûjyâsts*,” where *yûjyâst* is a measure of distance equal to a thousand paces.

5. *Ôlâ gûng zat znuç*, that is, “ that wolf (had its) knees broken down ; ” comp. Av. *znuu*, “ knee,” Pers. *zânû zadan*, “ to kneel down.” West’s reading : *zat gung*, “ struck dumb.”

6. Reading : *kûlûshag*, a corruption of *kûl-rishag* ; comp. Hebrew *kal*, “ a sheep,” and Pers. *rîsh* (Av. *raêsha*) “ wool ; ” meaning that a sheep full of wool was brought in to warm and feed the infant.

7. Reading : *dâyagânûnît*, (comp. Av. *dâyangh*, Pers. *dâya*, “ a nurse”) a denominative causal verb. West’s reading : *dâyagân jûit hamâç tarsît lêlyâ*, “ the nurses also were terrified, apart from him, all night.”

8. In connection with *lêlyâ* here it is read *çaran aôsha* “ at the dawn,” instead of *pavan kûsh*, “ cautiously.”

9. Better *min aîgh*.

10. *Zan î gehân* ; comp. Pers. *jehân kad-khudây*. It may be read *zan î yaza-dân*, “ the woman who was favoured by the sacred beings.”

thus :—"Thou hast run up for feeding¹ him to satiety;" since she considered this (in her mind), thus : "The wolf is so much good to that son as thou art good to me, when (otherwise) thou shouldst have seen with (thy own) eyes bones and blood."² (19) She came forth to him Zaratûshtra, (and) warily she lifted him up and removed (him), by the grace of God,³ on towards the high-way ; and she, the mistress of the world, spoke thus : "I will not hereafter leave⁴ thee, (my) son, not even if both Râg and Naôdar should come here together."

(20-21.) And it is revealed, that, afterwards, the *karapô* Dûrâsrûbô with (his) pupil⁵ Malignance⁵ came to the same district and observed the superior advancement⁶ of Zaratûshtra ; and they found no means for causing decay (in him) or putting him to death, but (they found that) his physical substance (*mandavam*, was) so full of strength and marvellous as this which is revealed, that the *karapô* Brâtrûg-rish growled⁷ thus : "Then (*adin*) I (who) am the most far-seeing of the people of our district as to sorcery, see their district advancing (*trâj*),⁸ (it is) well-commanding, [that is, it knows well what command to give⁹]; (it is) developing,¹⁰ [that is, the increase thereof takes place more and more, which has come, and which will likewise come]; (it is) with good flocks, [that is, it knows well to preserve (its) *gaôspends* (small

1. *Barâ utayûtan pavan sirih dûbâr-âc*; comp. Av. *utayûti*, "strength," hence Pahl. *utayûtan* meaning "to strengthen," "to nourish."

2. West's rendering: "Thou runnest on violently in excess;" for she considered in this way, that "the wolf is so much better to that son than thou art good to me, when I shall show *his* bone or blood in thy sight."

3. *Pavan zak î dahishn î Yazadân*, lit "through that which is the gift of God."

4. *Frâj yehabûnam*. To §§ 18-19 comp. "*Zâd-spâram*," chap, XVI., §§ 10-13.

5-5. Pahl. *hâvishl Kaêna*, lit., "(his) disciple Malignance;" West: "with a malicious disciple." Comp. Av. *hâvishla* and *kaênâ*. The expression might freey mean: "with malicious adherents." 6. *Madam râvînishn*.

7. Comp. Pers. *garrîdan*, "to growl," and Av. *gram*. It may be *davyît*, "exclaimed;" comp. Av. *davata*. 8. Or, "forward."

9. How to command its subjects, or what orders or mandates should be issued to them. 10. *Avzânigîh*.

cattle)] : (it is) with a good retinue,¹ [that is, it knows well to protect (even its) foreign retinue²]; and well-strengthening,³ [that is, it knows well to help (even) foreigners⁴]; and well-warring,⁵ [that is, it knows well to wage battles]; and well-generous,⁶ [that is, it knows well to do acts of charity]. (22) As to that bantling⁶ of Paôrûshâspô, in the three nights before he (Zaratûshtra) will be begotten of the mother,⁷ unto him⁸ will Vohûmanô come in the corporeal world, [that is, Vohûmanô will come to Zaratûshtra], and he will conduct him to a conference (with Aûharmazda), (and) the Religion of his will fully extend⁹ to those lands of the seven regions; and I shall also plan¹⁰ that in (my) mind in such a way that he understands not as to where (and) how¹¹ I am going to cause (his) death;¹² and a token of this (being) a fact,¹³ [that is, one speaks (it) truly], (is) this (that) I declare (it) beforehand;¹⁴ (now) you should proceed on¹⁵ immediately (*tiç*) after the hearing of the statement of facts, (or) when such a statement has been heard by you."

1. Comp. Av. *hvāthwa*, Pahl. *hū-ramag* (an epithet of King Jamshid), "having a good retinue," or "watching over those who are subject to one."

2. Or, subjects.

3. Reading : *hū-âyūjishu*, comp. Av. *ā-yuj*, or *yuz*, "to strengthen," "to unite," and *yūjē*, in *Yasna*, XLVI. West : "well-exerting."

4. Lit., "it knows well to do the work of others." West's rendering :—("that is, he understands to do work which is better than another's.")

5. *Hū-rât*, "generous in the right direction;" Av. *hu-rāiti*. West : "perfectly liberal, (that is, he understands to exercise beneficial liberality.)" This whole Pahlavi passage seems to be a rendering of some Avesta. passage. The Pahlavi glosses in the text are put into brackets by me.

6. *Khūn-nûshagî*, lit., "an infant that suckles milk." Here used as an expression of contempt.

7. *Madan 3 lēlyâ vad min abitarân barâ lâlâ zerkhînt*. Pahl. *abitarân* is generally used for both the parents, but here particularly for the mother.

8. Namely, Zaratûshtra. 9. *Barâ yehamtînēt*.

10. *Lâ barâ-ich dahînam*. Here *lâ* and *barâ* are both negatives used to express an affirmative idea; and *dahînam* is a causal form of *dātan* "to establish," "to settle." 11. Better *chîgrîn va aîgh*.

12. Otherwise : "that he does not understand that (*aîgh*) how I shall put (him) to death (*marginîtan*)." 13. *Dakhshag î hanâ mandavam*. 14. "That I foretell it beforehand."

15. *Fra-nâmîd*, comp. Av. *fra* and *nam* "to go."

(23-25) Paôrûshâspô drove on (*vâzît*) in a chariot and four¹ directly (*aîgh*) on hearing that statement, (that is) when that statement had been heard by them Paôrûshâspô started forth driven in a chariot and four ; and he, Paôrûshâspô, spoke to Brâtrûg-rîsh, the *karapô*, thus : " O Brâtrûg-rîsh, the *karapô* ! whatever (offspring) men behold, cry out at the time of birth², even the offspring (*dahishnîh*) of sick³ persons (who are) on the point of death they behold,³ cry out at the time of birth, and why he who is begotten of me,⁴ my son, was beheld laughing when he was born;⁵ was that one even who is thy son beheld laughing when he was born⁶ ? " (26) As to when Vohûmanô approaches him⁷ in the material world, he, Paôrûshâspô, spoke while returning, thus : " O thou who (art) so perfect a *karapô* ! thou hast beholden him who is my son,⁸ [that is, thou hast beholden (him) sagaciously]." (27-28) And Tûr-i-Bratrûg-rîsh the *karapô*—when Paôrûshâspô inquired of him, thus : " What was it to thee," when thou wast brought to that son of mine under his sublime bearing (or influence),¹⁰ thou lookedst for a long time upward from him to something sublime, and thou gazedest far away from him down in the depth¹¹ (of the earth), and thou gazedest far

1. Av. *chathruyukhta* (see *Vendîdâd*, chap. VII., 41) and *rathu*, "a chariot and four (horses)." Pahl. *âyûjishn rasa-i*. 2. Or, "whatever male (offspring) (people) behold when at birth (*amat pavan zerkhûnîshn*) cry out."

2. *Armaêshsta*, comp. Avesta *armaêshstâ*, "stagnant," "motionless." In Pahlavi the word is used for a sick or invalid person (as Pahl. *gâs i armaêshsta*).

3. DM., *pavan frâj khadîtund margîh*. Better : *pavan margîh frâj khadîtund*.

4. According to DM., *mâ ôlâ zerkhûnîshn li barâ-ar*, "why he who is born, my son."

5. Pahl. *frâj kha dîtunt amat-ash pavan zerkhûnîshn barâ khandît*; lit., "beheld when at his birth (that) he cried out."

6. West's rendering : "Brâtrûg-rîsh, thou Karap ! whatever men they shall behold, cry out when at birth ; even the offspring of that secluded person they behold in death, cry out when at birth ; but what was that which they beheld at the birth of my son ? When at birth he laughed outright ; was that also beheld in thy son, when at birth did he laugh outright ?" 7. Zavatûshstra.

8. That is, "thou hast foreseen the future of my son."

9. That is, what was thy idea. 10. *Pavan madam barishnîh afash bîrt*.

11. *Pavan nigûnîh frût*, comp. Pers. *nigûn-tasht*, "the sky;" lit., it may mean "headlong down below," that is, into the depth of the earth below, down to the sky.

away from him into very different (regions)?”—made a reply, thus: “When I was taken to that son of thine¹ under his sublime influence, I looked for a long time from him up on high to something sublime,² then from him to the radiance³ and glory (that) he possessed together⁴ (extending) up to the Sun, (and) his radiance and glory (had) no end; this I believed⁵ [that is, this I perceived] that men through speaking to (his) spiritual self⁶ attained to the Sun-*pâig*⁷ (in Heaven), (but) what (was) the standard of justice⁸ in Garô-demâna I could not understand (*khaditunt*).⁸ (29) When I was taken to that son of thine under his sublime influence, I was carried away from him and gazed long (*dêr*) down underneath (the earth), then from him at the radiance and glory that he possessed together (extending) up to the firmament⁹ which is underneath this earth, (and) his radiance and glory (had) no end; this, (too), that I could not clearly perceive how the justice thereof took place in the firmament. (30) And when I was carried to that son of thine under his sublime influence, I gazed from him long into very different directions,¹⁰ then from him at the radiance and glory that he possessed together for embellishing this earth, (and) his radiance and glory had no end; this I believed, [that is, this I perceived], that by the activity of this very (child) the *Tanû î-pasîn* would take place; but the justice of the *Tanû î-pasîn* was not understood by me. (31) This thy son thinks thus: ‘I shall achieve a greater thing than any other living being of the corporeal world;’ (and) mind (*nûn*) he shall also achieve (it) so wherever thou goest; (and) this son of thine shall stay with that patron (*pâdag*) of his, Vishtëspô, (but) not with thee.”

(32) One (miracle was) this which is manifested, that when Zarâtûshtra became seven years old, that Dûrâsrûbô on account

1. According to DM., *ôl ôlâ barâ-ar*, “to that son.” 2. *Pavan lûlûh*.

3. *Râc*; comp. Pahl. *râc-âdmand*, and Av. *račvant*, “brilliant.”

4. *Ham-dâsht*, lit., “kept together.”

5. *Madam hanâ ham-bût havâ-ôm*, “this I was convinced of.”

6. Lit., “to (his) soul.”

7. One of the three known regions of Paradise, viz., *Khûrsîd-pâig*, *Mâh-pâig* and *Star-pâig*. 8. Lit., “I could not see this, that is, what kind of justice (was) in Garô-demâna?” 9. *Asîmân*. 10. *Jût jût*.

of the fact that Zaratûshtra was not seen previously by Brâtrûg-rîsh, the *karapô*,¹ joined (*âyûjît*² him) at the village of Paôrûshâspô, and they saw Zaratûshtra in proximity³ when he was constructing a (toy)-house⁴ with (other) children;⁴ and they strove⁵ with bad motives to poison⁶ the mind of Zaratûshtra through sorcery, and for that purpose they cast fear and terror upon the children. (33) Here a sublime miracle⁷ became revealed to them from the strong mind⁸ and self-control and brightness⁸ of Zaratûshtra, just as the Revelation declares, thus: "When the other children were highly terrified⁹ instantly¹⁰ with the foolish statements¹¹ (of the *karapans*), Zaratûshtra himself did not keep his mental eye¹² quite closed to them."¹³

(34-35) One miracle (was) this which is revealed, that when those two *karapans* met at the house of Paôrûshâspô, Paôrûshâspô ordered the preparation of food for their repast,¹⁴ and he placed that prepared meal before them¹⁵ with goblets full of¹⁶ mare's milk, and he spoke to Dûrâsrûbô, thus: "thou art the greatest demon-worshipper of the inhabitants of my district;¹⁷ do thou

1. Lit., "on account of the previous little seeing of Zaratûshtra by Brâtrûg-rîsh, the *karapô*." 2. *Âyûjît*.

3. *Pavan zak nazdîgîh*, "in that proximity."

4-4. *Levatâ apurnâê-îgân kâtag kart* (better *katag kart*, comp. *Av kata*, Pers. *kadah*). Pahl. *kâtag* may also be compared to Arabic *kâdih*, "studious;" hence the passage may mean "(when he was) engaged in study with (other) children (of his class)." The Pahlavi word may be read *kâkhûg*, meaning "a tower," "a palace;" comp. Pers. *kâkh*.

5. Idiomatic meaning of *yetibûnast*; comp. the Pers. idiom: *bar dar î delhâ nishastan*, "to strive to win people's hearts." Lit., "they sat. . . ." Reading *medammûnast*, "they thought (of poisoning the mind of Z. with a bad motive)."

6. *Vinâsîtan*. 7. *Rabâ afdîh*.

8-8. *Zûrîg hûshîh* (judgment) *pâhrîj-garîh va varechô*. 9. *Frâj tarsît*.

10. *Pavan frâjîh*. 11. *Sakhûn î haredîh*, comp. *Av. sub voce*.

12. *Zak î ôlâ dôisra î pavan mînîshn*; comp. *Av. dôithra* (rt. *dî*, "to see") "the eye." 13. *Az-shân*, "from them (the *karapans*)." 14. Comp. *Av. gangh*, used for the eating of evil people. 15. *Frâj ash dehît*.

16. *Pûr daûrag*; Pers. *daûrah*, "a wine-measure."

17. Lit., "from the men in my district." Dûrâsrûbô is here called the greatest worshipper of the ancient Arian *daévas*.

worship this of mine.”¹ (36) (But here) a sublime miracle (happened) owing to the wisdom of Zaratûhshtra at the age of childhood, just as the Revelation says, that he, Zartûhshtra,² spoke to him, thus : “O father ! I will not worship this (of thine) ; that of mine is fit to be worshipped; this you should highly (*frâj*) worship.”³ (37) And he, Paôrûshâspô, spoke thus : “Thou mayest not worship that of mine, (still) that very (*daêva*) of mine will be highly worshipped.”⁴ (38) For three times those persons had carried on⁵ that speaking, (after which) Zaratûhshtra stood up, and he with his right leg bent down⁶ (in prayer), said (it) near them, thus : “I honour the pious males (and) females;⁷ I honour the (virtuous) poor (*drîvishes*) males (and) females, not the wicked males and females; when⁸ any one whatever shall join Paôrûshâspô, where he shall be performing worship, the worship shall in the end be befitting the worshippers, that is, he shall worship Him Whom it is necessary to worship.”

(39) One (miracle was) this which is revealed, that afterwards Dûrâsrûbô, the *karapô*, spoke⁹ to Zaratûhshtra, thus : “Torture¹⁰ of thee was death, who (art) the foremost¹¹ of the beings that are embodied, including Râg and Naôdar,¹² owing to the

1. That is, “this (*daêva*-god) of mine.” I believe that Paôrûshâspô was a worshipper of some special Arian *daêva*, to worship whom he persuaded also his friend Dûrâsrûbô.

2. On hearing the words of Paôrûshâspô, which were addressed to Dûrâsrûbô, Zarathûshtra promptly declined to follow the religion of his father.

3. That is, “you should worship (Ahuramazda) Who is worthy of (human) worship.” 4. That is, by me and by others.

5. *Andarg bîrt*, here *andarg* is a pahlavicised form of the Av. *antare*, originally read in Pahl. *andarê*, afterwards *andârg*. To the Pahl. *andarg bîrtlan*, comp. Pers. *dar burdan*, “to carry in,” “to insert.”

6. *Favan zak î dashnô regalâ frâj shkast*, “with that right leg of his broken down.” West : “and he broke forth with that eternal statement.” His reading is : *sakhîn î leyalmin*.

7. Or, “men and women.” 8. *Amat*; or, “in order that.”

9. *Drâyît*, applied to the speaking of an evil person, hence “blusvered,” “swaggered.” 10. *Anâg*. West : “Evil was thy reckoning.”

11. *Mûn tar fratûm*, lit., “who (art) the better first ;” better *mûn fratûmtar*, lit., “more first,” or “most pre-eminent.”

12. *Bâen Rag va Naodar*; lit., “among Râgs and Naôdars.” Regarding

conduct of (thy) lot;¹ I shall take (thy) life (*khayâ*)² away, (and) I shall be made very worthy (thereby),² that is, thy lot will be carried away by me; now in the twinkling of the eye (*palgân*) I shall take the life of him who (is) in eminence, and such (a thing) will happen that I shall with (these) evil eyes³ see thee in that house which is not thine." (40) And here a great miracle became manifest in regard to (*madam*) Zaratûshtra, (when) in a sagacious manner he (made) a reply at that tender age to that wicked one, such as this which the Revelation declares, that unto him spoke Zaratûshtra, thus: "But in the twinkling of the eye, with beneficence (*avzânîgih*) and complete devotion (to God, I say that) I clearly (*madam*) observe (the fate) of the wicked one, that is, I see thee in that house which is thine."⁴

(41) One (miracle was) that which became revealed after this reply of Zaratûshtra to Dûrâsrûbô about that *karapô*,⁵ just as the Revelation says⁶: "The cruel one (*mar*) became disabled⁷ and dismayed⁸ for as long a time⁹ as (it takes to) the milking¹⁰ of ten mares, whose milker¹⁰ is (only) one (person)."

the allusion to Râg and Naôdar which occurs thrice (chap. I., § 51; II., §§ 19, 39) in the text of Book VII. contained in this volume, I have to draw the attention of the Pahlavi student to an interesting explanation of this reference by the Pahlavi writer Zâd-sparam in his Selections, chap. XVI:—*Amat-ash* (the mother) *Zaratûshtra dravist-ich khaditunt, adin-ash madam vakhdunt; afash gûft aîgh: "Lâ yehabûnam pavan zivishn ol aîsh; lâ amat litamâ kolâ dô matâ barâ ol ham-yehamtûnd Râgh va Naôdar."* *Chîgîn denâ 2 matâ bâen Âtrô-pâdagân, bâen mainîgân; chîgîn min-ich fast pavan 60 frasang Zaratûshtra min Râgh, Vishtâspô min Naôdar yehvunt. Denâ 2 matâ Râg pavan shem i Rajan i Dûrâsrûb i Mânûshchîhr mînash Zaratûshtra min-ash taôkhmag bûd; Naôdar pavan shem i Naôdar i Mânûshchîhr, mîn-ash Vish-tâspô min-ash taôkhmag yehvunt.*

1. *Min bâhar barishnîh.* 2-2. *Khayâ debrûnam, frâj arjânîgînût harâ-ôm.*

3. Or, "with the murderous eyes," that is, "with the eyes full of evil designs." Here Dûrâsrûbô betrays his wicked design of Zaratûshtra's murder at the hand of Brâtrûg-rish. West reads *zekathunêt* instead of *zy-at levît*, and renders thus: "so that I may observe he will kill thee with the evil eye in the house."

4. That is, Zarathushtra sees him in the house (namely, the abode of hell) to which the wicked are doomed.

5. *Madam ol karapô.* 6. Lit., "says thus." 7. *A-kâr*, "useless."

8. *Starta*; comp. Av. *stereta* ("frightened," rt. *star*).

9. I read *dareng*, as it comes from Av. *daregha*; general reading is *dîrang*, following the reading of the Persian word.

10. *Dûsishn* and *dûsitâr*, comp. Av. *dugh*, "to milk."

(42) One (miracle was) this which is revealed thus : “ When that sorceror emerged¹ from the dismay, he then spoke again to Zaratûshtra in the same manner, and Zaratûshtra uttered the same reply, and the cruel (one) became anew (*navak*) disabled and dismayed for as long a time as (it takes to) the milking of twenty mares full of milk, whose milker is (only) one (person).”

(43) One (miracle was) this which is revealed thus : “ When a second time that sorceror emerged from the dismay, he then spoke again to Zaratûshtra in the same manner, and Zaratûshtra uttered the same reply; the cruel (one) became anew disabled and dismayed for as long a time as (it takes to) the milking of thirty mares full of milk, whose milker is (only) one (person).”

(44) One (miracle was) this (which) is revealed, that when that sorcerer emerged from that dismay, he then exclaimed thus : “ In order that that horse of ours be driven² you should turn *vardit* him on to a chariot, [that is, you should harness him³]; because that one who smites (*ganâq*)⁴ will kill me through the *mâthras* on (his) arrival, (as well as) by dint of (his) authority⁵;” and they harnessed the horse to a chariot in order that he might be driven by them. (45) And here was manifested a great miracle to many, just as the Revelation says : “ When he had proceeded⁶ several *yûjyâsts*⁷ with them, he was attacked⁸ by a disease, (and) from his being terrified⁹ (on that account) such (a thing) happened as I have said before; the semen of his rushed forth,¹⁰ [that is, his semen came out up to (his) skin, (and) it burst thereby], and (his) loins broke asunder from (his) thighs¹¹ thereby; he

1. *Frâj yehvînt.*

2. A causal verb; Av. *vaz* “to drive,” “to hasten away.”

3. *Baên asrûnûd*; comp. Pers. *dar bastan*, “to tie.”

4. Lit., “because as to me this one who smites (namely, Zaratûshtra), will kill me.” 5. *Dâtistân-dômandîh.* 6. *Barâ mat.*

7. Also read *yûjîst* or *yûjîstâ*, a kind of measure equal in length to the Indian or Sanskrit *yôjana*; Av. *yuyasti*. An Irânian mile consists of 1,000 paces, and an *yûjyâst* consists of about 16 Roman miles.

8. *Baên Yegavîmûnât*; comp. Mod. Pers. *dar-istâdan* meaning “to attack,” “to begin.” 9. *Pavan suhmîh-ast.*

10. *Nas'hântan*, “to distort,” “to coil.”

11. *Va pâhlûg azash visast min rân.* Comp. Pers. *gusastan*.

then (fell) down and died,¹ and afterwards² his children,³ and thereafter his grand-children⁴ (died)."

(46-47) One (was) this which is manifested, that even before his proceeding to a conference (with Aûharmazda, there) was apparent in him⁵ a mind that (was) more capacious⁶ than the whole world (and) superior to all material wealth, with an understanding⁷ whose power (was) altogether selected,⁸ with an intellect whose power (was) all-grasping,⁹ and with wisdom whose strength¹⁰ (was) all-discriminating;¹¹ and also (with) the Kayânian glory which (was) much protecting, and with the priestly glory of which the full desire (was) for piety and useful¹² endeavours and authority,¹³ and also superiority¹⁴ in bravery and renown;¹⁵ and also (with) a body good-looking¹⁶ (and) perfectly strong,¹⁷ which (formed), as it were,¹⁸ the characteristics of those 4 professions of his,¹⁹ which are priesthood and warriorship and husbandry and fine artisanship; and (with) the best friendliness towards the sacred beings and the good ones, and an awful (*shkast*) hostility towards the demons and the evil ones. (48-49) That (is) the nature²⁰ of him who (is) an angelic being²¹ (*yezat-i*) among men

1. Lit., "he then died downward." 2. *Adin*.

3. Pers. *khun-nûshak*, "the offspring that suckles milk," "a suckling child."

4. *Va adin zak i ôlâ khun-nûshagân khun-nûshag*. Read *The Selections of Zâd-spâram*, chap. XIX., §§ 1-8, which somewhat differs from the details here given.

5. *Madam-ash*, lit., "about him (Zaratûshstra)."

6. *Frâkhû-tar*, "more expanded." 7. Or, "judgment."

8. Otherwise: "by the strength whereof every matter was properly judged of."

9. *Hamâg-ayâv*, "all-obtaining."

10. *Patûg*; originally *pâtûg*, then *patûg* and *patûg*; Av. *patî* and *tû*, "strength," "power." 11. *Kolâ vichîn*; Pahl. *vichitan*, Pers. *guzidan*; Av. *rt. chi*. 12. Or, "powerful." 13. Comp. Av. *patî*. 14. Comp. Pers. *bartarî*.

15. *Tagîgîh va arvandîh*. Comp. Av. *aurvant*, "renowned," "illustrious." It may mean also "grandeur," "heroism."

16. Comp. Pers. *khûb chehr*.

17. Lit., "with the good appearance and the perfection of the strength of the body." 18. *Pavan chîhr* "as it were." 19. Zaratûshstra's. 20. *Chigûnîh*.

21. Or, "one spiritually disposed." Here *yezatîh* is used in the sense of *yezat-î*.

(who are) bipeds ;¹ his (is) the excellence of the sacred beings and the perfection through worthiness² towards Aûharmazda, whereby (his) friendship (with God) is embellished ; so³ that the sacred beings on account of his higher exaltedness than that of any one of those that exist,³ of those that have existed, and of those that will exist, shall carry abroad the good report⁴ of his advent⁵ for that friendship with Aûharmazda, (and the fame) of the *ahû* and *ratû* of the world,⁶ (and) of his salvation⁷ of the creations untroubled (*asîj*) by the Blemish-giver (Aharman) through⁸ the manifold powers of the tongue of the sage,⁸ the perfectly-virtuous of the age, doing no harm⁹ in the world. (50) And the demons with this (idea) that those many¹⁰ *kîgs* and *karapans* would (be able to) incite or give superiority¹¹ to the good people for the purpose of confounding and defeating him,¹² then got even access to¹³ and practised friendship (with them¹⁴).

(51-52) And at the end of thirty years¹⁵ from his birth the Amaesûspend Vohûmanô came to him (Zaratûshtra) with the peace (*âkhshîti*) of Aûharmazda, when he was bringing water for the *haôma*¹⁶ (consecration) from a river-channel,¹⁷ just as this which the

1. Comp. Av. *patishtâna*, Skr. *pratishtâna*, "the foot." *Patistâna* is used Pahlavi for a good being, as *zanga* is used for an evil being.

2. *Sajigîh* for *sajâgîh*. 3-3. *Pad yazadân pavan frâjlarîh zak-ash min kolâ haitân*,.....*aish*.

4. *Zak-ash srâbô deprûnând*. 5. *Yehamtûnishn zak-ash*.

6. Of Zarathushtra, the temporal and spiritual lord of the world. 7. *Bûjâgîh*.

8-8. *Pavan hûzân î kabad srâtag dânnâg*. 9. *A-vizandîh-îg*.

10. *Hanâ î kabad*.

11. *Sârûnîtan*; comp. Av. *sâr*, "to make one as the leader of," also *sâra*, *sâremnô*; (see the use of the word in chap. I, § 9). West's rendering: "to influence the good."

12. *Zarathushtra*.

13. Reading: *matan dâsht*; it may be read *mîtrô dâsht*, "kept friendship."

14. Namely, the good.

15. Here *shnatî* is a substitute for *shnatîh*, the plural form of *shnat*.

16. That is, when he was bringing fresh water from the river for the purpose of performing the *haôma* ritual. Pahl. *mayâ î haômîgân*; comp. Av. *Visparad XI.*, 2:—*imâm âpém haômyâm*, which is rendered in its Pahl. version by *mayâ î haômîgân*.

17. Probably of the river Dâitya. Here *âvatâg* means "a channel," "a branch."

Revelation declares, thus : "When he (Zaratûshtra) came up to the third effluent¹ which was that of the good Dâitya.² he walked onward in it; and (afterwards) when Zaratûshtra walked upwards from it,³ he beheld a man who was coming from the southern direction;⁴ that was Vohûmanô, and that Vohûmanô seemed to him⁵ a model⁶ of (angelic) embodiment, [that is, he was in body superior-looking to others],⁷ an ideal (*pîsh*) of virtue, [that is, he was as to everything an ideal]; and that Vohûmanô seemed to him in height as much as three spears of the height of a man,⁸ and that Vohûmanô seemed to him as though (*aîgh*) he was carrying in his hand a shoot of the cypress tree,⁹ to whom by carrying the tree no injury¹⁰ was caused by the tree; that was the spiritual shoot of the Revelation,¹¹ and it demonstrated (*nimûit*) this that by means of the (Mazdayasnian) Revelation it was inevitable to move onward so harmlessly¹² in this world." (53) There is (one writer) who says that (it)¹³ was (the symbol of) spiritual peacefulness,¹⁴ and it demonstrated this that it was obligatory to move so harmlessly in this world that there would be peace with everybody.

1. *Barâ tachîshnih*, lit., "the flowing out."

2. Av. *Dâitya*, the name of a river in *Airyana Vaêja*. According to the *Bündahish*, chap. XXIV., § 14, it is called the chief of streams. Now it is generally identified with the Zarafshân river.

3. That is, while he was ascending the bank of the Dâitya and coming back, he saw Vohûmanô in human form.

4. *Rapîtvîntar*. 5. To Zarathushtra.

6. Better *pîsh i kerfô*. Comp. the use of the Mod. Pers. word *pîsh*, which means "a pattern," "a model."

7. *Pavan tan chashm-tar*; otherwise: "as to the body (it) was eye-refreshing." According to DM., it can be read: *pavan tanû-ich shem-tar yehvînt*, that is, "as to (his) body, too, he was most remarkable."

8. *Chand zak i 3 gabrâ naêzag bâlâê*.

9. Comp. Pers. *surv*, "the cypress tree" (see *The Zand i Vohûman Yasna*, chap. 1). West reads: *arûs tâk*, "a glossy branch."

10. Av. *raêsha*, Pers. *rîsh*, "wound."

11. *Zak mainûg tâk i Daêna yehvînt*.

12. *A-rîshûtârîhâ*, "uninjuriously." The idea here represented is that as Vohûmanô was uninjured by carrying in the hand the symbol of the Revelation so everybody who would carry it, that is, would adhere to the Religion, would be without any injury in this world.

13. The cypress tree. 14. *Mainûg âshtagîh*.

(54) When he came to the fourth effluent as far as the good Dāitya, the Arīkhsan-rūd,¹ which was (another) name of it, Zarātūshtra (went) in it for fetching from the middle of it² water for his *haōma* (ritual), and on the ascent³ (while) Zarātūshtra, putting⁴ his right foot out of the Arīkhsan-rūd,⁴ was wearing his clothes,⁵ and (while) he was (engaged) in it, Vohūmanō wished⁶ him to come near in front.⁷ (55) Thereupon that man enquired of him, thus: “Who art thou, and from whom art thou⁸?” (Zarātūshtra replied): “I am Zarātūshtra, the descendant of Spītāma.”

(56) The (next) question⁹ of Vohūmanō (was): “O Zarātūshtra, descendant of Spītāma! for what¹⁰ (is) thy sublime (*frāj*)¹¹ trouble, [that is wherefore is it necessary that thou shouldst undergo trouble¹²], for what (is) thy sublime self-exertion, and towards what (is) the tendency of thy desire¹³?” (57) The reply of Zarātūshtra (runs) thus:—“For sanctity (is) the sublime trouble,

1. The Dāitya river is generally identified with the river Araxes, the river Arīkhsan here mentioned.

2. *Mīn mīyān*.

3. *Pavan lālāh*.

4-4. Lit., “taking or carrying his foot out of the river Arīkhsan.” To *dashinō paitishtāna* comp. the Av. words *dashina* and *paitishtāna*.

5. *Afash madam lebūshih nihūft*, lit., “he covered himself with his clothes.” Comp. Arabic *libās*, “a garment.”

6. *Āyūbīl*; comp. Pers. *yūbīdan*, “to wish.”

7. *Pish naēmag...palirag*.

8. This is a quotation from the *Ushtavairi Gāthā*, *Yasna XLIII.*, 7 :

Iyat mā Vohū pairi-jasat Mananghā,

Peresat-chā mā : “Chish, ahī kshvā ahī?”

“When Vohūmanō came near me,

And asked of me : ‘Who art thou, of whom art thou?’”

The Pahlavi version of the above lines runs thus : *Amat arō li Vohūmanō barā mat, pūrsīd-ash mīn ti, aīgh*; “*Mīn havā-ae : va mīn mīn havā-ae?*” “When Vohūmanō approached me, (and) asked me, thus : ‘Who art thou, and from whom art thou?’” According to DM., “*Mīn havā-ae, mīn zak havā-ae?*” “Who art thou, (from) whom that art thou?” Better “*Mīn havā-ae, mīn aīgh* (DM. *zak*) *havā-ae?*” (*zak* being sometimes inadvertently written for *aīgh* in the *Dīnkard*). “Who art thou, whence art thou?”

9. *Mīlayā i Vohūmanō*, lit., “the words or utterance of Vohūmanō . . .”

10. Or, “through what,” “about what.” 11. Comp. Pers. *frāj*, “exalted.”

12. *Kanjag barā yehvūnīh*. 13. *Lak kāmāg-dahishnik*.

and for sanctity (is) the sublime self-exertion, and towards sanctity (is) the tendency of my desire, [that is, it is necessary for me (to tend) towards that object]; and on sanctity do I meditate as long as I am a seeker (of it).¹"

(58) The utterance of Vohûmanô (was): "O Zarâtûshstra, descendant of Spîtâma ! what (is) sanctity (is) a reality² [that is, an object which (is) real (is) like that which (is) sanctity], so that whatever (is) that which (is) sanctity, (is) what (is) one's own."

(59) Thereupon Zarâtûshstra spoke thus: "A reality (is) that which (is) sanctity, and as to that I am thoroughly enlightened and knowing, that is, how the attainment of that (which is sanctity) in the case of him who (is) holy, (is) through Vohûmanô.³"

(60) Thereupon Vohûmanô spoke to him, thus: "O Zarâtûshstra, the descendant of Spîtâma ! put off this one garment⁴ which thou wearest,⁵ so that⁶ we shall confer⁷ with Him by Whom thou art produced, and by Whom I am produced ; Who (is) the Most Bountiful of spirits, the Most Beneficent of existences, Whose representative⁸ I am, who am Vohûmanô, [that is, I am a friend" of His]."⁹ (61) Then he, Zarâtûshstra, meditated thus¹⁰: "Good (is) He Who (is) the Creator, Who (is) better than this friend."¹¹ (62) Then they walked onward with the assistance¹¹ of Vohûmanô, Zarâtûshstra and Vohûmanô, Zarâtûshstra following.¹²

1. *Va yasharâish li chand khvâstâr havâ-ôm minam*, "and on sanctity do I meditate, (and will continue so to do) as long as I am a seeker (or I have desire)." This is a quotation from the Pahlavi Version of the *Ushtavaiti Gâthâ*, *Yasna* XLIII., 9 c : (Avesta) *Ashahyâ mâ avat isâi manyâi*—(Pahlavi) *yasharâish chand li khvâstâr hvâ-ôm minam*. 2. *Haîtô-ig* for *haîtô-ih*.

3. The text is ambiguous and obscure.

4. Better *jâmag i dah*. *Dah* and *yehabûn* as verbal forms being synonymous words, the former seems to have been dropped by the copyist. Comp. Pers. *dah* "the human body or constitution." Accordingly the rendering would be: "put off this one garment of the human body which thou wearest." 5. *Debrân-âe*, lit., "thou carriest."

6. Or, "when," "after that ;" (see the uses of *chûn* in Mod. Pers.)

7. *Ham-fûrsûm*. 8. *Gûbâk*; comp. Pers. *garâ*, "witness."

9. Av. *âkhshta*. 10. Lit., "then he, Zarâtûshstra, so meditated that."

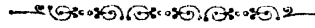
11. *Pavan avâgîh i Vohûmanô* ; comp. Av. *avangh*.

12. *Zarâtûshstra âkhar*.

દીનકર્દ કેતાબ,

તેની

અસલ પહલવી એખારત, ઇંગ્રેજ અક્ષરે તેનું વાંચણ,
ઇંગ્રેજ તથા ગુજરાતીમાં તેનો શરેહ સાથે
તરજુમો, અને તેમાં આવેલા મુશ્કેલ
પહલવી શબ્દોની ફરહંગ.

કર્તા:

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ.,
નામદાર સર જમશેદજી જરથોસ્તી મદરેસાના વડા શિક્ષાગુરુ.

વૉલ્યુમ તેરમું,

દીનકર્દના પુસ્તક સાતમામાં આવેલું
પહલવી ઝરથોશ્ત-નામું, ભાગ ૧ લો.

નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ ત્રાન્સલેસન ફંડના ત્રસ્ટી સાહેબોના
આસરા હેઠલ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

લંડન:

કેગન પૉલ, ત્રેન્ચ, ત્રૂબ્નર અને કુંપની.

ચઝદજરદી સને ૧૨૮૨, ઇસ્વી સને ૧૯૧૨.

[All Rights Reserved.]

મુંબઈ મધે ધી શ્રીદીરા ઇન્ડિયા પ્રેસમાં, બી. મીલરે; ધી કેક્સન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં, મેસર્સ કલેરીજ
અને કંપનીએ; પુસ્તક છઠું. પૃષ્ઠ ૧ થી તે ૨૫ સુધી ધી બામબે વર્તમાન પ્રેસમાં, મનચેરજી
હોશંગજી નંગોસે; અને પુસ્તક સાતમું પૃષ્ઠ ૧ થી તે ૬૫ સુધી ધી ગુજરાતી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ
મુંબઈ, કોટ, સર્કલ, સાસુન બિલ્ડીંગ્સમાં, મણિલાલ ઇચ્છારામ દેશાઈએ છાપ્યું છે.

ગુજરાતી તરજુમાનું સાંકળ્યું.

પુસ્તક છ હે, E.

	સફા
(ફકરો ૧ લો) પોતાની ખાસ્યતને શણગારવી અને ખોદાની સાથના સંબંધ માટે પોતાને અર્પણ કરવા તે વિષે ૧	૧
(ફ. ૨ ભે) ખોદાતાલાનાં સાથી થવું કે અહમનના? તે વિષે. ૨	૨
(ફ. ૩ ભે) તન તથા આત્માનાં હેસાબ વિષે... .. ૨	૨
(ફ. ૪-૫ મો) મીનોઈ યજીનવાસા આદમી વિષે ૨	૨
(ફ. ૬ હે) સખી-વજુદ આદમી વિષે ૨	૨
(ફ. ૭ મો) વફાદારી વિષે ૩	૩
(ફ. ૮ મો) સ્વચ્છ ખાસ્યત, ખાલેસ ડહાપણ, અને યવિત્ર અંતઃકરણ વિષે... .. ૨	૨
(ફ. ૯ મો) આદમી પોતાની અંદર ફરેશ્તાઈ ખસલતો ધરાવી શકે તે વિષે ૨	૨
(ફ. ૧૦ મો) ગરીબો માટે પોતાનાં ધરનો દરવાજો ખુલ્લો રાખવો તે વિષે ૪	૪
(ફ. ૧૧ મો) અરો અને પાપી ઉપર થતી શરાબની જુદી જુદી અસરો વિષે ૨	૨
(ફ. ૧૨ મો) પાપી આદમી વિષે. ૨	૨
(ફ. ૧૩-૧૬ મો) મીનોની અને ગેતીની દોલત વિષે... .. ૨	૨
(ફ. ૧૭-૨૧ મો) તન અને રવાન માટે સાંચે શું છે તે વિષે. ૫	૫
(ફ. ૨૨ મો) ખખ્ત-આફ્રીદની ઉમદા નસીહતો ૬	૬
(ફ. ૨૩-૨૪ મો) લાયક આદમીઓને પૈસા આપવા વિષે. ૭	૭
(ફ. ૨૫-૨૬ મો) સારાં અને નરસાં આદમીઓની સોખતી વિષે ૮	૮
(ફ. ૨૭ મો) ગુજરાતથી રવાન ઉપર થતી અસર વિષે ૨	૨
(ફ. ૨૮ મો) ખસ્તાવો અને સંતોષ વિષે ૨	૨
(ફ. ૨૯ મો) ખરો સખી આદમી કોણ? ૨	૨
(ફ. ૩૦ મો) દ્રવીશી વિષે ૬	૬
(ફ. ૩૧ મો) નીતિખોધક નસીહતો ૧૦	૧૦
(ફ. ૩૨ મો) તનની ઇંદગી સાંચે તથા રવાનને સાંચે શું શું અગત્યનું છે? ૧૨	૧૨
(ફ. ૩૩ મો) સહન શક્તિ, સખાવત, અને નતિ મહેનત વિષે. ૧૩	૧૩
(ફ. ૩૪ મો) સેપાસદારી અને રક્ષણ, તથા ખેડરાપણું, મુગાપણું અને અંધાપા વિષે... .. ૨	૨
(ફ. ૩૫ મો) જે હેતુથી એક આદમીને પેદા કરવામાં આવ્યો છે તે હેતુ પાર પાડવા માટે તેણે ખનતી કોશિશ કરવી જોઈએ તે વિષે ૧૪	૧૪
(ફ. ૩૬-૩૭ મો) જ્ઞાન અને કળેલ્યત વિષે ૧૫	૧૫
(ફ. ૩૮ મો) ધર્મ, ભલો ખવાસ, ડહાપણ, સદ્ગુણીપણું, કીર્તી, ઉપકાર, સતોષીપણું, માયાલુ વર્તણુંક અને ખોદાતાલાની તાબેદારી વિષે ૧૬	૧૬
(ફ. ૩૯ મો) મીનોઈ દષ્ટિ વિષે ૧૮	૧૮
(ફ. ૪૦ મો) અહમનની સખત ખેડી વિષે ૨	૨
(ફ. ૪૧ મો) લોભ, હવસ, આપ મતલબ, અલીમાન, અને કંકાસ વિષે. ૧૯	૧૯
(ફ. ૪૨ મો) એક દુશ્મનને દોસ્ત કરવો તે વિષે ૨	૨
(ફ. ૪૩ મો) નોકરોનાં શેઠાનું અલીમાન અને તેઓની દૂર વર્તણુંક વિષે ૨	૨
(ફ. ૪૪ મો) સરસ જ્ઞાન તે કયું? તે વિષે. ૨૦	૨૦
(ફ. ૪૫ મો) પર્થોયોત્કએશ વિદ્વાનોની વિવિધ નસીહતો... .. ૨૧	૨૧

પુસ્તક સાતમું,
પહલવી અરથોરત-નામું.
તેના પહલવી દીખાચો.

સફેા.

	દાદાર અહુરમઝદની યુશુદી	૧
(§ ૧)	પુસ્તક સાતમાનો હુંક સાર	૨
(§ ૩)	અહુરમઝદની ખાસ્યત વિષે.	૩
(§ ૫)	પેદાશોની હસ્તી, અને માણસ જાતના સુખ માટેની પહેલ વહેલી જરૂરી હાજતો વિષે	"
(§ ૭)	મઝદયરની દીનનાં પચ્ચેગાંમખરો, તે દીનને કબુલ રાખનારાઓ, અને ગેતીમાં દીનને ફાલેશ કરનારાઓ વિષે	૪
(§ ૯)	ગયોમર્દ અને તેની ઓલાહ વિષે... ..	૫
(§ ૧૨)	ખેતીવાડીને લગતી મીનોઈ શક્તિ "હદીશ" વિષે.	૬
(§ ૧૪)	કપડાં બનાવવાં, ગાય ઢોર ઉછેરવાં, ઘર બાંધવાં, અને સુથારની કારીગરીની માણસ જાતમાં થયેલી શરૂઆત વિષે	૭
(§ ૧૫)	ખોદાતાલા તરફથી સામ ઉપર ઉતરેલું ખોરેહ, અને તેનાં પરિણામો વિષે.	૮
(§ ૧૬)	" " વાઝગેરેદ અને હઝોર્શયંઘહ ઉપર ઉતરેલું ખોરેહ, અને તેનાં પરિણામો વિષે	"
(§ ૧૯)	તાખમૂરપ ઉપર ખોરેહની બક્ષેશ, અને તેનાં પરિણામો વિષે. ...	૧૦
(§ ૨૦)	યિમ-શ્યેત " " " " " "	"
(§ ૨૫)	ક્રએદ્દન્ " " " " " "	૧૩
(§ ૨૮)	અધરીચ " " " " " "	૧૪
(§ ૨૯-૩૦)	માનૂષ-ગર અને માનૂષ-ચીહર " "	૧૫
(§ ૩૧)	અઉઝોખ " " " " " "	"
(§ ૩૨)	કરેશાસ્પ " " " " " "	૧૭
(§ ૩૩)	કર્ઓ-કખાહ " " " " " "	"
(§ ૩૪)	પાતખસ્તોખ " " " " " "	૧૮
(§ ૩૫)	કર્ઓ-ઊસ " " " " " "	૧૯
(§ ૩૬)	અઓંપનર " " " " " "	"
(§ ૩૮)	કર્ઓ-સીયાવક્ષ " " " " " "	૨૦
(§ ૩૯)	કર્ઓ-હઝોસ્તવ " " " " " "	૨૧
(§ ૪૧)	અરતૂહશ્ત " " " " " "	૨૨
(§ ૪૪)	સાતમા પુસ્તકમાં આવેલા દસ બાબોનાં મથાલાં વિષે	૨૩

પુસ્તક સાતમું, બાબ પહેલો.

	આ બાબને લગતું મથાલું	૨૪
(§ ૧૫)	જુદી જુદી ખાકી હાલતોનાં સીલસીલા મારફતે અરથુશ્તના ખોરેહનું મીનોઈ હસ્તીમાંથી નિચે ઉતરીને અરથુશ્તનાં ખાકી બદનમાં જવું, અને પૃથ્વિ ઉપર તેથી રેશાની અને ચલકાટનું પંઠરાવું, તે વિષે.	"
(§ ૬-૮)	અરથુશ્તની ભવિષ્યની માદરને મારી નાખવામાં યુરાં લોકોનું નિષ્ફળ પામવું; બચંકર સ્થાળો, મરકા અને ખીજાં આફતોનું દેવોથી ઉત્પન્ન થવું; અને દુગદાઉખ કન્યાને તેણીનાં દેશમાંથી બહાર કાઢી મેલાવવાની યુરાઓની કોશિશ વિષે.	૨૬

સફા.

(§§૯-૧૩)	કવી અને કુરુપન દેવોની ઉચ્ચરણીથી તે કન્યાને સ્પિતામનાં ખાનદાનવાલા- ઓના ગામમાં મોકલવી પડી હતી, જે સખબને લીધે સંજેગ એવા બન્યો કે તેણી પોરશાસ્પની સાથે પરણી, તે વિષે.	૨૭
(§§૧૪-૧૬)	હર્ષામનાં રોપાની મારફતે અર્યુશ્વરનાં મીનાઈ તનને તેવણનાં માળાપનાં તનમાં મુકવા માટે દાદાર અહુરમઝદે તેનાં ફરોહરને અમેશસ્પેન્દો મારફતે ગેતીની દુન્યામાં મોકલયું તે વિષે	૨૯
(§§૧૭-૧૮)	અર્યુશ્વરની ભવિષ્યની માદર તરીકે અમેશસ્પેન્દોએ દુગદાહબની ક્રીધેલી પસંદગી વિષે	૩૦
(§§૨૦-૨૧)	તેવણના ભવિષ્યના પીતા તરીકે પોરશાસ્પની તેઓએ ક્રીધેલી પસંદગી વિષે. ,,	
(§§૨૨-૨૩)	હર્ષામનાં રોપાને લગતું વર્ણન.	૩૧
(§§૨૪-૨૫)	અર્યુશ્વરનાં ફરોહર સાથે વોહુમન અને અષવહિશ્ત અમેશસ્પેન્દોનું આદમી- નાં રૂપમાં પૃથિવ ઉપર ઉતરવું, તે વિષે	,,
(§§૨૬-૨૮)	તેઓનો બે પક્ષિઓ સાથનો મેલાપ, જે પક્ષિઓને પેલો હર્ષામનો રોપ ગમયો, અને તે અમેશસ્પેન્દો પાસેથી લીધો, તે વિષે... ..	૩૨
(§§૨૯-૩૦)	અમેશસ્પેન્દો સાથ થયેલો પોરશાસ્પનો મેલાપ, અને તે પછી બનેલા મોજેજન જેવા બનાવો વિષે	૩૩
(§§૩૧-૪૨)	પીલા કાનવાલી છ સફેદ ગાયો, જેમાંની બે ગાયોનું દુધ હર્ષામનાં રસ સાથે મેળવી પોરશાસ્પ અને દુગદાહબે પીધું, તે વિષે	૩૬
(§§૪૩-૪૫)	ચીશમગ દેવ અને તેનાં ૫૩ સાથીઓએ સ્પીતામનાં ગામનો નાસ કરવા, અને અર્યુશ્વરની માદરનાં હમેલનો નાસ કરવાને રચેલાં કાવતરાં વિષે	૩૭
(§§૪૭-૫૨)	પોરશાસ્પ અને દુગદાહબનું સંસાર ભોગવવા હમખીસ્તર થવું, અને ખુરા લોકોનું તેઓને ખીહવડાવવું, તે વિષે	૩૮
(§§૫૩-૫૫)	દુગદાહબની ખીમારી, જેમાંથી સાફ થવાને તેણીને આદાઇ બશારતથી સુચવવામાં આવેલા ઉપાયો, જે કામે લગાડવાથી તેણીનું સાલું થવું, તે વિષે. ૩૯	
(§§૫૬-૫૮)	અર્યુશ્વરનાં જન્મવાની ત્રણ દિવસ આગમજ પોરશાસ્પનાં ગામમાં કુદરતી રીતે પ્રગટી નિકળેલી ભભુકદાર રોશની, ત્યાંના રહેવાસીઓમાં તેથી પેદા થયેલો ગભરાત, અને પાછળથી થયેલી શાંતિ વિષે... ..	૪૧
(§§૫૯-૬૭)	ભવિષ્યમાં અર્યુશ્વર પેદા થશે એવી સદીઓ આગમજથી જન્મશે, ફરેદુન અને ખીજ નામાંકીત પુરુષોએ કરેલી આગાહી, તેમજ ગાવ્યોદાદ અને કર્ચ-કાહિસનાં જાણીતા એક ગોધાએ આગમજથી આપેલી ગવાહી, અને કર્ચ-કાહિસનાં તે ગોધા અને તેનાં એક પહલવાન સીતને લગતી વાર્તા. ,,	
(§§૬૮-૬૯)	ખોરહ મેળવવામાં અફરાસ્થાબ નિષ્ફળ થયો, તે વિષે.	૪૫
(§ ૭૦)	અર્યુશ્વરની વંસાવલી	૪૬

પુસ્તક સાતમું, બાબ બીજો.

	આ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાલું	૪૭
(§§૧-૩)	જન્મ વેલા અર્યુશ્વરના હસવા વિષે	,,
(§§૪-૧૬)	આગ, ગાય દોર, ઘોડા અને વરઓથી અર્યુશ્વરને તેનાં જન્મ પછી મારી નાખવા માટે દુરાસૂબની ખુરી યોજના અને તદખીર વિષે.	,,
(§§૧૭-૧૯)	સૌંધ અને વોહુમનથી અર્યુશ્વરનો સેવટે થયેલો બચાવ, અને તે પછીનાં બનાવો વિષે	૫૧
(§§૨૦-૨૧)	સ્પીતામનાં ગામનું દુરાસૂબે આપેલું બ્યાણ	૫૨

(§ ૨૨)	અરથુશ્ત્રને વોહ્મન આવી મલશે, તથા અરથુશ્ત્રને અહુરમઝદ સાથે તે મેળવશે, અને તેઓ વાતચીત કરશે, અને અરથોશ્તી દીન હકતકેશ્વર નમીનપર ફેલાશે, એવી દુરાશૂળે આપેલી અગમચેતી વિષે ...	સફા.
(§§ ૨૩-૩૧)	નન્મ વખતે અરથુશ્ત્રના હસવા બાબે પોરશાસ્ત્રે કીધેલી પુછપરછ, અને અરથુશ્ત્રનાં અલકતાં ભવિષ્યની આતૂગ-રીશે કરેલી આગાહી વિષે...	૫૩
(§§ ૩૨-૩૩)	અરથુશ્ત્રનું દૃઢ મન અને હઠાપણની સામેતી આપનારી એક વાર્તા વિષે.	૫૪
(§§ ૩૪-૩૮)	પોરશાસ્ત્રના ઘરમાં તેનું દુરાશૂળ અને આતૂગ-રીશ સાથે મલતું; દુરાશૂળનું તેના આણપર નમવા બેસવું, પોરશાસ્ત્ર અને અરથુશ્ત્ર વચ્ચે કયા ખોદાની પુન કરવી તે બાબે ઉઠેલી તકરાર, અને તેઓ વચ્ચે થયેલા સત્તાલ નવાળ.	૫૬
(§§ ૩૯-૪૦)	અરથુશ્ત્રનું ખુન કરવાની બાળદમાં તેની અને દુરાશૂળ વચ્ચેની થયેલી તકરાર વિષે.	૫૮
(§§ ૪૧-૪૩)	અરથુશ્ત્રના સખુનોથી દુરાશૂળનાં મગજ ઉપર ભય અને ચીન્તાની થયેલી અસર વિષે ...	૫૯
(§§ ૪૪-૪૫)	છાતીમાં પેવસ થયેલી ધાસ્તીથી દુરાશૂળ ઉપર એક ભયંકાર દરદે કરેલો હુમલો, અને તેથી તેનું નિપજેલું મરણ. ...	૬૦
(§§ ૪૬-૫૦)	અરથુશ્ત્રની તન અને મનની ઉમદા શક્તિઓ, તેવણની કીર્તિવંત જન્દગી, ચઝદી ખાસ્થત, તેમનાથી આદમીઓનું તારણ અને રક્ષણ, અને તેવણની સામે કાકો અને કર્પોની ઉસકેશળી વિષે...	૬૧
(§§ ૫૧-૫૩)	અરથુશ્ત્રનું દાઇત્ય નદીમાં પવિત્ર પાણી લાવવાને જતું, અને અમેશસ્પેદે વોહ્મન સાથે તેની થયેલી મોલાકાત, જે વેલાએ મીનોઇ શાંતીની નિશાણ તરીકે વોહ્મન સરોવરનાં આડનો એક રોપો પોતાના હાથમાં રાખેલો હતો, તે વિષે...	૬૨
(§§ ૫૪-૬૧)	વોહ્મન અને અરથુશ્ત્ર વચ્ચે થયેલા સત્તાલ નવાળ. ...	૬૩
(§ ૬૨)	અરથુશ્ત્રનું વોહ્મન મારફતે અહુરમઝદની હજુરમાં જતું. ...	૬૫

દીનકર્દ.

પુસ્તક ધ્રુવું (ચાલુ).

E.

[ગૂંફત ચેગવીમૂનેદ.....]

૧ છુ. (દીનમાં) એમ કહેલું છે કે, ન્યારે એક પુરૂષ પોતાની ખાસ્યત ને શણગારે છે, ૧ અને ખોદાનીર સાથના સંબંધક માટે પોતાને અર્પણ કરે છે, ત્યારે તે વખતથી યજ્ઞદો તેનું રક્ષણ કરે છે; અને જેવી રીતે એક માણસ (પોતાના) એક વાહરડાં માટે ઉંચી આશા રાખે છે, અને તેની ગરદન આસપાસ દોરડું બાંધે છે, ખેતી કરવા અને હળ ખેંચવા તેને દોરવી લઈ જાય છે, અને ન્યાં પોશણ આપનારો ખાસચારો હોય છે તે તરફ હાંકારી લઈ જાય, ન્યાં નુકસાન હોય ત્યાંથી તેને પાછો વાહે છે, ૧૧ તેવીજ રીતે યજ્ઞદો તે પુરૂષની માવજત કરે છે. ૧૨

૨ જી. (૧) એમ કહેલું છે કે, દરેક આદમીએ પોતાના દીલમાં ઓછામાં

૧ વર્ચોરાયેદ, “ સુધારે છે ”.

૨ એનો અર્થ “પવિત્ર હસ્તિઓ ”

અથવા “ લલી શક્તિઓ ” બી થઈ શકે.

૩ અર્ચવકાનગીહ, “ એકમતા,

જોડાંન ” બેહતર વાંચણ ગણી શકાય.

૪ ગર્ચોતર-ઈ, એની સાથ સરખાવો

સંસ્કૃત ગોતર; ફાં ગઉદર, “એક નાનું વાહરડું”.

“ઉમેદવાર, આશાવંત”.

૬ ગીરૂખ્, ફારસી ગીહુહ, “ગરદન, ડોક”.

૭ રસન, એની મુકબેલ ફાં રસન.

૮ કીરન, સરખાવો

પહલવી કીશતન, “ ખેડવું ”

૯ ચરગ, સરખાવો સંસં ગર્ચોચરન,

ફાં ચરા અથવા ચરાકર્દન “ ચરાવડું ”, “ ખાસચારો ખવડાવવો”. અર્ધ ચરગ

ક્રાજ્ યખસેનુનેદ.

૧૦ વિનાસ્ (અવં નસ્ “ કોહી જડું ”) એની

મતલબ એ કે; “ નાશ અથવા ખરાબી કરે એવી કોઈબી વસ્તુથી. ” પહલવી

મિન્ તમા અર્ધ વિનાસ્.

૧૧ લખવાર યખસેનુનેદ, “ પાછલ

રાખે છે”. ૧૨ અથવા, “ખચાવી રાખે છે.”

ઓછું ત્રણ વખત દરરોજ? ધ્યાનથી (નિચે પ્રમાણે) એવું વમાસવું જોઈએ કે : “ હું ખોદાનો સાથી છું કે અદરમનનો ? ” (૨) અને જો તે ખોદાનો સાચતી હોય તો પોતાના દીક્ષમાં અંદરખાને હજી વધારે કાલજીથી તેણે ખોદાને બલવી રાખવો, અને જો તે ખુરી શક્તિઓની પુકે (અલતો હોય) તો પોતાના બીતરમાંથી તે શક્તિઓને અશક્ત કરી બાહર કાઢવી જોઈએ.૨

૩ જી. એમ કહેવું છે કે, દરેક જણે દરરોજ પોતાના તનનો તથા આત્માનો હીસાબર (નિચે મુજબ) એમ કરવો જોઈએ : “ મેં ક્યાંથી ૪ આજે ખાવાનું અને પીવાનું મેલવ્યું છે ? મેં શું ખાધું છે તથા પીધું છે ? મેં ડેવી વર્તણુક ચલાવી છે કે ? હું શરૂઆતમાં ૭ ક્યાં હતો ? (આ દુન્યામાં) હું શા માટે આવ્યો ? મારે અંહી શું કરવાનું છે ? અને (અહિંથી) શા માટે પાછું જવું પડતું હશે ? અને કેવી રીતે હું ગુજરીશ ? વળી જ્યારે હું ગુજરીશ ત્યારે હું ક્યાં જઈશ ? ”

૪ થું. એમ કહેવું છે કે, મીનોષ (હસ્તીમાં) યજ્ઞનવાલો આદમી હંમેશાં મીનોષ અને દુન્યવી પેદાયશો જે બલી હોય તે માટે પોતે કાશેશ કરેછે અને નેક દયાનતવાલાં મન ૧૦ થી ઉમેદ રાખતો રહેછે; ૧૧ મીનોષ (હસ્તી) માં માન્યતાની (એજ ખરી) નિશાની (છે).

૫ મું. એમ કહેવું છે કે, મીનોષ (શક્તિઓ) નો મીલ તેજ પુરૂષ છે કે જે સઘલાં ખુબીવાલાં કામો કરેછે તે સઘળાં મીનોષ હસ્તીઓને ખાતરજ કરેછે; તથા નેક બદલો તનોમંદ પેદાયશોમાંથી નહિ પણ મીનોષ શક્તિઓ તરફથી તે શોધે છે.

૬ હું. એમ કહેવું છે કે, તેજ શખ્સ સખીછે કે જે પોતે મહેનત કરેછે,

૧ અથવા કોલા દનાં વાંચતાં : “ એ સઘણું, નિચે જણાવેલું બધું ” એવો અર્થ થાય છે. ૨ ખરા કૂનિરન.

૩ હમાર ઈતન વ રૂખાન.

૪ અથવા “ કોણ પાસેથી ”.

૫ વશતમુન્તન એ શખ્દ ખાતું અને પીતું એવા બન્ને અર્થ બતાવે છે.

૬ અક્રમ

મા કર્દ.

૭ મિન બુનીદ.

૮ સરખાવો કાં બાસ્તાંન, અવસ્તા શખ્દ બાઈધિશત ઉપરથી તે નિકલેસો ગણતો તેનો અર્થ “ ખચીત, બેશક ” એવો થાય છે. ૯ રન્જગ.

૧૦ મિન અહુ મીનિરન, “ અંતઃકરણ પૂર્વક વિચારથી ”. (સરખાવો અવં અહુ “અંતઃકરણ, જાંઘળી.”) એનો અર્થ “જેહનદાર મન અથવા વિચારથી” એમખી થાય.

૧૧ ગૂર્સગ “ બુખ્યો ”.

અને (પોતાની કમાઈમાંથી) ભલાં લોકોને આપે છે, અને તે પોતાના સ્વાનના પ્યારને ખાતરજ તે આપે છે.

૭ મું. એમ કહેલું છે કે, ખોદા તરફની વફાદારીને કાઠખી ખીજ તરફની વફાદારી કરતાં શ્રેષ્ઠ છે; પોતા તરફનાં દ્રવ્યપણાંમાં આત્મા તરફની વફાદારી શ્રેષ્ઠ છે; તથા જે મક્કમપણું એક પુરૂષ પોતાનાં સદગુણી કામોમાં ધરાવે છે, તે ખીજ કંઈખી ચીજ તરફની વફાદારીમાં ઉત્તમ છે.

૮ મું. (૧) એમ કહેલું છે કે, અમીશ્રીત ખાસ્યત તે (કહેવાય) કે જે લોખી પણામાં અને હાજતમંદીમાં જાહેર થાય છે. ૫ (૨) અને સ્વચ્છ અક્કલ તે છે કે જે ગુસ્સા અને હવસનાદ વખતે (જાહેર થાય છે). (૩) અને ખાલેસ અંતઃકરણ તે (કહેવાય) કે જે કીર્તી અને માનજ આવી પહોંચે, (અને) તેમને કાષ્ટમાં રાખવાનું અને દુર રાખવાનું બનવા જોગ ન હોય, ત્યારે (જાહેર થાય છે). (૪) વળી જ્યારે ખાસ્યતને શય્યાગારવામાં આવે છે ત્યારે અક્કલ જાહેર આવે છે; અને જ્યારે અક્કલ જાહેર આવે છે ત્યારે અંતઃકરણ જાહેર થાય છે; ૬ તેમજ જ્યારે અંતઃકરણ પ્રગટી નિકલે છે ત્યારે પાપ થઈ શકતું નથી; અને પાપ કરવામાં ન આવે તો કાઠને કદીખી તુકશાન થતું નથી.

૯ મું. એમ કહેલું છે કે, જે કાઠી આદમી પોતાની કળા ૧૦ થી પોતાના તનની ખાખામાં મદદ ૧૧ એકઠી કરે છે, ૧૨ અને પારકાને લગતી ૧૩ મતાથી વિચારવંત રહી ૧૪ દુર રહે છે, તે શખ્સ ખચીત પોતાની અંદર ભલી ફરેસ્તાઈ ખસાવતો ૧૫ ધરાવે છે.

૧ અથવા જે એમ વાંચે કે: “મૂન મિન નક્શાં વખીદુનયેન, ઓલ્ શપીરાંનુ યેહુનુંદ તો બોલેબોલ નો અર્થ એમ થાય છે કે: “જે કાઠ પોતે જે કંઈ કમાતો હોય તેમાંથી ભલાંઓને આપે છે તે.”

૨ સરખાવો શાં ઉસ્તૂખવાનીહ “પ્રમાણીક નીસ્તા, ” “ઑસ્તવારી, ” “મજબુતાઈ”, ૩ યખ્સેતુનેદ.

૪ DP. અને K. મુજબ આર્નૂ; DM. મુજબ આર્નૂ વ અત્ નિગૂન, “લોખ્યાપણું અને ઉંધી અક્કલ.” ૫ અઝેવાય, એટલે જ્યારે લોભ અને તંગી હોય ત્યારે ખાસ્યત જાહેર થાય છે. ૬ અઝેશમ વ વરેન.

૭ નંગ તો” અર્થ “આખર” તેમજ “શરમ” થાય છે. ખીજ રીતે અર્થ: “જ્યારે કીર્તી અને નામોશી આવી ભાગે;” અથવા કામ વ નંગ વાંચતાં “જંજા અને અપમાન” એવા અર્થ થઈ શકે. ૮ રેપૂખતન વ જદન તૂખાન. ૯ અથવા, “આવી ભાગે છે.”

૧૦ હુનર.

૧૧ અપસ્તાંન (સરખાવો અવન ઉપસ્તા “ગદ્દ.”)

૧૨ લખવાર કરદન (સરખાવો શાં ખાઝ કર્દન, “ફળ છત્યાદિ ભેગાં કરવાં.”)

૧૩ ઝાખ, સરખાવો ફારસી ઝાખ, “ગણ, મતા, જરો.”

૧૪ પવન

મીનિશન.

૧૫ ચંઝત.

૧૦ મું. એમ કહેલું છે કે, દરેક પોતાનો દરવાજો ખુલ્લો રાખવો જોઈએ, તે એવી મતલબથી કે માણસો ધરમાં આવે; કારણ કે જે ધર તરફ માણસો જતાં નથી તે તરફ પરિત્ર યજ્ઞદો તેટલા માટે જતા નથી; સમ્યક્ એ કે પવિત્ર શક્તિઓનું આવવું તે જગાએ વધુ હોય છે કે જ્યાં માણસોની આમદ વધારે હોય; અને આદમીઓનું આવવું એવી જગાએ વધુ હોય છે કે જ્યાં ખોરાક અને પોશણ મલી શકતાં હોય.

૧૧ મું. (૧) એમ કહેલું છે કે, જે શરાબ પીએ છે તેના બાબમાં નિયતી પાંચ ખાસ્યતો તેની પહરેઝગારીની નિશાની તરીકે જાહેરમાં આવે છે: ૨ સંપૂર્ણ જાન-ફેશાની, બહુ મન ધરાવવું, માણસજાત તરફનો પ્યાર, ૩ સખાવત, અને સુલ્લેહભર્યો સંબંધ. ૪ (૨) તથા જે પુરૂષ દારૂ પીએ છે ૫ તેના બાબમાં નિયતી પાંચ ખાસ્યતો તેના દુર્ગુણોની નિશાનીઓ તરીકે જાહેર થાય છે: અભિમાન, કુસંપ, આદમી તરફનો ખીકાર, ૧ ક્રોધ, અને કંજુસાઈ.

૧૨ મું. એમ કહેલું છે કે, જે આદમી ખુરો હોય તે પોતાના આત્મા માટે પહેલાં અફસોસ કરે છે, ૮ અને પાછલથી તેને લાગે છે કે: “હુ ઠગાયો છું.”

૧૩ મું. એમ કહેલું છે કે, એક (કંઈ) થોડું (દરશાવતો) નથી, અને એક હજાર ૫ થણું (ખતાવતો આંકડો) નથી; એક તે મીનોઈ (ઉપર ધ્યાન આપનારા) ની દોલત છે, અને એક હજાર તે ખાકી (વળણ ધરાવનારા) ની દોલત છે ૧૦

૧ અઘ્ધિ ખૂરિશ્ન વ દારિશ્ન હુશ્કેખૂન્દ, “જ્યાં લોકોને ખુરાક અને ગુજરાનનાં સાધન મલતાં હોય.”

૨ “દેખાય છે.” ૩ અસલ અર્થ: “આદમી તરફની મીનાચારી, પરોપકાર.”

૪ વાંચણ: વ આશત ખ્વીશીહ; બીજી રીતે લેતાં: આશત ખ્વાયીશ “સુલ્લેહભરી ઇચ્છા;” વહિશત ખ્વીશીહ “બેહશતનો સંબંધ,” વિગરે.

૫ એ શબ્દો મતલબ પુરી સમજાવવા ઉમેર્યા છે:— મૂન્ આસ્ વશતમૂનેદ.

૬ “માણસ સામે દુશ્મનાઈ.” ૭ એનો સાર એકે દારૂ પીવાથી એક પવિત્ર માણસ ફક્ત બલીજ ખાસ્યતો દેખાડે છે, જ્યારે ખુરો માણસ પોતાની બદ અસલતો જાહેર કરે છે.

૮ શીવન, “ખલાષો, રૂદન.”

૯ એ શબ્દ “દશ હજાર” બી વંચાય.

૧૦ એની મતલબ એ કે જે કંઈ

એક હોય તે ખાસ કરી થોડું જ હોય એમ નથી, અને તેજ મુજબ એક હજાર તે કંઈ થણું જ ન હોય; કારણકે મીનોઈને લગતી એક કીમતી ચીજ ખાકી દુન્યાને લગતી હજારો ચીજોની બરાબર અહિં ગણેલી છે.

૧૪ મું. એમ કહેલું છે કે, દુન્યવી કારોબારમાં હઝારગણું કૌવત ખીસાદ વગરનું છે, ૧ અને મીનોષ વેહીવતર માં એકગણું જોર વજનદાર છે.

૧૫ મું. એમ કહેલું છે કે, એક હઝાર માણસો શબ્દોથી કોઇને જોટલું મનાવી શકતા નથી, તેટલું એક માણસ (પોતાના) કામોથી હઝાર આદમીને (મનાવી) શકે છે.

૧૬ મું. (૧) એમ કહેલું છે કે, જે પુરૂષ પોતાને શરિરીક બાબદમાં હદ બાહર શણગારી કરે છે, તે આત્મીક રીતે નુકસાન પામે છે; અને તેજ (કારણ ને) લીધે તનોમંદ (શણગારો) માફકસરનાં હોવાં જોઇએ, અને એટલા પ્રમાણમાં હોવાં જોઇએ કે જેથી મીનોષ દોલતનો નાશ થાય નહિ. (૨) દાલા અને દાનેશમંદ અસ્લી (વડવાઓ) એ જ્યારે તપાસ કાઢી હતી ત્યારે તેમને માણસ પડ્યું હતું કે ફાની દોલતનો નાશ થાય છે અને મીનોષ ખજનો ટકી રહે છે; અને સ્વભાવીકરીતે તેઓએ કબુલ રાખ્યું છે કે ખાકી બાબુને વાળખી હદ સિવાય આગલ વધારવાથી એવો વધારો થઇ શકતો નથી કે જેથી તે મીનોષ બાબુને ધગ્ગ કરનાર અને નાશકારક થઇ પડે નહિ. (૩) અને તે લોકો જે દોલત માફકસર હદનાં પ્રમાણથી બાહર હોય તેને છોડી દેતા હતા, જેથી દુન્યવી રેલછેલને લીધે જે કંઇ ખાકી કરતાં બહેતર હોય તે જતું રહે નહિ.

૧૭ મું. એમ કહેલું છે કે, (સૌથી સરસ) દવા એકજ છે, અને (નમુનેદાર) ધર્મમત એકજ છે; તે દવા હદસરનો ખોરાક છે, અને પેલું ધર્મમત તે પાકાઝગી ઉપર ચાલુ મનન કરવું તે જ છે.

૧૮ મું. એમ કહેલું છે કે, માફકસર ખાવું શરિર માટે સારું છે, અને મલાહંઝાસર ખોલવું એ આત્મા માટે સારું છે.

૧૯ મું. એમ કહેલું છે કે, ખોરાક પાંચન કરવો તનને માટે ઠીક છે, અને ક્રોધ ગળી જવો આત્માને માટે સારો છે.

૧ સરખાવો ફાં નાચીઝ, “કંઈ ખીસાદ વીનાતું, નહિ જેવું”.

૨ રાચી-

નિશન.

૩ સરખાવો ફાં ચીઝ, જે “કીમતી વસ્તુ” ને અર્થેથી વપડાય છે.

૪ વરૂચીનીદન.

૫ ગઅંતા ફ્રેહીબૂદ આરાઅં ગબૂરા મધનૂગ વિશૂદ્ધ ચેહૂવૂનેદ. ખીલ રીતે લેતાં: “દુન્યવી મોજને હદબાહર ભોગવવાથી, આત્મીક બાબદમાં એક માણસ નુકસાન પામે છે”.

૬ ચિમીગ; સરખાવો ફાં ચમી “ખરી, સાચી, દુર ન થાય એવી”.

૭ ગઅંતા રાચીનિશનીહ.

૮ શેદકૂનાં.

૯ રીજગીહ; સરખાવો ફાં રીખતન “રેડું”.

૧૦ વાચગૂ.

૧૧ મીનીદારીહ.

૧૨ સરખાવો ફાં ગવારીદન

“પચાવડું”.

૨૦ મું. એમ કહેલું છે કે, અભિમાન ૧ ને લીધે (પોતાની) અપકીર્તિ (નિસ્તી) આવે છે; અને આપસ્વાર્થીપણામાંથી દુઃખ કારક નુકસાન ઉત્પન્ન થાય છે; અને દીનપંસ્તીભરેલી અંદગીથી દોષજન્યો રસ્તો (મલે છે); તથા કીનાબોર આદમી (પોતાના) આત્માને (દોષજન્ય) છોડવી શકતો નથી.

૨૧ મું. એમ કહેલું છે કે, જે કોઈએ પોતાના આત્માને ખાતર હાલસુધી ૩ કંઈ કર્યું નથી, તેણે કશુંકામ કાઢ્યું નથી (એમ કહેવાય); વળી જે કોઈ પોતાના આત્મા માટે હવે પછી ૪ કંઈ કરતો નથી, તે કશું કામ કરતો નથી (એમ ગણવું).

૨૨ મું. (૧) એમ કહેલું છે કે, **ખાખત આક્રીત** (નિચે મુજબ) કહી ગયો છે કે:— ક્યામત સુધીમાં જેકોઈ આફતોનો ટાલનાર હશે તે કીર્તી અને દુન્યાની બાબદમાં જ્યારે (એક) મેળવે છે પ્યારે (બીજી) ખોલી દે છે, ૬ જ્યારે (એક) ખોલી દે છે ત્યારે (બીજી) મેળવે છે.” (૨) અને તેણે એમખી કહ્યું છે કે:—“જે કોઈ આ વધારતો નથી તે પેલું મેળવતો નથી, તથા જેકોઈ પેલું જોતો નથી તે આનો વધારો કરે છે; ૭ આ (એટલે) ખાકી અને પેલું (તે) મીનોષ (સમજવું). (૩) તથા તેણે એમખી કહ્યું છે કે:—“જેકોઈ પ્રખ્યાત થવાની આરજી રાખે છે તે કજરચો ૮ અને છે; પણ જેને કીર્તી જોઈતી ૯ નથી તેને આખરેખી તેની કીર્તી મલે છે. (૪) વળી તેણે એમખી કહ્યું છે કે:—“દરાખના રોપાની ડાંખળીનાં બનેલાં દોરડાંનાં દુકડાંનાં ૧૦ એક છેડાને ૧૧ દુન્યામાંનો કોઈખી રાખ્શ જે મારા હાથ અથવા માથા ઉપર મુકે તોખી તેને ખેંચાને વીટાલવું ૧૨ લોકોથી બનવા જોગ નથી, કારણ જ્યારે તેઓ ખેંચે ૧૩ ત્યારે હું તેમાંથી સરી નિકલી પડું. ૧૪” (૫) વળી તેણે એમખી કહ્યું છે કે:—“જમાનાની દાનેશખ જ્યાંસુધી મારા પોતાના ખાલેસ ખવાસની મદદથી અને

૧ મિન અવરતનીહ

૨ અનખીન-ખૂદગીહ.

૩ અસલ અર્થ “હમણાં સુધીમાં;” અથવા “અગાઉ ”.

૪ અસલ અર્થ

“ હાલના વખતથી આગલ ચાલુ ”.

૫ વખદૂત.

૬ શેદકૂનાંદ (શેદકૂત જોઈએ.)

૭ રાખી-

નેદ; (બીજી રીતે લેતાં, લા જીવેદ, “ જીવતો નથી. ”.)

૮ અવીશોમ

“ નામ વગરનો, જસ વીનાનો ”.

૯ ખઅંન લાંઆવાયદ.

૧૦ સર-

ખાવો ફાં રિશતહી તાક, “દરાખની દાંખલી.”; તાક, “દરાખનું ઝાડ;” તાકીસ્તાન, “ દરાખનો બગીચો; ” એનો અર્થ “ કોઈખી જાતના દોરડાંનો એક દુકડો ” એમખી યાદ શકે.

૧૧ અમત રોયશા-ઇ, મૂન રોયશાને બદલે લખાયો છે.

૧૨ પહલવી નસખૂતન, “ વળ દેવો ”.

૧૩ આહુઅંદ, અવં હંઅ

“ખેચવું;” ફાં આહુઅંદન.

૧૪ પવન સૂયમ, ફાં સૂદન, “લાંગીને

અંદરથી નિકલી જવું.”

૧૫ અવખામ મીનિશનીહ, અસલ અર્થ

“ વખતને અનુસરતો વિચાર. ”

દાદારની પસંદગીથી શોધી નહિ હતી, ત્યાં સુધી મારી પાસે તે નહિ હતી.” (૬) વળી તે ઉપરાંત તેણે કહ્યું છે કે:—“દરેકજણે પોતાના મનની આખદમાં ૩ પીંજવાનું, ૧ સુંઘાનું, ૨ કપડાંને સફેદી આપનાર ઘોળીનું, ૩ અને લુહારનું ૪ કામ કરવું જોઈએ; કારણકે જેમ ૩ પીંજવાની મતલબ ધુળ કાઢી નાખવાની અને (તેને) નરમ બનાવવાની છે, તેવીજ રીતે દરેક માણસે પોતાના મનના સંબંધમાં ઇચ્છુપ જોઈએ, અને તેને નરમ ૭ બનાવવું જોઈએ; અને જેવી રીતે એક સુથાર ગમે એવાં ખડખડાટ લાકડાંને સપાટ બનાવે છે, તેવીજ રીતે માણસની જાતે પ્રમાણીકપણાની બાબતે પોતાનું ધ્યાનુ ખેંચવું જોઈએ, ૬ અને મનને સીધું રાખવું જોઈએ. (૭) અને જે મીસાલે ઘોળી કપડાં ઘોળે છે અને તેમાંથી મેલ કાઢી નાખી તેને ચોખ્ખાં કરે છે, તે મીસાલે માણસે પોતાના વિચારોને ઉમંગી અને રોશન કરવા જોઈએ, અને એ મીસાલે માણસજાતે પોતાના વિચારોને દુર્ગુણવાળા ખવાસ અને ગુનાહથી ઘોઘ નાંખી તેમને પવિત્ર રાખવા જોઈએ. (૮) અને જે મીસાલે લુહાર લોદુ ગરમ કરે છે અને તપાવી લાલ કરે છે, તેજ મીસાલે માણસ જાતે પોતાના વિચારોને સવાખનાં કામોની દોલતપર તપાવીને ગરમ રાખવા જોઈએ.

૨૩ મું. એમ કહેવું છે કે, તેજ પુરૂષ ઉદારદીલનો છે કે જે લાયક સીવાય ૧૦ ભલતાંને ધન આપતો નથી; અને એક માણસનું ધન નાશ નહિ પામે તેવી રીતે ટકાવવું ૧૧ એટલેકે ઘટતી રીતે તેની બક્ષેશ કરવી, જેથી તે માણસને માટે બીજો ખજાનો પાયદાર રહેવા દેવામાં આવે, ૧૨ અને તે માણસને દોલતને માટે રહેવા દેવામાં આવે. ૧૩

૨૪ મું. એમ કહેવું છે કે, જે કાંઈ જુરા આદમીઓને કંઈ આપે છે તે ધીકરારને પાત્ર છે. ૧૪

૧ કૂલનારગરીહ “૩ પીંજવાનું કામ;” સરખાવો કાં કુદન “પીંજેલો ૨.”
૨ અવ૦ દાઉડ ઉપરથી; કાં દરદગર, “સુંઘાર.” ૩ કાં ગાઝરી,
“કપડાં ઘોઘ સફેદ કરવાં,” “ઉજલાં બનાવવાં.” ૪ આહંગર. ૫ બવી-
હુનસ્ત, ૬ એટલેકે તેણે પોતાના મનની પવિત્રાઈ અને પરહેજગારી માટે
આહેશ રાખવી જોઈએ. ૭ નર્મ કદન ૮ અન-હાલ, કાં હાલહ,
“સુંઘાનું, નરમ.” ૯, મીનિશન નક્શાં હીશતન, “પોતાનું મન અથવા
વિચારો ખેંચવા જોઈએ.”

૧૦ ખરા મિન ૧૧ પવન અન-અઝ્ઝાશગ; (અસલ અર્થ; “નહિ
નાશ પામે એવી યાને અમર્ગ હાલતમાં;” અથવા “એવી રીતે વપડાયલું ધન પાયદાર
બનાવવા.” ૧૨ શેદ્કનચેન. ૧૩ એની મતલબ એ કે: એવી ગોઠવણ
થવી જોઈએ કે જેથી એક દોલત બીજી દોલત ને ઉત્પન્ન કરે, યાને તેને બલવવા, અને
તે સલામત રહે અને તેનેથી ફાયદો મળે એવી રીતે રોકવા, કાંઈ માણસ ચાલુ નેમાયલો હોય.

૧૪ નંગગર “જે કાંઈ પોતાને શરમમાં યા નામોશીમાં લાવે છે તે.”

૨૫ મું. એમ કહેલું છે કે, જે માણસ ખાલેસ સ્વભાવ મેલવવા માટે, નેક લોકો તરફના ખાસ, તેઓની મદદ અને મસલેહત માટે આતુર હોય છે, તે પોતાની કીર્તી અને આત્મિક નેકાર વધારે છે.

૨૬ મું. એવું કહેલું છે કે, જે કોઈ યુરા લોકો સાથે ફરે છે તે પોતાના ખવાસમાં ધણો ખરાબ અનેછે, અને વળી જે યુરા લોકો સાથે ફરે છે તેની સાથે ફરનાર આદમીબી (પોતાના) ખવાસમાં યગડી જાય છે.

૨૭ મું. એમ કહેલું છે કે, જેમ શરીર વેરાણુ બીઆખાનર માં જેટલું બીહેછે તેટલોજ આત્મા ગભરાટથી બીહેછે; એનો સખખ એકે (એવાં) ગભરાટમાં ખાસ કરીને યુરી શક્તિઓનું તેનામાં શાથે મળવું થાયછે, અને જ્યાં યુરી શક્તિઓનું શાથે મલવું (હોય) ત્યાં આત્માને પુસ્કળ ધનિત થાય છે.

૨૮ મું. એમ કહેલું છે કે, એક દસ્તુરે કહ્યું હતું કે: જેવી રીતે પસ્તાવાથી રવાન દરેક ગુનાહથી પવિત્ર બને છે તેવીજ રીતે ધણે દરજ્જે સતોપીપણું આત્માની આગલથી જીવમનાં દુર્ગુણને પાછલ રાખે છે.

૨૯ મું. એમ કહેલું છે કે, તેજ સખી પુરૂષ ઉંચા મરતબાનો ગણાય છે કે જે કોઈબી રીતે પોતાની જાત મહેનત અને તકલીફથી ખોરાકી એકડી કરવાનો (ધરાહો રાખે છે), અને તે એકડો કીધેલો ખોરાક લાયક લોકોને આપેછે,

૧ DP. મુજબ **દેહશ્ ઇ મધનૂગીગ**, અથવા **ગાસ્ ઇ મધનૂગીગ**, એટલે “મીનોઈ બક્ષેશો,” અથવા “મીનોઈ મકાન”.

૨ વાંચણ:—**વીયાવાંન** (અવ૦ **વીવાય**); **ફાં બીઆખાન**; બનવા જોગ છે કે એ ખોલ **“નીયાઝાન**, “હાજતમંદ, બીખારી,” હોય. ૩ વાંચણ:—**અવખર્સ**,

સરખાવો અવ૦ **ખાસ્**; સંસ્કૃત **ખાસ્**, “તમર ખાધને પડી જવું;” **ફાં બર્સ**, “ફાંસીનું દોરકું; ઘોડાને મારવાની આડ,” તે ઉપરથી **ફાં હુખરહ**, “ગુચવાડો, ઘોંટાલો”.

૪ DM. મુજબ:—**પવન દેના ચીમ મા બચ્ચેન હુખરહ આન્ગૂન તર્સેદ ઝક ઇ અમત સહમતૂનેદ ઇ સરીતરાન ચેહ્યૂનેદ**, “એવું કારણ એ કે ધભરાટમાં ન્યારે યુરાઓથી તે રવાન બીધેલું હોય છે ત્યારેજ એટલી બીહક યુરાઓથી તેને હોય છે.” ૫ **ચેહ્યુનેદ** ૬ **ઝીયાન ઇ કબદ્ આધનીનગ**.

• ૭ અથવા “જીવમની બદી,” એટલે જે દુર્ગુણ આત્મા ઉપર જીવમ કરે છે તે.

• ૮ **બચ્ચેન હિચ્ ગચ્ચેન**. જે **બચ્ચેન હતાન** લઈએ તો એનો અર્થ “જખાંનની ફસાહત, અથવા સમજણ” થઈ શકે; સરખાવો **ફાં હતાંન**, “તેજ જખાંન ધરાવનાર;” “ખોલવામાં ચખરાક”. ૯ **પતુગ**; અવ., સંસ૦ **પિતુ**, **પિશ્વા**, “ખોરાક, પોશણ”.

૩૦ મું. (૧) એમ કહેલું છે કે, આદમી નેકીની બાબુએ ધણીજ (ટેલો) રહી નેક બદલો મેલવનાર થયો નેમએ, અને તેણે નેકીનાં કામો કરવા સારું જાતી મહેનત કરનાર થવું નેમએ; ખોદાની મહેરબાની કલ્લી મીનોઈ હસ્તીઓ મારફતે, અને નહિ કે દુન્યવી હસ્તીઓ મારફતે, તેણે શોધવી નેમએ. (૨) એક એવો મામલો થાય મા આવી પુગે કે, એક શખ્સને પેતાના આત્માનાં પ્યાર ને ખાતર દ્રવીશીમાં રહી તેને તાબે થવું પડે, ૪ તો (તેવે વખતે) ઉપાય (એછે) કે પોતાની રાજી ખુશીથી તે શખ્સે લાચારીમાં વધારે ચઢવું રહેવું; કારણ તેમ (કરવા) થી શરિરની શાંતી, બેદીકરાઈ, અને રવાનનાં સારા હેસાબ શુમારની હાલત બરબા થાય છે; વળી જે પુરૂષ પોતાના શરિરને સારી રીતે નિબાવતાં ધણીજ જરૂરી મળાહો કરતાં થોડી અગત્યનીજ મળાહોથીજી વધારે દુર રહેછે, તેને માટે દ્રવીશી હાલતમાં ચઢ્યાવું રહેવું વધારે બનવા નેમ છે, અને જે કાંઈ તેમ કરતો નથી તે દ્રવીશી હાલતમાં ઉંચે મરતએ રહી શકશે નહિ. (૩) અને જે શખ્સ નાચારીથી નહિ, પણ દ્રવીશની જીંદગીથી (નિપજતા) કાયદાઓને લીધે, દ્રવીશની હાલતમાં વધારે ઉંચી પંકતીએ રહેછે, તે માણસ પોતે અહરમનને (તેને લગતી) પેદાયશો સાથે દુન્યામાંથી બાહર કાઢે છે; ૧૨ હમેશાં ૧૨ તેવાં કામથી રવાનને

૧ હૂપાર (અવંપાર, “બાબુ, દીશા” ઉપરથી) “લલઈની બાબુએ.”
 ૨ નવીદ્વર (ફાં નવીદ “બદલો.”) ૩ સેપાસ. ૪ પર-યેગવીમૂનાતન
 (પર-ઈસ્તાદન) સરખાવો પહલવી પરિસ્તીદન, ફાં પરસ્તીદન, “તાબેદાર રહેવું, પુંજ કરવી.” ૫ લાલા યેગવીમૂનિરન. ૬ અવા અમમા-
 રીહ, અસલ અર્થ “ગણુલી સીવાય નહિ,” એટલે “મરણ પછીની લલી ગણુલી સાથના” જેના કામો લલાઈને ખાતે ગણાય તે. ૭ માદગૂતર (માદીગૂતર નેમએ.) ૮ વાંચણ: હૂગરાઝ્દ, સરખાવો ફાં ગરાઝીદન, “દમામમાં ચાલી જવું.” બીજીરીતે વાંચ્યે તો હૂદરાઝીદન અથવા અંદર-આઝીદન લઈ શકાય. અંદર આઝીદન એટલે “અંદરખાતેથી બલાપો કરવો;” ફાં આઝીદન “અફસોસ કરવો, દુખ દેવું.” તે પરથી “બુરસામાં ખીજવાવું તે.” ૯ લા અચારગીહા.
 ૧૦ અસલ લખાણમાં શૂદગાન છે, તેને બદલે વિશુદગાન નેમએ, જેનો અર્થ પહલવીમાં “ અહરમનની પેદાયશ ” એવો થાય છે; અવં શુત, “ પેદાયશ, ” થાતુ: શુ, “ વધારવું. ” એજ પહલવી શખ્સને ચેહુદગાન (ચાહુદીઓ) વાંચી શકાય. ૧૧ બ્યારે એક માણસને દ્રવીશની જીંદગી ગુજારવાની હોય ત્યારે તેણે તે હાલત સંતોષીપણે ખમવી નેમએ, અને મળાહો ખોવા માટે દેલગીર થવું ન નેમએ; કારણ કે ગરીબાઈની છેક કંગાલમાં કંગાલ હાલતમાંખી આત્માની જિંદગી અને ધણીજ ઉમદા હાલત ટકાવી શકાય છે. ૧૨ અર્ચન ફોલા ગાસ, એનો અર્થ “બધી જગાએ ” ખી મઈ શકે છે.

કંઈથી નુકશાન કે બીગાડો થતો નથી, તેમજ જાતી નામોશીર હોતી નથી. (૪) દરેક માણસે પોતાને જ ખુશીમાં રાખવો જોઈએ, અને તેજ પ્રમાણે પ્રમાણીક નીસ્તાથી ખુશાકીને એક બાલકની માફક પ્રીતથી ટકાવવી જોઈએ, અને તે બાળકમાં એવી રીતે જાતી કાશેશ કરવી જોઈએ કે જેથી પોતાના તનમાંથી આનંદ કદી દુર થાય નહિ. (૫) અને જે કાંઈ એવી ખાલેશ ભોગવવા આનુર હોય, કે જે પાર પાડવાથી પાપ કરવું પડે તો તેવી ચીજ કરવી નહિ જોઈએ; પણ કાંઈ બીજી ચીજ એવી કરવી કે જે જ્યારે તે પાર પડે ત્યારે તે ખુશારી વધારે, અને તેમાંથી કંઈ પાપ નિપજે નહિ. (૬) અને અચીતજ કાંઈથી રીતે શરીરમાંથી ખુશાલી દુર કરવી નહિ જોઈએ; જેકે ઘણા બાલકોની (બાળકમાં) જ્યારે તેઓ કાંઈ ચીજની ખાલેશ રાખતાં હોય, અને લોકો તેઓની મરજી પ્રમાણે તે પાર પાડે છે ત્યારે (શરીરમાં) તેનાથી ખીમારી ઉત્પન્ન થાય છે; પણ તે બાલકોએ આલેલી ચીજનાં ખાસા તરફ જોતાં તે એક ખજૂર કે અખરોતનાં મેવા જેટલીજ મીઠી હોય છે, જે આપવામાં આવતાં તે બાલક શંતોપી અને ખુશાલ બને છે; લોકોએ શંતોપ મેલવવા ના બાળમાં ખુશાલીને ઘણું દરજ્જે કીમતી શીલસુકોએ જાહેર કરેલી છે.

૩૧ મું. (૧) એમ કહેવું છે કે, “સત્તા ધરાવતા હો તેવી હાલતમાં, કે વગર બળની દુઃખ ભરી હાલતમાં, ગુસ્સાને મારી નાખો, જેથી બેદમન (ભડું મન) તારાં શરીરમાં વાસો કરે; કારણ કે જે પુરૂષમાં બેદમન રહેવાનું નહિ કરે તેનું” રવાન ગરોથમાનમાં વાસો કરશે નહિ. (૨) બીજાને દુઃખ અને ધજ્જ કરવાથી એટલો દુર ૧૦ રહેજે કે જેમ ૧૧ આદમીના મુવેલાં શરિરથી (તું પરહેજ રહે છે તેમ); કારણ કે જે પત્નીની અને રીમન કરનારી અપવિત્રાઈ શરિરને પોહિંચે છે, તે ધોહને સાફ કરવું ઘણું સહેલું છે, તેની મતલબ એકે જે કંઈ

૧ ક. માં અધરંગીલ છે; સરખાવો અવં ઔરધંત, “ધંધીલી હાલત, ડુવડાઈ”.

૨ દૂસળીલ, “અપમાન; અપકીર્તી.”

૩ કલમી કેતાઓ

મુજબ: વ શેમ વ તન, “અને નામ તથા પોતાની જાત ખુશીમાં રાખવી;” અથવા વ

ચેહમતૂન, “અને આવી પુગવું.”

૪ નિવાઝિશન; ફાં નવાઝિશ.

“પારકાની ઉમેદો બરલાવવી તે;” “ખ્યાર ભરી વડાણ.”

૫ પહલવી: ઈ અમતશ

આલ કામગ્ સાજેદ, વિનાસ અઝશ્ શાયદ ચેહલૂનદ.

૬ વિનાસ

નો અર્થ અહીં “ખીમારી, ગુચવારો, નાશ” એવો થાય; અવં ઘાતુ નસ. “ફાહવું.”

૭ ખૂરસન્દીલ.

૮ અવં તખમ્મૅષ; એટલે, જ્યારે સત્તા ધરાવતા હો ત્યારે ગુસ્સાને મારજો, જ્યારે જાતો નહિ ધરાવતા હો ત્યારે દુઃખને દુર કરવાની કાશેશ કરજો.

૯ અવં ગરોથમાન.

૧૦ રખીગતર, હીજુ-ખાલી રખીગ; બીજી રીતે લેતાં રાયગતર, “ઘણી ગંબીર રીતે,” “ઘણી વિચારવંત ઢપથી.”

૧૧ અધધ.

૧૨ ખવાર્તર, અવં

આથ; ફાં ખવાર, અહિં અધીક દર્શક વિશેણ સર્વોપરીપણ દેખાડે છે.

(બીગાડો) રવાને પહોંચે છે તે પાછલથી ઘોઘ નાખવો યા સાફ કરવો ખનવાન્નેજ નથી, સિવાય કે દ્રઢ અને સખ્તીથી ભરેલાર પસ્તાવાથી; અને શિક્ષા તથા વાળખી નતીજનથી (તેમ ખની શકે). (૩) દરરોજ ત્રણ વખત ખોરશેદની સેતાયશ કરવી જોઈએ, અને પોતાને યજ્ઞોને અર્પણ કરી દેવો જોઈએ; ખોદાની હસ્તી અને હમેશની પાયદારી, ૫ તથા દેવોની નિસ્તી અને નાશ (દુન્યાને) ખુલ્લાં જાહેર કરી દેવા જોઈએ, જેથી તે (જુરી હસ્તિઓ) આખરે નાશુદ અને નાશને આધીન થાય. (૪) તથા દરરોજના કાર્યમાં, અને હરેક ગુનાહ અને વાંકહ (થાય) તેને માટે, તારે પસીમાન થવું જોઈએ, એવું વિચારીને કે: ‘હું (તે) ફરીથી કરીશ નહિ’; અને વળી તારે તેથી પાછું ફરવું જોઈએ ૧૦ અને પસ્તાવો કરવો જોઈએ. (૫) અને દરરોજ, ઓઝામાં ઓઝા ત્રણ વખત, તારે તારો પોતાનો હેસાખ ૧૧ એજ બાખદમાં નિચે મુજબ ક્ષેવો જોઈએ કે: ‘આજે મેં શું ખાધું છે અને શું ખંચાવ્યું છે? વળી જે કંઈ કીધું છે અને તેમજ જે કંઈ ખાધું છે તે મારા આત્માના છુટકારા માટે છે કે નહિ? અને આ સમ્મલી બાખદમાં ખોદા મારો મદદગાર છે કે અહરમન? ’ (૬) અને જ્યારે શરિરને લગતો હવસ ૧૨ બાહેર પડે છે, અને સાધારણ રીતે મોહાદાર સ્થિતી અથવા ધણા સુખને લીધે તે હદબાહેર આગલ વધે છે, તારે જે (માણસો) શરિરની નાપાયદારી ૧૩ અને દુન્યવી દોલતનું વિનાસીપણ પોતાની (નજર) સન્મુખ રાખે તો તેથી એનો ઉપાય દીક થશે. (૭) વળી કોકાએ નિચે મુજબ અંદેશો રાખવો જોઈએ, એટલે એમ વિચારવું જોઈએ કે: ‘જે હું બોલ્યો છું તે મારે કરવું જોઈએ;’ અને (દરેક) રાખસે પોતાને માટે જોવી પદવી અને સુખ શોધવાં જોઈએ કે જેથી તેઓનું પરિણામખી ફાયદામાં આવે, (એમ કહિને કે:) ‘જ્યારે તે (હવસ) મારામાંથી મારાથી કાઢી નખાશે, અને જરૂર તે (હવસ) બાહેર નિકલી જશે, ત્યારે તેમ (હોવાને લીધે) પાછલથી તેને મારાંમાં પંખાલીશ નહિ, એટલે કે જે દર્દ મારાંમાંથી ઉખેડી નખાય અને ચાલી ગયું તે (મારાંમાં) પાછું પેવસ થશે ૧૪ નહિ.’ (૮) અને માણસોએ નિચલી ત્રણ ચીજો જે સખ્તી ભરી ૧૫ છે તે કરવી જોઈએ; જ્યારે તે કરવામાં આવે

- ૧-૨ ખરા મિન ગિરાન વ દુખવાર (દુખવાર ને બદલે.) ૩ પચ્છ, ૬૧૦ પચ્છ. ૪ હસ્તલેખોમાં, ચેઝબેખુન્દ છે: “ત્રણ વખત...તેઓએ ખંદગી કરવી જોઈએ;” ચેઝબેખુની લખ્યો તો: “તારે ખંદગી કરવી.” ૫ હુમાહ-ગીહ. ૬ ઝદગીહ, “ફટકો, માર.” ૭ ગૂખિશન. ૮ રૂઝ-ગાર. ૯ માનીહ, ૬૧૦ માનીહ, જે માનીઝ વાચ્યે તો તેનો અર્થ “તેવુંજ, સરખું આવતું” થાય છે. સરખાવો અવ૦ માનવ૦. ૧૦ અવખશ, અવ૦ અપશ, “પાછલ;” એને બદલે અપાશ અથવા અપખશ વાંચવું દીક છે. ૧૧ હુમારિશન. ૧૨ અવ૦ વરેન, “હવસ, બુરસો.” ૧૩ કસાવ-દીહ, “નાશ પામવું.” ૧૪ લા ચેહમતૂનેદ. ૧૫ દૂખવાર (દુખવાર ને બદલે) “રાહત વિનાનું, કહણ.”

ભારે (કરનાર) શખ્સ તેને લીધે વધુ પવિત્ર અને છે. (૯) એક એ છે કે, જોકે એક. માણસથી તેણે ઘણી ધાસ્તી અને ઇન્ત ખમી હોય તોપી તેની તરફ તે કીનાખોર અને નહિ, તથા તે માણસ તરફ દુસ્મની રાખનારો અને કિનો ઇચ્છનારો થાય નહિ; પણ (તેથી ઉલટું) તે મીત્રાચારીવાળો અને નેક આહેશનો રહે. (૧૦) એક એ છે કે, જ્યારે કોઈ માણસ એવી જગ્યાએ આવી પહોંચે કે જ્યાં (મીઝ્યાન) આદર્શો પાસે એક બોજનાથી વધુ ન હોય, વધી તેથી વધારે આવી પુગવાની વચ્ચે ખી ન હોય તો, જેઓ પાસ ખોરાક નથી અને તેની આગલ આવ્યા છે, તેઓને પોતાથી ખની શકેર એટલે પોતાનાં ખોરાકમાંથી હીસે આપવો. (૧૧) એક એ છે કે, જ્યારે એક જવાનક મદદ એક એકાંત જગ્યામાં એક એવી નોજવાન ખાનુ સાથે આવી મલે, કે જેણી અંજણી હોય, જે પોતાની (હક્કદાર ખાનુ) નહિ હોય, અને તેઓ સાથે ખાણું ખાતાં સંતોષી અને ખુશમીજાઈ અને, તથા અરસપરસ એક ખીજને ધણાં ગમતાં થાય, તોપી આખરે પોતાના રવાનના ખ્યારને ખાતર તે મરદ પેલી ખાનુ સાથે હમખીસ્તર થાય નહિ, અને કંઈખી (હવસી) લાગણીઓ દ્વારાવે નહિ. ”

૩૨ મું. (૧) એમ કહેણું છે કે, જીંદગી માટે જે અગત્યની ચીજો છે તેમાં વધુ ફાયદા વાલો ઉદ્યોગ છે; અને રવાનને માટે જે (વધુ ફાયદા લેરી) ચીજ છે તે ફરજી છે; ગુજર પામવાના (વખતે) જે (ફાયદા લેરી) ચીજ છે તે લલી કારકીર્દી છે; વળી જીંદગી માટે તંદરોસ્તી અને ખોરાક અને સગવડ અને નચીનાઈ અને ખુશાળી જરૂરનાં (છે) : તેમજ રવાનને માટે ખુખીભર્યાં કામો માટેની જતી કાશેશ, અને પાપથી અલગ રહેવું (અગત્યના છે); તથા ગુજર પામવાના વખતે (સાર) નામ અને નેક કીર્તી જરૂરનાં (છે). (૨) નિચલી કટલીક ચીજો, જે ઉત્તમજ ચીજો છે, તે આ છે: નિચમીતપણથી

૧ અએ પિશન લેવતા; અવં પિતુ, પિશ્વ. ૨ શાયદ્ ૩ ગર્શન;
એ બોળ ધણું કરી ગુશન વંચાય છે; અવં વર્શની. ૪ પવન વિશ્ગર, “જંગ-
લમાં.” સરખાવો વંદીદાદનો પહલવી તરબુમો, ફરગદ ૮ મી, ફ. ૯૫; જ્યાં વિશ્ગર શખ્દ
અવસ્તા સ્કર્ધ્ય માટે વપડાયો છે. એ બોળને વશકળ, “ અંચુર, દરાખ ” ખી વાંચી
શકાય. ૫ અગવીન. ૬ અનદીતગ, “ નહિ જોયલી એવી; ” એને
ખુસ્તગ (ફાં ખસ્તહ) “પરણેલી” વાંચી શકાય. DM. મુજબ ખવાસ્તક “દોલત-
વાન, ધનવાન ”. ૭ સીર વ ખૂરમ યેગવીમુન્દ. ૮ અએવગ
ઝોલ્ તનીદ અવીર કામગ. ૯ કામગ લા રાયીનેદ.

૧૦ સૂદ-આઓમંદતર. ૧૧ “ફરજ વધુ ફાયદાલરી છે.” ૧૨ અહીં
ખએન શખ્દ ખએન આવાયદ માટે વપડાયો છે. ૧૩ આવાયરનીગ.
૧૪ અહીં શખીર શખ્દ શ્રષ્ટપણ ખતાવે છે, અને પહલવી ખાહુલુમ નાજેવો અર્થ ધરાવે છે.

તંદરસ્તી, ખોદાની બક્ષેશથી આપાદી, પ્રમાણીક વહેવારથી ખુશી, સંતોષીપણથી રાહત, અને નીર્દોષીતપણથી નર્ચીતાઇ; ખુબીવંતા કામોથી, તથા પાપથી પરહેજ રહેવાથી, તથા જ્ઞાનથી (કરવામાં આવેલી) જાતી મહેનત; (અને છેલ્લું) જે ઉમદા નામ અને સારી કીર્તી સવાળના કામોથી (નિપજે છે) તે.

૩૩ મું. એમ કહેલું છે કે, માણસ જાતના આપમાં આત્મ સીજે અતીથણી ધ્યાણ ખેંચનારી છે:— સહન શક્તિ જે પાપીપણથી નહિ હોય, સખાવત જે બદલાજને ખાતર (કરવામાં આવી) ન હોય, અને જાતી મહેનત જે દુન્યવી ધનામની (ઉમેદને) લીધેજ (કરવામાં આવી) ન હોય.

૩૪ મું. (૧) એમ કહેલું છે કે, સેવાસદારી અને રક્ષણ કરવું નિયતી (આપદોમાં બહાર) છે: જે કાંઈ આ શરિરને કીલ્લા માફક બનાવીને તેની ચોક્કસ સંભાળ લેછે તે પુરુષ ભલા મીનોએને અંદર રાખે છે, અને કાંઈથી બુરી શક્તિ તેની અંદર રહી જતી નથી. (૨) જે કાંઈ આદમી હોય તેની પાછલ એવી કંઈ ચીજ રહેવી જોઈએ કે જે આત્માની મુક્તિ દેખાડે. (૩) તેની (જીંદગી) માં એવા સંબંધોગો ઉભા થાય છે કે જ્યારે એક પુરુષ

૧ મતલબ કે: “સવાળકાર મેહનત અને નીર્દોષીતપણમાંથી, તેમજ ખરાં ખોટાનાં જ્ઞાનથી જે ઉદ્ધોગ અને સ્વ-મેહનત પરીણામ તરીકે બાહર પડે તે.

૨ હૂચીહરતર.

૩ ખૂર્દીશ્ ધ લા મિન વદગીશ્, એટલે કે, જે કાંઈ

માણસ ખરાય ધરિદાથી મુસ્કેલી વેકતો નથી તે.

૪ પાદ-દલિશ્ન, યાને કે જે

સખાવત તદન ખીન સ્વાર્થી ધરિદાથી કીધી હોય; અને કંઈથી બદલા, ખેતાય, અથવા ધનામની આશા વગર કીધી હોય તેવી.

૫ મિઝદ ઈ ગઅંતા, યાને ઉદ્ધોગ અથવા

મેહનત ત્યારેજ સદગુણ કહેવાય કે જ્યારે દુન્યવી નહિ પણ મીનાઈ બદલાની આશાથી તે કરવામાં આવે.

૬ દએઝ.

૭ અફશ્ પાસ્ મદમ કાજ્ વળીદુનેદ.

૮ અનશૂતાઈલેને બદલે અનશૂતાઈ જોઈએ. અનશૂતાઈ એટલે “માણસાપિણું; આદમ્યત.”

૯ અહિં મૂનશ્ શબ્દ મા અશ્ ને બદલે છે. ખીજી

રીતે લેતાં “જે કાંઈ શખ્સે સ્વાનની મુક્તિ બતાવી હોય તે.” DM. મુજબ વંચણ

મુન-અશ્ ખૂઝિશ્ન ધ રૂખાન મલિસ્ત, “જે કાંઈ માણસજાતને લગતો હોય તેણે આખરે પોતાની પાછલ નેકાનાં જેવાં જોઈએ તેવાં કામો મુકીજવાં જોઈએ, જેથી સ્વાનની ઉત્તમ મુક્તિ તેને મલે.”

૧૦ અવગામ અથવા હંગામ, “જમાનો,

અવસર, વખત.”

પોતાને ગોયા બહેરા? આંધલો અને મુંગો બનાવવો પડે છે; કારણ કે આંધળી હાલતર જ્યારે કાઠ ચીજ ઉપર નજર કરવાથી અને તેની ખાલેશ રાખવાથી રવાનને હરકત થતી હોય ત્યારે સારી છે; બેહેરાપણું (એવા વખતે) સારું છે કે જ્યારે એક આદમીને આત્મા સંબંધી યુષ્કપરજ અને જવાબદારી (વધુ) બરપા કરે એવી કાઠ ચીજ સાંભલવી પડતી હોય; વળી મુંગાપણું (એવા વખતે) સારું છે કે જ્યારે કાઠને કંઈ એવું બોલવું પડતું હોય કે જેનાથી આખરે નાશકારક રીમતી અને છુટકારા ની હાલતજ બરપા થાય.

૩૫ મું. (૧) એમ કહેલું છે કે, જે કાઠ ભલી કીર્તિને જુરી નાલેશી કરતાં બહેતર ગણુતો નથી, તથા નેક લોક તરફની પસંદગીનેજ જુરા લોક તરફની પસંદગી કરતાં, વખાણુને ઇપકા કરતાં, આત્માના પ્યારને શરિર તરફના ચાહ કરતાં, અને મીનોઇની આશા ને દુન્યવી ઉમેદો કરતાં (બહેતર ગણુતો નથી) તે માણસ જે કંઈ ભણું સરખયું છે તેને એવી હાલતમાં પોતાને હસ્તક લઇ શકતો નથી; કે કારણ કે જે હેતુથી તેને પેદા કરવામાં આવ્યો છે તે હેતુ માટે જે શખ્સ મહેનત કરતો નથી તેના બાખમાં (તા) કાઠખી ચીજ જે તેને પોહોંચે તે ભલી નથી; ૧૦ જીંદગીનું સાર્યકર એજ છે. (૨) માણસોએ પોતાના શરિરને પહાડની ટોચ પર મીસલ નહિ પણ ચરવાના ખેતર જેવું બનાવવું જોઈએ, જેથી સઘણું પાણી જે તે ઉપર વરસે તે તેમાંજ રહે; પણ સઘણું પાણી જે પહાડની ટોચ ઉપર વરસે છે તે તે ઉપરથી ઢળી પડે છે, ૧૪ તેમજ જે કંઈ પહાડના શીખર પર ઘાલાય છે તે તેજ (જગા)

૧ હુમાનાગ કૂર; સરખાવો ૬૦ કૂર. ૨ ૬૦ કૂર. ૩ ૬૦ જુંગુ.

૪ અધરખતગૂ વ અખૂઝીશનીગ ચેહુબુનેદ, અસલ અર્થ: “તે બગડેલો અને મુક્તિ વિનાનો થાય છે;” અધરખતગ (અવ૦ ધરિખત, “નુકશાન, ઈર્ષ્યા;” ધાતુ: ઈ રિચ.)

૫ પસંદ, “પસંદગી.” : નિકૂહિશ્ન (૬૦ નિકુહીશ્ન) “ ઇપકા, ધીક્કાર.” ૭ હૂ-ઝરખુન્ત, અસલ અર્થ: “સારી રીતે પેદા થયલું, સારી રીતે જન્મેલું.”

૮ પવન ઝક આઈનીનગ, “ એવી રીતે,” “ એજ મુજબ.”

૯ પવન બોલા નફશા કર્દન. ૧૦-૧૦ લેવીત મન્દવમ

૧૧ નિસંગ અથવા વસંગ, “ ચોપડી;” “ ટુંક સાર.” બહેલો શબ્દ અવસ્તા નસ્ક ઉપરથી નિકળેલો લાગે છે. એની મતલબ એ છે કે, એક માણસે પોતાની જીંદગીની નેમ અથવા મતલબ જાણવી જોઈએ; અને જે માણસ પોતાની જીંદગીના કાર્યમાં જે કંઈ ભણું યા બહેતર હોય તે પીછાણી શકતો નથી, તે ઉપલી નેમ પાર પાડવા કદી મહેનત કરશે નહિ. ૧૨ સરખાવો ૬૦ ચકાદ, “પહાડનું શીખર;” “માથાનું તાલક.”

૧૩ સરખાવો ૬૦ ગઉર, “ પાણી વિનાની સપાટ જમીન;” અવ૦ ગઝાખર, “ ઢોરને ચરવા માટે જ્યાં લાવવામાં આવે તે જમીન.” ૧૪ શરપૂ ચેહુબુનેદ, ૬૦ શરપૂ, “કુદવું.”

ઉપર રહેતું નથી; અને બીજી જગ્યાઓ પર જે વરસાદ પડે છે તેનું પાણી (કાંઈ) તે (શીખર) તરફ (ઢિંચે) આવતું નથી. (૩) અને (ઉપર કહેલી) ચારાવાળી જગ્યા એટલે: ૧ નમન્તાઈ અને ભલાં સાથની મીત્રાચારી, અને એવા પ્રકારની નેકી કે જે પારકા તરફ ઇચ્છવાલાયકર' હોય, અને જેથી તે શખ્સ સુખીજ બને, અને જે પોતાની અંદર જલવી રાખી શકે. (૪) અને પહાડનું શીખર એટલે: અહંકાર અને ભલાં તરફ દુશ્મનાઈ, અને એવી ભલાઈ કે જે એક બીજા તરફ ઇચ્છવા લાયક ન હોય, જેનાથી એક શખ્સ દુઃખી બને, અને જે તેણે પોતાની અંદર જલવી રાખવી ન જોઈએ. (૫) કાઠાળી પુરૂષ બીજાને માટે (કદીખી) એટલો બધો દુઃખી બનતો નથી, કે જેટલો ભલાઈનો દુશ્મન આદમી પોતાને માટે વીલાપ કરે છે; કારણ કે હમેશાં જ્યારેખી વૃધ્ધી, ભલાઈ અને આખાદી જે સારાં માણસની નેપાથી (ઉત્પન્ન થાય છે) તે (પેલો બુરાં મનવાલો) જીવે છે ત્યારે તે બલતાં જીવે નો અને દેવગીર બને છે; તેમ છતાં મીત્રાઈ હસ્તિઓ તરફની આખાદીને લીધે ૧૧ દુન્યામાં હમેશાં વધારો, ભલાઈ અને નેક આદમીની નેકીનો વધારો હસ્તિ ભોગવે છે. ૧૨

૩૬ મું. એમ કહેલું છે કે. એટ જ્ઞાન તેજ (કહેવાય) છે કે જેથી કાઠા શખ્સ કંઈ ઉમેદ પાર પાડી શકે, અને તે કામેલ્યત ત્યારેજ સારી (કહેવાય) છે કે જ્યારે ૧૩ જે કંઈ તે ન જાણતો હોય તે વિષે એમ સમજે કે “હું જાણતો નથી.”

૧ વ ગર્વોખર હના ચેહુવુનેદ, અને ચરવાની જગાનો અલંકાર એ છે કે.”

૨ ઓલાઈ તનીદ ખવાસ્તન, “એક જને બીજા તરફ જે (કરવું) ઇચ્છવા જોગ તે.”

૩ શાદ “ખુશી,” “આનન્દ.” ૪ એટલે પહાડના શીખર નો અલંકાર એવું બતાવે છે કે. ૫ અવં તિખશ, તે ઉપરથી પહલવી બિશ્તન, “મજા કરવી.”

૬ ચિકાદ અને ગર્વોખર વિષેનો વિચાર અહિં ફરીને રજુ થાય છે. દીનકર્દનાં પુસ્તક છઠાંના પહેલા અર્ધા ભાગમાં તે આવી ગયો છે. (જીવો દીનકર્દનું વૉલ્યુમ ૧૧મું, ૬૦૨૦૮ મો.)

૭ વાંચણ: તર્શી, ફાં તર્શી, “દેવગીર,” “ગમગીન:” અથવા તુર્શી, “ખાડ,” “ચીરડાઉ,” “મતરાત વાલું.” એજ પહલવી શખ્દ તરીહ વાંચી શકાય, જેનો અર્થ બીકાર થાય છે (જીઓ અદા વીરાફ નામું, પ્રકરણ ૨૮ મું, ૬૦ ૮ મો.) ૮ વેહ-દૂશ્મન.

૯ કાજીહ. ૧૦ અથવા “ભલાઈ,” “સદગુણ.” ૧૧ વ આખાદીહ ધ યજ્ઞાન રાએ, બોલેબોલનો અર્થ: “અને યજ્ઞોની આખાદીને લીધે.”

૧૨ એની મતલબ એ કે: જે માણસ ભલાઈનો શત્રુ હોય છે તે નેકીનો વધારો જોઈ હમેશાં તેથી દુઃખ પામે છે અને કચવાય છે, જ્યારે (લખનારના મત મુજબ) ભલાઈ તો ખોદાઈ કરામતથી હમેશાં આગલને આગલ વધતી રહે છે.

૧૩ મુન એ શખ્દ અમત ને બદલે આવેલો છે.

૩૭ મું. એમ કહેલું છે કે, એક કમ બુધ્ધીનો પુરુષ, જે સારી રીતે બ્યાણ આપનારો નથી હોતો, તે સધળી મનશક્તિ વિનાનો છે.^૨

૩૮ મું, (૧) (દીનમાં) એમ કહ્યું છે કે, માણસો માટે જે ચીજો ધણી સારી છે તે (નિચે મુજબ) છે: ધર્મ અને ભક્તો ખવાસ, તથા ગ્રહપણ, સદગુણીપણું અને કીર્તી. (૨) ભલી ખાસ્યતની મનશક્તિ (નિચે પ્રમાણે જાહેર હોય છે):—પ્રમાણીક સ્વભાવ, તથા સદગુણી માણસોની સોખત, ૪ અને તેમાંથી ભલામતું સંપાદન કરવું,^૫ અને પોતાના તનમાં જે કંઈ દુર્ગુણો માણસ પડે તેઓને દુર કરવા. (૩) ગ્રહપણની પ્રકૃતિ (એટલે) ખોદાઈ હસ્તિ તરફ માન, અને ભલાં તરફથી આવતી નેકાને ટકાવી રાખવી તે. (૪) સદગુણીપણાંની પ્રકૃતિ (એટલે) સચ્ચાઈ અને નેક મનસ્વી (ભલામતોજ વિચાર). (૫) એ રીતે ધર્મીપણાંની શક્તિ (એટલે) યકીન, યકીન એક દોસ્ત જેનો ખ્યાલ આપે છે; ૬ એવો મીત્ર કે જે ભલા સ્વભાવનો, પવિત્ર નીતિનો અને સારો માણસ (હોય), જેને કોઈ પોતાની ઉપર સત્તા રાખનાર બનાવે, અને જેને એક માણસ એમ કહે (તો વાજબી ગણાય) કે: “તુ જેમી કંઈ ખોડખાપણ (મારી અંદર) જુવે તે કહે જેથી હું સુધરી શકું;” અને જ્યારે જે કંઈ તે માણસ કહે છે તે ઉપર તે ધ્યાન આપે છે અને તેને તાબે થાય છે (૬) સર્વાનુમતે આ સાફ છે: વિચાર, વચન અને કામમાં ખાલિસપણું (ખુલ્લો વહેવાર). (૭) આત્માને નિચલી કેટલીક ચીજોની મદદથી મુકતી બક્ષવી એ અતિષ્ઠ લાયક કામ છે:—આભારીપણું (હેસાનમંદી), સંતોષીપણું, અને માયાજુ વર્તણૂક. ૮ (૮) એક માણસે ખોદાનાકા તરફ યુજ્ય રહેવું જોઈએ કે જેથી કંઈ ચીંતા આવી પડે તો ખોદા તેને છોડવે; અને કંઈથી હરકત આવી ન હોય તોથી (ભવિષ્યની મુશ્કેલીનાં સંભવો) આવતા ઝોજા થાય, ૧૦ એ સખબથી ખોદા સર્વદા હુયાતી-

૧ મુન ને બદલે અમત.

૨ અન-યોક્ષીદારણા હામગ

અવગાર.

૩ અવગાર ઈ હૈઅમ

૪ લેવતા સાતુન્તન

૫ વખડુન્તન

૬ હના ચેહલુનેદ્ અઘધ

૭ વધરિઘયમ.

૮ અઝવગનાગીહા,

એટલે સધળાનાં સામટાં મત મુજબ.

૯ વાંચણું નિવાખતન (૩૦ નવા-

ખતન) “સંતોષ આપવો,” “બીજની ઈચ્છા તૃપ્ત કરવી.” DP. મુજબ વ ખુર્સ-

દીહ નિવાખતન, “અને સંતોષ સાથે ભેટો આપવી;” “સંતોષીપણે બીજને ખુશી

કરવાં.” K. મુજબ જો વ વિશ્તગીહ વાંચ્યે તો તેનો અર્થ “અને ભલાઈ” એવો

થાય છે, સરખાવો ૩૦ વશત. DM. મુજબ વહિશતગીહ “બેહશતને લાયકની

ચાલચલણ.” ૧૦ અઝાબશ્ કીમ ચેહમતૂનેદ્; અથવા બીજી રીતે “તેની

તરફ આવે નહિ.”

વાલો રહેશે. ૧ કારણ તે એકની (પાસે) બીજાને ફાયદો કરાવશે; અને વળી એ (કારણ)ને લીધે અહરમન નાણુદ થશે. કારણ તે એકજણ પાસે બીજાતરફ દગાઈ કરાવશે. (૯) નાસેકારક મીનોઝ (અહરમન) પહેલવહેલાં પોતાનેજ હજે છે, અને તે પછી પોતાને લગતી પેદાયશોને; કારણકે જે જે કાંઈ તેણે વિચાર્યું છે, કીધું છે અને કરશે તેને લીધે છેલ્લે સરવાલે તેની પોતાની અને (તે પછી) તેને લગતી પેદાયશોની નિસ્તી થશે. ૪ (૧૦) જે કાંઈ માણુસો કરે, અગર તે (કામ) આત્માનો દરજ્જો વધારે નહિ યા ઘટાડેબી નહિ, (તોબી) સંઘળી મતલબ બીનસ્વાર્થી (હોવી જોઈએ). ૫ (૧૧) આ દુન્યામાં જેઓ સ્ત્રીઓને શણુગારનારા છે, જેઓ અહુરમઝદના ફરમાનોને તાબે થાય છે, અને જેઓ ધરાનની પાદશાહીમાં મલેકા છે, તેઓ ખોદાતાલાના હુકમોને મજબુત રીતે વલગી રહેનારા છે, તેઓ વ્રદ્દી કરનારા માંથ્રોળી રાહબરીના જ્ઞાન પ્રમાણે બોલે છે અને વર્તે છે. (૧૨) સ્ત્રી-આરાઝ (સ્ત્રીઓને શણુગારનારા) વિષે અવસ્તાના એક ફકરામાં જણાવ્યું છે કે: આ દુન્યામાં દીનની ફરજો બધા લાવવામાં સાથે સાથે મલી કામ કરવાની (ફરજ) તેઓની છે, ફાયદેમંદક લોકોની શીલસુરીની તકરારોમાં સંમતી (તેઓનીજ હોય છે), મલેકા માટે આ (કામ) બંધબેસતું છે, કારણ કે હેરબદો અને ઘણા મજબુત લોકો ૧૦ અન-આર્ય લોકો સાથે લડાઇઓ લડ્યા, ૧૧ અને બીજાં મહાભારત પ્રાક્રમો ૧૨

૧ હુમાય ચેહુવુન્દ; અથવા બીજી રીતે:—“હમેશાં હૈયાત રહેશે.”

૨ અનબીન ચેહુવુન્દ “અનદીથ થશે,” “ગુમથશે.” ૩ અહરમન.

૪ અઝશ્ ચેહુવુન્દ “પરિણામમાં નીપજશે.” ૫ હુમાગ અખવીશ મંદવ-મીહ, “કામમાં સઘળી નેમો બીનસ્વાર્થી.” ૬ સ્ત્રી-આરાઝ, “જેઓ

તાબેદારીનો સદગુણ શણુગારે છે તેઓ” (સરખાવો પહેલવી આરાસ્તન “શણુગારવુ”).

એજ શબ્દને સ્ત્રી-આરાઝ (સ્ત્રી-યશ્દુથ) એટલે અશો સ્ત્રી એમબી લઈ શકાય.

૭ એટલે કે જે ફરમાનો અવસ્તા માથવાણીના પવિત લખાણો મારફતે સત્તારૂપે અપાયાં હોય તે. અથવા બીજી રીતે: “માથ રપ્તની સત્તા (દસ્તોબરીહ) સાથના જ્ઞાન મુજબ.”

૮ હુમ-ખરિશનીહ ઇ કારાન. ૯ હુમ પતકારિશ-નીહ ઇ અતૂ ઇ સુદીમંદાન. ૧૦ વાંચણ: હુઆરીસ્તાન (સરખાવો ફાં

આરસ્ત, “શક્તિ, બળ.”) અસળ અર્થ: “જેઓ લલાં કાંમો માટે લડવા શક્તિવાન હોય તેઓ.”

૧૧ એટલે કે: પવિત ખોદા અને તેના હુકમોને તાબેદાર રહેવું એ એક એવો સદગુણ છે કે જે અમીરો, રાજાઓ અને શહાનશાહોએ ધરાવવો જોઈએ; કારણકે તેમની લડાઇઓ અને કાફરો (દુરવદો) સામેની બીજી લડતો વખતે તેઓની ધાર્મિક ફરમાનો ઉપરની મક્કમ આસ્થા ધર્મગુરુઓને અગત્યની થઈ પડે છે.

૧૨ વરઝિશ્ન ઇ મસ.

ક્રમાં (તે) મલેકા (પાદ્માલો યા ઉમરાવો) થી અલગ (રહીને) નહિ (હતાં); અને એજ સમર્પને લીધે એક લક્ષો પાદશાહ તે આ દુન્યામાં એક સૌપ-આરામ છે; અને તેથીજ સૌપ-આરામ ની તાબેદારીનો અર્થ એ થાય છે કે (દીની) ફરમાનો અનુસાર વર્તવું. (૧૩) ભલા લોકોએ ખોદા ઉપર પ્રમાણીકપણે ભરસો મુકવોર જોઈએ, જેથી કરીને દેવો અને ભુગંઓ તરફની ધનિયી તેઓ અચેલા રહે (અથવા હાની વિનાના રહે), અને તેમ નહિ (હોય) તોળી તેઓ નજીવું નુકસાન પામે, અને જ્યારે દેવોળી જુલમી થાય અને નાશ વરસાવે ત્યારે તે (ભલા પુરુષો) નવેસરથી પાછું સુધારવા મહેનત કરે છે; કારણ કે જેમ એક માણસ પોતાના ઘર ઉપર (ચોકસાઈ રાખે છે) તેમ તેઓ જે કંઈયી પોતાને લગતું હોય તેની પાસખાતી કરે છે.

૩૬ મું. (દીનમાં) એમ કહેલું છે કે, દરેક માણસ જે કંઈ ખ્યાલથી નિહાલે છે તેજ જુવે છે, જે કંઈ ખ્યાલથી સમજે છે તેજ સાંભલે છે, અને જે કંઈ ખરી રીતે ઈચ્છે છે તેજ મેળવે છે; (પણ) મીનોઈ દ્રષ્ટીની આબદમાં તો જ્યારે રૂપ ભલા યજ્ઞો સાથે તેની જીંદગીને જુદે જુદે તબક્કે દુન્યવી કારકીરદીમાં એક મલતુ હોય છે, ત્યારે તે દ્રષ્ટી ફતેહમંદ નિવડે છે, તેમ સીવાય યજ્ઞો તેને મદદ કરતા નથી.

૪૦ મું. એમ કહેલું છે કે, આદરમનની સખત ખેડીજ આપસ્વાર્થને લીધે અને નાફર-માનીયને લીધે છે; અને તેનું શરિર અને જીંદગી ભુગં જાનમાંથી બનેલાં (હોય છે); અને

૧ ઉસ્તખાન ચેહુનુતન (જુઓ ૩૧૦ ઉસ્તખાન).

૨ કીમ વિઝંદ.

૪ ખૂસેનુન્દ.

૩ પવન લખવાર આરાસ્તાન.

૪ ધર્ નિગીરેદ, ધર્ નિયોખશેદ, અને ધર્ બવીહુનેદ, જેવી શબ્દ રચનામાં જે ધર્ શબ્દ વપડાય છે તે “નકકીપણું, ચોકસાઈ, વાજબીપણું” એવી મતલબે આવે છે; સરખાવો અવળ ધર્ “યાદ કરવું, સ્મરણ કરવું.” ૫ પહલવીમાં ગદા શબ્દ વારંવાર નિસ્મ (એટલે આત્મા, ૩૬) માટે વપડાય છે. સરખાવો ખાહડી નિસ્મ, અરબી નસમ. ૬ અયોશ-અશ મઈનૂગ અવીગાર. અસલ અર્થ:—“અથવા ભલા ફરેસ્તાઓ તેને માટે નકામા (છે).” મતલબ એકે મીનોઈ ભલી હસ્તીઓને નિહાલવી જોઈએ, અને દુન્યવી જીંદગીમાં તેઓની મદદ મેલવવાને સાર એક શખ્સે પવિલ જીંદગી ગુંજારવી અને મીનોઈ સ્વચ્છતા સાથે વિચાર, વચણ અને કામમાં તેમની સાથે સબંધ અને સંમતી ચાલુ રાખવી જોઈએ.

૭ ૩૧૦ હમખંદી, “ખેડીથી અધાયલો, અધવા જેવી હાલત.” ૮ અ-નયોશીદા-

રીહ, અસલ અર્થ: “નહિ સાંભલવું તે, બેવફાઈ, હુલ્લડાઈ, બલવાખોરી.”

૯ અસલ અર્થ:—“માંથી હોય છે.”

(તેનો) માર્ગ (આચરણ) ક્રોધ ભર્યા લોકો તરફ (હોય છે), અને (તેની) પડતી અપવિત્રાઈ (રીમની) ને લીધે (હોય છે), અને (તેની) ઉમેદ અશાંતિ? અને નાફરમાનીમાં (હોય છે).

૪૧ મું. એમ કહેવું છે કે, લોભનું પરિણામ ભીષ્ય માંગવારમાં (આવે છે), ઉવસી-પણાનું ક્ષણ પરતાવો (હોય છે), અને આપમતલખીપણાનું પરિણામ હાજતમંદી (હોય છે), અને અભીમાનનો નતિજો કંકાસ (માં આવે છે), અને કંકાસનું પરિણામ નાશ ૩ (માં આવે છે).

૪૨ મું. એમ કહેવું છે કે, તે માણસ ડાહ્યો ગણાય કે જે એક દુસ્મનને (પાછો) દોસ્તદાર બનાવવો બનવા જોગ નથી એવું બહાણીને (એમ વિચારે છે કે) આ આપદમાં ૪ મારે એવી કાશોશ નહિ કરવી જોઈએ કે જેથી તેની તરફથી મને વધુ વખત હાની થાય, ૫ પણ મારે એવી રીતે વધારેક મહેનત કરતા રહેવું જોઈએ કે જેથી તે (દુશ્મન) મને કંઈથી ધમ્મ કરવા શક્તિવાન થાય નહિ.

૪૩ મું. (૧) એમ કહેવું છે કે, એક નોકરનો તુમાખી શેફ, તે નોકરનો દુસ્મન જેવો ધણી નિવડે છે, તેનો સખખ એક તુમાખીપણું એ નખખાં મનદ (ની નિશાણી) છે, અને હલકાં મનથી અવિચારી (હુલ્લુડાઈ ભર્યાં) કામો (થાય છે), અવિચારી કામોથી ધણી ઝનુની જળ્યાં ૧૦ (બહાર થાય છે), અને ધણી ઝનુની જળ્યાન થી તે નોકરો તરફ જુદમાન, અને ધણી તથા શેફોનો ગુસ્સો (ઘરપા થાય છે), અને તેને લીધે તેઓ (નોકરો) માર ખમે છે; ૧૧ વળી શેફોના જુદમાન અને જુરસાથી લોહીનું રેડાવું (ખુનરેણ) ૧૨ અને નોકરોની શિક્ષા (બહાર થાય છે); અને તેમાંથીજ તેઓની હસ્તીનાં છંદાળી ૧૩ આવે છે (એટલે, નોકરોની હસ્તી નાણુદ થાય છે). (૨) શેફો, સરદારો, અને મલેકો (અમીર ઉમરાવો) ને માન આપવું, અને તેઓની અંગતસેવા ૧૪ નજદીક રહી

૧ અન્-આશ્તીહ.

૨ નીયાઝ-આઝ્ઝામંદીહ (શૌં ન્યાઝમંદી.) ૩ અન્ખીન્-ખૂદગીહ.

૪ પવન દેતા. ૫ વેશ જિયાન ઇ લી. ૬ અવીરતર.

૭ અર્થવા ખીછ રીતે તરજુમો એમ થઈ શકે:- “ એક તુમાખી નોકરનો શેફ તે એક વિરોધી નોકરનો શેફ છે.” ૮ ચેહુવુનેદ, અસલ અર્થ “થાય છે, બને છે.”

૯ વસ્તારીહ, (શૌં ખીસ્તાર), “ નખલો, અસ્થિર.” ૧૦ રસ્પદગીહ.

૧૧ ગોપકુનીહેદ. ૧૨ ખજ્દ. ૧૩ હઈતીહ અમત (અમત મૂન ને અદલો)

અન્ખીન્ ખૂદગીહ. મતલબ એ કે નોકરોની કાપાકાખી અને તેમના મરણો નિપજે છે.

૧૪ નજદીગ માનેશ (અસલ અર્થ, “ નજદીક રહેવું ”); અવ૦ મન, શૌં માન્દન.

બળવવા માટે સૌથી સરસ કળા અને ઉપાય સંબંધી સદ્વાહૃ (એ છે કે તેઓ સાથે) એક મત રહેયું અને છુપા ભેદો ખાનગી રાખવા; કારણકે ધણીઓના ભરમો, એટલે કે, ઘોંટાળાર અને ખામીઓ, જે ખાનગી હોય તે ધણીજ સંભાળથી છુપા રાખવાને (નોકરો) દુરજથી બંધાયેલા છે, સખ્યકે જે ઘોંટાળા અને ખામીઓ અંદરખાને હોય તે જોકે તેઓનાં શરિરમાં બોળ સમાન રહેજ તોપણ આત્માને તેથી દુઃખ થતું નથી; બ્યારે શેઠોની છુપી વાતો નહિ સાચવવી એ તે માણસના આત્માને ભયંકર આક્રમક સમાન છે, કે જે માણસ શરિરના ગુમ થવા પછીય તેને માટે ગુનેહગાર (દંડો) રહેશે. (૩) જે કાંઈ પોતાના શેઠો અને સરદારો સાથે દોસ્તી-વાલો અને એકસંખી ન હોય, અથવા શેઠો અને સરદારો જેનાથી દુઃખી થયા હોય, તેને કાઠી મુકવે જોઈએ અને કાંઈથી રીતે તેને તેઓ સાથે ભેલાતો રહેવા દેવો નહિ જોઈએ, તેમજ તેઓ તરફ તે આવજવ રાખનારનું જોઈએ; કારણકે નહિતો પેલા સરદારો ધણીજ નામોશીલની હાલત પામશે, અને (પોતાની) શાંતી અને સુખ્ય માટે શકમંદીય તેમના મનમાં દસેલી રહેશે, અને તેમાંથી ઘણું નુકસાન થવાનું સંભવીત છે. (૪) સરદારો તરફની આવકૃત ચોકસ પ્રસંગો પ્રમાણે નહિ, પણ દરરોજની નોકરી માટે (હોય છે), અને માંગવાથીય નહિ પણ પોતાની લાયકાતના પ્રમાણમાં ઉમેદવાર રહી (ઈચ્છવી) જોઈએ. (૫) નરમાશ, સખ્યતા, વફાદારી, ખીલેલી વૃત્તિ, ખાલેસ બનેલો સ્વભાવ, દાઢ વીનાની હાલત, લોક સાથે સારી વર્તણુક, સરદારોને અનુસરતી રીતભાત એ સઘળાં એક શુધ્ધ માણસના વિચાર અને લાગણી સાથે જોડાયેલાં હોય છે, કે જે પુરૂષ ઉંચી, દરજ્જાવાલી અને પ્રખ્યાત હાલતમાં હોય.

૧ વાંચણ: હૃદય, ક્રાંતિ અંદર, હસ્તલેખોમાં અંદર રાખે છે, જે કદાચ અંદર રાખતું હૃદય હોય; અર્થ “(રાજ્યના) છુપા અંદરખાનેના ભેદો.” એનેજ “અંદર-આવ” વાચી શકાય, જેનો અર્થ “કારણેન સમૃદ્ધિની આસપાસનો મુલક” એવો થાય. ૨ વિમા-

રી, “માંદગી, દર્દ.” ૩ દાનેશીહાતર, “ધણીજ દાનેશમંદીથી, હલાપણથી.”

૪ વાંચણ: વિઝાયેદ, એ શબ્દ પહલવી વીજ્જતન, બીજ્જતન, એટલે “મરડું,” “વળ દેવો” ઉપરથી નિકળ્યો છે. શરિરને ઈજ થવાનો સખ્ય એકે ભરમ છુપો રાખવા માટે મન ઉપર કાણુ રાખવો પડે છે, અને ઈચ્છા શક્તિને મજબુત બનાવવી પડે છે.

૫ અનખીન-મૂદગીલ. ૬ રખીગ, અસલ અર્થ: “તેમનાથી દુર થવો જોઈએ (અઝર).” ૭ લેવતા લા સાત્તનિશન. ૮ અઝાખશ લા ચેહમત્તનિશન.

૯ કૂદ-માનંદ ઈ ગિરાન. ૧૦ અઝરમાનીલ, સરખાવો

અવં અધ્યર્થમન. ૧૧ “શકમંદ હાલત.” ૧૨ અઝર મદન.

૧૩ વિન્દિશન “પગાર, બદલો, આયપત્.” ૧૪ અથવા, ટકો, પ્રસંગો.”

૧૫ અથવા, “અરજ કરવાથી” ૧૬ અધમીદીનિશન, પહલવી અધમીદ

“ઉમેદ, આશા.” ૧૭ ચર્પ-અઝવાજલ. ૧૮ એટલે “સરદારોની

નેમ મુજબ ચાલીને.” ૧૯ એટલે કે, એક સદ પ્રહસ્થના. ૨૦ મીનિશન

૧ મદમમીનિશન પલવંદદ.

૪૪ મું. એમ કહેલું છે કે, એક માણસનું જ્ઞાન (ત્યારેજ) સરસ ગણાય કે જ્યારે જે કંઈ તે જાણે તે સંપૂર્ણ આરીકા સાથે જાણે, અને જે કંઈ જાણતો હોય તેનો જાહેર દેખાવર નહિ કરે, અને જે કંઈ ન જાણતો હોય તે આખદ તકરારડ ઉભી નહિ કરે.

૪૫ મું. (૧) એમ કહેલું છે કે, એવી હકીકતો હસ્તી ધરાવે છે કે જેનો જવાબ વાળવો અશક્ય છે; અને એવાં કામો હોય છે જેમાં ફતેહ મેલવવી અશક્ય છે. (૨) **પર્વોર્થોત્કર્ષશી** લોકો આ પાંચ ચીજો સામટી શિખવી ગયા છે, જેઓ દીન સંબંધી ઉચ્ચ શિક્ષણ સારી રીતે આપતા હતા, (જેમકે):—પોતાને ખોદા તરફ રાખી બીજાઓને દીન તરફ (દોરવવા); પોતે હુસ્થાર બનવું અને પારકા તરફ પરમાર્થી રહેવું; પોતાની ખામીઓ દુર કરવી, ૧૦ અને (પોતાની) બીલવણી અંદર ખાતેથી (ચાલુ રાખવી); પોતાની ખામીઓ અને પારકાની વૃદ્ધી નેહાલતા રહેવું; ધાર્મિક ફરજો અને મતોનું જ્ઞાન મેલવીને તે પ્રમાણે પોતે કામ કરવું, અને બીજાઓને તેનો હીરસો આપવો. (૩) જે કોઈ સંઘળા અવસ્થા ઝંઘ સાથે મોંઢે પડી જાણતો હોય, પણ તે જતાં આજે (નિચલી) પાંચ ભેદી બીનાઓ નહિ જાણતો હોય, તો (તેની) ભલી કાશેશો ૧૬ જતાં તેને અધોરનાનનો દરજ્જો ભોગવવા અથવા (ધાર્મિક) ફરમાનો આપવા દેવાં જેમજે નહિ:—દોલતની ચહડતી અને પડતી; ૧૭ ચોકસ ચીજનું આગળું અને પાછલું (ભવીખ્ય); એક કામનું મહત્વ તેમજ કમીનાપાણું; દુર્ગુણોને દુરકરવાનો રસ્તો, અને તેથી દુર રહેવાનો માર્ગ; અને ઉપાય થઈ શકે એવી ગરીબાઈ, અને જેનો તદ્દન ઉપાય થઈ નહિ શકે એવી ગરીબાઈ. ૧૮ (૪) (દોલતની) ચહડતી તે મીનોઈ તરફની નજર; (અને) પડતી તે ખાકી ચીજો તરફ નજર રાખવી

૧ પૂર-બૂજશનીહા, એટલે “પુરી ખાતી સાથે;” દરેક સવાલના “સંપૂર્ણ ખાલાસા સાથે.” ૨ નિમાયિશનલા વખીદૂનયન. ૩ ફાંસેતીઝ, “કંકાસ, કજીઓ, ઝગડો.”

૪ અ-પસખુનીહ પસખુન.

૫ અ-કર્દારીહ પીરઝીહ.

૬ વાંચણ હામ; કલમી કેતાબો મુજબ હઅમ લખએ તો અર્થ એવો થાય કે: “ખવાસની આખદમાં નિચલી પાંચ ચીજો પર્વોર્થોત્કર્ષ લોકોએ શિખવી હતી,” એટલે એ પાંચ ચીજો લોકોનાં મનપર ઠંસાવી હતી. ૭ અધરપતિસ્તાન ન્યોગ મદમ કર્દ. ૮ DM. મુજબ:—જુશ-દાર ચેહુનતન, એટલે “(પોતાને) ચાહનાર થવું.”

૯ હૂગાર મેહુનતન, એટલે “ભલાઈ કરવી,” “સારી રીતે વર્તવું.”

૧૦ અથવા “ખામીઓ કાઢી નાખવી.”

૧૧ વક્ષીહ, “વધારો.”

૧૨ DP.

પ્રમાણે, “પારકાની ભલાઈ.”

૧૩ બહુર ઓલ નફશા કર્દન, (અસલ અર્થ: “પોતે તેમાંથી ભાગ મેલવવો.”)

૧૪ નીર્મદ. એ શબ્દ ખાસ કરીને એક

પંથકી પોતાના ગોઠ્યા મોખેદ ભાખિયાને જે વહેંચણી આપે છે તેને માટે વપરાય છે.

૧૫ નીરંગ, “ચોકસ વખતે પડવાની અંદગી.”

૧૬ હૂતક્ષીહ.

૧૭ લાલાઈહ વ કૂદીહ ઈ અખુન.

૧૮ દ્રોગૂશીહ.

તે; અને આગળ તે સ્વભાવનો શણગાર, અને પાછળ તે હાપણની પુછપરછ; ૧ મોહોટાઈ તે ધાર્મિક કામોનો જખીરો, અને કમીનાપણ તે (પોતાની) પુણ્યવાન હાલત; (દુર્ગુણોનોથી દુર થવાનો) રસ્તો તે નેક આદમીઓ સાથની મસલેહત, અને તે (દુર કરવા) નો માર્ગ (ભદ્રાઓની સલાહ) સાંભળવી તે; ૨ ઉપાય તે જતી મહેનત અને હદસર રહેવું તે; ઉપાયની ગેરહાજરીમાં સંતોષ અને (ખોદા તરફ) શીદાગીરી ૩ (જરૂરના છે.) (૫) (નિયતી) દશ ચીજોનો એક વખતે સાથે ૪ જે ગોર નહિ કરે, પણ તે જુદી જુદી જે કાઈ ધ્યાણમાં ઉતારે તો તે **પચ્ચૌર્થોત્કચ્ચંશ** નહિ પણ **આશમોગ** (ગણાય):—મીનોષ અને ખાકી (હસ્તી); તથા શરિર અને આત્મા; તથા જતી જ્ઞાન, અને કાંતે સાંભલીને મેલવેલી તર્કચુધ્ધી; તથા ઉદ્યોગ ૫ અને નસીય; તથા દીન અને માંત્ર.

(૬) આખી જગત (દુઃખની) લડત ૬ થી ભરપૂર છે, અને દરેક પેદાયશ (એવી) લડતોમાં મશગુલ છે; પણ જે કોઈ એમ ધારે છે કે આ દુન્યમાંના સઘળાં આસામીઓમાંથી કોઈખી ૮ તેનું નહાનું સરખુ દુઃખ ૯ દુર કરવા શક્તિવાન નથી, તે પુરૂષ માણસ જતનો મીત્ર થવાને લાયક નથી; સારો ખવાસ માણસજન તરફની દોસ્તી (દેખાડે છે), અને નેક સ્વભાવનું પરીણામ માણસજન સાથની મીત્રાચારી છે. (૭) આદમીઓ તરફની મીત્રાચારી ખીગુનાહી (નીર્દોષપણ) છે, કારણ કે એમ થવું ન જોઈએ કે એક માણસના કામ કરવાને લીધે દ્રુજ આ દુન્યામાં પાપ કરે (યાને વધે); અને (તેમ નહિં થવાથીજ) એવો (નીર્દોષ) માણસ આદમીનો ખેરખાહ છે. (૮) અહેસાન માનવું તે ખોદાની પીછાણ કરવાથી છે; ખોદાની પીછાણ તેજ ખોદાની તાખેદારી છે; અને ખોદાને તાખેદાર રહેવું એટલે જુનાહ વગર રહેવું છે; અને ખીગુનાહી દ્રુજથી જુદા પડવા ૧૦ (ને કહે છે); અને દ્રુજથી જુદા પડવાનો અર્થ આત્માની મુક્તિ છે.

(૯) ધર્મનું મૂળ સામટી રીતે ૧૨ જોતાં (એમ લાગે) છે કે તે મુળ અહુરમજ્દ છે, અને સઘળાં નેકા તેની તરફથી (ખાહેર પડે) છે. (૧૦) તેજ પુરૂષ (ખોદા) ને ખુશનુદ કરનારો છે કે જે હમેશાં તેવી ખુશનુદીમાં મશગુલ હોય છે; વળી તે પુરૂષ હમેશાં ખુશનુદ ૧૨ હોય છે કે જે હમેશાં

૧ એની મતલબ એકે: શીલશુરીને લગતી પુછપરછ કરવા અગાઉ અને ધાર્મિક જ્ઞાન સંપાદન કરવા આગમજ પહેલાં લલો ખવાસ હોવો જોઈએ. ૨ દુર્ગુણો અને ખરાબ ટેવાથી પોતાને પહરિજ રાખવાનો એ તરીકો છે. ૩ દ્રવીશ જેવી હાલતમાં સંપૂર્ણ સંતોષ અને ભક્તિભાવવાલી છ'દગી ગુજરવી જોઈએ. ૪ એટલેકે સંઘલી ચીજોનો સાથે ગોર નહિ કરે. ૫ **કુનિશ્ન**, “કામ કરવાનું” એત, ચપલતા. ૬ સરખાવો અવ૦ અરેદ “દુખ દેવું”; એ શબ્દને અલગ વાંચ્યે તો અરખી હલક માફક “નાશ” “છેડો,” એવો અર્થ થઈ શકે. ૭ **હમ-અરેદ**. ૮ **હિચ્ મીન દેના મર્દમ**. ૯ **કમ-અરેદ**. ૧૦ **મિન દ્રુજ જવીત ચેહવૂતન**. ૧૧ **હંગરદીગ**. ૧૨ **શનાસગ**; અવ૦ **દેનુ** “ખુશી થવું.” એટલે કે, જે કોઈ ખોદાને ખુશનુદ કરે, અને માણસની મુક્તિ માટે તેમની મુશ્કેલીઓ દુર કરવા ખંતીલી મેહનત કરે તે.

હુશ્યાર (સાવધ) રહે છે; વળી તે પુરૂષ હમેશાં હુશ્યાર રહે છે કે જે પોતે દરેક ચીજ જે તે વિચારે છે, બોલે છે યા કરે છે, તે જોયા બોદા તરફથી (મેલવતો હોય.)^૧

(૧૧) માણસ જાતના બાબમાં કેટલીક સર્વોત્તમ ચીજો છે, તેઓમાં જેવી કે નિચલી છે: આદમી સાથની મીત્રાચારી, સુલેહસંપન્ન માટેની ઇચ્છા^૩, અને સચ્ચાઈ, અને ખેશી-પણાની જાળવણી, ^૪ અને નમન્તાઈ, અને બોદા તરફ સંપૂર્ણ જાનકેશાની^૫, અને સખાવત, અને અહેસાનમંદી, અને દીનને લગતી મસલેહત, અને મધ્યમપણું. (૧૨) અહુરમઝદનો કાયદો^૬ માણસજાત તરફની દોસ્તી (સાથે સંબંધ ધરાવે) છે; અહેમનનો કાયદો સુલેહસંપન્ન માટેની આતુરતાઈ, અર્ધઅહેસ્તનો કાયદો સચ્ચાઈ, અને શહરવરનો કાયદો ખેશીપણું જાળવવું, અને સપૈનદારમદનો કાયદો નમન્તાઈ અને સંપૂર્ણ ભક્તિ-ભાવનું જાળવવું, અને ખોરદાદનો કાયદો ઉદારતા અને અહેસાનમંદી, અને અમેરદાદનો કાયદો ધાર્મિક પુછપરછ અને મધ્યપણું.

(૧૩) આ સંઘલી જગતનો ^૭ વધારો અને ખીલવણી તે (કીરતાર) થી છે કે જે, તેને અપમાન (યા અપજ્જશ) ^૮ મલે તોળી, હમેશાં ખુશનુદીબયો છે; અને આ સંઘલી જગતનો ઘટાડો અને નાશ તે (અહરમન) થી છે કે જે, તેને ખુશનુદી થાય^{૧૦} તોળી, મારફાડ (યા નાશકરવો) ચાલુ રાખે છે.

(૧૪) આ બે સીધાંતો (નીતિના તત્ત્વો) સર્વોત્તમ^{૧૧} છે:—પોતે જાતે ભલા થવું, અને ખીજાં તરફથી તેમજ (ભલાઈથી) વર્તવું.

(૧૫) સર્વે માણસોએ નિચલી ચારીર બાબદો (પ્રમાણ) પોતાની ફરજને મુકરર કરવી જોઈએ:—ફરોગર્દ (ક્યામત), અને પેદાયશોનું પેદા થવું, અને રીસ્તાખેઝ, અને આખેરીવાલી તનોમંદ હાલત (તનેપસીન). (૧૬) ફરોગર્દ તે પુરૂષની મદદથી કરવામારૂ આવશે કે જે

૧ અથવા, “પવિત્ર હસ્તિઓ તરફથી, કે યજ્ઞો તરફથી.”

૨ બરા અનશ-

તાઆન, સરખાવો ૩૦ બરાય મદુમાન.

૩ વાંચણ:—૫ આશત

ખવાયીશ, “શાંતિ સુલેહ માટેની ખાહેશ.” ખીજી રીતે લેતાં: વહિશત-ખવીશીહ

“અહેસ્ત સાથની ખેશી, અહેસ્ત સાથનો સંબંધ.” અથવા જે વહિશત ખવાયીશ વાંચ્યે તો “અહેશત માટેની ઇચ્છા,” એવો અર્થ થઈ શકે.

૪ ખવીશાવંદ-

ચારીહ; અર્થવા ખવીશાવંદ-દારીહ, “ખેશીઓસાથે મીત્રાચારી.”

૫ ખૂનદગ

મીનિશન. ૬ દાત ઈ અહુરમઝદ.

૭ હુમાગ દેના દાંમ.

૮ હસ્ત લેખોમાં આપેલો બોલ નીયાયીશન, એટલે “નેમાઝ, ભક્તિ,” વાંચી શકાય.

પણ એની પછીનો શબ્દ નરફસિશન આપ્યો છે તે ઉપરથી લાગે છે કે પહેલો બોલ વહિશન વાંચવો બેહતર છે.

૯ બરા અમતશ ખીશીનેદ, એટલે “તે સાહેબ-ને ઈજા અથવા અપમાન કરે તોળી.”

૧૦ અહીં અહરમન વિશે લખાણ છે.

૧૧ શપીર.

૧૨ દેના ૪ કર્દન ખવીશ-ગારીહ.

૧૩ ફરોગર્દ દેના

મેહૂવૂર્દ, અસલ અર્થ “ફરોગર્દ આ છે.”

સુરાઈ (૬૭) થી અલગ થયેલો હોય. (૧૭) પેદાયશોનું પેદા કરવું તે આસામીની મદદથી થશે કે જે પુરુષી રીતે એવીજ ચીજ કરે કે જેનો વિચાર કરવો, યા જે માટે બોલવું, યા જે કરવી સારીર હોય. (૧૮) રીસ્તાખેત્ર તે માણસની મદદથી કરવામાં આવશે કે જે જાણે છે કે જેણે તેને પેદા કર્યો છે, તેનાથી પાછો તેને અહિં લાવવામાં આવનાર છે. (૧૯) અને તને-પસીન યાને આખેરી વાલી તનોમંદ હાલત તે આસામીની મદદથી બનશે કે જે જાણતો હોય કે જ્યાંથી તે આવ્યો છે ત્યાં (પાછો) તે જનાર છે. ૪

(૨૦) જે કાઈ દુર્મેશાં નિચે જાણુવેલી પાંચ ચીજોમાંની કોઈ એક ઉપર ધ્યાન આપતો નથી, તેની ચાલાકી અને હાપણ ગુમ થાય છે, ૫ અને તેની (જીંદગીને) માર્ગ દુષ્પથી ભરપુર બને છે; (તે ચીજો નિચે પ્રમાણે છે) :—ખોદાના મોજે-જામોજ, જેને માટે એક પુરુષ અહેસાન માને એવા હોય તે; ભલાંની ભલાઈ જે એવી હોય કે (તેમાંથી) ઉચું શિક્ષણ મેલવી શકાય; પોતાની ખામી જે એક પુરુષ સુધારી શકે; ૬ **પર્યાયોત્કર્ષશીખાની** કહેવતો જેથી આત્માને છુટકારો આપી શકાય; ધર્મગુરુનું કામ, લડવૈઆનો પેશો, ખેતીનો ઉદ્યોગ, અને કારીગીરી જેથી રોટી (યાને કમઈનું) સાંધન) તેમાંથી મેળવી શકાય. ૧૦

(૨૧) નિચે જાણુવેલી ત્રણ ચીજો છોડી દેતા ના: ૧૧—ખોદાની બંદગી, પવિત્ર કામોની કીયાની ભેટોર, અને (ધાર્મિક) મંડળી (અંજુમન); (વળી) જે પુરુષ (તેમાં) આગલ કેમ વધવું તે જાણતો ન હોય તેના બાબમાં બેહતર છે કે આગલ જવા કરતાં (ખીલકુલ) જવું નહિ. (૨૨) જે કાઈ ખોદાની આરાધનામાં મશગુલ થતો હોય ૧૩ તેણે મીનોઇ

૧ મૂન મિન દુજ જવીત ચેહુવુનેદ.

૨ અથવા બીજી રીતે તરજુમો:

“જે કાઈ પોતાના વિચાર, વચણ અને કામો એ બાબદમાં (એટલે પેદાયશો બનવા બાબે) વધારે ચહડતાં બતાવે છે તે.”

૩ વાંચણુ: **આવોદ;** બીજી રીતે **આઝૂદ** લેતાં

“જેને ઈન થઈ હોય તે પાછો આવવાનું જાણે છે” એવો અર્થ થાય છે. પણ તે અર્થ અહિં લાગુ પડે એવો નથી.

૪ એટલે કે, જેહાનની ફરીથી રચના થશે તેવા છેલ્લાં હોગામ ઉપર સેવટના શરીર સાથે તેને પાછો મોકલવામાં આવશે.

૫ વાંચણુ: **તરફ;** સરખાવો અવં **તરફ** “છીનવી લેવું” (અવ. **ત્રેફ્યાત્,** ઈજ. ૧૧, ફકરો ૫,)

૬ બીજી રીતે અર્થ:—“(બહેસ્ત તરફનો) માર્ગ ભાંગેલો (એટલે બહિ પસાર કરાય એવો) બને છે.”

૭ **અફદીહ ઈયઝદાંન.**

૮ DM. મુજબ, **હુએમૂનાઇનેદ** લઈએ તો “એવો કે જેમાં ભરસો મુકી શકાય, ભરસાને પાત્ર” એવો અર્થ થાય છે.

૯ “અથવા દુર કરે.”

૧૦ **પતશ અવીહુનેદ.**

૧૧ **મૂશોદ,** “કરવા માટે નાખુશ ના થતા;” સરખાવો

૬૦ **મોરશ** “દીલગીરી, બલાપો”; અવં **મૂશ** “લુંટવું,” “ઈન કરવી.” બીજી રીતે અર્થ:

“નિચલી ત્રણ ચીજો કરતાં આંચકી ખાતા ના.”

૧૨ **અઝદ.**

૧૩ **અઝેન**

વઝલુનેદ.

જેહાંનને લગતાં યકીન સાથ તેમ કરવું જોઈએ; કાઈખી રીતે પ્રમાણીક સત્તા ૧૪ જાણવી જોઈએ, અને સાથે સાથે પરહેજગારી રાખવી જોઈએ. (૨૩) જે કાઈ ક્રીયાની બેટોને લગતું કામ કરતો હોય તેણે નમ્રતા સાથે તેવી કાશેશો કરવી જોઈએ; કાઈખી સંજોગમાં (હંમેશાં) સૈંતોપી રહેવું જોઈએ, અને પોતાની સાથે ખુશનુદી લાવવી જોઈએ. (૨૪) જે કાઈ મંડલીમાં દાખલ થતો હોય તેણે માણસો તરફની મોહબત સાથે તેમાં જવું જોઈએ, અને સાથે સાથે સાચાં વચણો જાણવાનાં (સાચુ જાણવાની ટેવ સાચવવી) જોઈએ; અને પોતાની સાથે સુદેહ શાંતિ લાવવી જોઈએ.

(૨૫) એમ પુછવામાં આવ્યું છે કે: “ નેપી (જાતે) ભલી (કહેવાય) કે (તે મેઘવાનું) સાધન ભણું ? ” (૨૬) તેનો જવાબ વાલેસો આ છે: “ જાણવું કે નેપી માટે જે સાધન અતિ અગત્યનું હોય તો એક આદમીએ સમજવું જોઈએ કે, જે સાધનથી નેક ફાયદો પોતાનો કરી કયબનમાં લાવી શકાય તે સાધન ઘણું ચહડતે દરજ્જેનું છે.”

૧૪ વાંચણ: ફાઝન-નીરંગીહ લેવતા. ખીજી રીતે “ ફાઝન-નીરંગીહ લેવતા, એટલે કે, “ ઘટતાં પવીત્ર ભણુતર સાથે સાથે ” ભણવાં જોઈએ.

[પુસ્તક છઠાંનું સેવટ.]

દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું.

પહલવી ઝરથોશ્ત-નામું.

દીખાયો.*

પેદા કરનાર અહુરમઝ્દની ખુશ્નુદી આ દુન્યામાં મઝ્દયસ્ની દીનની મારફતે છે, કે જે દીન તે ખોદાની સંપૂર્ણ વખાણ^૧ અને મહાજ્ઞાનથી આરાસ્તે થયેલી છે.

(૧) સાતમું પુસ્તક એ મઝ્દયસ્ની દીનના સર્વથી મહાન્ મીત્ર,^૨ તે સ્પીતમ (ખાન્દાન)ના ઝરથુશ્ત્ર^૩ સાહેબે (દેખાડેલા) મોજેબખો વિષે છે; જે જાતની દોસ્તી

* દીનકર્દનું સાતમું પુસ્તક જેના પહલવી લખનારનો આ દીખાયો છે તેની સેવટે જેમ જુદી જુદી બાબદનાં મથાલાં આપવામાં આવ્યાં છે, તેમ આ પુસ્તકને જુદા જુદા બાબોમાં મેં આ વાંચ્યુમમાં વેહચી નાખ્યું છે; જે બાબો દીખાયા પછી શરૂ થાય છે. જુદા જુદા પેરૈઆફો અને છુટાં વાક્યોની વહેંચણીની બાબદમાં, સરખાપણું જાલવવાને ખાતર, ડા. વૅસ્ટના વિભાગો ધણા ખરા મેં દાખલ કીધા છે. જે શબ્દો અસલ પહલવી ઇખાસ્તમાં નથી જણાવ્યા તેઓને ગુજરાતીમાં ઉમેરતી વેલા () આવાં કૌંશમાં મુકવામાં આવ્યા છે. DM. એટલે દીનકર્દનાં પુસ્તક સાતમાં માટેનો એકપુરો પુરાણો હસ્તલેખ, જે હાલમાં “મુલ્લાં શીરાઝ” કેતાબખાનામાં છે.

(૧) સ્પૃર આફ્રીગાનીહ. ડા. વૅસ્ટ મુજબ: “સંપૂર્ણ ચહજાતાપણાંને લીધે,” “તમામ જીવંદીથી.”

(૨) “એકજ ખોદાની હસ્તિ માનનારી દીનને સર્વેથી સરસ ચાહનાર,” “સર્વેથી સરસ મઝ્દયસ્ની.” સરખાવો અવસ્તા આદિત (આદિત) “દોસ્તીવાલો અથવા સુલ્લેહબચો આદમી.” ડા. વૅસ્ટ મુજબ વાંચણ: મહીસ્ત અયાતગ, એટલે “યાદ આપવામાં સૌથી મોટો.”

(૩) DM. માં એ શબ્દ સામાન્ય રીતે “ઝરથુશ્ત્ર” એવી જોડણીથી લખાયો છે, એ ઉપરથી ફારસી ઝરથુશ્ત્ર.

અને ખ્યાર તે મશહુર થએલા^૧ મહાન્ નરમાં અહુરમઝદ મારફતે (બહૈર થયાં) હતાં તે વિષે છે; અને પાદશાહ શુસ્તારપનાં રાજ્યમાં લોકો તેની જેવી વખાણુ^૨ અહુરમઝદનાં પોતાના ખાસ વચનોથી (કરતાં હતાં) તે વિષે છે; જે (સાતમું પુસ્તક) નિકીઝ-ઈ-વેહુ-દઝ્યૅન^૩ (“લલી દીનના ખોલાસા” નામની કેતાબ) ને આધારે (લખાયલું) છે.

(૨) પણ એ (ઉપલી વિગતોનું ખ્યાન આપવા) ની આગમજ ખાસ કરીને (નિચલા વિષયો ઉપર) લખવામાં આવ્યું છે:^૪-લલી દીનના વિશેષ ગુણો^૫ કેવા છે? લલી પેદાયશોની વૃદ્ધિ (તેથી) કેવી છે? મીનાઈ અને ખાકી હસ્તીઓમાં પહેલ-વહેલો (તેને^૬) કબુલ કરનાર કોણ હોતો? અને તે પછી જુદા જુદા જમાનાઓમાં,^૭ પૂંજ્ય ફરોહરવાળા ઝરથુશ્ત્રના જમાના સુધીમાં, ખોદાઈ સંદેશો લાવનારા અને (દીન) સમજાવનારા પએગાંમખરો કોણ કોણ હતા? તે વિષે; તથા તેઓની આદમીઓ વચ્ચેની પએગાંમખરો તરીકેની કારકીર્દીમાં^૮ જે જે સખુનો અને કામો મારફતે તેઓમાં આદમીઓનું યકીન મજબુત થયું હતું^૯ તેઓ વિષે (મલતું) વર્ણન^{૧૦} (અહીં આપવામાં આવ્યું છે).

(૧) અવ. વરેચંધહુવંત.

(૨) અફ્રશ્ આફ્રીગાનીહુ-અસ્તન્, “તેનું (ખોદાનાં) આશીર્વાદ પામવું,” અથવા અફ્રશ્ વાવરીગાનીહુ-અસ્તન્, “તેનામાં મજબુત યકીન.”

(૩) નિકીઝ ઈ વેહુ દઝ્યૅન, એ નામ એવાં પુસ્તકનું ગણી શકાય કે જેનાં જુના ધાર્મિકસત્તા જેવાં લખાણો ઉપર દીનકર્દનાં મોટા ભાગનો (અને ખાસ કરી તેનાં ત્રીજાં પુસ્તકનો) પાયો રચાયલો હોય. એ નામનો અર્થ: “લલી દીનને લગતો ખોલાસો યા શરેહુ” એવો થાય છે.

(૪) ખરા પિશ્ મિન્ ઝક્.....નિપિશ્ત ચિમીગ્.

(૫) ચીહુર. (૬) યાનેક: લલી દીનને.

(૭) પુરી મતલખ લાવવા:-અઝ્યૅન્ ઝિમાનગ્ ઝિમાનગ્.

(૮) વફવરીહુ.

(૯) વાવરીહુ-અસ્ત હુવા-અંદ, યાને “તેઓ વિશ્વાસને પાત્ર નિવડ્યાં અથવા કડ્યાં.” ડા. વસ્ત એને આફ્રીહુ-અસ્ત હુવા-અંદ વાંચી, “તેઓ આશીર્વાદ પામ્યાં છે” એવો અર્થ કરે છે.

(૧૦) અફ્રશાંન્ નિસંગ-ઈ; સરખાવો અવ૦ સંધ્હુ.

(૩) નિકીઝ-ઈ-વેહ-દઝેનમાં મઝદયસ્ની દીનના (આધારે) એવું જાહેર^૧ છે કે: અહુરમઝદની ખાસ્યત એ તેની પહેલવહેલી પેઢાયશ બેહમન અમેશસ્પેંદને સંપૂર્ણ રીતે પોતામાં ધરાવવાથી^૨ ઉપજેલું તેનું જ્ઞાન છે; તથા અમેશસ્પેંદે અને યઝદે તથા બીજી અણુદીક દુન્યાની પવિત્ર હસ્તીઓમાં મીનોઈ હાલતમાં પહેલવહેલો વધારો તે જ્ઞાનથી થયો છે, અને તેમાં તેની ખાસ્યત જાહેર થયેલી છે; અને ગેતીની દુન્યામાં ગાયોમર્દ કે જેણે અહુરમઝદ પાસેથી (એ દીનનો) બહોલો અને સંપૂર્ણ સ્વીકાર^૩ પહેલવહેલો કીધો હતો તેમાંથી (ખોદાઈ ખવાસ જણાયો) છે. (૪) વળી તે (ગાયોમર્દ) ધાર્મિક યોગથી પોતાના જમાનામાં જે કાંઈ જરૂરિયાતો (હસ્તી ધરાવતી હતી) તેઓનો ખોલાસો કરનાર^૪ હતો, અને તેટલા માટે તે વખતની બદીઓ (દ્રૂજ)^૫ ને તે જીતનાર હતો, અને તેઓની સામે થનાર હતો; એ કારણથી તે અહુરમઝદનાં શિક્ષણ ઉપર મનન કરનાર, અને તમામ અહુરમઝદી દીન ઉપર શિક્ષણ (વાજ) આપનાર પહેલવહેલોજ આદમી હતો.

(૫) બદી દીનમાં જાહેર થયેલું છે તે મુજબ, પેઢાયશોની હસ્તી વિષે (નું) ખ્યાણ આ સાતમા પુસ્તકમાં આવેલું છે) કે જે હસ્તી તેના બનાવનાર^૬ અને પેઢા કરનાર તથા કૃપાળુ વૃદ્ધિ કરનાર મીનો (અહુરમઝદ) ની મહેરબાની^૭ ની એક નિશાણ છે તે વિષે; અને માણસ જાતની પહેલવહેલી હાજતો^૮ વિષે, (કે જે) આ (હતી કે): “અમો અહુરમઝદની પેઢાયશો સુખી થઈએ;” તથા મુક્તિના ઉપાય (યાને સ્વાનના છુટકારાનાં સાંધણ) માટેની શ્રેષ્ઠ^૯ માણસની સેવટની^{૧૦} આશા વિષે, જે (આશા)

(૧) હવા-ત ચીહર.

(૨) હમો-ધયાફતીહ, “સર્વે સંપાદન કરવું,” “સધણું મેલવવું.”

(૩) પવન હંગર્દીગ્ વ બુંદગ્ પદીરુફતારીહ.

(૪) વિચાર્તારીહ, સરખાવો વિચારિશ્ન, “ખોલાસો.” ૪^૧ “જુરાઈ,” અથવા “હવસી તત્વ.”

(૫) સિપાસ “ઉપકાર,” “મહેરબાની;” સરખાવો ફારસી સિપાસ.

(૬) ચેહવૂનીનીદાર.

(૭) નીયાઝ્, “આરજી.”

(૮) વ ઝક-ઈ-અફૂમ, એટલે કે, ગાયોમર્દની મરણ વખતની ધમ્મ.

(૯) ગયાન્ ફૂનિશન પાહલૂમ; સરખાવો અવસ્તા ગય.

એ હતી કે: “હવે જ્યારે આદમીની દુન્યામાં બીમારી ફાખલાઈ થઈ છે, અને હવે જ્યારે પેદાયશો ઉપર એખ આપનારો^૧ (અહરમન) ધસી આવ્યો છે, ત્યારે (આપણી) જીન્દગીનાં કામો સૌથી ઉત્તમ હોવાં જોઈએ.” (૬) ગાયોમર્દની ઓલાદથી (ઉતરેલાં) માણસોના બાબમાં આ એકજ ચીજ લલી છે કે જ્યારેથી તેઓ પોતાની ફરજો બજાવે અને સવાબનાં કામો^૨ કરે, ત્યારે દૂજનાં જેવી ખુરી હસ્તીઓ, જેઓ તેઓનીજ સામે થનારી છે, તેઓને જેર કરવાનું કામ તેઓએ કરવું- પેદાયશને લગતું ધોરણ ઓલાદની સાથે નીચ્ચત ધરાવે છે -^૪ (એવું સમજીને કે:) “તમારામાંના દરેક જણની ફરજ છે કે દૂજને જેર કરવો, કે જે દૂજ તમારો પોતાનોજ દુશ્મન છે;” તેમ કરવાથી એખ આપનાર (અહરમન) નું સામે થવાનું જોર ગંધ પડે, અને તેનાં પરિણામ લેખે પેદાયશોની પવિત્રાઈ (વધે); સૃષ્ટિના રચનારે તેઓ માટે જે પરિણામ નિર્માન કર્યું છે^૫ તે એજ છે.

(૭) લલી દીનમાં એમણી જાહેર કીધેલું છે કે પોતાના સાચ્યા સખુનથી ગાયો-મર્દ^૬ અમેશસ્પેદોની શાદમાન જીન્દગી^૭ પામ્યો, એટલે કે ગરોશમાન^૮ ને લગતી

(૧) બીમારીનીજ અહવાન ઇ અનશૂતા.

(૨) અમખ-દદ યા અમખ ગદ, “નાશ કરનાર;” અવ. અમખિ-ગમ્ધિ. બીજી રીતે અથ-ખીદ, “જીન્દગીને દંખ દેનાર.”

(૩) કાર વ કરકૂગ.

(૪) અંદાજગ દહિશનીગ આલ પતવંદીગ.

(૫) ચેહુખૂન્ત.

(૬) અવ. ગયો-મરેતન; જુઓ યજિશન, બાબ ૨૬, ૩૩; ૩૦, ૪; યરત ૧૩, ૧૪૫. પહલવી ગાયોગમર્દ. દીનકર્દમાં એને ગીલ્શાહ (તીના-મલકા) કહ્યો છે, (જુઓ પુસ્તક ત્રીજું, §૩૨, ૨); અરબી મલીક-ઉત-તીન. બીજાં લખાણ સુજ્ય એને ગીરશાહ બી કહે છે. પરધાત (પેશદાદ) પાદશાહોમાં ગયોમર્દ પહેલો હતો. જુઓ જુન્દ-હિશ, બાબ ૩, §૧૬-૨૩, અને બાબ ૪; “ઝાદસ્પરમના લખાણો,” બાબ ૧૦.

(૭) હૂ-અહુધહ; બીજી રીતે હૂખાનીહ “ખુશાલી અને સુખથી ભરપૂર મકાન;” સરખાવો અવ. હવંધેહવીમ (ગેલ્ડનર), યજિશને, બાબ ૫૩, ૧; અર્થ “આશીર્વાદ પામેલી જીન્દગી,” “હમેશગીને લગતી જીન્દગી.” ડા. વેસ્ટ સુજ્ય “લલી મીનોઈ સરદારી.”

(૮) સર્વેથી સરસ સુખવાલુ બહેસ્ત, જે અહરમજદનું મકાન છે તે.

જન્દગી પામ્યો. (૮) ગાયોમર્દ પછી સ્પીતમ (ખાન્દાન) ના પૂજ્ય ફરોહરવાળા ઝરથુશ્ત્રના જમાના સુધીમાં જુદે જુદે વખતે જે સઘળાઓ (લલી દીનને લગતી) બક્ષેશ પામ્યા હતા,^૧ તેઓ જ્ઞાનની બાબદમાં એટલી બધી માહિતી પામ્યા હતા,^૨ અને તે વખતના આદમીઓની સુકતી માટે (બેઠતી) કામ કરવાની શક્તિ એટલી બધી મેળવી હતી કે તેઓ તેથી મશહુર થયા^૩ હતા, અને કીર્તારની સાથની મસલોહત મારફતે, તેમજ લલી દીનમાં ખોદાતાલાએ ફરમાવેલા હુકમો મુજબ જે કાંઈ ઉમદા (છે તે, યાને) આત્માની ખુલંદી^૪ મારફતે તે સઘળાઓ પચ્ચેગાંબર, દીન સ્વીકારનાર, અને દીન ફેલાવનાર^૫ ના સામટા (ત્રેવડા) ખેતાઓ,^૬ જે આગળ જણાવવામાં^૭ આવ્યા છે, તેને લાયક થયા હતા.

(૯) જ્યારે ગાયોમર્દ દુન્યવી હસ્તીઓમાંથી ગુજર પામ્યો ત્યારે બીજીવાર મર્યે અને મર્યાની,^૮ ગાયોમર્દની પહેલવહેલી ઓલાદને, દાદાર અહુરમઝદના સખુનોમાં (નિચે મુજબ) બહાર કરવામાં આવ્યું હતું, એટલે કે જ્યારે તેઓને બનાવ્યાં ત્યારે તેઓને ખોદાતાલાએ કહ્યું હતું કે: “તમે આદમીઓ છેઓ, તનોમંદ દુન્યામાં સઘળાંઓના બાપદાદાનાં બાપદાદા થવાને તમને પેદા કર્યાં છે,^૯ અને તેથી તમે માણસોએ દેવની આરાધણા કરવી નહિ, કારણ કે તમને સરજેલી બક્ષેસોમાં શ્રેષ્ઠ શક્તિ સંપૂર્ણ ખુદ્દિ^{૧૦} છે, કે જે સંપૂર્ણ ખુદ્દિ મારફતે (તમારી) ફરજો

(૧) હુમાઇ બાહુર; અસલ અર્થ: “(તેમાં) લાગ પડનારા સઘળાઓ.”

(૨) દાનિશ્ન, “વિધ્યા,” “શ્રીલસુક્ષ્મી.”

(૩) એટલે કે, તેઓ પ્રખ્યાત થયા હતા.

(૪) ખયા મદમ બૂદારોહ.

(૫) રાચીનીદાર.

(૬) શેમ પરવસ્તગ; “જેજાં નામો,” “જેડયા એટકાળ.”

(૭) મનીતૂન્તગ, એ શબ્દ હુજ્જારેશ છે. સામાન્યરૂપ મનીતૂન્તગ “યાદ કરવું,” “ફરીથી જાખવું.”

(૮) ઝરથોસ્તી દીન મુજબ દુન્યાની પેદાયશની તવારીખમાં અહુરમઝદે જે પહેલવહેલું આદમીનું જોડું પેદા કર્યું હતું તે.

(૯) સરખાવો યુન્દહિશ, બાબ ૧૫, §૬, અને તે પછીનું લખાણ.

(૧૦) “સંપૂર્ણ વિચાર,” અથવા “સંપૂર્ણ સાવચેતી,” એમબી અર્થ થાય.

અને રાસ્તી તદ્દન સમજી શકો.” (૧૦) અને તેઓએ અહુરમઝદને પેદા કરનાર તરીકે^૧, વખાણ્યો અને શુકર ગુઝારી કીધી, અને (માણસ તરીકે) પોતાનું ખાસ કામ કરવાને તેઓ આગળ આપ્યાં,^૨ અને તેઓ કીર્તારની મરજી બર લાવ્યાં, અને દુન્યાને ફાયદો કરનારાં ઘણાંક કામો તેઓએ આટોપી લીધાં;^૩ દુન્યાની પેદાયશોની ઉત્પત્તિ, તેઓનો સંયોગ, અને સંપૂર્ણ વૃદ્ધિ માટે તેઓએ જાતીલોગ^૪ આપ્યો-જે (સઘળાં) કામો માણસ જાતનાં સવાળના કામોમાં ઉત્તમ છે. (૧૧) પરવરદેગારે તેઓને અનાજ વાવતાં શિખવ્યું, જે અહુરમઝદના નિચલા સખુનો ઉપરથી જણાવ્યું છે: “ઓ મસ્તે! આ (ખેતીનો) બળદ તારોજ છે, આ અનાજ તારો છે, અને બીજાં (ખેતીના) ઓજારો તારાંજ છે; હવે પછી તેઓને વિષે તારે સારી માહિતી મેળવવી.”

(૧૨) ભલી દીનથી એમણી જાહેર થયેલું છે કે અહુરમઝદે અશોધની મારફતે ઉંચાં માનને લાયકનાં^૫, પવિત્ર રુહાની શક્તિઓમાંની એક, નામે હુદીશ^૬ને નિચે મુજબ કહ્યું:-

(૧) દાદારીહ્.

(૨) મદમ રક્ત હવા-અન્દ, સરખાવો ફા. બર રક્તન “સઉથી આગલ જવું.”

(૩) પરગાનીનીહ્, સરખાવો ફા. પરગાન “ઘેરાવો,” “હદ.”

(૪) વર્ઝીદ જવએતૂગદસ્, અવ. હવઅત્પદય; એ શબ્દના અવસ્થા અને પહલવીમાં થયેલા વપડાસ વિષે વાંચો મારો ઇંગ્રેજી રસાલો “અસલી ધરાનીઓમાં નજદી કના સગાઓ સાંચના લગનનો કહેવાતો રીવાજ.”

(૫) અર્જનીગ્.

(૬) સરખાવો અવ. હુદીશ, જેનો વીરપરદ, બાબ ૯,૫ માં એશારો મલે છે, જ્યાં તેને અશિવતો અને વાસ્તવતો, એટલે અશોધવાલો અને ધાસચારાનાં ખેતરોવાલો કહેલો છે. વળી વીરપરદ, બાબ ૧,૭ માં નિચલો એશારો છે:-“હુદીશ કે જે ધાસચારાવાલો છે, અને જે ભલી બક્ષેસ કરનારી ગાયનું પાલન કરનાર, અને પશુને પાલનાર પવિત્ર માણસને ખોરાક આપનાર છે.” પહલવી તરજુમા મુજબ: હુદીશ મધનૂગ ખાનગ્ “મકાનોનું રક્ષણ કરનાર ફરેસ્તો હુદીશ,” એટલે જે ફરેસ્તો ગાયદોરને ધાસચારો આપે છે, અને માણસોને ગાયદોર આપે છે તે. એજ શબ્દને સામાન્ય નામ તરીકે “ખેતીને લગતું મકાન” એવે અર્થે લઈ શકાય. પાદશાહ ઝર્કસીસના પહાડ ઉપર કાતરાવેલા અસલી ધરાની ભાષાના લેખોમાં એ શબ્દ હુદિશ્, “મકાન”ને અર્થે વપડાયો છે:-વરના અહુરમઝદાહુ ઇમા હુદિશ્ અદમ અકુનવમ, “ખોદાની મેહરથી આ મકાન મેં બનાવ્યું.” દીનકર્દ પ્રમાણે હુદીશ એટલે જે શક્તિ માણસોને જમીન ખેડવા માટે અને અનાજ વિગેરે જીવવાના સાધણ મેળવવા સારું બનારત કરે છે તે.

“ઓ હદીશ! તું કે જે પવિત્રાધની મારફતે ઉંચી લાયકાતવાળો છે, તેણે મર્યે અને મર્યાની તથા તેમના ફરજંદોની આગળ જવું, અને મર્યે અને મર્યાનીની^૧ મારફતે (તેઓના) અન્નને સારું અનાજની ખેતી કરતાં શિખવવું, અને તેઓના^૨ (ફરજંદોને) એવા આશિર્વાદ દેવા કે: ‘આએ અનાજ^૩ તમારાથી ઉગાજો,^૪ જેમ તે અહુરમઝદ અને અમેશાસ્પેંદો તરફથી તમને મળ્યો છે; એ અનાજ દેવો તરફના નાશ તથા હરકત વીના^૫ તમારી તરફથી તમારી પોતાની ઓલાદો સુધી પુગે^૬ (યાને ચાલુ રહે)!’ અને દ્રુજ તથા દેવોને પાછળ હઠાવવા માટે^૭ જે અહુનવર તારે પઢવા.” (૧૩) અને ‘હદીશ, જે પવિત્રાધને લીધે ઉંચી લાયકાતવાળો હતો તે મર્યે અને મર્યાની તરફ ચાલ્યો, અને મર્યે અને મર્યાનીને ખેતી કરવા, અને રોટી માટે અનાજ ઉગાડવા તાકીદ કીધી,^૮ અને (તેથી) તેઓએ તેમ અનાજ ઉગાડ્યો; અને તેઓના (ફરજંદો)ને^૯ તેણે નિચે મુજબ આશિર્વાદ દીધા: “જેમ અહુરમઝદ અને અમેશાસ્પેંદો તરફથી તમને આ અનાજ મળ્યો છે, તેમ તે તમારાથી ઉગાજો, અને દેવો તરફની કશીખી હરકત વીના તે તમારી ઓલાદના ફરજંદોને પહોંચાજો!” પછી દેવો અને દરુજને પાછળ હઠાવી કાઢવા સારું જે યથાઅહૂવૈયો તે પઢ્યો.

(૧૪) અને પવિત્ર યજ્ઞાનાં શિક્ષણને લીધે, મર્યે અને મર્યાનીએ (નિચલા હુમરોળી) મેળવ્યા: (જેવાકે) વસ્ત્ર ખનાવવાં, ગાયઢોર ઉછેરવાં,^{૧૦} ઘર બાંધવાં,^{૧૧}

(૧^૧) ઝક ઇ વર્ઝ ઇ જૂર્દાગ્ લખમયા મિન્ મર્યે વ મર્યાની.

(૨) ઝક ઇ ઑલાશાંન.

(૩) DM. મુજબ હુના તર્તો વાંચ્યે તો અર્થ “આ ત્રણ,” એટલે “ખેતી, અનાજ અને રોટી.”

(૪) મિન લકૂમ ચેહુમતૂનાદ.

(૫) અપઘતિયાર્-ગારીહ, “કંઈખી હરકત વગર.” (૬) ચેહુમતૂનાદ.

(૭) ચંગવીમૂનિરનીહ.

(૮) જહીત મિન્ મર્યે વ મર્યાની; સરખાવો અવ, જદ, “માંગી લેવું,” કાં ઝસ્તન્. ડા. વેસ્ટ પ્રમાણે, વર્ઝ ને બદલે ઑલા વાંચ્યે તો અર્થ એમ થાય: “અને તેણે મર્યે અને મર્યાની પાસે અનાજ અને રોટી પેદા કરાવ્યાં.”

(૯) DM. પ્રમાણે “તેઓને.” (૧૦) શપાનીહ.

(૧૧) અહૂગારીહ. એ જ શબ્દતું બીજું વાંચણ: આહુનગારીહ; “લેખાંડ ઘડવાનુંકામ,”

શહરુઆતની સુથારની કારીગીરી,^૧ કઢીમુલ અયામના લોકોની ખેતી અને ખેતી વાડી, તેમજ (હંદગીના) પહેલા તબક્કા^૨ ને (લાયક આવે તેવી) મનની શક્તિઓ મેળવી; અને તેઓ મારફતે સગપણના વસીલાને લીધે આદમી જાતની પેઢાયશને લગતાં પ્રમાણોનો વધારો, તેમજ જાતજાતના ધંધાઓનો આ દુન્યામાં પુષ્કળ^૩ ફેલાવો^૪ થયો.

(૧૫) અને તે પછી પેલું ઉન્નતિ કરનારું^૫ જોરેહ^૬ સામ^૭ ને મલ્યું, જે તેમનો (યાને મસ્યે અને મસ્યાનીનો) છોકરો હતો, અને જોડ્યાં કરઅંદોની હાર^૮ નો મોટો વડવા^૯ હતો; દાદાર અહુરમઝદે તેનાં દેશ પ્રદેશની જે હદ^{૧૦} નક્કી^{૧૧} કીધી હતી તેટલા વિસ્તાર સુધી તે (સામ) દુન્યાના જુદા જુદા દેશો અને વિભાગોમાં (ક્યો), પરિણામે વૃદ્ધિ ચાલુ^{૧૨} થઈ, અને જુદા જુદા દેશો અને પ્રદેશોમાં માણસોનો પુષ્કળ સંખ્યામાં ફેલાવો થયો.

(૧૬) ખીજા જમાનામાં (તે જોરેહ) દુન્યામાં ખેતી^{૧૩} ના કાયદા, દુન્યાની ખીલવણીના કાયદા, પાદશાહીના કાયદા, અને દુન્યાનાં રક્ષણને લગતા કાયદાની ગોઠ-

(૧) દઉરગરીહ; સરખાવો અવ૦ દાઉરુ, “લાકડું;” કા૦ દસ્તગરીહ “સુથારનું કામ.”

(૨) ફતૂમીહ. (૩) પૂરીગૂ ને બદલે વપડાયો છે.

(૪) વસ્તરિશનીહ વાંચવું બહેતર થઈ પડે.

(૫) મદમ બરિશનીગૂ.

(૬) અવ૦ હવરેનો (બરેનો). એ ખુરેહની બક્ષેશો કયા કયા જાણીતા પુરોધાને મલી હતી તે વિષે જુઓ જમ્યાદ યશત.

(૭) સામગૂ. યુન્દહિશ, બાબ ૧૫, ૨૫, ૩૦ માં સીયાગમગૂ. મસ્યે અને મસ્યાનીને લાં જન્મેલાં પહેલાં જોડ્યાંમાંનો મર્દ આદમી.

(૮) હમપતવંદાન.

(૯) મદમ નીયાગ-ધચૂ, સરખાવો અવ૦ ન્યાક.

(૧૦) ઝકૂ દરનાએ; કા૦ દરાના.

(૧૧) વિચીદ્ “ચુંટી કાઢેલી,” અવ૦ ચિ.

(૧૨) સાતુનિશન.

(૧૩) દાતો ધ દહુગાનીહ, “ખેતીના કાયદા,” કા૦ દહુકાન, “ખેડુત,” “તવારીખનવેશ.” છેલ્લા શબ્દને જે નીયાગાનીહ વાંચ્યે તેો અર્થ “બાપદાદાઓના કાયદો” એવો થઈ શકે. યુન્દહિશ, (બાબ ૧૫) મુજબ એઉ જણાવ્યો સામગૂના છોકરાઓ હતા. અલખીરુનીખી એમજ કહી ગયો છે (જુઓ પાનું ૨૦૬ મું.)

વણ કરવા માટે પેદાઈદયાન^૧ વંસનાં વાએગેરેદ^૨ અને હોશંગ ને મલ્યું હતું. (૧૭) તેઓએ^૩ (પોતાની) એકદીલીથી,^૪ દીનની સ્થાપણાથી,^૫ અને મોતાના જોડાયલાં બળથી દુન્યાની પાદશાહી અને ખેતી બન્નેને સુધાર્યા; અને જે સુધારો અહુરમઝદની પેદાયશોના વધારા, બેહતરી^૬ અને સંપીલાં બંધણને^૭ માટે તેમજ અહુરમઝદથી નિર્માણ થયેલી દીનને ખાતર તેઓએ કીધો. (૧૮) વળી તે હોશંગે પેલાં ખોરેહની બરકતથી માઝનના^૮ દેવોમાના જે ત્રત્યાંસ ભાગને માર્યા, અને અએશમ દેવની ખુરી શિખવણીવાલી સાત પેદાયશોનેથી મારી નાંખી.^૯

(૧) પરધાત એ શાહનામાના પિશદાદયાન વંસના રાજાઓનો અવસ્તામાં જણાવેલો ખેતાળ.

(૨) DM. વાલી નકલ મુજબ વાએગેરેદ તે હોશંગનો છોકરો હતો.

(૩) યાને વાએગેરેદ તથા હુઆશયંગ.

(૪) સરખાવો અવ૦ હુખ, “દોસ્ત.” (૫) દઝેન દાતીહ.

(૬) નીવારિશન. (૭) પતવંદિશનીહ.

(૮) યોજનત દ્વધીય માઝન્યનાંમ દઝેવનામ, વરંન્યનાંમય દૂવતાંમ, “જેણે માઝદરાનના અને ગીલાનના દેવોનો ૨/૩ ભાગ નાશ કરીધો.” પહેલવી લખનારાઓ મુજબ, વરંન તે ગીલાનનો પ્રદેશ હતો. જુઓ ઝમયાદ યસ્ત, ૬૦ ૨૬, અને આવાં યસ્ત, ૬૦ ૩૩.

(૯) અહીં વરંનના દેવોનો એશારો છે. આએ ૧૮ મા ફકરામાં વરંન શબ્દને લાવવાયક અર્થે લીધો છે, અને તેને બદલે અએશમ શબ્દ મુકાયો છે, (અવ. અએશમ, “ગુસ્સાનો દેવ”). માઝદરાન અને ગીલાનના મુર્તિપુજકો વિષે અહીં એશારો હોય એમ લાગે છે. “સાત જાતના ખુરી કેલવણીવાલાં આદમીઓ,” તે ગીલાનના સાત સરદારો છે, જેઓને હોશંગે માર્યા હતા. આમુખ્ત-શૂતગ્ એ આમુખ્ત-વિશૂતગાન ને બદલે છે. બુન્દહિશ્ (બાબ ૨૮) માંના એક ફકરામાં અએશમ માટે નિચે મુજબ લખાણ આવેલું છે:— આંલાશાંન હમ અવઝાર અએશમ શએદા હવા-અન્દ; ચીગૂન ચેમલેલુનેદ અધધ્ ૭ ઝાર ધ અએશમ ચેહુવૂનેદ, અધધ્ દામાન પદશ્ બરા અવીસાધનેદ; વ કયાન વીરાન ઝિમાનગ્ ઈ નકશા મિન ઝક્ ૭ ઝૂર ૭ બરા મખીતુનેદ, વ અએવગ માનદ, “અએશમ દેવ તેઓની તેજ (બરાબ) શક્તિઓ ધરાવે છે, જેમ કહેવામાં આવેલું છે કે અએશમમાં સાત જાતનાં જોર છે, જેથી કરીને તે પેદાયશોનો નાશ કરે છે; તે સાત જાતના બળથી તે પોતાના વખતમાં સાત કયાની બહાદુર વીરાઓને મારશે, અને એજબ બાકી રહેશે.”

(૧૯) તે પછી (તે ખોરેહ) તાખમુરપને^૧ મળ્યું, કે જે (પાદશાહ) હુથ્યારથી પોતાને ઝળતો^૨ હતો; અને જે ખોરેહની બરકતથી તેણે દેવો, ધુરા આદમીઓ, બહુ-ગરો અને ફાકણોને મારી હઠાવી હતી,^૩ તેમજ તેણે યુતપરસ્તીને ઉખેડી નાંખી; અને તેણે પરવરદેગારની આરાધના અને બંદગી તે સાહેબના બંદાઓમાં ચાલુ કીધી; (અને) ત્રીસ શ્યાલા (એટલે ૩૦ વર્ષો)^૪ સુધી તેણે અહુરમનને ઘોડાના આકારમાં^૫ ફેરવીને, તેની ઉપર ઘોડેસ્વારી કીધી હતી.

(૨૦) વળી ખીજી વખતે^૬ (તે ખોરેહ) વીવંધહાનના^૭ છોકરા યિમ-શએત^૮ (જમશેદ)ને મળ્યું, જેથી તેણે અહુરમઝદ સાથે ગોફતેગો (થઈ), અને દીનના ચાર પેશાઓ જે ધર્મગુરુ, લડવૈયા, ખેડુત અને કારીગરોને લગતા છે. તેઓની તેણે કીધેલી પસંદગીને^૯ લીધે એ ચાર ધંધાઓ, મોખેદીનો પેશો, લડવૈયાનો પેશો, મર્જબાની અને હુન્નરમંદોનાં વર્ગો, હસ્તિમાં આવ્યા હતા; અને જેમ કરવાથી તેણે હુન્યાને બોહોલી બનાવી, વીસ્તારમાં લંબાવી અને વધારી, અને પોતાના બળના પ્રમાણમાં^{૧૦} તેણે આદમીઓને સુધાર્યા;^{૧૧} (જેથી કરીને તેઓ)

(૧) તાખમૂરપો, અવ. તખમ-ઉસ્ત્રુપ, અને ફા. તહુમુરસ, જે અસલ ધરાનના પેશદાદ્યન વંશના પાદશાહોમાં બીજો હતો, અને જેને રામ યશત (ફ. ૧૧) માં અજિનવાઓ, “હુથ્યારમાં સજ થયેલો” કહેલો છે.

(૨) ઝયનઆવંદ, અવ. ઝય, અને ફા. ઝીન.

(૩) એ સાથે સરખાવો રામ યશત, ફકરો ૧૨ મો; ઝમયાદ યશત, ફકરો ૨૯ મો.

(૪) અવ. શિસત-ઝિમ, એટલે ૩૦ વર્ષ સુધી.

(૫) ફાજ વશત ઓલ્ અરપો કર્પ. (૬) અથવા “પાછલથી;” “પછી.”

(૭) અવ. વીવંગહવત અથવા વીવંગહુંત, એ જમશેદના બાપનું નામ છે.

(૮) અવ. યિમ-શએત, સામાન્ય રીતે એ (પેશદાદ્યન વંશનો ત્રીજો પાદશાહ) જમ-શેદનાં નામથી ઓલખાય છે. વેદશાસ્ત્રમાં એનું નામ યમ છે, ત્યાં તેને વીવસ્વત નો છોકરો, સર્વથી પહેલો માનવી, પહેલવહેલો મોહતને આધીન થયેલો આદમી, અને બંદગીની શરૂઆત કરનાર તરીકે જણાવ્યો છે. અહીં જમ્યાદ યશત (૩૧-૪૬)માં આવેલી અવસ્તાની વિગતો સરખાવો. તે ઉપરાંત યુન્દહિશ, બાબ ૩૧, ફ. ૩-૫ માં, અને વંદીદાદ, ફરગદ ૨ જીમાં જમશેદનું દાસ્તાન આવેલું છે.

(૯) મેકખલૂનાં, “પસંદ કરીને,” “કબુલ કરીને.”

(૧૦) પવન્ પતમાન્ ઇ અઆજ.

(૧૧) અથવા, “તેણે પેદાયશોના બેરમાં વધારો સુધારો પ્રમાણ મુજબ કીધો.” ખીજી રીતે વાંચતાં, અ-તીબ લેવાઈ શકાય.

સઘલાં અમર્ગ, બુધાપા વીનાના, બુખ વગરના, તરસ વગરના, આખાદી ભર્યાં અને પુર સુખશાંતિ સાથનાં^૧ થયાં હતાં. (૨૧) અને ભલી દીનમાંદાદાર અહુરમઝદે કહેલા સખુનોમાં નિચે મુજબ જમશેદને જણાવ્યામાં આવ્યું છે:—“ત્યાર પછી મારી જેહાનને તું આખાદ કર^૨ [એટલે કે, તેની (પેદાયશોની) સંખ્યા^૩ માં તું વધારો કર]; અને તે પછી મારી (વસ્તીવાલી) દુન્યાને આખાદ કર^૪ [એટલે કે, કદમાં વધારે ફરખે^૫ બનાવ]; અને પછી દુન્યાને ખવડાવવું, પોશણ કરવું, અને તેની સરદારી તથા નેજોહદારી^૬ મારી તરફથી તારે કબુલ રાખવાં જોઈએ; અને એવી રીતે તે સઘળું તારે બળ લાવવું^૭ જોઈએ કે જેથી કોઈબી આદમીથી બીજાં આદમીને ધળ યા વેદના કરવાનું કામ બનવાજોગ નહિ રહે.”—૯

(૧) પર્ઓરુ-શર્એતીહુ, “દોલતથી ભરપુર;” અવ. શર્એત, “ધન, દોલત.” અથવા બીજી રીતે પર્ઓરુ-શીતી, “રહેઠાણથી ભરપુર,” અવ. શીતી. “રહેઠાણ,” (ક્ષિ-“રહેવું” તે ઉપરથી). એ વીસમાં વાક્યમાં આવેલી વિગટને પહલવી વંદીદાદની બીજી ફરગદ સાથે (ફકરા ૪ થાથી) સરખાવો.

(૨) ફાદીન, આજાર્થ એક વચન; સરખાવો અવ. ફાધ્, “આખાદ કરવું,” અવ. ફાધય, ફાધન, “આખાદી,” “વધારો.”

(૩) એટલે કે, ભલાં પ્રાણીઓની સંખ્યા.

(૪) વારીન, એ પહલવી શબ્દ અવસ્તા વરેધય (વર્દ્, “વધારવું” તેનું આજાર્થ રૂપ) ઉપરથી બન્યો છે. એટલે કે “મારી દુન્યાને વધારે ને વધારે યોહોલી, ફલદુપ અને રહેવા લાયક બનાવ.” અથવા બીજી રીતે લેતાં “મારી પેદાયશોને સારી રીતે ઉછરેલી અને તંદરોસ્ત બનાવ.”

(૫) ફા. ફરખેહુ, “ચરખીદાર.”

(૬) મદમ્ નિગાર્દારીહુ.

(૭) વખીદુના.

(૮) તૂખાન્ ચેહૂવૂનાદ.

(૯) યિમ્ સંબંધી વંદીદાદના અવસ્તા અને પહલવી ટેક્ષ્ટોમાં નિચે મુજબ ઉપલાંને મલતું લખાણ છે:—આઅત્ મે ગર્એથાઓ ફાધય, આઅત્ મે ગર્એથાઓ વરેધય, આઅત્ મે વીસાઈ ગર્એથનામ્ થ્રાતાચ હર્તાચ અઈવ્યાક્તય (એનો પહલવી તરજુમો) અદીન્ ઝક ઇ લિ ગેહાનાન્ ફાખૂધન્ [અઈધ્ વેશ્ બરા વખીદૂનાં]; અદીન્ ઝક ઇ લિ ગેહાનાન્ વારીન્ [અઈધ્ ફપીહૂતર બરા વખીદૂનાં]; અદીન્ ઝક મિન લિ મેકઅલૂનાં ગેહાનાન્ રાએ સ્થાયિશ્ન્, પરવરિશ્ન્, સરદારીહુ વ ફમાન્ ચેહૂબૂન્ત, પવન્ નિગાસદારિશ્ન્ વ પાનગીહુ કર્દન્ .

(૨૨) અને તેણે, જમશેદે, (ઉપદું ફરમાન) સ્વિકાર્યું, અને જેવી રીતે અહુરમઝદે તેને હુકમ કર્યો હતો તેવીજ રીતે બરાબર તે બબ્બયું. (૨૩) વળી તેજ જોરહને લીધે તેણે પૃથ્વીની જમીનને તે (વખતની) અગાઉ જેટલી હતી તે કરતાં ત્રણ ત્રત્યાંસ ઘણી પહોલી બનાવી; અને તેણે પોતાનાં તે રાજ્યમાં માણસો^૧ અને ગોરૂપંદોને મોતથી દૂર કીધાં, અને બીજી પેઢાયશેા (જેવીકે) પાણી, ઝાડપાન, અને જોરાક, તથા સદા તાજે રહે તેવો જોરાક^૨ તેણે બનાવ્યો. (૨૪) અને બલી દીનમાં એમણી બહિર છે કે તેણે, જમશેદે, સદીને ગરો-ધમાન (ખેડેશ્ત) જેવી ખુશનુમા બનાવી; અને માહજાની દાદાર^૩ અહુરમઝદના ફરમાનથી તેણે મહુરકૂશ^૪ ના (સખ્ત) શ્યાલામાં (થનારા) નાશથી પેઢાયશેને

(૧) અવ. વીર, “મરદાને મદો,” “પહલવાનો.”

(૨) DM. મુજબ: ખૂરિશ્ન ખૂરિશ્ન અને-અવસાયિશ્ન, “ નહિ ખરાય થાય એવા જાત જાતના જોરાકો.” આજે ૨૩ મા ફરરામાં ખૂદાએઈહુ અને ખૂરિશ્ન એ શબ્દો ભુલથી બેવાર લખાયલા લાગે છે; બેવડા થયલા શબ્દોમાંનો એકેકો કાઢી નાખવો બેહતર દીસે છે.

(૩) DM. મુજબ: “ કીરતારનાં સઘળાં ફરમાનોને અનુસરીને. ”

(૪) અવ. મહુરકૂશ, “વાટકી,” “ભયંકર”; અવ. મહુર્ક “મોહત.” એ નામ એક એવા દેવનું છે કે જે અહુરમઝદની પેઢાયશને કમી કરવા આ દુન્યામાં સખ્ત શીયાળો મોકલે છે. વંદીદાદની ફગર્દ ૨ જી, ફરરા ૨૨ મામાં:—અથેમ્ ઝેમા જંધુહેન્ટુ; અને વૅસ્તર્ગાર્ડના ફેગમેટ ૮ મામાં:—યત મહુરકૂશો અવ-મીર્યાઈતે અદા ઝી અવ દૂળે અવો બવઈતે રકુંદા સ્પયઝાહે મજે છે. પહલવી લખાણોમાં એ મહુરકૂશનો અર્થ મદકૂશાન ઝિમિસ્તાન કરી, અને હીયુ-ખાદી મદગોશ્ (જે સારી મતલબે પાનખર સ્તુના વરસાદ માટે વપડાય છે તે) ની સાથે બેલી નાખવામાં આવ્યો છે. મોટી યુન્દહિશના નિચલા ફરરામાં મદકૂસનો અંશારો મલે છે:—“બ્યારે અઉશીદરનો હળરો પુરો થશે ત્યારે તૂર-ઈ-આતરગ-રિશ્, જે ઝરયુશ્ત્રને મારનાર ખુની હતો, તેના ખાન્દાનનો ઘાટકી રીતે મદકો-સના હાથે નાશ થશે. તે મદકોસ જાદુ અને મુર્તિપુજનો મઝહબ સાથે લાવશે, અને તે ભયંકર વરસાદ વરસાવશે, જેને મદકોસાન કહેવામાં આવશે; ત્રણ વર્ષ સુધી સર્દ શ્યાલાઓ અને ઉકલાતવાલા ઉનાલાઓ સાથે ચાલુ કરાં અને બરફનો પ્રવાહ તે ચાલુ કરશે; સઘળાં માણસોને વધુવાર ગરમીનું કંઈ સાધણ ન મલવાથી તેઓનો નાશ થઈ નાશુદ થશે, સારપ્રછી આદમી જાતનું ફરીનું બંધારણ જમશેદે બનાવેલા વર મારફતે કરવામાં

અંચાવવા સારું ઇમ-કર્દ-વર (વરે-જમ-કર્દ) ખાંધ્યો, અને ભલી દીનમાં જણાવેલા ખીજા ઘણા મોજેભર્યો તેણે કરી દેખાડ્યા.

(૨૫) અને ખીજી વખતે તે ખોરેહ પરવરદેગારના હોકમથી આસ્પીગાન ખાનદાનનાં ફરેદુન^૧ ને મલ્યું, જે વારે તે પોતાની માવતરના^૨ પેટમાં^૩ હતો; ખેડુતનો પેશો, જે ધાર્મિક પેશો^૪ હતો, તેમાં (ભવિષ્યમાં) જે ભાગ તે લેનાર હતો તેથી, અને જમશેદમાં જ્યારે તે ખોરેહ હતું ત્યારે (માણસોની) કીધેલી વહેંચણી^૫ ને લીધે, તે ખોરેહ ફરેદુનને મલ્યું, જેથી તે ફતેહમંદ નિવડ્યો^૬ હતો; વળી ફરેદુન (આવી રીતે) ફતેહમંદ નિવડીને (પોતાની) માતાના પેટમાંથીજ ઝહાકને પુરો પડનાર^૭ બન્યો, અને તે ઘણો જોરાવર^૮ દૂજ (ઝહાક) તેનાથી દુખી^૯ અને એકામ^{૧૦} બન્યો.

આવશે; અને એજ કારણથી તે છુપી જગાએ ખાંધવામાં આવ્યો છે.” એ વર જે જમશેદે ખંધાવ્યો હતો, અને જે જુના આદમીઓ અને જનવરોના બરફ અને શીયાલાથી નાશ પામવા પછી નવાં પુરાં પાડવા કામ આવ્યો હતો અને આવશે, તે નોઆહના “આર્ક,” અને ક્ષીસુધ્રાંસના વાહણને મળતો આવે છે. એ ઉપરથી એમ માલમ પડે છે કે જુની તૌરાત (ખાધબલમાં) જમશેદનું પાત્ર ઘટતા ફેરફાર સાથે નોઆહ પાસે ભજવવામાં આવ્યું છે.

(૧) ધ્રુએતઓન, અવસ્તા પ્રમાણે આશ્વ્યનો છોકરો. એ સામાન્ય રીતે આશ્વ્યાંનનો એલકાળ ધરાવે છે. શાહનામાના આખતીનનો છોકરો ફરેદુન, તે એજ છે. એને માટે વારંવાર યસ્ત ૫, ૯, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૭, અને ૧૯ માં, અને યઝિશનેના ૯ મા હામાં એશારાઓ મળે છે.

(૨) બૂદર્, સરખાવો અવ. બેરેથ્રિ, “બચ્યાંને જન્મ આપનાર માવતર” (વંદીદાદ ૧૮, ૩૮),

(૩) અઝીરુસ્વર, અવ. ઉરુશ્વન, ઉરુશ્વરે, “ગર્ભસ્થાન” (વંદીદાદ ૫, ૫૧, ઉરુશ્વોહુવ).

(૪) એટલે કે દીનમાં જણાવેલા ચાર પેશાઓમાંનો તે એક હતો.

(૫) ચાર પેશાઓ જેનું વર્ણન ઉપર આપ્યું છે તે.

(૬) વાંચણ: પીરુઝગરીહુદ, કર્મણી પ્રયોગ. યસ્ત પ્રમાણે વાંચણ: પીરુઝગર-શએત, “ફતેહમંદ ઝલકાત.”

(૭) પંસખૂન ગૂફતાર, અસલ અર્થ “જવાળ દેનાર;” એટલે તકરારમાં સામે વાલાને માહત કરનાર, તે ઉપરથી અહીં અર્થ: લડાઈમાં પુરો પડનાર ફતેહમંદ પુરુષ.

(૮) વસ-અઓજ; પહલવી વસ, ફા. બસ “ધણ;” અને અવ. વજ “જોર;” એજ શબ્દને નિસીવીચ વાંચી શકાય, જેનો અર્થ “હલકો,” થાય, ફા. નિશીબ; ખીજું વાંચણ: નરખુન-ધચ, “વળી કોહાતવાલો.”

(૯) વાંચણ દર્દીનીદ; ખીજી રીતે (યસ્ત મુજબ) ગર્દીનીદ, “દુર કીધેલું,” અથવા “ગખડી પડેલું,” ફા. ગર્દીદહુ.

(૧૦) સ્તરદીનીદ, સરખાવો અવ. સ્તરેત, “ગભરાયલો.” યસ્ત: “એત વીનાનો.”

(૨૬) નવ વર્ષની ઉમરે પુગ્યો^૧ કે ઝહાકનો નાશ તેણે કરવા મંજ્યો, અને જીવ^૨ મેલવી ઝહાકને હરાવ્યો; તેનાથી (લક્ષી) પેદાયશોનો અચાવ થયો, અને તેઓ રાહત પામી; માઝન્દરાનના સરદારોને હરાવ્યા, તેમનાંથી થયેલાં નુકસાન અને ઇન્જા ખનીરસમાંથી દુર કરવામાં આવ્યાં, અને પોતાના ત્રણ બેટાઓને માટે તેણે ખનીરસનો કેશ્વર બંધાવ્યો. (૨૭) વળી ધર્મનો ત્રીજો પેશો જે ખેતીવાડીનો હતો, તંની મદદથી તેણે મરકીનો^૩ રોગ દુર કરવાને^૪ અને તેના ચેપ^૫ ને દાખી દેવા વાસ્તે માણસોને વૈદક સારવાર (દવા) તેણે શિખવી; અને તેજ પ્રમાણે બીજા ઘણા મોજેજાઓ તેણે કીધા,^૬ અને જેહાનને માટે ઘણાં ફાયદા ભર્યાં પ્રાક્રમો બળાવ્યાં.

(૨૮) અને તેજ ખોરેહ^૭ ફરેદુનની હૈયાતી દરમ્યાન ફરેદુનના છોકરાં ઝેરચ^૮ જેને દાદાર અહુરમઝદે મોહોટાઇ^૯ બક્ષી હતી તેથી તેને મલ્યું, અને ખોદા-તાલા તરફની બનફેશાની (લક્ષિતભાવ) નાં તરીકા ને તાબે રહી^{૧૦} તે તરીકા તેણે પોતાનાં મુલકમાં ફેલાવ્યા, જે ઉત્તમ બક્ષેશ^{૧૧} તેના બાપ ફરેદુને તેને માટે ચાહિલી હતી, અને જે તરીકાની બક્ષેશ ફરેદુનના લલા આધિર્વીદોને લીધે દાદાર અહુરમઝદ તરફથી તેને મલી હતી.

(૧) મત્, “આવ્યો.”

(૨) જે તે ખોરેહને લીધે મલી હતી.

(૩) સિજ; અવ. ઇથ્યેજંધહ, “નાશકારક.”

(૪) વાંચણ: વીશૂશ્તન અથવા નાહૂશ્તન, “નાશ કરવો” અથવા “દાખી દેવું.”

(૫) અખદગીહ, અવ. અખિત.

(૬) બહેતર વાંચણ નિચે મુજબ: વ હાનિચ્ અફદ કબદ કર્દ.

(૭) આન હુમ વક્ષ.

(૮) અવસ્તા અધર્ચુ અથવા અધર્ચવ, શાહનામાનો ઝેરચ, જે ફરેદુન પછી કદીમ ધરાનની ગાદીએ આવ્યો (જુઓ ફવરદીન યશત, ફકરો ૧૩૧ મો).

(૯) અવર ખરિશનીહ, યા મદમ ખરિશનીહ, સરખાવો ફા. બર્ જુદન, “ચઢવું.”

(૧૦) અધરીહ દાદ ગુશીદન અથવા અધરીહ દાદ ન્યોશીદન; અને બદલે બેહતર વાંચણ: અધરીહ વ દાદ ન્યોશીદન, જેનો અર્થ: “બન ફેશાની (પરહેઝ ગારી) અને કાયદાને (જીગરથી) સાંભળવો તે”.

(૧૧) યાન, સરખાવો અવ. યાન; પેરેટનું વાંચણ: બન, “બંધગી.”

(૨૯) અને (પછી) તે (ખોરહ) એરચના માદરની બાબુ^૧ ના એક સગા, અને ફરેહનની ચોલાદના એક શખ્સને મલ્યું, (એટલે) તે નેચોસંગ ફરેશ્તા સાથે માનૂશ-ગરની તરફ આગલ વધ્યું, અને તેનાથી એરચની ચોલાદનો^૨ વધારો સંપૂર્ણ થવા પામ્યો.^૩

(૩૦) વળી તે (ખોરહ) ધરાનના પાદશાહ માનૂશ-ચીહુરને મલ્યું, તેથી તેણે મોજેજા જેવા ઘણા ચમત્કારો^૪ કીધા, અને એરચના કીનામાં સેલમ અને તુંજ^૫ ને તેણે માહત કર્યા, અને પારકા દેશોને ખુદ્દી રીતે જવાબ દેનાર તે નિવડયો^૬; અને ધરાનનાં રાજ્યને તેણે સુધાર્યું, અને તેણે ધરાન દેશને વધારે બહોળો અને ફળદ્રૂપ કીધો; અને અન-આર્ય (ધરાનની બાહરનાઓ) ની ઉપર ધરાન દેશને સર્વોપરી બનાવ્યો.

(૩૧) બીજે વખતે તુમાસ્પ^૭ ના છોકરા, (અને) માનૂશચીહુરના એક ખેશી ધરાનના પાદશાહ અઉઝોબની, આગળ (તે ખોરહ) આવ્યું; તેના

(૧) બએન્ અમ; એ શબ્દો બએન્ હમ અમઓમ ને બદલે કદાચ આવ્યા હોય. જે માતાનો અહીં એશારો છે તે ગૂરઝગ નામની હતી (બૂન્દહિશ, બાબ ૩૧,૯ માં તેણીનો એશારો મલે છે), જેણી અધરીચની એકપુરી છોકરી હતી, અને માનૂશ-ચીહુરના બપાવા માનૂશ-ધ-ખૂરશેદ-વીનીગૂની મા થતી હતી. પાઝંદ જામાસ્પ નામામાં એ નામ બીજી રીતે વીરગ્ મલે છે. અહીં લખાયેલો માનૂશ-ગર શબ્દ તે માનૂશ-ચીહુરના પીતા માનૂશ-ખૂર્નારનો ટુંકો આકાર ગણી શકાય.

(૨) નાફ, અવં નાફ, “ચોલાદ,” “ફરજંદ.” કદાચ એને બદલે અસલ લખાણમાં ફાજ (સાતૂત) હોય.

(૩) ચેહૂવૂન્ત ખૂર રૂબિશનીહ.

(૪) કબદ્ અફદ્ કદ્ કાર; અસલ અર્થ: “તેણે ઘણા અજાયબીથી ભરપુર (મોજેજા જેવાં) પ્રાક્રમો કર્યા.”

(૫) અવં સધરિમ અને તૂર.

(૬) ફાખૂ અવો અન-અધર મતા ચેહૂવૂન્ત પસખુન ગૂફતાર. DM. નાં લખાણ સુજ્ઞ:—ફાખૂઆન ધ અન-અધર મતા, જેનો શબ્દાર્થ “અન-આર્ય મુલકોની આબાદી કરવાને;” અહીં ફાખૂઆનને વર્તમાન કૃદંત લઇ શકાય. બીજાં વાંચણ: ફાખૂન્નંદ અન-અધર મતા, અથવા ફાખનીનીદન્ ઈ અન-અધર મતા.

(૭) દીનકર્દ, પુસ્તક ત્રીજામાં (બાબ ૧૭૬ મો, દસ્તુર સાહેબ પેશોતનજી સંજાણી આવૃત્તી, વૉલ્યુમ ૫ મું) અઉઝોબના અજાયબ જેવાં કામોનું લંબાણ વર્ણન મળે

ખોરેહની જાહોજલાલી^૧ ને લીધે તેનો જન્મ એક સરખો મહાન^૨ (નિવડ્યો); તે પોતાનાં બચપણમાં જ ઉમરે પુગેલા મર્દ^૩ માફકની ચપલતાને અને મર્દનાં કંઠ^૪ ને પોહોંચ્યો; જેતીવાડીને માટે ધરાનના મુલકોમાં તેણે વરસાદના પાણીને (એકઠું રાખવા) તલાવો^૫ ખોદાવ્યા; અન-આર્ય લોકોને મારવા તે આગલ વધ્યો, અને (તેઓને) દાખી દેવા અને ધરાન સરજમીનથી દેશપાર-કાઢવા^૬ (મંજ્યો); ધરાનને તારાજ કરનારાઓને તથા ગામડાંના જાદુગરો^૭ ને તેણે માર્યા, અને તે ખુનીઓના મુરખી^૮ તૂરકસ્તાનના ક્રંઆસીયાગ^૯ (અક્રાસ્યાખ) ને ખીલવડાવી નહસાડ્યો; તેણે ધરાન જમીનને ખીલવી અને ફળદ્રુપ બનાવી, અને તે ઉપર ઘણુંક પાણીનાં અરા વધાર્યા, અને કેટલાંક શહેરો^{૧૦} સ્થાપ્યાં.

છે. ખુન્દહિશમાં પણ એને લગતો એશારો મલે છે (ખાખ ૩૧ અને ૩૪ માં, જ્યાં તેને અગાઈમથાફના ત્રણ બેટા માંના એક તરીકે જણાવ્યો છે.) અવસ્તામાં એને ઉઝવ તૂમારપનના નામથી જાણખ્યો છે (યરત ૧૩, ૧૩૧); જે શાહનામાનો ઝૂ-ખિન-તહમારપ છે.

(૧) પવન ઝડક વક્ષ ગદા; અથવા ખીજ રીતે લેતાં પનવ ઝડક વક્ષ ધ નિરમ, “તેના આત્માના તે અલકાતને લીધે.” વેસ્ત પહલવી વક્ષનો અર્થ “નસીખ,” “તકદીર” કરે છે.

(૨) હમ-દસ્ત ઝરખૂનિરન; ફા. હમ-દસ્ત, “એકસરખાં કૌવત, સત્તા અને મોહટાધનો;” વળી સરખાવો ફા. હમ-દસ્તાન, “હાથમાં હાથ મેલવીને,” “જેબા,” “મલલા.” વેસ્ત: હમ-જસ્ત, “ભેગા થયલા.”

(૩) પુર્નાએગારીહ. (૪) મર્દ-પત્-માનીગીહ.

(૫) વિશાદ વારાન્-માત; સરખાવો ફા. માદહ.

(૬) રપૂખ્તન ખાઇવારીનીદન, સરખાવો. ફા. આવારહ, “રદ થયેલો,” “તજ દીધેલો.”

(૭) વાંચણ: દહીગ્-યાતૂગ્; એનેજ ખીજ રીતે લેતાં:—‘જહીગ્-યાતૂગ્ વાંચી શકાય, જેનો અર્થ: “એમલહાજવાલો જાદુગર” (સરખાવો દીનકર્દ, પુસ્તક ૩ જુ, ખાખ ૧૭૬, ૨).

(૮) અખૂ ઈ જોલા હમ-ખુન્-તુશગાન્, ફા. ખુન્-તુશહ, “લોહીનો તરસ્યો.”

(૯) અક્રાસ્યાખ, તુરાનનો પાદશાહ, જે ધરાનનાં પાદશાહ મીનોચેહર સામે ધરાનની પાદશાહી લેવા માટે વણાં વર્ષો સુધી લડ્યો હતો. જુઓ ઝમયાદ યરત, ફકરા ૫૬ થી ૬૪; ખુન્દહિશ, ખાખ ૩૧ અને ૩૪.

(૧૦) રુદાન્ વ રુસ્તાગાન્; સરખાવો ફા. રુસ્તા “બજાર સાથનો કર્યો,” શહર.

(૩૨) તે પછી તે ખોરેહ કૃશ્નાસ્પ,^૧ જે સામનો છોકરો હતો તેને, સ્થે-
શ્તારી (સેપાહગીરી) જે દીનને લગતો ખીજ પેશો છે તે (તેની) તકદીરમાં હોવાને
લીધે, મલ્યું-જમશેદના ખોરેહના પ્રતાપથી જે ચાર પેશાઓમાં આદમીઓની વહેં-
ચણી^૨ થઈ હતી તેમાંનો તે એક પેશો હતો-અને જે (ખોરેહ)ની ખરકતથી કૃશ્નાસ્પે
સોખોવર^૩ અઝાહ જે ઘોડાઓ ગલી જનાર અને માણસખાઉ^૪ હતો તેને માર્યો,
અને ઝેરી એડીવાલા^૫ ગંદેરેવ^૬ દેવને, તથા દેવોથી અને લલી પેદાયશોને નાશ
કરનાર દૂજેથી ઉત્પન્ન થયેલાં આક્રતોને તેણે દુર કીધાં.

(૩૩) ત્યાર પછી કયાનીઓના વડવા^૭ કચ્ચે-કચ્ચાદને^૮ તે ખોરેહ મલ્યું, જેની

(૧) અવસ્તા મુજબ ધ્રિતનો છોકરો કૃશ્નાસ્પ, તે ઉર્વાક્ષયનો ભાઈ અને સામની
ઓલાદનો હતો. શાહનામાંમાં એને અસતના છોકરા ગર્શાસ્પ કરીને ઓલખ્યો છે.
એનો અવસ્તા અલ્લાખ નરેમનઉ છે. એને વિષે અવસ્તા અને પહલવીમાંથી મલતા
એશારાઓ માટે જુઓ ડા. વેસ્તનો “કૃશ્નાસ્પને લગતી કહાઓ” વિષેનો વધારા તરીકેનો
રેસાલો (Appendix,) “Sacred Books of the East,” વોલ્યુમ ૧૮ મું,
પાનાં ૩૬૯-૮૨.

(૨) આદમીઓનાં વર્ગો કરવામાં આવ્યા હતા.

(૩) અવસ્તા સ્વર, (જુઓ યજિશન ૯,૧૧; ઝમ્યાદ, યશત, ફકરા ૪૦ મો). એ
એક રાક્ષસી કદના દેવનું નામ છે (જુઓ S. B. E. વોલ્યુમ ૧૮ મું, પાનુ ૩૭૪ મું).

(૪) અસ્પ-હુન્પાર, ગચ્ચા-હુન્પાર; પહલવી હુન્પાર્દન, “ગલી જવું,” સરખાવો
અવસ્તા હામ-પર્, જેમાં પર એટલે “ભરવું.”

(૫) દીનકર્દ મુજબ ઝહુર-પાશનાન, અવ. ઝઘરિ પાખેમ. મારા ધારવા
મુજબ એ અવ. ઝઘરિનો અર્થ ઝેર થવો બેધએ, અને નહિ કે લીલો યા સોનેરી
રંગનો; સરખાવો અવસ્તા ઝઘરિચ, “ઝાડપાનને જેહર આપનારો દેવ.” ડા. વેસ્તનો
તરજુમો: “સોનેરી પાટલીવાલો દેવ ગન્દર્ષો.

(૬) અવ. ગન્દર્ષેવ, દર્ધામાં રહેનારા એક રાક્ષસનું નામ છે, જે પાહડ અને
ખીણોમાં બી રહેતો હતો (જુઓ યજિશન ૧૫,૨૮; આવાં યશત, ફકરા ૩૮ મો;
જમ્યાદ યશત, ફકરા ૪૧ મો; તેમજ S. B. E. વોલ્યુમ ૧૮ મું, પાનુ ૩૭૫ મું).

(૭) ન્યાક, “અપાવો,” “મમાવો,” “ઓલાદનો વડો.”

(૮) અવ. કવિ-કવાત (કવર્દીન યશત, ફકરા ૧૩૨ મો; જમ્યાદ યશત, ફકરા
૭૧ મો), શાહનામાંનો કચ્ચેકાખાદ. છુન્દહિશ (ખાખ ૩૧,૨૪) પ્રમાણે ઉઝવ તુમા-
સ્પનો પાલક કરી લીધેલો તે બેટો હતો, જે કેતાખનું પહલવી લખાણ નિચે મુજબ છે:-

મહદથી તેણે ધરાનનું રાજ્ય સુધાર્યું, પાદશાહીને ક્યાની વંસમાં^૧ પોતાની સાથે બેઠી (યાને પોતે પાદશાહી પામી ક્યાની વંસની શરુઆત કીધી), અને બીજાં ઘણાંક સ્થળોને કાયદો નિપજાવનારાં^૨ કીર્તીવંતાં કામો કીધાં.

(૩૪) અને તે (ખોરેહ) તાઝ કે જે અરબોનો પાદશાહ હતો તેના (બેટા) અધ્યેશ્વરના (છોકરા) પાતખસોબને^૩ અરદીબેહશ્ત અમેશારપેદ સાથની મીત્રાચારીના^૪ તેનાં સંબંધથી મલ્યું; અને જ્યારે લોભનો (હિશમ) દેવ અમાઉલ-ખાતગૂ^૫ (નામના અરબ) સાથે તે પાતખસોબના ટોળાં તરફ, તેનાં ઘણા નરમ^૬ ખવાસના વડાના^૭ નાશ માટે, ધસી આવ્યો ત્યારે ખોરેહને લીધે પાતખસોબને તે વિષે બશારત^૮ થઈ હતી; વળી પોતાની રૈયતનો જે ભાગ અરદીબેહશ્ત અમેશારપેદથી બુલંદી પામેલા દીનના વડા (અરથુશ્ત્ર)ની રાહબરી તળે હતો, તે ભાગનો દરબજો અને સુખ સંપજળી^૯ વધારવા માટે તેને બશારત થઈ હતી; તે એટલે સુધી કે (બાકીના

કવાત અપુર્નાએ બઅંન કસ્પૂતી ચેહુતુન્ત, અફ્રશાંન પવન રુદ્ બરા શંદકૂન્ત, પવન કવાદગાંન બરા અર્સર્દ, અઉઝોબો બરા ખદીતૂન્ત બરા યન્સેગૂન્ત, બરા શૂરુન ફૂંદ વિનસ્તગૂ વ વીત શંમ હન્બેતૂન્ત, “લોકોએ તે બાલક ‘કવાત’ ને રેશમી ચાદરે બિટાલી નદી આગલ તજ દીધું હતું, અને તે જ્યારે બેહોશ હાલતમાં એક બારણાનાં ઉપર ઉપર પડેલું હતું ત્યારે તેને અઉઝોબો બેયું, અને તેને ઉંચકી લઈ તે બેશુદ્ધ અને ગુમ થયલાં બાળકને તુરત કવાદ નામ આપ્યું.” પહલવી કવાદગાન સાથે સરખાવો ૩૦ કીબાદહુ, “ઉંબર.”

(૧) અવસ્તા તઓખમન. (૨) સુદ-કાર.

(૩) બુઓ બૂન્દહિશ, બાબ ૩૧ મો, ફકરા ૬ થો. પાતખસોબનો એશારો પહલવી વંદીદાદ, ફરગદ ૨૦ મી, ફકરા ૧ લામાં મળે છે:—બાહુર-અઅંમન્દાન (તૂબાનીગાન ચીગૂન પાતખસોબો.....).

(૪) ડા. વેસ્ત મુજબ વાંચણ: અયાતગીહુ, “યાદદાસ્ત.”

(૫) મારા ધારવા મુજબ એ એક અરબ સરદારનું નામ છે જેણે પાતખસોબના રાજ્યનો મુલક પચાવી પાડવા કાશેશ કરી હતી. એ સરદારના અરબી અમૂલ્-ઉલ-ખાતિલ નામનું એ પહલવીમાં બીગડેલું ૩૫ હોય એમ લાગે છે.

(૬) નર્મ નર્મ. (૭) યાને પાતખસોબો.

(૮) પજ્જીનીદન. (૯) ક્રિનમિશનીહુ.

જુદીન) ખીન્ન લાગની પુંજ કરવાની માછલીની આકૃતિઓ^૨ યા મૂર્તિઓ (પાતપણ્ણની કેશોશથી) નદીમાં જઈ પડી, અને અરથુશ્તની દીનની ક્રીયા તરફ તેના ટોલાની વલણ બહાર થઈ.

(૩૫) ત્યાર પછી તે (જોરેહ) કચ્છ-અર્શના લાઈઓને^૩ મલ્યું, જેઓ કબાદની ઓલાદથી ઉતરી આવેલા હતા, અને જે (જોરેહ)ની ખરકતથી બધાઓ ભરાવર,^૪ અને ઘણાજ પરહેઝગાર^૫ થયા, અને તેઓના પ્રાક્રમે અબ્બયળ જેવાં હતાં; તે (લાઈઓ)માંનો વડો કાચ્છ-ઉસે^૬ (કચ્છકાઉસે) હકૂત કેશ્વરની પાદશાહી મેળવી, અને ઘણોજ પ્રખ્યાત અને કીર્તીવાન તે થયો.

(૩૬) તેજ વખતે તે જોરેહ અઓશનર, જે જમશેદનાં જોરેહની ખરકતથી ઘણો ડહાપણવાલો^૭ નિકલ્યો હતો તેને મલ્યું; જ્યારે અઓશનર પોતાની માતાના પેટમાં હતો, ત્યારે પોતાની માવતરને ઘણીક અબ્બયળી ભરેલી ચીન્ને તેણીનાં પેટમાં તે દેખાડતો હતો, અને જન્મ પછી દેવયસ્ત્રી (બુતપરસ્ત)^૮ અને ઘાટકી ક્રાચ્યાના^૯ સવાલોના^{૧૦} જવાબ વાલીને અહરમનને તેણે તોડ્યો હતો. (૩૭) અને

(૧) એટલે કે:- મુર્તિપુજક અરળ ટોળો.

(૨) માહીગર્ક.

(૩) જુઓ જમ્યાદ યશ્ત, ફકરા ૭૧ મો; બૂન્દહિશ, બાળ ૩૧ મો, ફકરા ૨૫ મો.

(૪) અવ૦ અઉર્વન્ત, “મજબુત.” (૫) પાહુરીજ.

(૬) અવ૦ કવિ-ઉસ, તે કવિ-કવાતનો છોકરો, અને શીયાવર્શનનો બાપ. એ કયાની વંશનો ખીન્ને પાદશાહ હતો (જુઓ આવાં યશ્ત, ફકરા ૪૫ મો). એણે ગરૂડ પક્ષીઓની પાસે તખ્ત ઉંચકાવી તેમાં બેસી બેહશ્ત તરફ ઉડી જવા કાશોશ કરેલી કહેવાય છે (જુઓ બેહરામ યશ્ત, ફકરા ૩૯ મો).

(૭) પૂર-જીર, (અવ૦ પાઉર-જીર, ક્રવર્દીન યશ્ત, ફકરા ૧૩૧ મો, અને આફ્રીને અરથુશ્ત મુજબ એ શબ્દ વંશ બતાવનાર ગણાય છે). દાદીસ્તાનેદીનીના ૪૭ માં સવાલ મુજબ અઓશનર તે પઉર્વાજ્યાની છોકરીનો છોકરો હતો; જે ઉપરથી પઉર્વાજ્યા એનો મમાવો થાય. વળી એ રીતે પહલવી પૂર-જીરનો અર્થ “પૂર-જીરની ઓલાદનો” એમખી થાય. પહલવી જીર સાથે સરખાવો ફા૦ ઝીરક, “ડાહો,” “ડહાપણવાળો.” (૮) દીવી-યસ્તો.

(૯) અહીં દીનકર્દમાં તે એક જુદદીન, યા દીન દુશ્મનનું નામ છે, પણ અવસ્તામાં (ક્રવર્દીન યશ્ત, ફકરા ૧૧૫ મો) ક્રાચ્યા એક નામાંકીત પુરુષનું નામ છે.

(૧૦) પ્રશ્નાન.

કાર્ય-ઉસ તરફથી સરદારીની સત્તાઓ^૧ તે મેળવવા પામ્યો, અને તે (પાદશાહના) સાત ખંડનાં રાજ્યમાં વહીવટ કરનાર તે થયો; વળી તે વડો ન્યાયાધીશ અને વજીર^૨ હોવાથી તેણે સરહદની^૩ ભાષાઓ અને માણસ જતને કાયદો કરનારાં બીજાં જ્ઞાનની બાબતો (પોતાની પ્રજાને) શિખવી; વળી જે પરદેશીઓ (સાચા માર્ગ ઉપરથી દુર ગયા હતા તેઓ)ને જવાઓ આપી પોતાનાં સખુનોથી હરાવ્યા^૪ (અને જેર કીધા), અને ઇરાનનાં મુલકોનેથી પોતાની ઘણીજ ખોહલી નસીહતોથી^૫ નીતિની ઉચી પંક્તીએ લઈ ગયો.

(૩૮) અને (તે જોરેહ) પ્રખ્યાત^૬ કર્મ-સીયાવક્ષની આગળ આવી મલ્યું; તેનાથી અંદર (કુંગ) ઉપર અજાયબ જેવી રીતે બાંધેલો^૭ કુંગ-દરખાંઈ (નો કીલ્લો) હસ્તીમાં આવ્યો^૮ અને દીનની પાસબાની અને રક્ષણ, અને તેનો ઘણીક તરેહનો ઝલકાત તથા કીર્તી, અને દીનના ભેદો તેને લીધે (સર્વે જાહેર થયાં); જેના પરિણામ તરીકે તે જમાનાનો સુધારો, ઇરાની રાજ્યનું નવું બંધારણ, પહલવાનોનું^૯ એકમેક સાથનું નવું સુલેહ ભરેલું જોડાણ, અને અહુરમઝદની દીનની કત્તેહ (એ સર્વે) જાહેરમાં આવ્યું.^{૧૦}

(૧) ક્રમાતારીહ, “સરદારી;” “રાજ્ય કરાખાર.”

(૨) અહૂપત “અમીરનો અમીર;” “વડો સત્તાધીકારી;” ફાગ ખાન ખાનાન. ડા. વસ્ત મુજબ વાંચણ; ગરૂકત, “સમજવેલું,” “મુલ્ય કીધેલું.” બીજી રીતે અફશાનાહૂકત આમૂખત વીમોન્દ ગૂબિરનીહ વાંચ્યે તો “અને તેણે છુપી વિધ્યા અને સરહદપરની ભાષાઓ શિખવી” એવો અર્થ થઈ શકે.

૩) અવ. નર્મ, “બાબુ,” “હદ.”

(૪) અઈરખત હુવા-અન્દ અન-અઈરનો બીજો અર્થ “જે અનાર્થ લોકો બીગડેલા હતા તે.” અવ. ઇરિખત.

(૫) હન્દર્ઝીનીદ, “નીતિમાન નસીહતો કીધી.”

(૬) અવ. ખામ્ય, “ચલકતું.” (૭) અફદ-કર્દ.

(૮) અસલ અર્થ “કુંગનો કીલ્લો.” અવ.કંધ તે સ્યાવર્શાનએ પોતાની દેશ નિકોલની મુદતમાં જે શહેર સ્થાપ્યું હતું તે, જે અંતર-કંધ નામના ઉંચા પાહડ ઉપર આવેલું હતું.

(૯) દીસીત, પહલ્વી દીસ, “દેખાવ,” “સરખામણી.”

(૧૦) સરખાવો અવ અમવત.

(૧૧) અઝ્ઝશ પર્મતાગ.

(૩૯) સીયાવક્ષના છોકરા કઝ્મ-હૉસ્તવને^૧ તે (ખોરેહ) ત્યાર બાદ મધ્યું, જેની ખરકતથી તેણે તુરાની બહુગર ક્રૂંઝાસ્યાગને^૨ હરાવી માહત કીધો, તથા તેના ધુરા સોખતીઓ,^૩ વકચીરના^૪ લોકોને - (નામે) કર્સવઝદ, અને બીજા દુન્યાને નાશ કરનારા ઘણીજ ખરાબ જાતના લોકોને - પણ મારી હઠાવ્યા; અને એ (પાદશાહેબી) ખુતખાના (મુર્તીના સ્થલો) જે “અઝ્મે-અસ્ત” સરોવરને કીનારે બીહામની દ્રૂજ (દેવપરસ્તી) ને લગતાં હતાં, તેઓનો નાશ કરવા અને તોડી પાડવામાં ભાગ લીધો^૫ હતો. (૪૦) (આ દુન્યાને) ફરીથી (ક્યામતને વખતે) નવી રચવા (યાને ફશો-ગર્દ કરવા) નાં સાધણો (પુરાં પાડવા તેણે) જે લાયક પ્રાક્રમો^૬ કીધાં તેને લીધે તે પોતે (હમનાબી) એક તખ્ત^૭ ઉપર (બેઠેલો) છે, જે તખ્ત એક છુપી (નહિ જણાયલી) જગામાં પેલાં ખોરેહના જલકાટથી દીપે છે;^૮ જ્યાં^૯ દાદારની ખાહેશ મુજબ તેના શરીરની પાસખાની એક અમર્ગ ચોકીબાન હમાનાંબી કરે છે.

(૧) અવસ્તા મુજબ એ વાંચણ છે. સામાન્ય રીતે કઝ્મ-ખૂસ્તો વાંચવામાં આવે છે. ધરાન અને તુરાન વચ્ચેની ચાલુ લડાઇઓ જે મીનોચેહરના વખતથી તે કઝ્મખૂસ્તોના વખત સુધી થઈ હતી તે અસલી ધરાનની તવારીખમાં જણીતી છે. એનું મુખ્ય કારણ અફ્રાસ્યાબે કરેલું સ્યાવક્ષનું ખુન હતું. કઝ્મકાઉસે પોતાના એ બેટાને દેશપાર કીધો ત્યારે તેણે અફ્રાસ્યાબને ત્યાં આશ્રી લીધો હતો, જેની દીકરી સાથે તે પરણ્યો; પણ સ્યાવક્ષને મલેલાં માનથી કરસેવઝ (અવ. કર્સવઝદ) ને અદેખાઇ લાગી, જેણે જુડાં બહોતાનો મુકીને અફ્રાસ્યાબને સમજાવી સ્યાવક્ષને મારી નખાવ્યો, જેના કીનામાં કઝ્મ-ખૂસ્તોએ અફ્રાસ્યાબને માયોં (જુઓ યસ્ત ૬, ૨૨; ૧૯, ૭૭; S. B. E. વૉલ્યુમ ૨૪ મું, પાનુ ૬૪ મું).

(૨) અવસ્તાનો ક્રૂંઝસ્યન, શાહનામાનો અફ્રાસ્યાબ. (૩) હમ-વિશૂતગ.

(૪) કદાચ બકચીરનો પહાડ હોય, જેમાં અફ્રાસ્યાબે પોતાને છુપાવાની જગ્યા બનાવેલી હતી, અને જેમાં તે ભરાઈ બેસતો હતો (ખુન્દેહિશ, પ્રકરણ ૧૨, ૨૦). બકચીર એ દાર્સપેત પહાડનું બીજું નામ છે.

(૫) અયૂખ્ત, અથવા અયૂજદ; અવ૦ યૂજ, “જેડતું” એ શબ્દ અયૂખીદ વાંચી શકાય, અર્થ: “ધચ્છેલું,” “માગેલું,” સરખાવો ફા૦ યૂખીદન, “ખાહેશ રાખવી.”

(૬) આવાચિરનીગીહ.

(૭) સરખાવો ફા. નમીજ, “જગા,” “તખ્ત.”

(૮) અઝ્મેવઝેત, ફા. અઝ્મેવર અથવા અઝ્મેવઝ, “શણગારેલું,” “રચના-વાળું.” ડા. વેસ્ત પ્રમાણે, “નક્ષીપણે ચુંડી કહાડેલું.”

(૯) અઘધ પદશ.

(૪૧-૪૨) અને તે પછી^૧ તે ખોરેહ સ્પીતમનાં ખાન્દાનનાં ઝરથુશ્ત્રને તેવણુની દાદાર અહુરમઝદ સાથની ગોફતેગો દરમ્યાન પોહોંચ્યું; અને તેવણે તે ખ્યાર^૨ મહાજ્ઞાની દાદાર પાસેથી, ખુદ (દાદારના) તખ્ત^૩ આગલથી, અથોરનાન; લડવૈયા, ખેડુત અને કારીગરના પેશાઓને લગતાં ખાસ કામ અને જ્ઞાનની ખાખદમાં ખહોલી અને ખારીક વિગતો^૪ મેળવી; તેવણે દાદારના ફરમાનથી મઝદયસ્ની દીન કર્મ-વિશ્વાસપની સન્મુખ રજુ કરવા, તેમજ તે મોતેખર (દીનની) રોશની જે યઝદો અને અમેશાસ્પેદોના શહાનશાહ (અહુરમઝદમાં) હતી તેની મદદથી દેશના વિદ્વાનોને ખબરદાર બનાવવા માટે સઘળી જોખમદારી^૫ તેવણે કબુલ રાખી હતી; વળી પોતાની પાછળ આવતી ઓલાદોની^૬ ફસાહત સાથની ઝખાનની મારફતે ભલી પેદાયશોમાં, ફરશોગર્દ આવે ત્યાં સુધી સાતે કેશ્વરમાં, તેવણે તે દીનની રોશની ફેલાવવા(નાં) સાધણો પુરાં પાડવાને)માથે લીધું હતું; અને તે (ખોરેહ) મારફતેજ તેવણના છોકરાઓ, જેઓ અઉશીદર, અઉશીદર-માહ અને સઓશાંસ (નામના) થશે, તેઓથી અહુરમઝદની ભલી પેદાયશોમાં ફરશોગર્દ (યાને કયામત) બળ લાવવામાં આવશે, જ્યારે તે સઘલી પેદાયશો અમર્ગ થશે; અને જે (બનાવો)ની વિખ્યાતી, કીર્તી અને ચમત્કારને લગતું ઘણુંજ યાદગાર^૭ લખાણુ એ નિચે મુજબ લખેલું અને મળતું લખાણુ છે.

(૪૩) વળી પચેગમ્બર ઝરથુશ્ત્રની આગમજ ધીજાઓ થઈ ગયા છે જેઓએ મઝદયસ્ની દીનમાં નામ મેળવ્યું^૮ હતું; જેમકે જાણીતું છે કે જુદે જુદે વખતે કેટલાક (એ દીનના કાસદો) પવિત્ર યઝદો તરફથી (માણુસજાતના) તે વખતના

(૧) મિન્ ઝક આખર.

(૨) આફ્રીનીદ, અવ. ફ્રી, સંસ. પ્રો, “ચાહવું.”

(૩) અઉશ્મૂદ્દીગ્, “ગણેલું,” અવ. મર.

(૪) હામ-ખાર, “સઘળો ખોળે યા જોખમદારી;” વળી ફા. હુન્ખારનો અર્થ “સોખતીખી” થાય છે, જે ઉપરથી “તેણે પચેગમ્બરી કબુલ રાખી” એમ લઈ શકાય. અથવા હામ-ખહર વાંચતાં “(અવસ્તા, અથવા દીનનો) આખો ભાગ” એમ થાય.

(૫) પતવન્દિશ્ન.

(૬) નિસંગ્ અયાતર (નિસંગ્ અયાદતર ને બદલે), ફા. યાદગારતર. DM. મુજબ નિસંગ્ આશતર્ (આશતતર ને બદલે) “ઘણીજ અનુકુલ હકીકત;” “લાયક લખાણુ.”

(૭) અયૂદ્દત-શૈમ (અધ્યાદત શૈમને બદલે).

સર્વેથી વડા (રાજ્યકર્તા) સરદાર^૧ તરફ આવ્યા હતા; વળી જેમ હાલમાં માણસો ધર્મ સંબંધી પુછપરછ અને શોધખોલમાં (મશગુલ) છે તેમ તે વખતે તેઓ ધર્મને લગતી ખાખટોની^૨ પુછપરછ અને તપાસમાં ઉંડી રીતે રોકાયેલા હતા; તે વખતના લોકોની હાજતો હાલમાં હસ્તી ધરાવતી નથી, કારણ કે સઘળી માણસજાત (હાલનાં જમાનામાં) દીનની સંપૂર્ણ વાકેફગારી (અશો અરથુશ્તથી) મેળવીને ઉભેલી છે. સ્પીતમ ખાનદાનના પવિત્ર ક્રવશી (ફરોહર) વાલા અરથુશ્તની સ્તુતી થજે!

(૪૪) મઝદયસ્ની દીનના પએગમ્બર, તે આદમીજાતમાં સર્વેથી કામેલ પુરુષ, સ્પીતમ ખાનદાનના માનવંત ફરોહરવાલા અરથુશ્તની નામદારી અને કીર્તી અને મોજેજા દેખાડનારી શક્તિ વિષે દુન્યામાં જાહેર કરવા, અહુરમઝદની આગાહીવાલી દીનના અવસ્તાના કલામોમાંથી (ચુંટી કાઢેલી) વિગતોને આધારે, (નિચે જણાવેલા) દસ ખાખો (પ્રકરણો) અતરે લખવામાં આવ્યાં છે:-

(ખાખ ૧ લો.) તેમાંનો એક^૩ તે છે કે જેમાં પોતાની માવતરમાંથી આ દુન્યામાં^૪ જન્મ લેવા અગાઉ તે નામાંકીત પુરુષની હાલતનું ખ્યાલુ (આવેલું છે).

(૨ જો) તે નામાંકીત નરના જન્મથી તે અહુરમઝદ સાથની તેવણુની શુક્તેશુને પોંહોંચવા સુધીની (મુદત વિષેનો છે.)

(૩ જો) તેવણુની (ખોદાતાલા સાથની) શુક્તેશુથી તે દુન્યામાં પએગામ ફેલાવવા વિષેની તેવણુની કીર્તી^૫ સુધી (ની મુદત વિષે), અને કર્મ-વિશ્વારૂપના દીન કબુલ કરવા ખાખેનો છે.

(૪ થો) એ ખનાવની પછીના (યાને) તેવણુના પવિત્ર રવાનના સર્વેથી ઉત્તમ મકાન^૬ (ગરોથમાન બેહુશ્ત) તરફ શુજર પામવા^૭ સુધીનાં અયામ વિષેનો છે.

(૫ મો) તેવણુનાં શુજરવા પછીનો વખત યાને તાબેદાર પાદશાહ કર્મ-વિશ્વારૂપના રાજ્યમાં (પએગમ્બર પછી) જે કાંઈ બન્યું તે વિષેનો છે.

(૧) પીશોપાએ. (૨) એટલે મઝદયસ્ની દીન.

(૩) અફશ અર્થેવશ્ને બદલે, “તે (પ્રકરણો)માંનું એક.”

(૪) સિતમા, “અહીં,” “આખાકી દુન્યામાં.”

(૫) આફીગાનિહ, “વખાણવાબેગ હાલત,”

(૬) અવ. વહિશર્તેમ અહૂમ.

(૭) વીખીઝ્ (આખીઝ્નું ખીગડેલું રૂપ) “ઉચે જવું;” “ચઢવું.”

(૮) રામશહ.

(૬ મો) ઉપલા બનાવ પછીથી તે ધરાનની પાદશાહીના પડી ભાગવા^૧ સુધી (ના વખત બાબેનો છે).

(૭ મો) એ મુદત પછીથી તે ઝરથુશ્ત્રનો હઝારો પુરો થાય અને અઉશીદર આવે ત્યાં સુધીની (બાબદો વિષેનો છે).

(૮ મો) ઉપલા બનાવ પછીથી તે અઉશીદરનો હઝારો પુરો થાય અને અઉશીદર-માહ આવી પુગે ત્યાં સુધી (નું વર્ણન આપે છે).

(૯ મો) એ પછીથી, અઉશીદર માહના હઝારાની આખેરી અને સચોક્ક-શાંસના આવી પુગવા સુધી (ની વિગટો આપે છે).

(૧૦ મો) ફતેહમંદ ફાયદો કરનાર (સચોક્કશાંસ) ના આવી પોંહોચવા પછીથી તે ફરશોગર્દ અને તનેપસીનના મોજેબચો (દુન્યાને તાજી બનાવી છેલ્લી તનોમંદ હાલત અપાય ત્યાં સુધી); દરેકનાં જુદાં જુદાં^૨ વર્ણન સાથે.

બાબ ૧ લો.

તે સર્વેથી બખ્તાવર^૩ ફરજંદના (પોતાનાં) માવતરમાંથી જન્મ પામવા અગાઉ જાહેર થયલા મોજેબ જવા બનાવો વિષે.

(૧-૩) તે (મોજેબચો)માંનો એક જે જાહેર થયેલો છે તે એ કે દાદાર અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્રના જોરેહને જુદી જુદી ખાકી હાલતોનાં સીલસીલા^૪ મારફતે ઝરથુશ્ત્રમાં પસાર કીધું, જ્યારે જોદા તરફથી હુકમ થયો કે તે જોરેહ મીનોઈ હસ્તીમાંથી ઉતરી તનોમંદ (ખાકી) હાલતમાં આવ્યું, અને ઝરથુશ્ત્રનાં ખાકી બદનમાં તે રહ્યું; અને ઘણાકોને તે ઉપરથી એક અતી ઉમદા મોજેબ જાહેર થયો,

(૧) હુન્યાપિશન, અવ. સ્વપ અથવા સ્કપ્ “ભાંગી જવું;” “નાશ થવું.” સરખાવો ફા. અન્જનીદન, “ભાંગવું,” એટલે “કટકા ભુકલા થવું.”

(૨) ઉપલા ફકરા એકથી દસમાં હવે પછી આ સાતમાં પુસ્તકનાં દીખાયા પછી આવેલો ૧૦ બાબોનાં મથાલાં આપવામાં આવેલાં છે. (૩) ફા. ફરરખ

(૪) માહ-ગરત વારગ, “ખાકી હાલતોની હાર;” સરખાવો ફા. માહહ, “ખાકી;” અને ગરત, “હાલત,” “સંજોગ;” અને વારહ “હાર,” “માળા.” ડા. વેસ્ત, “માહયાતો ઈ ખલ્કો (અરબી શબ્દો છે), અર્થ: “પેદાયશોની તનોમંદ હાલત.”

જેમકે દીનમાં એમ કહે છે કે: “જ્યારે અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્રને માટે બાકી બદન^૧ તૈયાર કીધું, ત્યારે પેલું ખોરેહ^૨ જે તે વેળા દ્વાર અહુરમઝદની નજદીક^૩ હતું તે ઝરથુશ્ત્રનાં બાકી શરિર તરફ દોડ્યું, (પહેલાં) મેષ^૪ રાશિ તરફ ગયું, અને મેષ રાશિ તરફથી અનન્ત રોશનીઓ (અસર રોશની) તરફ (વહ્યું^૫), અને અનન્ત રોશનીઓ તરફ રહી તે ખુરશેદ (ખુરશેદ પાયા)ના રહેઠાણ તરફ (ગયું), અને ખુરશેદ તરફથી નિકલી માહુ-પાયા (ચન્દ્રમાહુ)ના મકાન તરફ દોડ્યું, અને તે માહુ-પાયામાંથી થઈ સ્તરપાયા (સેતારાઓના મકાન^૬) તરફ ગયું, અને તે સેતારાઓમાંથી નિકલી ઝોઘશના^૭ ઘરમાંનાં આતશ તરફ ગયું, અને તે આતશ તરફથી બાહર નિકલી ફાહીમ-રવાનાં-ઝોઘશની^૮ બાનુને પહોંચ્યું; જ્યારે (આખરે) તે બાનુએ તે છોકરીનો જન્મ આપ્યો કે જેણી (લવિષ્યમાં) ઝરથુશ્ત્રની માતા (બૂદાર) થઈ.”

(૪-૫) તે (ખોરેહ)^૯માંથી રોશની એકી વળતે જમીનમાં અને આકાશમાં ગઈ ત્યારે તે ખોરેહનું ઉડવું^{૧૦} દુરથી^{૧૧} બાહર થયું, જેથી ફાગત-રવાનાન-ઝોઘશના ગામ (પરા)માં રહેનારાઓ તે જોઈને એવું કહેવા લાગ્યા કે: “જુઓ, આ આતશ પોતીકી મેલે બલે છે,” [એટલે કે, તેમાં બાળવાના લોકડાંનો^{૧૨} અપ પડતો ન હતો];

(૧) સરખાવો કા. દેહ, “શરિર”.

(૨) ગદા અદીન, અસલ અર્થ “ત્યાર પછી તે ખોરેહ.”

(૩) પીશ નએમ, “બાનુમાં;” અવ. નએમ, “બાનુ.”

(૪) વાંચણ: મએષ, “મેષ રાશિ.” ડા. વેસ્ટ: મક્ષ, “જંતુ.”

(૫) વાંચણ: ગુરિજૂત, “દોડી ગયું.”

(૬) મેષ રાશિની અંદર આવેલા કદાચ તે સેતારાઓ હોય.

(૭) પાઝંદમાં લખાયેલું એ નામ અવસ્તા ઝાવિષીને મળતું છે. ઝાવિષ એ પએ-ગાંમખરના માદર દઝ્મોગદાઉમનું કુટુંબી નામ છે (જુઓ વંદીદાદ, કુર્ગદ ૧૯ મી, કુકરા ૬ થો).

(૮) પાઝંદમાં લખાયેલું એ નામ પએગાંમખરના મમાવાનુ છે (જુઓ યુન્દહિશ, બાબ ૩૨, ૧૦).

(૯) મિન ઓલા, એટલે “તેમાંથી.”

(૧૦) પર્ષન, અવ. ક્રમન, “આગલ જતું;” કા. પર્ષ, “ઉડવું.”

(૧૧) વાંચણ: અદીન રખગીગ; પહલવી રખીગ, “દુરનું.” ડા. વેસ્ટ મુજબ વાંચણ: ખસૂરાગીગ, “સસરાનું;” સરખાવો કા. ખસૂર.

(૧૨) ઇસ્મગ અથવા હિઝમગ; અવ. અએસ્મ, કા. હીઝમ, “બાળવાનું લોકડું.”

તે પછી તેઓ (પોતાનાં તાલુકાનાં) હાકેમ^૧ પાસે ગયા, અને તેને એવું સમ-
જાવ્યું,^૨ એટલે કે (પેલી રોશની વીશે) એવું બોલ્યા કે: “ગેતીની દુન્યાની સંપૂર્ણ
કીર્તી (હવે હસ્તીમાં) આવશે, તનોમંદ હાલતની મારફતે હંદગીની કીર્તી જાહેર
થશે,^૩ એટલે કે, તે જોરેહને લીધે આ દુન્યામાં સઘળી જાતનાં ઉદ્યોગો ચાલુ થશે.”

(૬) અને એમણી જાહેર થએલું છે કે તે જોરેહની ખરકતથી દેવો પેલી કન્યા
(ઝરથુશ્ત્રની માએ) ને ઈજા કરવામાં નહિ ફાવવાથી, તે દેશમાં ત્રણ (નિચલાં) જુરાં
પરાક્રમો^૪ તેઓએ ખરપા કીધાં:—ભયંકર શ્યાલો, સઘળી જાતના મરકીનાં રોગો,^૫ અને
(એવાજ) જીલમ જીભરનારા દુશ્મનો^૬ (આફતો) પેદા કીધાં; વળી તેવા દેવોથી
દેશના લોકોના મનપર^૭ એવું ઠસાવવામાં આવ્યું કે આવાં આફતો^૮ આ છોકરીના
જાદુઈ મંત્રને લીધે દેશ ઉપર ઉતર્યાં છે; જેથી તે દેશના લોકો તેણીના
માખાપ^૯ સાથે સખત કળઓ^{૧૦} કરવા લાગ્યા કે એજ છોકરીનાં જાદુની અસરથી
આવી આખદા^{૧૧} ઉત્પન્ન થઈ છે, વાસ્તે તેણીને ગામ બાહર કાઢી મુકવી.^{૧૨}

(૧) કારનામગ ઇ અર્તજશીર ઇ પાપગાનનો મારો તરજુમો જુઓ; લાં કઅંત
શબ્દ (ખાખ ૧૧, પ.) મારા ધારવા મુજબ હીંદી ખેતાખ “રાજ” ને મળતો આવતો
અર્થ ધરાવે છે.

(૨) ચશીનીદ.

(૩) ખયા મિન તન ગદા; ડા. વેસ્ટ:—“તનોમંદ હસ્તીની સંપૂર્ણ કીર્તી તે શરિર
નીનાની એલાહેદી હંદગીની કીર્તી છે.”

(૪) એટલે કે, સઘળી જાતનો ઉદ્યોગ આખાદીભર્યો થશે.

(૫) સરખાવો અવ. હુએન; અહીં એ શબ્દ “કુદરતની આફતકારક મુશીબતો”
ખતાવે છે.

(૬) એજ શબ્દને ખીજી બે રીતે વાંચી શકાય: વિરપ દીવ, “સઘળા દેવો;”
અથવા વ દીવ સીજ, “અને મરકીનો દેવ.”

(૭) DM. મુજબ “દુશ્મનો”, “ખરાખ રોગો.”

(૮) પવન મીનિશ્ન રમીવૂત, અસલ અર્થ “લોકોના મન ઉપર નાંખવામાં આવ્યું.”

(૯) દેના વિઝન્દ.

(૧૦) ઝરખૂન્તીનીતારાન, “જન્મ આપનારાં.”

(૧૧) શકફત પતકારોદ.

(૧૨) અન-ખસાનીનીદન, ડા. ખસાન “મક્તુ આવતું” “સરખું.”

(૧૩) અહીં કર્દન-ઇ ને બદલે કર્દનશ બહેતર.

(૭-૮) અને તે છોકરીના બાપે પોતાની છોકરી સામે જે બહુગરીનો ગેર-વાજબી આરોપ મુકાયો હતો તે વિરુદ્ધ ગામનાં લોકોને ઘણાંક કારણો^૧ આપી, નિચે મુજબ કહ્યું:—“જ્યારે આમે છોકરી મારાં કુટુંબમાં^૨ અવતરી ત્યારે તેણીનું સઘણું ચલકતું નુર તેણીની પીઠ પાછલથી^૩ આતશની ખુદલી રોશની માફક બાહર નિકલતું હતું, એટલે કે, તેણીનાં આખાં બદનમાંથી અંધારી રાત્રે મોતેબર રોશની પ્રગટી નિકળતી હતી; જ્યારે ઘરના છેક અંદરનાં ભાગમાં, જ્યાં કંઈથી આતશ (યા ચેરાગ) ન હતો ત્યાં એ છોકરીને બેસાડવામાં આવતી ત્યારે તે રોશની તેણીમાંથી પ્રગટી નિકળતી હતી; જ્યારે ઘરમાં જ્યાં આતશની મોટી રોશની બળતી હતી ત્યાં તેણીને બેસાડવામાં આવતી, ત્યારે તે આતશ વધારે રોશની આપતો હતો; એટલે કે જ્યાં ગંજવર આતશ બળતો હતો ત્યાંથી તેણીના શરીરમાંથી (નિકળતી) રોશનીને લીધે, તે આતશની રોશની વધારે આંજી નાંખનારી ભબુકાદાર બનતી; આવી નુરમંદ યા ખોરેહમંદ બહુગરણી કદીથી કોઈએ જોઈ નથી.”

(૯) વળી તે પછી દેવો, અને કવીઓ અને કરપો,^૪ જેઓ તે ગામને લગતા હતા તેઓની ઉસ્કેરનીને^૫ લીધે તે ગામનાં રહેવાસીઓ (છોકરીનાં બાપનું કહેણ સાંભળી) સંતોષ પામ્યા નહિ; (નિરાશ થઈને) તે કન્યાના બાપે કુટુંબના મુરબી પદ્ધતીરીતરુપ, જેવણ સ્પીતામના દેશમાં અરગ^૬ (નદી)ને કીનારે

(૧) કબદ ચીમ.

(૨) અથવા “મારામાં,” “મારા ઘરમાં.” (૩) મિન આખર.

(૪) અવસ્તામાં જણાવેલા કવી અને કરપન, જેઓને હોરમઝદ યશત (§ ૧૦) મુજબ “દીનની બાબદમાં આંધળા અને બેહરા” તરીકે જણાવ્યા છે, યાતે જેઓ “યકીન વીનાના અને જુદીન હોય તે.” તેઓને દીનકર્દમાં યાતૂગ “બહુગરો,” અયશત “અપવિત્ર,” અને મર, “ધાકડી” ના વિષેશણો લગાડ્યાં છે (જુઓ પુસ્તક ૭ મું, બાબ ૩ જે; ફકરા ૪, ૨૦; બાબ ૪ થો, ૬. ૨૧, ૬૭). એથા બાબમાં કીક અને કરપો વિષે પુરુકબ એશારાઓ મળે છે.

(૫) સારીનિશન; ડા. સાર, “ઉસ્કેરની,” “જુદમ.”

(૬) અવ. રંધા નદીનું પહલવી નામ (જુઓ યશત ૫ મી અને ૨૨ મી). એશબદ જુદહિશમાં અરગ અથવા અરંગ લખ્યો છે, જેનાં બાબ ૭, § ૧૫ માં લખ્યું છે કે: “અને અર્દેવીસૂરની ઉત્તર તરફથી બે નદીઓ વેહવા માંડી, અને તેમાંની એક પૂર્વ તરફ તથા બીજી પશ્ચીમ તરફ ગઈ, જેમનાં નામ અરગ અને વેહ છે.”

આવેલાં શહેરમાં^૧ વસ્તા હતા, તેમને ઘરે તેણીને જવા હુકમ કીધા; અને તેણીએ પોતાના પીતાનાં હુકમને કબુલ રાખ્યો.^૨ (૧૦) દેવોનું તે કારસ્તાન^૩ તે છોકરીને તેણીનાં બાપીકા ઘરમાંથી બાહર કઢાવવાની^૪ ખુરી નેમથી^૫ કરવામાં આવ્યું હતું; (પણ) ખોદાતાલાએ તેવા સંજોગ વચ્ચે પચ્ચોડશાસ્પના બાવા પધતીરીતરાસ્પને ઘર પેલી છોકરીને મોકલાવીને, તેણીને પચ્ચોડશાસ્પ જેવણુ ઝરથુશ્ત્રના પીતા (લવિષ્યમાં થનાર હતા) તેમની સાથે પરણવાનું કારણ આપ્યું.

(૧૧) એક (મોજેજ) એવો બહિર થયેલો છે, કે તે વખતે પેલાં કુટુંબ તરફ જવાથી સ્પીતામના દેશમાં સર્વેથી ખુલ્લું દરબજા^૬ તે છોકરી પામી, અને ત્યાં એક ઉમદા મોજેજ તેણીને બતાવવામાં આવ્યો, અને જે તે છોકરીએ પોતાની નજરે જોયો, જેમકે દીનમાં કહે છે કે:—“બાણુવું કે પવિત્ર ફરેશ્તાઓ તરફથી તેણીને સંભલાયલો અવાજ^૭ એવી મતલબનો હતો કે: ‘તેઓના ગામ તરફ તું જા, તે ગામ સપાટી^૮ ઉપરથી ઘણું નિચું^૯ અને પહોળાઈમાં બહોલું છે,^{૧૦} જ્યાં ગાય ગોસ્પંદના ટોળાં^{૧૧} મોટી સંખ્યામાં^{૧૨} સાથે ફરતાં કીધાં છે; દયાળુ દાદારે તારીજ મદદ માટે તે ગામને એવું બનાવ્યું છે.’” (૧૨) જે સાંભળી તે કન્યા થોભી ગઈ, અને તેણીને પણ તદન એમજ લાગ્યું કે:—“(તેઓનો) એશારો^{૧૩} કાંઈ એવી મતલબની સલાહ^{૧૪} મને આપવા માંગે છે કે

(૧) સરખાવો ફા. ફસ્તાક, “ગામડું,” “વેપારનાં મથક સાથનો કસ્બો.”

(૨) પદીફ્ફત, “કબુલ રાખ્યો,” “સ્વીકાર્યો.”

(૩) બેહતર વાંચણુ: ક્ષૂપ, અવ. ક્ષૂપ; ફા. આશુફ્ફતન.

(૪) અઉઝ-સાયગીનીદન, સરખાવો અવ. ઉઝ અને ફા. સાયીદન, “સાચા તલે રાખવું,” “પરવરશી કરવી,” યાને તેણીના બાવાના આશ્રા અથવા સાહા તળેથી તેણીને છુટી પાડવાની નેમથી. (૫) દૂશ્-પગિહા.

(૬) મદમ બાલિસ્ત જીવાગ્ યેગવીમૂનાદ.

(૭) વાન્ગ, ફા. બાન્ગ. (૮) બાલાએ, “ઉંચાઈએ.”

(૯) ગટ્પતર, સરખાવો પહલવી ગટ્પ્ કર્દન “ગળી જવું.”

(૧૦) ક્રાખૂતર પવન પાહનાએ.

(૧૧) ઝીન્દગ્ ગઓસ્પંદ, “જીવતાં મેંઠાં, બકરાં, તથા ગાય ઢોર.”

(૧૨) ફેહિસ્ત.

(૧૩) અઉશ્મૂરિશન, “ગણતરી,” “બશારત;” ફા. શમૂર્દન.

(૧૪) DM. મુજબ: વ લિ હના ગૂબિશન બરિશનીહ, “અને મારી તરફ આવાં વચણું સંભળાવું.”

“મારું કામ મારા પીતાએ કરેલો હોકમ બજાવવાનું છે.” (૧૩) પછી તે કન્યા દીનના તરીકા પ્રમાણે તન પાક કરીને^૧ તેઓ આગળથી વિદાય થઈ; તેણી પતીરીતરૂપને ગાંમ આવી, જ્યારે પેલું જોરેહ પતીરીતરૂપના છોકરા પચ્ચૌંશાપને મલ્યું.

(૧૪) એક (મોજેજે) નિચે મુજબ જાહેર છે કે દાદાર અહુરમઝદે અરથુશ્તના ફરોહરને તેવણના માથાપની અંદર ખેતીવાડીને લગતા એક ચમત્કારથી^૨ હોમ (ના છોડવા) ની અંદર પસાર કરી મોકલ્યું. (૧૫) ખીજું એમખી દીનમાં જાહેર કીધેલું છે કે જ્યારે (આ દુન્યાની હસ્તીનો) ત્રીજો હજારો તેની સેવટની હદ પહોંચ્યો^૩ ત્યારે, (એટલે કે) એખ-આપનાર (અહુરમન) ની હસ્તી વીનાનાં^૪ મીનોઈ હાલતના ત્રણ હજાર વર્ષો પુરાં થતાં, એટલે કે પેદાયશો મીનોઈ હાલતમાં હતી તે પછી, અને દુજના આવી પુગવા અગાઉ, અમેશસ્પંદોએ અરથુશ્ત (ના તન)ને બનાવવાની સામગ્રીઓ તૈયાર કીધી; અને મોઢું તથા જખાંન ધરાવનાર, ફસાહતથી બોલનાર^૫ અને બેહસ્તી મકાનોને^૬ લગતાં તેનાં ફરોહરને તેની અંદર મુક્યું. (૧૬) ત્યાર પછી પવિત્ર યઝદોએ તેઓની ખુદ અશમની તપાસ ઉપરથી આગલા ત્રણ હજારાઓની ખુલ્લી યાદ આપનારા તરીકે અરથુશ્તને જોયો;^૭ અને અમેશસ્પંદોની સાથના રહેઠાણ અને રક્ષણથી^૮ તેવણ એક અમેશસ્પંદ^૯ જેવાજ ત્યારે દેખાતા હતા. (૧૭) અને જ્યારે ત્રીજો હજારો પુરો થયો ત્યારે, યાનેકે (અમેશ-

(૧) ક્રાજ્ યદા શસ્ત્ર: સરખાવો ફા. દસ્ત બ આખ રસાનીદન. “ધાર્મિક રીતે નહાન નહાવું તે.” એનો ભાવાર્થ એ કે પોતાના બાહર નિકલવા આગમજ તેણીએ નાહિ ઘોઈ સ્વચ્છ બની, પાધ્યાય હસ્તી કરીને દીનના તરીકા મુજબ અંદગી કરી. પહલવીનો બોલેબોલનો અર્થ: “તેણીએ પોતાના હાથ ખીલકુલ ધોયા.”

(૨) પવન અફદ વર્ચ-કર્દીગ્. (૩) ખરીન ચેહુવૂત.

(૪) અનુ-અખબ-દદીગ્. (૫) ક્રાજ્ ગૂફતાર.

(૬) વ ગર્દૂન કદગાન, ફા. ગર્દૂન, “આસ્માની ગોળાઓ.” “બેહસ્તનાં તખક્કાઓ.” ખીજાં વાંચણો એમ થઈ શકે:—વ યલ-તન કદગાન, “અને તે ગામડાંના લોકોમાં ઘણાં માતેલાં શરિરવાળો,” અથવા “વીરતન કદગાન, યાને “બુદ્ધીવાન શક્તિઓ સાથનું તન.”

(૭) જ્યારે અરથુશ્ત તદન મીનોઈ (ફરોહરની) હાલતમાં હતા ત્યારે.

(૮) સરખાવો ફા. કરીચ, “ખુપડું”, “છાપડું” અને હુમ-કરીચ, “એકજ ન્ધરમાં સાથે રહેનાર સોબતી.” કદાચ ખીજું વાંચણ: પવન હુમ-કરપીહુ થઈ શકે, જેનો અર્થ: “શરિરિક સંબંધથી,” અથવા “એકસરખું શરિર ધરાવનાર.”

(૯) એક મીનોઈ હસ્તી જેવા.

સ્પંદોએ) અરથુશ્ત્રને (માટેની સામગ્રીઓ) ઘડી તે પછી, અને તેમને આ ખાકી દુન્યામાં મોકલવામાં આવ્યા તે અગાઉ, અને એળ આપનાર (અહુરમન)ની આ દુન્યામાંની હસ્તીના ૩૦૦૦ વરસ પુરાં થયાં તે પછી, ખોદા તાલાએ બેહમનની સાથે મલીને અહીંબેહસ્ત અમેશસ્પેંદ સાથે મસલહત ચલાવી (જે નિચે મુજબ હતી):-“તેની માતા તમુને એવી ઉચી (લાયકાતવાળી) માલુમ પડે છે કે જેણીને અરથુશ્ત્રને આપી શક્યે?” (૧૮) જવાબ આપતાં અરદીબેહસ્ત બોલ્યા: “ઓ વૃદ્ધિ કરનાર^૧ કીરતાર! તમો પોતે તે વિષેથી જાણો છેઓ; અરથુશ્ત્ર જેને આપણે પેદા કરીએ છીએ, (અને જેને) તમોએ અને અમે પેદા કરીએ છીએ, તેને માટે, ઓ અહુરમજ્દ! તમો વાકેફગાર છેઓ; અમે જેઓ અમેશસ્પેંદો છીએ, તેઓને તમો તે જગા ખતાવો, કારણ તેનું જાહેર કરવું તમુને રોશન છે, ઓ વૃદ્ધિ કરનાર મીનો અહુરમજ્દ! તમોજ તે જાણો છેઓ.”

(૧૯) અને ત્યાર પછી અહુરમજ્દે બેહમન,^૨ અહીંબેહસ્ત, શહરેવર, સ્પંદારમજ્દ, ખોરદાદ અને અમેરદાદ (અમેશસ્પેંદો) સાથે નિચે મુજબ વાદવિવાદ ચલાવ્યો: “અરથુશ્ત્રને નિચે (ગેતીની દુન્યામાં)^૩ લઈ જવાનો મારો વિચાર નથી, કારણકે તનોમંદ હસ્તીવાલી દુન્યાને માટે તે મોઢાં સાથનો, જખાન સાથનો અને એક સફાઈદાર વક્તા થવો જોઈશે. (૨૦-૨૧) જે આપણે અરથુશ્ત્રને તનોમંદ હસ્તીવાલી નિચલી દુન્યામાં મોઢાં અને જખાન સાથનો તેમજ એક ફસાહતથી બોલનાર અને મીનોઈ મકાનનાં^૪ તરીકે લઈ જઈશું તો, એટલું તો ચોક્કસ છે કે લોકો મારા તે અશો આદમીનાં^૫ પેદા થવા વિષે એવું જાહેર કરશે કે તે નેક નામવાલા આદમીને પાણી, જમીન, અથવા ઝાડપાન અને જાનવરો સાથે આપણે ખનાવ્યો હશે;^૬ તેટલા

(૧) અવૂઝનીગૂ, એ શબ્દ અવ. સ્પેંન્ત અથવા સ્પેનિશ્તના પહલવી અર્થ તરીકે વપરાય છે.

(૨) DM. મુજબ વોહુમન વહિશ્ત-ઇ, યાને “બેહસ્તને લગતો વોહુમન (બેહુમન).” અહીં અર્તવહિશ્ત શબ્દ લખવા જતાં અર્ત લખવા આગમજ વહિશ્ત નકલ નવેશથી લખાવાથી આ ભુલ થયલી લાગે છે, જે ભુલ છેકી નાખવામાં આવી નથી.

(૩) અહીં નિચે પૃથ્વીની જમીન ઉપર.

(૪) DM. મુજબ વીર-તન-કર્દ; સરખાવો અવ. “વીરો તનુ કર્દ, “એક બહાદુર પહલવાની નરથી જન્મ પામેલો.”

(૫) સર્વેથી સરસ અશો નર તરીકે મેં ચુંટી કાઢેલો.

(૬) હુમ-તાપીત; અવ૦ તપ, “ધડવું,” “ખનાવવું.”

વાસ્તે આપણે પર્ચોડશાસ્ત્રના ગામમાં તે પુરુષને લઈ જઈએ કે જેથી (મીના અને ગેતીની) એક તરફથી ઉંચી તોખમ ધરાવનારા અરથુશ્ત તરીકે તેને લોકો ધોલાવશે; એક બાબુ નૈયોસંગ (ફરેસ્તો) જે અમેશસ્પેદોથી ઉતરેલો છે તેની મીનાઈ તોખમનો, અને બીજી બાબુ જમશેદ જે આદમી જાતથી પેદા થયો હતો તેની ગેતીની તોખમનો.”^૧

(૨૨) તે પછી અમેશસ્પેદોએ થડમાંથી એક હોમનું ગાડ, જે માણસની ઉંચાઈ જેટલું, શોભીતું,^૨ ઉંચા રંગનું, અને જ્યાં તાબું ત્યાં રસદાર^૨ એવું હતું તે ઉખેડી, કાપીને સમારી તૈયાર કીધું, અને તેનાં થડમાં અરથુશ્તના ફરોહરને (તેઓથી) ઉતારવામાં આવ્યું, જે ફરોહરને અમેશસ્પેદોએ અનન્ત રોશનીઓમાંથી આગલ ચલાવી^૩ તેમાં (તે થડમાં) મોકલ્યું, અને ત્યાં તેને તેઓની આસ્તીદેહ અઢલ (જાતી જ્ઞાન)ની મદદથી તે પેદા કીધું; કારણકે જ્યારે તે ફરોહરને લઈ જવામાં આવ્યું હતું ત્યારે તે અમેશસ્પેદો તેની આસપાસ જણાતા હતા, અને સઘળી તરફથી તદન હીલચાલ કરતી^૪ દીવાલો માફક તેઓ (તેની આસપાસ) દેખાયા હતા. (૨૩) હમેશાં તે હોમ, જે જગાએથી તેનો રસ બાહર આવતો હતો તે જગાએ કુદરતી રીતે^૫ તે મોઢાં સાથનો હાથે તેમ દેખાતો હતો, એટલે કે (તે જગાએ) હોમ હમેશાં તાબે રહેતો હતો.

(૨૪) અને જ્યારે પેલા એબ-આપનાર^૬ અહરમન સાથની દુન્યવી હસ્તીનાં ત્રણ હજાર વર્ષમાંથી ત્રિસ^૭ વર્ષ બાકી રહ્યાં હતાં, ત્યારે બેહમન અને

(૧) યાને કે મીનાઈ દુન્યા તરફ જતાં અરથુશ્ત નૈયોસંગ ફરેસ્તાથી ઉતરી આવેલા હતા, અને બાકી હૈયાતીમાં જમશેદની ઓલાદના હતા.

(૨) ખૂપ્, મદમ ગર્મોન, વ તર્ અધધ્ તર્; સરખાવો અવ૦ ગર્મોન અને ૩૧૦ તર્.

(૩) સાતૂનીનીદ.

(૪) અસંલ અર્થ; “આસાયશ વગરની.”

(૫) આવાયિરનીગ્, “જેમ જેમએ તેમ,” “સ્વભાવીક રીતે.”

(૬) વાંચણ: આન અધબ-દદીગ, “પેલા એબ-આપનાર અહરમન(ની હસ્તી સાથના).” બીજી રીતે વાંચ્યે તો: અન-અધબ-ગતીગ, “એબ આપનારની હસ્તી વીનામી.” ૬૧૦ વેસ્ટ મુજબ: હૂ-અધબ-ગતીગ, “સારી રીતે (અહરમનથી) હરકત પામેલી.”

(૭) DM. હસ્તલેખ મુજબ ૩૩૦ વર્ષો છે; પણ એ મુદત તવારીખના નિયમ વિરુદ્ધની લાગે છે. ૬૧૦ વેસ્ટથી ૩૦ વર્ષ લે છે.

સીધા પોતાની ફેળે પોહોંચ્યા,^૧ ગોયા અરથુશ્તનાં તે ફરોહરે તેમના જડબાને^૨ તોડી નાંખ્યાં હોય તેમ તેઓ નિચે પડી ગયા અને મરી ગયા; અને તેજ કબરુથી વલી હજીબી તે સાંપો તેઓનાં તોખમમાં લાલ લોહીથી ભરેલા છે,^૩ અને તે એવી સાંપની જાતને માટે અગત્યનું છે.^૪ (૨૮) ઉપર કહેલો હોમનો રોપો પેલાં ઝાડની ટોચ ઉપર એક કલમની માફક સાથે જોડાઈ ગયો,^૫ ત્યાં કે જ્યાં પક્ષીઓનાં માળા હતા; અને તે હોમ સદા લીલો અને સોનેરી રંગનો ત્યાં ઉગી નિકલ્યો.

(૨૯) જે બાનુ કે અરથુશ્તને જન્મ આપનાર હતી તેણીના પચ્ચોડશાસ્ત્ર તરફ લગનનાં ગાંઠથી જોડાવા માટે આવી પુગવા પછી, બેહમન અને અર્દીબેહસ્ત અમેશ-સ્પેંદ પોતાના ઉત્તમ દમામમાં સજ થઈ પચ્ચોડશાસ્ત્રની નજદીક આવ્યા, અને સ્પી-તામના (ખાન્દાન) ના ઢોરોની ઘાસચારાવાલી જમીન^૬ જ્યાં હતી ત્યાં (આવી) તેઓ પોતે જે હોમ લાવ્યા હતા તે હોમના ઝાડ તરફ પચ્ચોડશાસ્ત્ર અને તે બાનુનું ધ્યાણુ ખેંચ્યું. (૩૦) લલાં રૂહોને લાયકની મીનાઈને લગતી ઉમેદો સાથે, અને જેઓને ખોદાઈ દીનનું એવું મીનાઈ જ્ઞાન^૭ હોય છે કે લલાં રૂહો હમેશાં પરમાર્થી છે તેવા લોકોની ઉમેદો સાથે, પચ્ચોડશાસ્ત્ર દાઘત્ય નદીના પાણી^૮ તરફ આગળ ચાલતો હતો તેવામાં પેલાં ઝાડ ઉપર જ્યાં હોમ, પક્ષીઓનાં માલાના અંદરના ભાગમાં, ઉગેલો હતો તે ઉપર નજર પડી. (૩૧) ત્યારે પચ્ચોડશાસ્ત્રે તે જોઈ નિચે પ્રમાણે દરયાક્ત કીધો:—“હું (આ ઝાડની) ઉપર ચહકું,^૯ (પણ) ઉંચાઈ

(૧) બોલેબોલનો અર્થ: “તેઓ દેવો (ખરાબ હસ્તીઓ) તરફ સીધા ધસ્યા.”

(૨) અવ૦ ઝંફરે, ઝંફનું.

(૩) મદમ પવન જાન-ગીર વાંચ્યે તો “તેને લીધે હમનાબી તેઓ છંદગીનો નાશ કરવાને લોહીના તરસ્યાં છે” એવો અર્થ થઈ શકે.

(૪) વ ઝંફૂ સાતગૂં-ધ ખરા આવાયીદન.

(૫) અથવા, “હોમની કલમ પેલાં ઝાડની ટોચ ઉપર લગાડવામાં આવી હતી.”

(૬) સરખાવો અવ૦ ગચ્ચોઈઈતિ, સંસ ગાવ્યૂતિ, “ઢોરને ચરવાની ખેતરવાલી જગ્યા.” ખુરદેહુ અવસ્તાના પહલ્વી તરજુમામાં ગાવ્યૂતિ વાંચણુ મળે છે.

(૭) વાંચણુ: દર્મન-દાનેશ્; DM. મુજબ કદાચ મઈનૂગ્ સનવિશ્નીહ, “આત્મીક શ્રવણુ,” “બશારત”.

(૮) અથવા: અવ૦ મયા ધ શએત, “ચલકતાં પાણીઓ તરફ.”

(૯) વાંચણુ: મદમ-ઇચ-અમ રૂબિરન. કદાચ બીજી રીતે મદમ-ઇચ મૂર ખરિ-શનું હોય, જેનો અર્થ “હોમને પક્ષીઓના રેહઠાણુ સુધી ઉંચે લઈ જવામાં આવ્યું છે.” અથવા

એટલી બધી છે કે મારાથી હોમ સુધી પોહોંચી શકાય એમ નથી,^૧ તેટલા વાસ્તે તે આડને મારે કાપી નાખવું પડશે; સખબ કે જો તે વિચાર એક કોરે મુકયે તોળી^૨ એ અહુરમઝદના હુઆમ! તું સદાનો એવો તાજો હોય એમ દેખાય છે, જેથી તે ચીજનો ક્ષયદો તારાથી નેક છે.”

(૩૨) તે પછી પર્ઓઝશાસ્પ આગળ વધ્યો, અને કુસ્તીનો પવિત્ર કમરબંદ તેણે ભલાં લોકોનો (પાશાક) જે નરમ સુદરેહ તે ઉપર બાંધ્યો^૩ તેટલાંમાં હીંચાં એક સરસ મોજેજો પર્ઓઝશાસ્પને જાહેર થયો. (૩૩)જે (મોજેજો) વિષે એમ દીનમાં કહે છે કે પર્ઓઝશાસ્પ જ્યારે ભલા લોકનાં નરમ સુદરેહ ઉપર કુસ્તી બાંધતા હતા ત્યારે તે વખતના અરસામાં તે હોમ^૪ નો રોપો (પક્ષિઓને લગતાં) આડના સઉથી ઉંચા ત્રીજા ભાગ^૫ પરથી (નિચે) ઉતર્યો, અને તે આડના મધ્ય ભાગ ઉપર જ્યાં પર્ઓઝશાસ્પને જવાની ખાહેશ હતી ત્યાં આવ્યો. (૩૪)તે જોઈ પર્ઓઝશાસ્પ પાધ્યાબ કુસ્તી કરી^૬ ને તે આડ ઉપર ચઢી તે (હોમ) આગળ પહોંચ્યો, તેણે તે પછી

ત્રીજી રીતે” મા-ધય મૂરૂ ખરિશન હુઆમ લખ્યે તો: “પક્ષીઓ તરફ ઉંચે હોમને લઈ જવાનું કારણ શું હશે?” એવો અર્થ થાય. DM.નાં હસ્તલેખમાં આવેલો અફમ્ શબ્દ કદાચ હુઆમનું ખીગડેલું રૂપ હોય.

(૧) અથવા: “એટલી બધી ઉંચાઈ એ હોમને પોહોંચવાનું બનવા જોગ નહતું તેને લીધે.” લા હુન્દાઝીદ (લા-હુન્દાઝીદનું ને બદલે) સરખાવો ફા. હુંદાખતન, “પહોંચવું.”

(૨) મા જવીતર મિન ઝક.

(૩) વાંચણ: અફશા નર્મ વેહાન વસ્તર્ગ મદમ યાવસ્ત પતાસીગ. DM. મુજબ વાંચણ: ઓલા-શાન વસ્તર્ગ, “તેઓનું પેહરણ,” અથવા ઓલા યઝદાન વસ્તર્ગ, “તેનો પવિત્ર જભો (યાને સુદરેહ)” એમ લેવાય. યાવસ્ત શબ્દ અવ. અર્ધઆસ્ત, “કુસ્તી બાંધેલો”; અથવા અવ, યાસ્ત (ધાતુ યાઓન્ધ, “પહેડવું”)ને મળતો છે. એ શબ્દને DM. મુજબ શૂસ્ત “પાણીથી ઘોંચાં, સાફ કીધાં” લખ્યે તો તે અર્થ અહીં લાગુ પડે એમ નથી. જો શૂસ્ત વાંચ્યે તો એ શબ્દને ફા. શબ્દ શસ્ત “કુસ્તી” ક્ષયે સરખાવી શકાય. પતાસીગ શબ્દ પધતી-યાસ, “પહેડવું” ઉપરથી લઈ શકાય; અસલ પતીયાસોગ “જે કંઈ સુદરેહની ઉપર બાંધેલું યા પહેડેલું હોય તે.” આખાં વાક્યનો અર્થ એ છે કે: “તેણીએ નાહિ ઘોંચને કુસ્તી કરી અને બંદગી કીધી.”

(૪) ડા. વેસ્ત એ શબ્દને વોહૂમનો વાંચે છે. (૫) સરખાવો અવ. શ્રિધ.

(૬) લાલા યાવસ્ત વસ્તર્ગ, એટલે કે, કુસ્તી કરી બંદગી કીધી.

પુસ્તક ૭ મું, અરથોશ્ત-નામાંનો બાળ ૧ લો, ફકરા ૩૨-૩૮. ૩૫

આખો માલો^૧ નિચેવેરથી કાપ્યો,^૨ અને પોતાના ટેકાથી તે માલાને ધરી રાખ્યો,^૩ જેવી રીતે એક પુરૂષ પોતાના મીત્રનો બેટો જે બે ત્રણ વર્ષની ઉમરનો, હોય તેને ખોરાક ખવડાવવા^૪ માટે લઈ જાય, તેવી રીતે (તેણે તે માલાને ટેકવી રાખ્યો). (૩૫) એમ કરવા પછે તેને ખુશાલી^૫ પેદા થઈ, અને પેલા પવિત્ર અમશસ્પેદોએ લાવેલા હોમને પોતાની પ્રતાપી મોહોરદારની નજદીક લઈ જઈને, તેણે તેણીને નિચે પ્રમાણે કહ્યું:—“ઓ દુગદાઉબ! જ્યાં સુધી તે પવિત્ર હોમ તેના (નિર્માન ક્રીધેલાં) ખાસ કામ અને ધાર્મિક ગુણને^૬ માટે લાયક થાય (વપડાએ), ત્યાં સુધી તમારે એટલી તેની ઉપર નજર રાખવી.”

(૩૬-૩૮) એક (બીજો) મોજેજો એ (હતો), કે જે વિષે એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરથુશ્તના તનનું તત્વ, પાણી અને ઝાડપાનોમાં થઈને (તેમના) માબાપના શરીરમાં આવી પોહાંચતાંજ, ઘણાકોને દાદાર અહુરમઝદે એક મોતેખર ચમત્કાર દેખાડ્યો હતો, જેમ દીનમાં જાહેર કીધું છે કે:—“જ્યારે અહુરમઝદે અરથુશ્તનું ખાકી બંધારણ બનાવ્યું, ત્યારે અરથુશ્તનાં તનનું તત્વ જે અહુરમઝદની નજદીક હતું^૭ તે ત્યાંથી પેલાં ખાકી બંધારણ તરફ ગયું; ત્યાંથી આગળ વધી ખોરદાદ અને અમેરદાદ^૮ તરફ ગયું, અને ત્યાંથી તે વાદળાંઓ^૯ સુધી દોડ્યું; તે પછી વાદળાંઓમાંનું પાણી ફરી ફરીને^{૧૦} મોટાં ટીપાંઓમાં ગરમ ગરમ^{૧૧} નિચે ટુટી પડ્યું,^{૧૨} અને તેને લીધે ગાય ઢોર^{૧૩} તથા માણસોની ખુશાલી (વ્યાપી રહી)—તે ટીપાં

(૧) આસન ઝક્-હવિસ્પો. (૨) અઝદ્રુન્તન “અનાજ કાપવો”, “પાક એકઠો કરવો.” (૩) પવન અવાગીહ પવન અવાગીનીદ; અસલ અર્થ “પોતાની મદદથી ટેકા આપ્યો; અવસ્તા અવ “મદદ કરવી.” એટલે કે, “પોતાની પીઠ ઉપર તે ટેકવીને લાવ્યો.” (૪) સરખાવો ફા. તુષહ વ ગૂશહ, “ખોરાક અને રહેઠાણ.” (૫) હૂ-રવાખ્મીહ; અવ. રવંધહ. “સુખ,” “ખુશાલી.” (૬) કાર્ વ દીના.

(૭) પીશ્ નઅમગ ‘ઈ અહિહુરમઝદ.

(૮) યાંનકે, પાણીઓ અને ઝાડપાન તરફ.

(૯) હૂ-અમ્ર; અવ. અમ્ર, ફા. અમ્ર. (૧૦) સરખાવો ફા. નઉ-ખ-નઉ.

(૧૧) એ વાંચણ DM. મુજબ છે. પણ ગર્મૂગ્નો અર્થ “વરસાદની કમાન” ખી થાય છે. ડા. વૅસ્ટ એને બુન્દગ્ ગર્મૂગ્ વાંચી તેનો અર્થ “પુરતું ગરમ” કરે છે.”

(૧૨) કુદ દેઘૂનાં (કુદ દેઘૂન્ત ને બદલે) “નિચે લાવવામાં આવ્યું.” વરસાદની શુ નહિ છતાં ફરીફરીથી તેમ બન્યું.

(૧૩) સેમેટીક શબ્દ કીરા, ઘણા ખરો ઘેટાં બકરાંને માટે વપડાએ છે.

છુટા ફરીને ચરતા^૧ અને ફલંગ મારી હોડતાર એક ગોધાનાં તોખમ જેટલાં મોટાં હતાં-જે વરસાદનાં ટીપાં પડવાથી સઘલી જુદી જુદી જાતના છોડવાઓ ઉચે ઉછડી આવ્યા; ન્યારે (વરસાદના ટીપાંઓ) એક છોડવા ઉપરથી બીજા ઉપર, અને સુકાં ઝાડ ઉપર પાણુ પડ્યાં^૩, ત્યારે તેને તેજ વખતે અરથુશ્ત્રનું ખાકી તત્વ તે પાણીમાંથી ઝાડપાનમાં દાખલ થયું હતું.”

(૩૯) (બીજા એક) મોજેજા જે જાહેર થયેલા છે તે એ કે વરસાદનું પાણી નિચે પડવા^૪ પછી અરથુશ્ત્રનું તત્વ તેમનાં માખાપનામાં દાખલ થાય એવી ધારણાથી અમેશસ્પેદો તરફથી પર્ઓરશાસ્ત્રને છ સફેદ ગાયો, જે પીલા કાણુવાલી (હતી તેઓ)ને પેલા છોડવાઓ તરફ હંકારી લઈ જનાર બનાવ્યામાં આવ્યો. (૪૦) અને અહીં એક ઉમદા મોજેજા જાહેર થયો, જેમ દીનમાં જણાવ્યું છે કે: “તે છ ગાયોમાંની બે ગાયો જે ગર્ભવંત નહતી^૫ તેઓમાં પવિત્ર દુધ^૬ આવ્યું, અને પેલા છોડવામાંથી થઈને અરથુશ્ત્રનું તત્વ પેલી ગાયોમાં ગયું, અને તેઓનાં દુધમાં લેલાયું.” (૪૧) અને તે પર્ઓરશાસ્ત્રને ગાયોને પાછી હાંકી લાવનાર તરીકે (અમેશસ્પેદોએ) બનાવ્યો, જેણે દુગદાઉબને નિચે મુજબ કહ્યું: “ઓ દુગદાઉબ! પેલી ગાયોમાંની બે જે હમેલદાર ન હતી, તેમજ જેઓએ બચાંને જન્મ આપ્યો નથી, તેઓમાં દુધ ભરપુર આવ્યું છે, તે ગાયો જે આપે દુન્યાની કોઈબી ગાયોની મગરૂરી સમાન, એટલે સર્વેથી સરસ છે, તેઓને તું હોહ.”^૭ (૪૨) દુગદાઉબ ઉઠી ઉભી થઈ, અને દુધ દોહવવાનું વાસણ^૮ જે ચારે બાજુથી^૯ (દોરીથી) સીકડેલું^{૧૦} હતું, તે લઈને

(૧) વર્તિશન. (૨) અથવા ઝરીવૂન્તાર, “ખેડુતનાં”; પહલ્લી ઝરીવૂન્તન એટલે “બી વાવવાં” “ખેતી કરવી.”

(૩) સરખાવો કાં શસ્તન, “નાંખવું.”

(૪) સૂખ-આરિશન; બેહતર વાંચણુ: સૂખ-આવરિશન, અથવા સૂખ-પારિશન; સરખાવો કા. સૂખ, “પાણી” અને પારિશન, “વરસવું,” એટલે “વરસાદનાં પાણીનું વરસવું.”

(૫) અ-ઝર્ખૂન્તગ, “જેને કદી ફરજદ થયાં નહતાં.”

(૬) હુ-પર્મમ; જે પવિત્ર પરિણામ નિપજવવા માટે એ દુધ પેલા કંઈ હતું તેને લીધે તે દુધને “સાફ (પવિત્ર) દુધ” કહેવામાં આવ્યું છે.

(૭) અવ. દુધ, સંસ. દુહ, કાં દૂશીદન “દોહવવું,” “દુધ કાઢવું.”

(૮) દીગ, “દેગ,” “તામરી”

(૯) અવ. ચથુથ. (૧૦) નિઝીઝીહ, સરખાવો કાં અઝીઝીદન, “સીકામાં ટાંગવું,” “લટકાવવું.”

પેલી (ગાયોમાં) જે ઉમદા દુધ હતું તે દોહું, અને તે દુધમાંનો ઘણો ભાગ પવિત્ર અમેશસ્પેદો અને યજ્ઞોની યાદ કરી તેઓને અર્પણ કરવા (આસપાસ)^૧. દોહી નાખ્યો, અને તે દુધમાં અરથુશ્તનું ખાકી તનનું તત્વ હસ્તી ધરાવતું હતું.

(૪૩) જ્યારે પેલો દુશ્મન (અહરમન) પેલાં દુધને નાખુદ તથા નકામુ બનાવવા કેશેશ કરતો હતો ત્યારે એક (ખીન્ને) મોજેજે જાહેર થયો, જેમકે દીનમાં કહ્યું છે કે:—“એ ઉપરથી તુરતજ તે વખતે દેવોની એક મજલસ યોદાવવામાં આવી,^૨ અને પેલો દેવનાંમ દેવ (અહરમને) તે મજલસને નિચે મુજબ કહ્યું^૩ કે: ‘તમો દેવો તદન આંધળા છેઓ; એક તાન્ને અને વળી ઉંચો ખોરાક બની ચુક્યો છે, યાને કે જે બનાવતમાંથી તે આદમી કે જે અશો અરથુશ્ત થશે તે બનાવવાની શરૂઆત થઈ ચુકી છે;’^૪ તમારામાંથી કોણ તેનો એવી રીતે નાસ કરવા કબુલ થાઓ છેઓ કે જેથી તે પુરૂષ માણસાઈમાંથી જતો રહે,^૫ એટલે કોણ તેને તદન નિર્બળ કરે.”^૬ (૪૪) ચીશમગ^૭ જે ખુરાં જ્ઞાનથી ભરપુર હતો, તે નિચે મુજબ બોલ્યો: “હું તેનું મોત લાવવાનું માથે લેવું છું;” અને પછી દેવો જે ચીશમગને લગતા કરપો હતા તેમની સાથે (અરથુશ્તને મારવાને) તે ધસ્યો. (૪૫) અને તેણે તે સ્પીતામનાં ગામને થોડે ભાગે ખણીખોદી નાંખ્યું, અને થોડે ભાગે ફેરફાર કરી તે ગામને નુકશાન

(૧) ઓલા યજ્ઞદાંન બરા ચેહુબૂતત. ડા. વેસ્ટ મુજબનું વાંચણ લેતાં: ઓલા-શાંન બરા ચેહુબૂત, “તેઓએ જે આપી દીધું તેનું.”

(૨) સરખાવો અવ. દવત (ધાતુ દુ, “બરાબ આદમીઓનું ઉચ્ચારવું,” “ખુરાં માણસનું બોલવું”).

(૩) DM. દવચીત, (પહેલવી દ્રાચીદન ના શબ્દરૂપ પ્રમાણે) “મોટેથી જુમ પાડી કહ્યું” (ખાસ કરી ખુરા લોકોની જુમ).

(૪) અઘધ સાખતન હુખેતૂત.

(૫) વાંચણ: અન-મર્દૂમ, જ્યાં સુધી તેનું માણસાઈ/પણું તદન જતું રહે ત્યાં સુધી. ડા. વેસ્ટ:—અવો મર્દૂમ, “માણસગત મોટે” એમ વાંચે છે.

(૬) અઘધ ખવાર્તર અકાર કર્દન.

(૭) એ નામ યુન્દહિશમાં પણ (બાબ. ૨૮, ફકરા ૧૮૫) મળે છે; “ચીશમગ ઝક મૂન ઝિન્દગ વખૂનેદ વ વાત ગેર્દગ-ઘય વખીદૂનયન, ઓલ પતીયારગીહ ઇ અવર વઝલૂનેદ, “ચીશમગ એટલે તે દેવ કે જે જીવતાં આદમીઓને પકડે છે, પછી વંટોવ્યો પેદા કરે છે, અને તેઓનો નાસ કરવા માટે તેઓ ઉપર તે પ્રકાવે છે.”

(૮) દૂશ-દાનાગ.

કીધું; ધંધાદારી કામ કરનારાઓને અને દોસ્ત આશનાઓને^૧ તેણે જીદા પાડ્યા, તે ગામનાં લોકોનાં કઠાવર ખાંધાને^૨ તેણે તોડી નાખ્યો, તેમ જ તેઓની જે અસંખ્ય ખુળીઓ^૩ હતી તે સઘળીનો નાસ કીધો, એટલે કે તેનાથી આખાં ગામને પાએ-માલ^૪ કરવામાં આવ્યું હતું.

(૪૬) એવું જાહેર થયેલું છે કે ત્યાર પછી પર્વોદ્દેશાર્પે પેલો હોમ દુગદાઉળ પાસેથી પાછો માંગ્યો, અને તે તેણે છુંડ્યો (કમ્પીદ) અને પેલાં ગાયનાં દુધ સાથે લેળી નાખ્યો કે જેમાં ઝરથુશ્ત્રનું ખાકી તત્વ આમેઝ થયેલું હતું; અને અહીં ઝરથુશ્ત્રનું ફરોહર અને તેમનું ખાકીતત્વ બેઉ સાથે જોડાયેલાં બન્યાં.

(૪૭) એક મોજેજ એવો જાહેર થયેલો છે કે જ્યારે હોમ અને દુધ એ પ્રમાણે સાથે લેલવામાં આવ્યાં,^૫ અને અહુરમઝદની એક ફતેહ દેખાડનારું તે (મિશ્રણ) બન્યું,^૬ ત્યારે પર્વોદ્દેશાર્પ તથા દુગદાઉળ તે પીણું તુરત ગટગટાવી ગયાં;^૭ અને હીઆં ઝરથુશ્ત્રનાં ખોરેહ, ફરોહર, તેમજ ખાકીતત્વનું જોડાણ સામટું બેઉ માળાપમાં ઉતર્યું. (૪૮) દીનમાં કહેવામાં આવ્યું છે તે મુજબ, એક મોતેબર ચમત્કાર તે પછી તે બેઉ જણાને જાહેર થયો:—“એ પછી તેઓ બેઉ જણા પહેલીજવાર એક પુત્ર માટે ખાહેશ રાખતાં હમ્પીસ્તર થઈ જોડાયા,” જ્યારે બદકારીની^૮ ઘાટકી જખાનથી^૯

(૧) હુમ-પત-ખૂર, અવં હમ+પદ્ધતિ+ખરેથ, “જેઓ સામ સામે બેસી ખોરાક ખાતા હોય તે.” ઉપલી પહલવી એખારતમાં એ શબ્દ અવં પદ્ધતિશ્-ખરેન સાથે સરખાવી શકાતો નથી, કારણ કે તેનો અર્થ અવસ્તામાં “જડ્યું”, અથવા “ગાલ” થાય છે.

(૨) અવ. સ્તુન, “સ્થંભ.”

(૩) અમાર (અવ. મર, “સંખ્યા ગણવી”) અફાજીહ.

(૪) લખવાર-કર્દ, સરખાવો ફાં ખાઝ કર્દન, “તોડી પાડવું” “ભાંજ નાંખવું.”

(૫) અગવીન ઓલ હુમ-મદ.

(૬) ઓલ અહિહુરમઝદ વીનદીદ યેગવીમૂનાદ; અવં વિન્દ, “જીતવું.”

(૭) ફ્રાજ ખવારીદ. (૮) બર્એન ૨ અખૂ. અહીં “દા અખૂ” શબ્દોને ડાં વેસ્ટ સાથે લઇને ગખરા “આદમી” વાંચે છે.

(૯) લાલા નીવઝીદ હવા-અન્દ, સરખાવો અવં નિ-વઝ અથવા ઉપ-વઝ, “લગનના ગાંઠથી જોડાવું,” “બગલગીરી કરવી.”

(૧૦) વિનાસ-ગારીહ.

(૧૧) મર ગુખિશ્નીહ, સરખાવો અવં મધર્થ, “સાંપ,” “અઝદાહ.”

દેવો પોઠાર^૧ કરવા લાગ્યા કે: ‘ઓર પચાંશાસ્પ! તું આવ્યે શું કરે છે?’ જે ઉપરથી^૨ શરમીદા આદમીઓની માફક તેઓ ચમકીને ઉઠ્યાં. (૪૯), અને બીજી વખતે તેઓ હમબીસ્તર થયાં કે તેઓને દેવોએ બુમ પાડી બદકારીની ઘાટકી જખાનથી ઉપર પ્રમાણે કહ્યું, જે ઉપરથી શરમીદગીલયાં આદમીઓની માફક તેઓ પાછાં ચમકીને ઉઠ્યાં. (૫૦) અને ત્રીજી વખત તેઓ એક પુત્રની ખાહિશ ધરાવતાં હમબીસ્તર થયાં કે દેવોએ બદકારીની ઘાટકી જખાનથી (ઉપર મુજબ) પુકાર કર્યો, અને તેથી શરમીદાં થયેલાં માણસો માફક તેઓ ચમકીને પાછાં ઉઠ્યાં. (૫૧) અને તેઓએ (દેવોનાં એ પોઠાર) વિષે એક બીજા સાથે વાત કીધી, અને પોતાનાં ભલાં કામમાં પાછાં મંડયા, અને તેઓએ ખાવંદ અને ઓરત તરીકે ફરજ અદા કીધી;^૫ યાને કે તેઓ એકમેકને પાસામાં દાબી રાખીને બોલ્યાં કે: ‘આ નેમ પાર પાડયા વીના^૬ આપણે થોભીશું નહિ-ગમે તે બી થાય, ગમે તો રાગ કે નચાંદર બેઉબી સાથે થઇને આવે^૭ તોબી આપણે અટકવું નહિ.’ (૫૨) પછી તે આદમીના તનનું બંધારણ થયું કે જે પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર તરીકે (જન્મ પામનાર હતો); અને એ પ્રમાણે (આ દુન્યામાં) ઝરથુશ્ત્રના ખોરેહ, ફરોહર અને ખાકીતત્વ (ત્રણે)નું જોડાણ તેમના માદરના હમેલ (ગર્ભસ્થાન) માં થયું.”

(૫૩) એક (વધુ) મોળેજે જે જાહેર થયેલો છે તે એ છે કે માએના ગર્ભમાં ઝરથુશ્ત્રનો હમેલ રહેવા પછી દેવોએ ઝરથુશ્ત્રનું મોત તેમના માદરનાં હમેલમાંજ

(૧) સરખાવો અવ૦ ખુસ, “બુમ પાડવી,” ફા૦ ખૂસીદન. DM. મુજબ ખૂસીચ અથવા હુવિરપ.

(૨) હુના શબ્દ અહીં અર્થ ને બદલે વપડાયેલો છે.

(૩) પવન ઝડ. (૪) સરખાવો અવ૦ ઉરપત.

(૫) વાંચણ: હાર-સુશ્રત, અસલ અર્થ “મોટીમાં નાકાં પાજાં,” “મોટી વિધ્યાં.

(૬) ચા-વઝિશનીહ.

(૭) એ એક અસલી ધરાની કહેવત છે; એનો ભાવાર્થ એક પુરુષનું કાષ્ટ ચીજ કરવા માટેનું મક્કમપણું, અને બાહેરની અસરોને તાળે રહી તે છોડી ન દેવાની ખાસ્તી દેખાડે છે. રાગ ૫ નચાંદર, ફારસી ભાષાની રહી મુજબ, “કંઈ અપસુકન-ભરી ચીજ, યા ભલતી ન ધારેલી આફત” એવો અર્થ ધરાવે છે.

(૮) સરખાવો અવ૦ બરેશિથ; જુઓ યઝિશન, હા ૨૩ મો, ફકરા ૧૦ મો.

(૯) અમીતર અશકુમ, સરખાવો ફા૦ શેકમ, “પેટ.”

નિપજાવવા નવેસરથી ભયંકર કોશેશો કીધી; અને તેમને જન્મ આપનાર (માતા)ને^૧ તીક્ષ્ણમાં તીક્ષ્ણ તથા સખત દુખાવા સાથનાં દરદો મારફતે માંદગીભર્યા કીધાં, (જેથી તેણી એટલી બધી દુઃખી થઈ કે) આખરે તેણીએ દુઃખોના^૨ ઉપાય માટે બહુગર વૈદોની સલાહ લેવા ઇચ્છા દેખાડી. (૫૪) અને આ વખતે એક મહાન મોજેજો બહાર થયો, જેમકે (તે વિષે) દીનમાં કહ્યું છે કે: “એજ વખતે એક (મીનોઈ) અવાજ પવિત્ર યઝ્ઘી રૂહો તરફથી ત્યાં તેણીને આંચો; દક્ષિણ દિશા-એથી, અહુરમઝદ તથા અમેશસ્પેંદો તરફથી, નિચે મુજબ (સંભલાયું) કે:—“અર્ચ્યે કન્યા!^૩ જો તારે કેઠે આગલ જવુંજ હોય તો તે (બહુગરો) તરફ ના જા, કારણ કે તેઓ તરફની કોઇથી ચીજ,^૪ જે તેમની બહુઈ વૈદક સારવારથી સાફ કરવાને (વપડાય છે) તે,^૫ જીવલેન હોય છે; તારા બેઠ હાથો બરાબર પાક કર,^૬ યાને પવિત્ર સ્નાન (નહાન) લે, અને તે પવિત્ર હાથોથી સુધ્ધાં લાકડાં લાવ, અને તારાં બાળકની સલામતી ખાતર તે ઉપર આતશ સલગાવ અને ગાયનાં ઘીની^૭ અંદર ગોશ્ત પકાવ;^૮ અને તારા (ગર્ભની સલામતી) ખાતર આતશ રોશન કરી તેને સેરવો.^૯ તે આતશ ઉપર બનાવ; અને તે ખાતરજ વખતસર તે સેરવો તારે ખી જવો,^{૧૦} અને તેથી તું સાજી થશે.” (૫૫) તે ઉપરથી તે અબજાએ તનને પવિત્ર કર્યું,^{૧૧} અને જેમ તેણીએ સાંભળ્યું હતું તેમજ બળવ્યું, અને (તેથી) તેણી તંદરૂસ્ત થઈ.^{૧૨}

(૧) ઝક્ર્ ઝીઅશ બુર્દાર.

(૨) ૬૦ વેસ્ટનું વાંચણ DM. મુજબ: “ખચ્ચવાન્નેગ (દવા યા ઉપાય)”; પણ અન-આસાનીહ બોલ અહીં વધારે અંધએસ્તો લાગે છે.

(૩) સરખાવો અવ. ચરખતી, ચરખતિકા.

(૪) મૂન શબ્દ અહીં અમતને બદલે આવેલો છે.

(૫) યાનેકે “તેઓ તરફથી મળતી દરેક ચીજ.

(૬) પવન યાતૃગ બઝેશ્ગીહ બર્ચશાઝિશનીહ. ‘

(૭) ફ્રાજ્ યદા બદલૂન; અસલ અર્થ “હાથ બરાબર ઘો,” ૬૦ ફેસ્ટ શુસ્તન “કોઈ ચીજનો ભોગ આપવો,” “કોઈ ચીજ ઉપરથી હાથ ઉઠાવવો,” “તજીદેવું.”

(૮) માખ્યા, “માખણ”. (૯) સરખાવો ફા. અિશ્તન, “પકાવવું.” (૧૦) સરખાવો ફા. તાખેશ, તાખીદન, “રસ નિયવવો,” અથવા “મજબુત બનાવવું.” ખી થઈ શકે.

(૧૧) પાઅર્મેશ, સરખાવો ફા. બાદ પઅર્મૂદન, “દાર ગટગટાવી જવો.”

(૧૨) ફ્રાજ્ યદા બદલૂન. (૧૩) સરખાવો “ઝાદસ્પરમના ચુંટી કાઢેલાં લખાણો,” બાબ ૧૪ મો, ફકરા ૫.

પુસ્તક ૭ મું, અરથોસ્ત-નામાંનો બાબ ૧ લો, ફકરા ૫૪-૬૦. ૪૧

(૫૬) જ્યારે અરથુશ્તના જન્મ પામવાને ખોરશેદની ચાલ પ્રમાણે^૧ ત્રણ દીવસ રહ્યા હતા ત્યારે એક મોજેજે ઘણાકોને જણાયો, જે એવો હતો કે હમેશના કુદરતી ધારા મુજબ ખોરશેદ ઉગતી વેળા તેની આબાદી ભરી રોશની^૨ જમીન ઉપર પહેલાં પંથરાય છે, અને તે પછી ખોરશેદનો આકાર જાહેર થાય છે, અને જેમ દીનમાં કહ્યું છે તે મુજબ: “તે છેદલી ત્રણ રાતો દરમ્યાન જ્યારે અરથુશ્ત પોતાની માથેના પેટમાં હતો ત્યારે, યાને કે તે જન્મ પામ્યો તે અગાઉની ત્રણ રાત દીવસો સુધી, પર્ઓફ્શાસ્પનું ગામ આખું રોશનીથી ઝલકી રહ્યું હતું. (૫૭) તે ઉપરથી સ્પીતામના કુટુંબના ઘોડાના સરદારો અને ત્યાંના ગાય ઢોરના રખેવાલો (ગભરાઈને તાંહથી) નાહસી જતાં^૩ બોલ્યા: ‘અલબત્તે પર્ઓફ્શાસ્પનું ગામ આથી નાસ પામવુંજ જોઈએ, અને મોટાં રોશનીનાં ભદ્રકાં જે દરેક ખુણે ખુણે^૪ હમણા જણાયે છે, તેના ગભરાતથી પર્ઓફ્શાસ્પનું આખું ગામ ડરી ગયું છે.’” (૫૮) તે પછી (જ્યારે તેઓના ગભરાત કમ થયો ત્યારે) ગામની અંદર પાછા દોડી આવતાં તેઓ એમ બોલવા લાગ્યા કે: ‘પર્ઓફ્શાસ્પના ગામનો નાશ થનાર નથી, જો કે દરેક ખુણામાં અને દરેક ખાંચામાં પસરી રહેલી ભલુકદાર રોશનીનાં ઘભરાતથી તે ગામના લોકો બીહ ગયાં છે; એ ગામમાં અને પેલાં ઘરમાં પેલા ખોરેહમંદ^૫ પુરૂષનો જન્મ થયો છે.’”

(૫૯-૬૦) (બીજા) મોજેજેઓમાં નિચલો પણ એક હતો, કે જ્યારે ઉમદા ખોરેહવાળા તે નરના જન્મ બાબેના મોજેજે જેવાં કાર્યની ખબર પહોંચ્યાં (આ દુન્યામાં) આગળ વધી, ત્યારે તે જમશેદ અને બીજા પ્રખ્યાત નરો જેમને પવિત્ર યજ્ઞનાં તરફથી ઉંચી કીર્તિએ પહોંચાડવામાં^૬ આવ્યા હતા, તેઓના વચણોની મારફતે તે ખબર ફેલાઈ હતી; જે વચણોમાં જમશેદે દેવોને કહ્યું હતું કે: “અહીં (આ દુન્યામાં) પવિત્ર અને અશેા અરથુશ્ત જન્મ પામશે, જે પુરૂષ તમો દેવોની અંદર, તમો જે

(૧) આધનીનગ ઈ હુવરે-શઅંત, અસલ અર્થ “ખોરશેદનો આપનો”, અથવા “સૂર્યનો આરસેનો તકતો.” ફારસીમાં ખોરશેદ ને આર્ધનહ-ઈ-આસ્માન, “આકાશનો આપનો” કહે છે. અહીં એવો ભાવાર્થ છે કે “સૂર્યના પંચાંગ મુજબ ત્રણ દીવસ બાકી હતા ત્યારે.”

(૨) અવ૦ ફ્રાબિ (ફ્રાંશ) “આબાદી કરતી,” યા “વધારો કરતી.” સરખાવે અવ૦ “હય હુ વક્ષાત આ-હુ-ફ્રાબો-દાતોઇત.

(૩) કસબાને સર્વે ઠંકાણે રોશનીથી ચળકતો જોઇને.

(૪) વિસ્પ સૂરાગ.

(૫) પવન આસીપિશન આસીપ્ત થેગ્વીમૂનેદ.

(૬) રાએ-આઓમંદ.

(૭) મદમ બરિશનીહ.

કામો કરો છેઓ તે બાબે બેપરવાઈ ફેલાવશે, એટલે કે તમારામાં લાચારી (ઉદાસીપણ) પેદા કરીને બેકારી લાવશે, અને આતુરતાઈ વિનાના^૧ તમોને બનાવશે, જેથી તમો કોઈબી ચીજ પોતાને માટે માગી શકશો નહિ, અને તમારે ખાતર કોઈબી બીજા પુરૂષ કંઈ માંગનાર નથી.”

(૬૧) એવું જાહેર છે કે અરથુશ્ત્રનાં ચઢતે દરજ્જાનાં જન્મની ખબર, અને તેની લવિષ્યની આગાહી કહેવાની શક્તી^૨ વિષેની વિખ્યાતી જાણીતા પુરુષો, જેવા કે, જમશેદ, ફરેહુન અને બીજા દાનાવ લોકોએ જાહેરમાં ફેલાવી હતી; તે ઉપરાંત પાક હતીઓ (ચઢો)એ ગોસ્પંદોની ઝખાન મારફતે^૩ તે ખબર આ દુન્યામાં ફાહિશ કીધી હતી,^૪ અને એવા ધરાદાથી તે ફેલાવી^૫ હતી કે તેની પચ્ચેગંબરી શક-તિનો પુરાવો તેઓબી આપે. (૬૨) તેની મીસાલ એકે, જેમ (દીનમાં) જણાવવામાં આવ્યું છે તેમ, કચ્ચ-ઊસનાં (કચ્ચ-કાઉસનાં) રાજ્યમાં એક ગોધો^૬ હતો, અને ચઢી

(૧) અખ્યાયિશનીહ, યાનેકે “જાસાસા વિનાનું,” “વગર મળહનું;” અવ૦ ઈશ, “ધચ્ચનું.” (૨) વક્ષવરીહ.

(૩) હૂઝવગીહ-અસ્ત, “બોલાયલા હતા,” સરખાવો અવ૦ હિઝ્વ, “ઝખાન;” જુઓ વંદીદાદ, ક્રગર્દ ૧૯ મી, જ્યાં હૂઝવા-ધયત, અરથુશ્ત્રના બોલવા વિષે વપડાયેલો છે.

(૪) વાંચણ: દેખુન્ત. DM. મુજબ, સૂત; એમ લેતાં અર્થ: “અને વળી ગાયદોરની ઝખાનમાંથી તેઓથી સાંભળવામાં આવ્યો.” ૩૧૦ વેસ્ત નિચે મુજબ તરજુમો કરે છે:—“પણ પવિત્ર હતીઓનું બોલવું દુન્યામાં જુદે જુદે ઠેકાણે રહેતાં જાણુપરોની ઝખાન મારફતેથી સાંભળી શકાય છે.”

(૫) સરખાવો અ૦ સ્તૌર, ૬૧૦ ગુસ્તર્દન.

(૬) કચ્ચ-ઊસના ગોધાની અને સ્ત્રીતની વાત દીનકર્દ પછી લખાયલાં પહલવી “ઝાડ-રપરમનાં ચુંટી કાઢેલાં લખાણો” માં વધારે સંપૂર્ણ રીતે આવેલી છે (જુઓ બાબ ૧૨ મો):—“દેશ માંહેલા અધોરનાનોની અરજને અનુસરીને, તથા એક ઉભો થયેલો કજીઓ દાબી દેવાના હેતુથી, દાદાર અહુરમઝદે ધરાન માટે એક મોટાં કદનો ગોધો પેદા કરીધો, જેની મારફતે તેની ખડીનાં જમીન ઉપર ચાલતાં પડેલા આકાર ઉપરથી ધરાન અને તુરાન વચ્ચેની હદ દેખાડવામાં આવતી હતી. તેને કચ્ચ-ઊસએ જંગલમાં રાખ્યો હતો”. (વળી તેમાં એમ જણાવેલું છે કે) “સાત ભાઈઓ હતા, જેઓમાંના સાતમાનું નામ સ્ત્રીત હતું, તે સર્વથી મોટા કદનું શરીર અને અંગમળ ધરાવતો હતો. કચ્ચ-ઊસના ઉમરાવો તથા ધણીક બાબદાથી માહીતગાર પુરૂષોમાંના તે એક હતો. કચ્ચ-ઊસએ તેને પોતાની હજુરમાં બોલાવ્યો, અને નિચે મુજબ ફરમાવ્યું:—“તું જા, અને પેલા ગોધાને જંગલમાં લઈ જઈ મારી નાખ!”...

મહત્તી તેના શરિર ઉપર નુર ફેલાયલું હતું, જ્યારેથી ધરાન અને તુરાનની સરહદ બાબે કંઈ તકરાર ઉભી થતી ત્યારે તે ગોધાને લાવવામાં આવતો, અને ધરાન તથા તુરાન વચ્ચેની સરહદ તે ખરી રીતે બતાવી આપતો. (૬૩) અને પરિણામ એ આવતું કે, જે કન્યામાં (ગુનાહ તરીકે) ક્ષમાઈ થઈ હોય, તેમાં ફેસલો કરવા એક ધરાની જ્યારે તુરાની સાંમે અરજ કરતો તે વખતે ખચીત પેલા ગોધાથી બતાવવામાં આવેલી સરહદને લીધે પેલો તુરાની હમેશાં હુચ્ચો માલુમ પડી આવતો, અને ધરાનીઓ તરફથી તેને માર પડતો; એને લીધેજ તે (તુરાની-ઓની) સંઘલી અદેખાઈ કચ્છ-ઊસ સામે અને તેની મીલકત વિષે ઉસ્કેરાયલી હતી; અને તે (પાદશાહ)ની એ અભયબ જેવી દોલતને ખાતર તુરાનીઓએ પેલા ગોધાને મારી નખાવી તેનો નાશ કરવા એક યોજના ઘડી, અને જાદુઈ અને મન્ત્રથી કચ્છ-ઊસના મનને તે ગોધા સંબંધી ગુંચવાડામાં નાખ્યું; જે ઉપરથી તેણે એક લઠવૈયો જેનું નામ સ્ત્રીત હતું તેને હુકમ કીધો કે પેલા ગોધાને કતલ કરવો, અને તે આદમી પેલા ગોધાને મારવાને બાહર પડ્યો. (૬૪) અને અહીં એક મહાન ચમત્કાર પેલા ગોધા તરફથી જાહેર થયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે તેમ:—“એક નોંઢવા જાગ જવાબ તે ગોધાએ તેને મોઢે બોલી દેખાડ્યો:—“અએ સ્ત્રીત! તું મને ના માર, તારા વઢવાઓની સાતમી પેહડીનો તું છે; જ્યારે ઝરથુશ્ત જે સવાબનો ઘણોજ બાહેશમંદ છે તે તનોમંદ દુન્યામાં આવશે, અને જ્યારે દીન મારફતે

...પેલા ગોધાને જ્યેહ ક્યાં બાદ.....સ્ત્રીત પાછો ફરી કચ્છ-ઊસ આગળ આવ્યો, અને તે ક્રમ બન્યું તેની ખબર કીધી, તથા અરજ કીધી કે તેણે (કચ્છ-ઊસએ) તેની (સ્ત્રીતની) જાંઘીને અંત લાવીને એ કામ પૂરું કરવું; કારણ કે (તે બોલ્યો:) “મારી જાંઘી હવે મનગમતી નથી.” કચ્છ-ઊસએ જવાબ વાલ્યો: “શું હું તુને મારું, એવી કંઈ ધારણા નહતી!” જે ઉપરથી સ્ત્રીત બોલ્યો: “જો તું સાહેબ મને કતલ નહિ કરશે તો હું તુને મારી નાખીશ.” કચ્છ-ઊસએ જવાબ વાલ્યો; “મને મારતો ના, કારણ હું તો દુન્યાનો પાદ-શાહ છું.” કચ્છ-ઊસ આગળ સ્ત્રીતએ એટલી આજરખવાહીથી જાદ કીધી કે પાદશાહને નિચે મુજબ હુકમ કરવાની ફરજ પડી: “પેલાં ચોક્કસ જંગલમાં જા, ત્યાં કુતરાનાં આકારમાં એક દાકન રહે છે, તે તુંને મારી નાખશે.” સ્ત્રીત તે જંગલમાં ગયો અને તેણે કુતરાનાં આકારમાં પેલી જાદુગરણીને જોઈ, અને તેણીને એક ફતકા મારતાં બે ભાગમાં તે વહેંચાઈ ગઈ, અને એમ વહેંચાયલા ભાગોને ચાલુ માર્યા કરતાં આખરે તેઓ એક હજાર બન્યા; જેઓના લક્ષરે સામટાં બની સ્ત્રીતને તેજ જગ્યાએ મારી નાખ્યો.” જુઓ S. B. E., વૉલ્યુમ ૪૭ મું, પાના ૧૩૫-૧૩૮.

તારાં ખુરાં કામો તે જાહેર કરશે ત્યારે તારી કીનાખોર ખાસ્યત માટે તું પસેમાન થશે; અને તારા આત્માને એવું દુઃખ નડશે કે જેને લગતો શ્રાપ નિચલા ફકરામાં આવેલો છે, ‘જ્યારે તેનું મોત આવશે, ત્યારે તેને વદગ^૧ અથવા એવાજ ખીજાઓનો ફેજ મલશે,’ (૬૫) એમખી જાહેર થયેલું છે કે પેલા (સીત) પુરૂષે જ્યારે ગોધા તરફનો એવો અમત્કાર જાણ્યો ત્યારે તેણે તેને માર્યો નહિ,^૨ પણ તે કર્મ-ગિસ (કર્મ-કાઉસ) આગલ પાછો ફર્યો અને પોતે જે જાણ્યું હતું તે વિષે તેને વાકેફ કીધો. (૬૬) દેવો અને જાદુગરો તરફથી જે ભમાવનારી ફરેખ-ખાજી કર્મ-ગિસની તરફ કરવામાં આવી હતી, તેમ લીધે તેણે તેજ(સીત)ને પેલા ગોધાને મારવાનો પાછો હુકમ કીધો, અને તે પુરૂષ ખીજી વાર ગોધા તરફ ગયો; જોકે તેણે (ગોધાએ આગલ માફક) ઘણીક વિગટે બોલવાનું ચાલુ રાખ્યું છતાંખી^૩ પોતાનું ધ્યાણ ત્યાં નહિ આપતાં તેણે (સીતએ) ગોધાને મારી નાખ્યો.

(૬૭) વળી ગાંધોદાદ^૪ (એટલે, પહેલાં એકલા પેદા કરવામાં આવેલા ગોધા) વિષે એવું જાહેર થયેલું છે કે અહરમન તરફથી આવેલા ફટકાની સામે થતાં^૫ તે નિચે પ્રમાણે બરાદ મારીને બોલ્યો હતો:—“ઓ અહરમન! તું ખુરાધનું જ્ઞાન

(૧) સરખાવો અવન વધધન, એક ખુતપરસ્ત તુરાની પાદશાહનું નામ, જે ઝર-યુસ્ત્રની આગમજ થઈ ગયો હતો. એજ અઝીદહાક (ઝોહાક) નું ખીજું નામ છે. દાદિ-સ્તાને દીનીની પુરસેશ ૭૧ અને ૭૭ માં વધધન નામ ઝોહાકની માએનું છે. વળી પહલવી મીનાખેરદ (ખાખ ૫૭, ૨૫) માં વધગાન પાદશાહ તે દહાગ પાદશાહ પોતે છે:—“(કર્ષિન ચુનાહો કરનાર બદકાર આદમીઓમાંની) એક તે વદગ, જે ઝોહાકની માએ હતી, જેનાથી પહેલ વહેલાં (આ દુન્યામાં) જનાકારી કરવામાં આવી હતી (ધાને બદકેલી શર થઈ હતી).”

(૨) અસલ અર્થ: “જ્યારે તે માણસ પેલા ગોધા તરફથી એવા મોજેજની ખાહેશ રાખે છે, ત્યારે તેને તે મારતો નથી.”

(૩) અમત કબદ-ધન્ય ઝક ગૂંબિશન દેખૂનાં.

(૪) પહલવી: તોરા ધ અએવગ-દાદ, “પહેલ વહેલાં પેદા થયેલો ગોધા;” જેમાંથી સધળાં પ્રાણીઓ અને જાડપાનો પ્રગટી નિકળ્યાં હતાં એમ માનવામાં આવે છે. જુઓ બુન્દહિશ, ખાખ. ૩ જે, ફકરા ૧૮ મો; ૪ થો, ફકરા ૧-૫; ૧૪ મો, ફકરા ૧-૩; ૨૭ મો, ફકરા ૨-૩.

(૫) પતીરગ ઝનિશની.

પુસ્તક ૭ મું, ઝરથોસ્ત-નામાંનો ખાખ ૧ લો, ફકરા ૬૫-૬૮. ૪૫

ધરાવનાર,^૧ અમારે વિષે એવું ધારે છે કે ‘નાશ કરવામાં હું દરેક રીતે ફત્તેહમંદ છું,’ પણ તું દરેક રીતે અમારો નાશ કરવામાં કદી ફાવનાર નથી, ચાને તારાથી બંનવા જોગ નથી કે અમે કદી પાછાં નહિં ઉઠી શક્યે^૨ એવી રીતે તું અમારો નાશ કરે; તેમજ હમના હું તુને જણાવું છું^૩ કે પેલો શખ્સ સ્પીતામ ખાન્દાનનો અરથુશ્ત્ર (ધર્મના) છેલ્લા ફેરફાર માટે આવનાર છે, જે દેવોના દેવ (અહરમન)ને તથા તેના મહદગારોને અને બે પગના દરવંદોને^૪ ગભરાતમાં નાખશે.”^૬

(૬૮) અરથુશ્ત્રએ પોતાનાં જોરેહ અને જ્ઞાનની બરકતથી પોતાના આ દુન્યામાં જન્મવા અગાઉ દેવોને માર માર્યો, જ્યારે જાદુગર ક્રાસીયાવ^૭ તેનું જોરેહ શોધવા જતાં અજબજબ જેવી રીતે મુશકેલીમાં આવી પડ્યો હતો, તેને લગતા મોજેજા વિષે દીનમાં એમ કહે છે કે: “ત્યારે પુશ્કળ ફરેબખાજ^૮ તુરાની અક્રાસ્યાબ વોઉફકશ દર્યા^૯ તરફ એક બે અને ત્રણ મરતબે ધસ્યો;^{૧૦} અને એ સ્પીતામનાં અરથુશ્ત્ર! જે જોરેહ ખાસ ધરાની મુલકોને લગતું, જન્મેલા તેમજ નહિં જન્મેલાઓનું, અને જે અશો પુરૂષોને લગતું, તે મેલવવા ખાહેશમંદ થયો; પણ તે જોરેહને તે પોહોંચી

(૧) અહરમનને નિચલાં વિશેષણો વારંવાર લગાડવામાં આવે છે:—ખૂર-મર્ગ, દૂશ-દાનાગ, દૂશ-દાદ, દૂશ-દીનીગ, દ્રવન્દ, શએદાઆન-શએદા, ગેહાન-મરંચી-નીદાર.

(૨) મદાર, “જે પોતાનો હેતુ પાર પાડે છે તે.” (૩) લખવાર લા ચેહૂતૂનીમ.

(૪) ક્રાજ કનુન-ઠય એમલેલૂનમ.

(૫) સરખાવો અવ૦ હોરમજ્દ યરત, ફકરો ૧૦ મો:—મઠ્યનાંમય ખિઝંત્રનાંમ, અષેમઓધનાંમય ખિઝંત્રનાંમ. (૬) તંગીહ યહૂતૂનેદ.

(૭) જુઓ પહલવી દીખાઓ, ફકરા ૩૧, ૩૯. સરખાવો આવાં યરત, ફકરો ૪૨ મો:—યથ અઝેમ અવત ખરેનો અપયેમિ, યિમ વઝઈતિ મઘધીમ ઝરયંધહો વોઉફ કપહે, યત અસ્તિ, અઠ્યનાંમ દખ્યુનાંમ ઝાતનાંમ અઝાતનાંમય, યતય અપઓનો ઝરથુશ્ત્રહે. વળી જુઓ ઝમ્યાદ યરત, ફકરા ૫૬-૬૨.

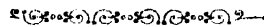
(૮) સરખાવો અવ૦ અપ્-વરેયાઓ, “ઘણી ચાલાકીવાળો,” અથવા “ઘણો લુચ્ચો,” “ચુક્તોખાજ.” કબદ વઝાન, એટલે “ઘણાં કાર્યવાલો.”

(૯) અવસ્તાના વિશેષ નામનું પહલવી ઝૂહ-ઈ-ફાખૂ-કર્ત છે, જે કદાચ “કારખ્યન સમૂદ” હોય.

(૧૦) સરખાવો ઝમ્યાદ યરત, ફ૦ ૫૮ મો:—“આઅત અવ-પતત ફંધસે, તૂરો અપ્-વરેયાઓ, સ્થિતમ ઝરથુશ્ત્ર! અવિ ઝરથો વોઉફકશેમ.

શક્યો નહિ.” (૬૯) અને એમ બી કહ્યું છે કે અક્રાસ્થાબ સાતે સાત ખંડો તરફ ફરી વલ્યો હતો, અને ઝરથુશ્ત્રનું ખુરેહ શોધ્યું હતું.^૧

(૭૦) ઝરથુશ્ત્રનાં લાયક વડવાઓની વંસાવળી નિચે વિગટવારે^૨ આપવામાં આવી છે:-ઝરથુશ્ત્ર (બેન) પર્ઓઝશાસ્પ (બેન) પતીરીતરાસ્પ (બેન) ઉઝગધસ્પ (બેન) હુએચતસ્પ (બેન) ચિખ્શનુશ (બેન) પએત્રાસ્પ (બેન) અરેન્ઘરશન (બેન) હરધાર (બેન) સ્મીતામ (બેન) વએદિશ્ત (બેન) નયાઝેમ (બેન) અધરીચ (બેન) દ્વાસ્ત્રૂબ (બેન) ધરાનના પાદશાહ માનૂશ-ચીહર (બેન) માનૂશ-ખૂરનર (બેન) માનૂશ-ખુરનાગ જેને નરોકસંગે^૩ વીઝક જે અધર્ધકંની દીકરી તેનો પાલક મુઠ્ઠર કીધો હતો; અધર્ધક (બેન) શ્રીતક (બેન) બીતક (બેન) ક્રૂઝૂશક (બેન) ઝૂશક (બેન) ક્રૂઝૂઝક (બેન) ઝૂઝક, તે ખનીરથના માલેક ક્રએદુનના બેટા અધરીચની છોકરી; ક્રએદુન (બેન) પુર-તોરા આસ્પીગાન (બેન) ન્યોગ-તેરા આસ્પીગાન (બેન) સોગ-તોરા આસ્પીગાન (બેન) બોર-તોરા આસ્પીગાન (બેન) કેરદાર-તોરા આસ્પીગાન (બેન) સીયહ-તોરા આસ્પીગાન (બેન) સ્પએતો-તોરા આસ્પીગાન (બેન) ગેફર-તોરા આસ્પીગાન (બેન) રમક-તોરા આસ્પીગાન (બેન) વનો-ક્રવીશન આસ્પીગાન જે સાત કેશ્વરના પાદશાહ યિમ (જમશેદ)થી (ઉતરી આવેલો હતો); યિમ (બેન) વીવંગહાન (બેન) અયંધહહ (બેન) અનંગહહ (બેન) હર્ઓશ્યંગ, તે સાત ખંડનો પેશદાદ શહાનશાહ (બેન) ક્રવાગ (બેન) સીયામગ (બેન) મસ્થે તે પહેલા ગાયોમર્દનો દીકરો.

(૧) જુઓ ઝમયાદ યરત, ફરો ૮૨ મો.

(૨) અઉશમૂર્દન.

(૩) અવઃ નધર્યોસંગ, અહુરમજ્દ તરફથી પેગામ લાવનાર કાસદનું નામ.

બાબ ૨ જો.

માએને પેટે જન્મેલાં બાલકોમાં તે સર્વથી અખતાવર બાલકના જન્મ પછી અહુરમઝદ સાથે તેણે (અરથુશ્તએ દીનને લગતી) મસલહત કીધી ત્યાં સુધીમાં જે જે મોજેબઓ દેખાયા હતા તે બાબે (આ બાબમાં બયાન આવેલું છે).

(૧-૨) એક (મોજેબ) એવો જાહેર થયો કે તે (બાલક) જન્મ વખતે હસ્યું હતું, જેથી તેની આસ્પાસ બેઠેલી સાત આયાઓ^૧ તેનાથી ગભરાઈ ગઈ, અને પોતાના ગભરાત^૨ વિષે એવું બોલી: “એમ કેમ હશે? એની મોટાઈના સળબે તે હશે, કે તેનાં કમીનાંપણાંને લીધે હશે?” એક આબરૂ પામેલો^૩ પુરૂષ જેમ પોતાની ઉઘોગી મહેનતથી ખુશી થઈને હસે, તેમ એ કીર્તીવંત^૪ ફરબંદ-છોકરો^૫ પોતાના જન્મ વખતે હસ્યો.” (૩) અને પેલો પર્ઓરૂશારૂપ બોલ્યો: “આ બાલક-બેટા માટે તમારે નરમ ઉનનાં કપડાં^૬ લાવવાં; આ (બીના) તારે લીધે-તું કે જે દૂગદાહીબ તોણીની લલાઈના પ્રતાપથી-બની છે, [યાને કે આએ છોકરાને ખોરેહ તથા ઝલકાત^૭ પોહોંચ્યાં છે, જેની આગાહી જન્મ વખતે એ હસ્યો તે ઉપરથી મળે છે].”^{૧૦}

(૪) એક (વધુ મોજેબ) એમ જણાવ્યો છે કે (ઉપલા બનાવ) પછી પર્ઓરૂશારૂપ, એક કરપ નામે દૂરાસૂબ, જે જાહુગરીમાં અતી ઘણો પુર્વીણ હતો તેની આગલ ગયો; અને અરથુશ્તના જન્મ વિષેની, અને જે મોજેબ જન્મ વખતે જાહેર થયો હતો તે વિષેની ખબર આપી; અને અરથુશ્તને જોવા સાફ તેને પોતાને ઘર બોલાવી લાવ્યો. (૫) પેલો જાહુગર, અરથુશ્તની અંદર ખુરેહ હતું તેથી

(૧) જુઓ ફર્વદીન યશ્ત, ફકરો ૯૩ મો, જ્યાં એજ બાબને મલતો એશારો આવેલો છે.

(૨) અવં દાયંગહ, “દાઈ, નર્સ, બચાંને ઉછેરનારી;” ફા. દાયહ.

(૩) તર્સિશન. (૪) મસીહ અયૂઝ તરમીનિશનીહ.

(૫) ગાઘ્રા ઇ અર્જ-આઓમંદ, અવં અરેજ, “લાયક નિવડું;” સરખાવો ફા. અર્જમંદ, “અમીરી,” “મોલાદાર,” ફા. અર્જમંદ બાનૂ, “પ્રખ્યાત શાહબદી.”

(૬) વાંચણુ:—આવીગ; સરખાવો ફા. આબ, “ઝલકાત.” DM. મુજબ અઝશ અથવા અફશ.

(૭) ગાઘ્રા અપુર્નાયીગ.

(૮) નર્મ પાહ વસ્તર્ગ.

(૯) અવં ખાથ.

(૧૦) ફાજ ખદીતુત.

તેનો બદખાહ બન્યો,^૧ અને કાવત્રાં ભરેલી એક યોજના ઘડી;^૨ ખુરી ઘાનતથી તેણે પેલાં પુરખુરેહવાલાં ફરઅંદનું નાબુક^૩ માથું પોતાને હાથે^૪ કચડી નાખવા^૫ અને તેનું મરણ નિપજાવવા ધાર્યું. (૬) અને અહીં એક અગત્યનો મોજેજો ઘણાકોને જાહેર થયો, જેમ કે દીનમાં કહ્યું છે કે પેલા ઘાટકી આદમીના^૬ હાથો ઉંઘા થઈને પછવાડે ફેરવઈ ગયા [યાને પીક આગલ મરડાઈ ગયા],^૭ અને તે વખત પછીથી (હમેશાં) તે દૂર આદમી તે હાથો વડે મોઢામાં^૮ ખોરાક લેવા^૯ પામ્યો નહિ, (પણ મોઢાંથીજ લેવા લાગ્યો). (૭) તે કરપએ, અરથુશ્તના શરિર ઉપર કેટલીક નિશાણીઓ હતી તેને લીધે, તે નિશાણોને ખુરી નિશાણીઓ તરીકે ઓળખાવી,^{૧૦} અને અરથુશ્તનો પ્રકાશ^{૧૧} રખે ઘટી જાય તે વિષે પર્ઓફશાર્પ ઘણોજ ગભરાયો, અને તેને કોઈ નહિ જાય તેમ (અરથુશ્તને) છુપો રાખવાની ઉતાવલ કીધી.^{૧૨}

(૮) એક વધુ (મોજેજો) જે જાહેર છે તે એકે પેલા કરપએ જાદુગરીથી પર્ઓફશાર્પના મનમાં અરથુશ્ત વિષે એવી તો ખીલક ઉત્પન્ન કીધી, અને તેનું મન એવું ઝેરી બનાવ્યું, કે ખુદ પોતાની ધાસ્તીથી^{૧૩} તેણે વડીક અરથુશ્તને મારી નાખવા પેલા કરપને અરજ કીધી. (૯) તે (ખાલક)નું મોત કઈ રીતથી લાવવું તે બાબે તેનાં કુદરતી તેજના ઘટી જવાને લીધે પર્ઓફશાર્પ લાચાર બન્યો, અને દૂરાસ્ખળને (એ બાબે) પુછ્યું; પેલા કરપએ જાહેર કીધું કે ખાલવાનાં લાકડાં એકઠાં કરી અરથુ-

(૧) ખીશ મત; સરખાવો અવ. તખ્મઅંધહ, “કપત,” “બદ-ખાહી.”

(૨) અનાગ ચશીદ; અવ. ચપ, “જેવું;” ફા. ચશીદન.

(૩) સરખાવો કટખા ઈ તરૂન, “કુતલ્યું.”

(૪) અવ. ગવ, “હાથ” (ખુરા માણસ માટેજ એ શબ્દ આવે છે).

(૫) અફશાર્દન, “દાખવું.” (૬) અવ. મધર્ય, “સાંપ,” “ઘાટકી માણસ.”

(૭) લખવાર હુશિકન, સરખાવો ફા. શિકન, “ઘડી વાલેલું,” અથવા “લાંગેલું.” અવ. “સ્ચિન્દ” “લાંગવું.” ડા. વેસ્ટ પ્રમાણે વાંચલુ: અઉશ્કન; જેનો અર્થ “ઉધુ કાઢેલું”; “પાછલ ફેરવેલું” એવો થાય છે.

(૮) સરખાવો અવ. ઝંફરે (ધાતુ ઝંફ, “અવાચી ખાવી તે”).

(૯) ગૂદાર. ડા. વેસ્ટ મુજબ: જલતાર, સરખાવો અવ. જલ “મોઢાંની અંદર”ના લાગે. (૧૦) દરાચીદ, “ખુમ પાડી” (ખુરા માણસે યા ખુરા દેવે.)

(૧૧) આપ-દેહુશ અથવા આપ-દેહીહ.

(૧૨) એટલે, જાદુગરોની નજર આગળથી દૂર લઈ જઈ કોઈ જગ્યાએ છુપાવવા માટે. (૧૩) તેની પોતાની શંદગીની ધાસ્તીથી.

શ્ત્રને તેમાં છુપાવવો^૧ અને આતશ તેની ઉપર સલગાવી^૨ અને બલતણુ રોશન કરી (તેને બાળી નાખવો) એવો ઉપાય સુચવ્યો;^૩ અને પર્ઓઝશાસ્પએ તે મુજબ કીધું. (૧૦) વળી અહીં એક ચમત્કાર ઘણાએને બહિર થયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે કે: “લાકડાંની વચ્ચે આતશ પુગી શક્યો નહિ, [યાને તે ઉપર આવી શક્યો નહિ] તેમજ લાકડાંબી બલતું પકડી શક્યાં નહિ; પણ તેવામાં તે દીકરાની વહાલી માએ હુશ્યારીથી^૪ બહિર પડી તેની આગલ આવી લાગી, અને સંભાલ ભરી^૫ કલાથી તેને (ઝરથુશ્ત્રને) ઉંચકી^૬ જમના હાથની કેરપર લઈને બહિર રસ્તા^૭ તરફ તેણી ચાલવા માંડી.”

(૧૧) એક મોજેજો પ્રદર્શીત થયો હતો તે એ હતો કે (ઉપલા બનાવ) પછી પર્ઓઝશાસ્પએ તેને^૮ આતશે નહિ બાળી નાખવા વિષે દૂરાસ્થૂળ કરપને જણાવ્યું, અને ઝરથુશ્ત્રનું મોત કેમ લાવવું તે બાબે પાછો સવાલ કીધો; પેલા કરપએ એવું બતાવ્યું કે ઝરથુશ્ત્રને એક સાંકડા રસ્તામાં છુપી જગ્યામાં મુકવો, ઘણાક બલદોને તે રસ્તાપરથી ચલાવવા જેથી રાતને વખતે બલદો તેની ઉપર પગ મુકી તેને કચડી નાખે^૯ એવોએલાજ સુચવ્યો; અને પર્ઓઝશાસ્પએ તે મુજબ કીધું.

(૧) નિપાયીદન; અવ૦ નિ-પા, “બંચાવવું,” “ઢાંકવું.”

(૨) વાંચણ: આખીઝીદન, એ કદાચ અંગીઝીદનનું બગડેલું રૂપ હોય; અને અર્ધયાત્રીતન બી વાંચી શકાય.

(૩) અથવા બીજી રીતે: દર્માન્ ચેહુપુન્તન વચેરાસ્ત, “એ ઉપાય યોજવામાં આવ્યો હતો.”

(૪) એજ શબ્દ પવન અએરાશ, “બામદાદને વખતે”, બી લઈ શકાય.

(૫) હૂશ-આર્મોમંદ; અથવા એનો અર્થ એમબી થઈ શકે:—“જે જીવતો અથવા સાવધ હાલતમાં પડેલો હતો તેને;” ફા૦ જાનમંદ. (૬) બરા ચેહુપુન્ત.

(૭) ફા૦ ખૂસ્તક, “પગ રસ્તો” “બહિર રસ્તો.” એને અન્દીતગ બી વાંચી શકાય, જેનો અર્થ “અણુદિદ,” “મીનોઈ,” એવો થાય; કદાચ એ બોલ હૂ-દસૂતગનો બગડેલો આકાર હોય, જે અવસ્તા ઝસ્તો ફાન, “હાથ યા બાબુની નિચેનો ભાગ” ઉપરથી લઈ શકાય, અને તેનો અર્થ એમ થઈ શકે:—“પોતાના જમના હાથના આગલા ભાગ ઉપર.” વળી એ શબ્દ ખાનગૂનું બીગડેલું રૂપ હોય, જે ખૂસ્તકને બદલે “ઝદે-સ્પરમના ચુંદી કાદેલાં લખાણો,” બાબ ૧૬ મો, ફકરા ૫-૬ માં આવેલો છે. ફારસીમાં ખૂસ્તનો અર્થ “આસાયશ,” “સગવડ,” એવો બી થાય છે. (૮) ઝરથુશ્ત્ર.

(૯) અવ. સ્પર, “લાત મારી દૂર કરવું;” ફા૦ સેઅર્દન; સરખાવો પહલવી અસ્પર્દન, યા સ્પર્દન.

(૧૨) અહીંથી ઘણાક લોકોને એક મહાન મોજેજો દેખાયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે (તેમ): “એક ચોક્કસ બલદ જે વધારે સોહામનો, [યાને બીજા કરતાં દેખાવડો^૧ અને વધારે ઉચો હતો] તથા ઉમરમાં વૃદ્ધ હતો, તે આગળ ચાલી આવ્યો [એટલે કે, તેના સરદાર ગોધાનીબી આગલ વધી ગયો], ઝરથુશ્ત્રની આગલ દોડી આવ્યો [યાને તેની બાજુપર ખડો રહ્યો], અને તે (બાલક) આખો દીવસ આ રીતે (મોતથી) અથવા પામ્યું;^૨ કારણ કે ત્યાં પહેલો આવનાર અને ત્યાંથી છેલ્લો જનાર તેજ ગોધો હતો, અને બીજાં બાજુવરોને તેણે બાજુ રાખ્યાં હતાં; તે બેટાની વહાલી માથે (તેવામાં) સંભાલથી દોડી આવી, અને હુશ્યારીથી તેને ઉચકી લીધો, અને પોતાના જમના હાથની કેરે બેસાડી ધોરી રસ્તા તરફ દુર તેને લઈ ચાલી.”

(૧૩) એક (બીજો ચમત્કારીક બનાવ) એવો જણાયો હતો કે પર્ચાઈશાસ્ત્ર બીજી વખત પેલા કરપ આગલ ગયો, અને ઝરથુશ્ત્રને પેલા બળદોએ કચદી નહિ નાખ્યો તે બાબે તેને કહ્યું, અને ફરીથી ઝરથુશ્ત્રનું મોત કેમ લાવવું તે બાબે સવાલ કીધો; ત્યારે પેલા કરપે (જવાબમાં) એવો ઉપાય બતાવ્યો કે (તે બાળકને) પાણીના ખમોચ્યા કે ટાંકીના^૩ મુખ^૪ આગલ તેને સંતાડવો, અને તે પાણી તરફ ઘણાક ઘોડાઓને દોડતા કરવા કે જેથી તે ઘોડાઓની ખડીતણે કચડાઈ નથ; અને પર્ચાઈશાસ્ત્રએ તે મુજબ કીધું. (૧૪) અને અહીં ઘણાક લોકોને એક જોવા જોગ મોજેજો બહાર થયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે તેમ: “જે ઘોડો મજબુત ખડીવાલો હતો, [યાને (બીજા ઘોડાઓ કરતાં) જેની ખડીઓ વધારે જડી^૫ હતી], તેમજ તે

(૧) સવગ-આગ્મોમંદ; અવ૦ સવ, “ફાયદો;” “બુખચુરતી;” ફા૦ સવક, “તનના સોલધતાં કદવાલો;” એજ શબ્દ સુંબ-આગ્મોમંદ વાંચ્યે તો તેનો અર્થ “મજબુત મોટી ખડીવાલો” એવો થાય. બુચ્યો ફકરો ૧૪ મો, જ્યાં એવો અર્થ થાય છે. તે ઉપરથી અર્ધધ-અશ સૂંબ મસ ચેહુવુન્ત મીન.....વાંચી શકાય. કદાય એ શબ્દ સંગૂ-આગ્મોમંદ, “ઘણી ઉંચાઈવાલો,” અથવા “મોટા દરજ્જાવાલો,” હોય. ૩૦ વેસ્ટ પ્રમાણે વાંચણ: સોગ-આગ્મોમંદ, “સોગમાં ગીરફતાર,” “દીલગીર.”

(૨) ખરા આમૂર્જીદ; સરખાવો અવ૦ મરેઝ, “સાફ કરવું,” “દેફે કરવું.” ૩૦ વેસ્ટનો અર્થ: “તેને ઘણી દયા આવી” એવો છે.

(૩) પવન જોહાન, “મોઢાં આગલ;” કદાય પવન નીહાન એમ વાંચ્યે તો “ન જોયલી ગુમ જગાએ” અર્થ થશે. ૩૦ વેસ્ટ મુજબ વાંચણ: પવન જોહાન, “દુન્યામાં,” “જોહાનમાં.” (૪) સરખાવો ફા૦ આખ-ખૂર.

(૫) સ્તમ્પતર, “ઘણી મજબુત,” “ઘણી કઠણ.”

ખીલા કાનવાલો હતો, તે પોતે હરિલમાં રહી ચાલ્યો [એટલે, તે પોતાના સરદારની આગળ ચાલ્યો], અને તે નજદીક દોડી આવ્યો [એટલે, અરથુશ્તની બાબુએ આવી ઉભો રહ્યો], જે આવનારા ઘોડાઓમાં પહેલો હતો, અને જનારા ઘોડાઓમાં તે છેલ્લો (હતો); (તેવામાં) બેટાની વહાલી માદર આસપાસ નેગાહ રાખી તેની આગલ દોડતી આવી, અને હુશ્યારીથી તેને ઉચકી લઈ પોતાના જમના હાથની કેર ઉપર બેસાડી જાહેર રસ્તા તરફ ચાલતી થઈ.”

(૧૫) એક એવો (મોજેજે) જાહેર થયલો છે કે એકવાર ફરીથી પર્મોડ્શાસ્ત્ર પેલા કરપ આગલ ગયો, અને ઘોડાઓએથી અરથુશ્તને કચડી નહિ નાંખ્યો તે બાબે તેને કહ્યું, અને અરથુશ્તનું મરણ લાવવાનો બીજો ઉપાય શુ હતો તે વિષે તેને પુછ્યું; પેલા કરપએ જણાવ્યું કે બીજો ઉપાય એ છે કે કોઈએ તેને એક વરૂનાં ગોદા આગલ નાખવો જોઈએ કે જ્યાં તેના ન્હાના બચ્ચાંઓને^૧ મારી નાખેલાં હોય, જેથી જ્યારે પેલું વરૂ આવી પુગે અને પોતાનાં બચ્ચાને કાપી નાખેલાં બુવે ત્યારે પોકાર કરીને તે પોતાનાં બચ્ચાના કીનામાં જતુની બની અરથુશ્તનાં ટુકડા કરી નાખે;^૨ અને પર્મોડ્શાસ્ત્રેએ એ પ્રમાણે કીધું. (૧૬) અને અહિં ઘણાંઓને એક ઉમદા મોજેજે દેખાયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે તેમ: “જાણવું કે જ્યારે પેલી માદા-વરૂ આવી ત્યારે તે ઘણીજ ઉસકેરાઈ ગઈ,^૩ પણ અરથુશ્ત ઉપર ખોદાતાલાની ચારી હોવાને લીધે તે ગુંથણ પર તુટી પડી,^૪ જેથી તેનું મોઢું તેનાજ (મુવેલાં) બચ્ચાંની ઉપર લાગી એક બીજાં સાથે વલગી રહ્યું.”

(૧૭) (એક મોજેજે) એવો જાહેર થયો કે સોષ અશો અને બેહમન (તે બાલક) તરફ ચાલી આવ્યા, અને સાથે એક ઉનવાલાં ઘેટાંને^૫ તેની આગલ લાવ્યા; આખી

(૧) ખુન-નૂશગાન, “જે બચ્ચાં માતાનું દુધ ધાવતાં હોય તે;” ફારસી શબ્દખી એજ છે. (૨) સકુનેત, સરખાવો હુઝવારેશ સકીના, “છરી.”

(૩) ચંદ યુઝીહ-અસ્ત; અવં યુઝ, “ઉસકેરવું,” “બેસમાં લાવવું.” ૬૦ વેસ્ટનું વાંચણ: ચંદ યુજ્યારસ્ત, “કેટલાંક હજાર પગલાં,” (યુજ્યારસ્ત, એટલે, “૧૦૦૦ પગલાંની દુરી, તફાવત”).

(૪) ઑલા ગૂર્ગ ઝદ્ ઝુતુગૂ, સરખાવો અવં ઝુતુ, “ગુંથણ.” ૬૦ ઝાનૂ ઝદન, “ગુંથણપર પડવું તે.” ૬૦ વેસ્ટ મુજબ: ઝત ઝુગૂ, “મુંચું થઈ ગયેલું,” “ખોલ્લાવાને અશક્ત તેવું.”

(૫) વાંચણ: ફૂલશાગ, એ શબ્દ ફૂલ-રિશાગ ઉપરથી નિકલ્યો છે; સરખાવો. હીજ્ર કલા, “મોંઢું,” અને અવ રઅંપ, ૬૧. રીશા, “ઉન;” તે ઉપરથી અર્થ: “ઉનથી ભરેલું એક મોંઢું” જેને તે બચ્ચાંને ગરમી અને દુધ આપવા સાથે અમેશાસ્પેદોથી લાવવામાં આવ્યું હતું.

ભયંકર રાત સુધી તે (બચ્ચા)ને આ રીતે પોશણ મળ્યું હતું. (૧૮) પેલી માંદર જેણી દીકરા તરફ વહાલ રાખતી હતી, તેણી બામદાદને વખતે દોડતી આવી, બચ્ચાથી ઉનવાલું મેંદું પસાર થયું હતું તે માર્ગે આવી પુગી, અને તેણી, કુલ ગેતીની શેઠાણી, (મેંદા તરફ ફરી) બોલી: “એને (અરથુશ્ત્રને) પેટભરી પોશણ આપવા માટેજ તું દોડી આવ્યું છે.” સળખ તેણીએ (મનમાં) ધાર્યું કે: “મારા તે દીકરા તરફ જેટલું ભલું વર છે, તેટલું મારી તરફ તું છે; કારણ (નહિ તો કે) તારી આંખે હાડકાં અને લોહી સીવાય બીજું કંઈ જોવાનું રહેતે નહિ.”^૫ (૧૯) તેણીનાં બાળક અરથુશ્ત્રની આગળ તેણી ગઈ, અને તેને હુશ્ચારીથી ઉંચકી લીધો અને ખોદાની મેહરથી જાહેર રસ્તા તરફ ચાલતી થઈ; અને તે ગેતીની શેઠાણી એમ બોલી કે: “હવેથી, મારા દીકરા! તુને હું છુટો મુકીશ નહિ,^૬ રાગ અને નર્મોદર બેઉ સાથે થઈને બી આવે તો બી નહિ.”

(૨૦-૨૧) અને (દીનમાં) એમ જાહેર છે કે પાછલથી પેલો કરપ દૂરાસૂળ (પોતાના) ચેલા “કીના”^૭ સાથે તેજ દેશમાં આવ્યો, અને અરથુશ્ત્ર સહથી ઉંચે દરજ્જે ચઢશે એવું તેને જણાયું; તેઓ તેને માટે કંઈ ઇજા પેદા કરવા યા તેને મારી નાખવા ને કંઈ ચુકિત જોઈ શક્યા નહિ, પણ (તેઓને જણાયું કે) તેના તનનું તત્વ એટલું તો જોરેમંદ અને અજાયબ જેવું હતું કે જેમ દીનમાં જાહેર થયેલું છે તેમ

(૧) વાંચણ: દાયગાનીનીદ; સરખાવો અવ૦ દાયંધહ, કા૦ દાય, “દાઈ,” “આયા.” કા૦ વેસ્ટનું વાંચણ: દાયગાન જવીત હમાક તરસીત લેટયા એવું છે, તે મુજબ અર્થ “આયાઓ (તેના હસ્વાથી) બીહ ગઈ, અને આખી રાત તેનાથી દુર રહી.”

(૨) લેટયા શબ્દનાં સંબંધમાં લેતાં એને પવન અઉશ, “બામદાદ” અહીં વાંચ્યો છે.

(૩) ઝન-ઈ-જેહાન, સરખાવો કા૦ જેહાન કદખુદાય.

(૪) સરખાવો અવ૦ ઉતયૂધતિ, “જોર;” તે ઉપરથી પહલવી ઉતયૂતન, “મજા-શુત બનાવવું,” “પોશણ આપવું.”

(૫) કા૦ વેસ્ટ મુજબ તરજુમો: “તું વધારે ને વધારે જોશથી દોડે છે,” કારણ કે તેણીએ માન્યું કે “તું મારા તરફ જેટલી ભલાઈ દેખાડે છે તે કરતાં વધારે બેહતર રીતે પેદું વર મારા દીકરાના બાળમાં છે; બ્યારે હું તારી નજર આગલ તેનાં હાડકાં અને લોહી-દેખાડીશ (તારે એમ માલુમ પડશે).” (૬) કાજ ચેહુનમ.

(૭) પહલવી હાવીશત કીન, અસલ અર્થ “(તેના) ચેલા ‘કીનો’,” “તેની પુઠે ચાખનારે ‘કપત’ કા૦ વેસ્ટનો અર્થ:—“એક કીનાખોર ચેલા સાથે.” સરખાવો અવ૦ હાવિશત અને કચ્મન; એ બોલોનો સાર “બદખાહ સોખતીઓ” બી થાય.

ધાત્રૂગ-રીશ કરપ પોકાર કરી^૧ બોલ્યો કે: “જેકે હું આપણા મુલકનાં લોકોમાં જાહગર તરીકે ઘણાજ દુરઅંદેશ છું, છતાં એ લોકોના (સ્પીતામનાં) મુલકને આગલ વધતો^૨ હું જોઉં છું; (તે દેશ) સારી હકુમત રાખનાર [યાને હકુમત કેમ રાખવી તે તે જાણે છે];^૩ તે ખીલતો જાણે છે [યાને તેનો વધારો ઘણો અને ઘણો થતો જાણે છે, તેમજ વળી થતો રહેશે]; તે સારાં ગાયધોર ધરાવનારો છે [યાને ગોસ્પંદો કેમ જાલવવાં તે ત્યાંના લોકો જાણે છે]; તે સારો રસાલો રાખનારો છે^૪ [યાને પરદેશી રસાલાને વટીક કેમ સંભાલવો તે ત્યાંના લોકો જાણે છે]; તે સારી રીતે કઠિવત આપનારો છે^૫ [યાને પરદેશીઓને વટીક મદદ કરવાનું તે જાણે છે];^૬ તે અચ્છી રીતે લડનાર છે [યાને લડાઈ કેમ ચલાવવી તે તે જાણે છે]; અને તે સારી રીતે ઉદાર છે^૭ [યાને સખાવતનાં નેક કામો કરતાં તેને આવડે છે]. (૨૨) તે (અરથુશ્વ) તેની માદરને પેટે જન્મ લે તેની ત્રણ રાત આગમજ પર્ઓરૂશાસ્પના તે હકતા વિષે (એવું હું ધારું છું કે) તે બાલક તરફ હાદમંદ હુન્યામાં બેહમન (અમેશસ્પેંદ

(૧) સરખાવો ફા. ગરરીદન, “ધુરકયું;” અવં ગ્રમ. કદાય એ શબ્દ દૃચીત) હોય તો અર્થ અવં દવત ઉપરથી બી “પોકાર કરી બોલ્યો” એવો થશે.

(૨) ફાજ.

(૩) અથવા, પોતાની રૈયતને કેમ દોરવવી, યાને કે શું શું હકમો અને ફરમાનો બાહર પાડવાં તે વિષે તે જાણે છે.

(૪) અથવા, વફાદાર રૈયત.

(૫) વાંચણ:-હૂ-આયૂજન, સરખાવો અવં આયુજ, “કઠિવત આપવું.” “જોડઈ જવું;” અથવા યુજેન (યજિરન, હા ૪૬ મો). ડાં વેસ્ટ મુજબ:-“સારી રીતે મહેનત કરનાર.”

(૬) અસલ અર્થ “ખીજાઓનું કામ કરવાનું બરાબર આવડે છે.” ડાં વેસ્ટ મુજબ:-“જે કામ ખીજાના કરતાં બેહતર હોય તે તે સમજે છે.”

(૭) હૂ-રાદી, “સારી રીતે કીધેલી સખાવત;” અવં હુ-રાધતિ. ડાં વેસ્ટ:-“સંપૂર્ણ રીતે ઉદાર, યાને પરમાર્થી સખાવત કરતાં આવડે તેવો.” આ આખો પહલવી ટેક્ત અવસ્તા ઉપરથી કીધેલો તરજુમો લાગે છે જેની અંદરની શરેહ તરીકેનાં વાકયો અને શબ્દોને મેં આવા કૌંશ []માં મુક્યા છે.

(૮) મદમ સે લેલ્યા વદ મિન અખીતરાંન બરા લાલા ઝેરખૂન્ત. પહલવી અખીતરાન શબ્દ માણે તેમજ બાપ બેઉ માટે વપડાય છે, પણ અહીં ખાસ કરી માવતર માટેજ વપડાયો છે.

(૯) ખુન-તૂશાગ (અહીં ધીક્કાર બતાવવા વાપડ્યો છે).

આવશે [યાને ઝરથુશ્ત્ર આગલ બેહમન આવશે], અને (અહુરમઝદ) સાથે ગોફતોણ કરવા માટે તેને લઈ જશે, (અને) આ હકતકેશ્વર જમીન ઉપર તેની દીન ફેલાશે; અને વળી મનમાં હું એવી યોજના યોજી રાખીશ કે હું તેનું ક્યાં અને કેમ મોત લાવનાર છું તે બીના તે સમજી શકે નહિ; આ બીના ખરીજ છે [યાને સાચું જ બોલાયું છે] તેની નિશાણુ એ કે હું તે અગમચેતી તરીકે કહું છું, અને જ્યારેથી તમોને એવી ખાતમી સંભલાય ત્યારે ખરી વિગટો સમજવા પછી તુરતજ જલદી આગલ વધજો.”

(૨૩-૨૫) પર્વોદ્દેશારૂપ ત્યારે ચાર ઘોડાની ગાંડી^૫ હાંકી ગયો, યાને આવી બીના સાંભલીને, અથવા તેઓના સાંભલવામાં એ વિગટ આવી ત્યારે, પર્વોદ્દેશારૂપ ચાર ઘોડાની ગાંડી હકારી આગલ વધ્યો; અને પર્વોદ્દેશારૂપએ ધ્રાત્રૂગ-રીશ કરપને કહ્યું; “ઓ કરપ ધ્રાત્રૂગ-રીશ! જેથી ફરઝદને માણસો જન્મ વખતે જુવે છે તે રહે છે; એક માડું આદમી^૬ જે મરણની ઘડીએ^૭ હોય છે (અને બચ્યાંને જન્મ આપે છે) તેનું બચ્યું વટીક રહે છે, એવું (લોકો) જુએ છે;^૮ તો મારો છોકરો જે મારે ત્યાં જન્મ્યો છે તે જ્યારે જન્મ્યો^૯ ત્યારે હસ્તો દેખાયો^૯ કાં હશે? તારે ત્યાં તારો દીકરો જન્મ્યો ત્યારે શું

(૧) લા ખરા-ઈય દહીનમ. અહીં લા તથા ખરા બેઉ શબ્દો નકાર દર્શક છે તે ઉપરથી અહીં હકાર બતાવે છે. દહીનમ શબ્દ દાદન, “સ્થાપવું,” ઉપરથી પ્રયોજક રૂપ થયો છે,

(૨) બીજી રીતે લેતાં: “તે જાણતો નથી કે હું તેને કંઈ રીતે મારી નાખીશ (મર્ગીનીદન).”

(૩) દખ્શગ ઈ હુના મન્દવમ્. (૪) ક્રનામીદ, સરખાવો અવં ક્ર અને નમ, “જવું.”

(૫) અવં ચથુયુષ્ત (જુઓ વંદીદાદ, ક્ર. ૭ મી, ક્રં ૪૧ મો) અને રથ, બેઉ શબ્દો મળી અર્થ “ચાર ઘોડાની ગાંડી.” પહેલવી તરજુમો: અયૂજંશન રસ-ઈ.

(૬) અર્મઅશત, સરખાવો અવં અર્મઅશત, “સ્થિર;” પહેલવીમાં માદાં અને અશકત માણસ માટે એ બોલ વપડાય છે; જેમકે ગાસ ઈ અર્મઅશત, “બીમાર આસામી માટેની જગા.”

(૭) બેહતર વાંચણુ:-પવન મર્ગીહ ક્રાજ ખદીતુન્ત.

(૮) ઝર્ખૂનીશન. (૯) પહેલવી ક્રાજ ખદીતુન્ત અમત-શ પવન ઝર્ખુનિશન ખરા ખન્દીદ; અસલ અર્થ: “જ્યારે પોતાના જન્મ વખતે તે હસ્યો ત્યારે જોયો.”

તેથી હસ્તો જણાયો હતો કે?" (૨૬) હાડમંદ હુન્યામાં તે ઝરથુશ્ત્રને બેહમન અમેશ-સ્પેન્દ આવી મળશે તે બાબદ પર્વોદ્દેશસ્પષ્ટ પાછા ફરતી વખતે બ્રાત્રૂગ-રીશને કહિ: "અરે! તું કે જે એક પ્રવીણ કરપ છે, તેણે મારા છોકરાને જોયો છે [યાને (તેને) ચગોર ચશ્મે તે જોઈ લીધો છે]." (૨૭-૨૮) અને કરપ તૂર બ્રાત્રૂગ - રીશે - જ્યારે પર્વોદ્દેશસ્પષ્ટ સવાલ પુછ્યો કે:--"તારા મનમાં શું હતું કે? જે વખતે તુને મારા બેટા આગલ લઈ જવામાં આવ્યો? ત્યારે તેનો ઉમદા દમામ અથવા હૃશ્મત તજે લાંબો વખત સુધી કંઈ ઉમદા ચીજ તરફ જોતો હોય તેમ તેની તરફથી ઉંચે તે શું ધ્યાણથી જોયા કીધું? તેનાથી દુર સુધી છેક નિચે વટીક ઉંદું? જોયા કરીને જુદા જુદા પ્રદેશો તરફ નજર ટાંકી રાખી તેનું કારણ શું હતું?"- ત્યારે તેણે જવાબ આપ્યો:- "જ્યારે તેવી હૃશ્મતવાલા તારા દીકરા આગલ મને લઈ જવામાં આવ્યો ત્યારે મેં કંઈ ઉમદા ચીજ તેની ઉપરથી ઉંચે લાંબો વખત જોયા કીધી, અને પછી જે ઝલકાત તથા ખોરેહ તે સામટું ધરાવતો હતો, અને જે સુરજ સુધી લંબાયલાં હતાં, તે તરફ મેં નજર કીધી, (પણ) તેના તેજ અને ખોરેહનો છેડો મને નહિ જણાયો; એટલું તો મેં માન્યું [યાને એવું મને માલુમ પડ્યું] કે માણસો તેની મીનાઈ શક્તિ સાથેજ મસલેહત રાખીને ખોરશેદ-પાયા (બહેશ્ત)ને લગતો દરજ્જો મેળવે છે, પણ ગરેશ્માનના ઇન્સાફનો ધોરણ કેવો છે તે વિષે હું ખુદ્લે ખુદ્લું જોઈ શક્યો નહિ." (૨૯) જ્યારે તારા દીકરાની બુલંદ હૃશ્મત તલે તેની આગલ મને લઈ જવામાં આવ્યો, ત્યારે માફ ધ્યાણ તેનાથી બીજી ગમ દોડ્યું અને લાંબો વખત સુધી છેક નિચે મેં જોયા કીધું, અને તે આગળથી

(૧) આ વાક્યનાં તરબુમામાં ૫૦ વેસ્ટથી હું જુદો પડું છું. (૨) એટલે; "તારો વિચાર શું હતો?" (૩) પવન મદમ ખરિશ્નીહ અફશ બૂદ. (૪) પવન નિગૂનીહ કૂદ; સરખાવો ફાં નિગૂન-તશ્ત, "આસ્માન;" અસલ અર્થ એકદમ નિચે યાને જમીનમાં પેટાં સુધી, આસ્માનની નિચેની ડાંડાઈ સુધી.

(૫) હમ-દાશ્ત, અસલ અર્થ, "સાથે રાખતા હતો."

(૬) રાએ; સરખાવો પહલવી રાએ-આએમંદ, અવં રાએવંત, "અલકતું."

(૭) મદમ હમ-બૂદ, "આ વિષે મારી ખાતરી છે." (૮) બહેશ્તના, ત્રણ

જાણીતા તબક્કામાંનો એક. એ ત્રણ તબક્કાઓને અહીં ખોરશેદ-પાર્થગ, માહુ-પાર્થગ, અને સ્તર-પાર્થગ કહે છે.

(૯) દાદિસ્તાન. (૧૦) અસલ અર્થ: "હું જોઈ શક્યો નહિ."

આ પૃથ્વીનાં છેક નિચલાં ભુવન (આકાશ) સુધી મેં જોયું, ત્યારે તેનાં તેજ અને ખોરેહ, જે સામટાં તે ધરાવતો હતો, તેની ઉપર મેં નજર કીધી, (પણ) તેનાં તેજ અને ખોરેહ જે તે ધરાવતો હતો અને જે આગ્નિનાં^૧ સુધી લંબાયલાં હતાં, તેનો છેડોજ મને જણાયા નહિ; વળી અહીંથી તે આસમાન ઉપરનાં ઇન્દ્રાણનાં ધોરણને હું ખુલ્લે ખુલ્લું સમજી શક્યો નહિ. (૩૦) અને જ્યારે ઉમદા મીનોઈ અસર ધરાવનાર તારા એટા આગલ મને લઈ જવામાં આવ્યો, ત્યારે તેની તરફથી લાંબો વખત સુધી જુદી જુદી બાજુ મેં જોયા કીધું; અને તેનામાંથી (પ્રગટી નિકલતાં) તેજ અને ખોરેહ જે સામટાં આ પૃથ્વીના સણગાર માટે તે ધરાવતો હતો તેઓની તરફ ચોક્કસઈથી જોયું, પણ તેનો પ્રકાશ અને તેનું ખોરેહ છેડા વિનાનું (હતું); એ વિષે મારી એમ ખાતરી થઈ [યાને મેં એમ માન્યું] કે એની ચાલાક વૃત્તિથી ‘તનુ-ઇ-પસીન’ થશે; પણ ‘તનુ-ઇ-પસીન’ને લગતું ઇન્દ્રાણનું ધોરણ મને ખુલ્લું સમજી પડ્યું નહિ. (૩૧) તારો આ દીકરો એમ ધારે છે કે ‘બીજા કોઈથી શખ્સ કરતાં આ તનોમંદ દુન્યામાં વધારે માહન ચીજ હું કરી બજવીશ;’ પણ ધ્યાન રાખજે કે તું જ્યાંથી જશે ત્યાં એ તેવી ચીજ બજવશેજ, અને તારો એ દીકરો તારી સાથે નહિ (પણ) પોતાના મુરખી ગુસ્તા-રુપ (પાદશાહ)ની સાથે રહેશે.”

(૩૨) એક (મોજેજે) જે વિષે જણાવવામાં આવ્યું છે તે આ છે કે જ્યારે અરથુશ્ત્ર સાત વર્ષનો થયો ત્યારે દૂરાશ્વખ, પેલા બ્રાહ્મ-રીશ કરપએ અરથુશ્ત્રને આગળ બરાબર નહિ જોયલો તેને લીધે, પર્વોદ્દેશરૂપને કસમે જઈ તેની સાથે જોડાયો, અને તેઓએ અરથુશ્ત્રને પોતાની નજદીકમાં ધ્યાણ આપી જોયો, જ્યારે બીજાં છોકરાઓ સાથે તે ઘર^૨ (જેલું, રમકડું) બનાવતો હતો; ધુરી દયાનત સાથે તે લોકોએ જાદુગરી હીકમતથી અરથુશ્ત્રનાં મનને જેર દેવાની^૩ (યાને બગાડવાની) કોશેશ કીધી,^૪ અને તેટલાવાસ્તે તેઓએ છોકરાઓની ઉપર બીહક અને ધાસ્તીની અસર કીધી.

(૧) આસીમાન.

(૨) લેવતા અપુર્નાએ-ઈગાન કાતગ કર્દ (બહેતર વાંચણ: કંતગ કર્દ; સરખાવો કાં કંદહ); કાતગ્ લખ્યે તો અરબી કાદીહ, યાને “અબ્યાસી” એવા અર્થનાં બોલની સાથે સરખાવી શકાય, અને તરબુમો ફેરવીને કરતાં:—“(તેના વર્ગનાં) બીજાં છોકરાંઓ સાથે અબ્યાસમાં ગુંતાયલો હતો (ત્યારે)” એવા અર્થ થઈ શકે.

(૩) વિનાસીદન.

(૪) એ ચેતીબૂનસ્તનો અર્થ એક ખાસ ફારસી ભાષાની રૂઢી મુજબ થાય છે. સરખાવો કાં બર દર ઈ દેલહા નિશસ્તન, “લોકોના દીલ છતવાની કોશેશ કરવી તે.”

(૩૩) અહીં એક આવી ચમત્કાર તેઓના જોવામાં આવ્યો કે જે ઝરથુશ્ત્રના મજબુત મન, સ્વ-કાબુ, જાતી હીમત અને પ્રતાપમાંથી (જાહેર થયો હતો), જેમ દીનમાં જણાવે છે તેમ: “જ્યારે (જેઉ કરપોની) બેહુડી વાતોથી^૧ સઘળાં છોકરાં એકઠમ^૨ ઘણાજ હેખતાઈ ગયાં હતાં, ત્યારે ઝરથુશ્ત્રએ પોતાની મનની નજર તેઓથી જરાબી બંધ કીધી નહિ હતી.”^૩

(૩૪-૩૫) એક (વધુ) એવો મોજેજો જાહેર થયો કે જ્યારે તે જેઉ કરપો પર્ઓઝશાસ્ત્રના ઘરમાં સાથે મદયા ત્યારે પર્ઓઝશાસ્ત્રે ખોરાક^૪ તૈયાર કરાવી, તે તૈયાર કરેલું ખાણું ઘોડીના દુધથી લરેલાં ખ્યાલાં સાથે તેઓ આગલ મુક્યું,^૫ અને તેણે દૂરાસ્ત્રખને નિચે મુજબ કહ્યું:—“તું મારા મુલકના રહેવાસીઓમાં^૬ સર્વેથી ચુસ્ત દેવ-પરસ્ત છે, તો મારા આ (દેવતા)ની તું બંદગી કર.”^૭ (૩૬) (પણ અહીં) જેમ દીનમાં જાહેર કર્યું છે તેમ, તેવણનાં બચપણમાં એક ઉમદા ચમત્કાર ઝરથુશ્ત્રના ડહાપણને લીધે પ્રદર્શીત થયો, તે એકે ઝરથુશ્ત્રએ પોતાનાં પીતાને નિચે મુજબ જવાબ વાળ્યો: “ઓ પીતા! હું એ (તમારા દેવતા)ની પરસ્તેશ નહિ કરવાનો,^૮ પણ જે બંદગીને લાયક મારો (અહુરમઝદ) ખોદા છે તેની બંદગી તમારે કરવી જોઈએ.”^૯ (૩૭) અને (તે ઉપરથી) પર્ઓઝશાસ્ત્રે ખોદ્યો: “જો તું એ મારા (દેવતા)ની બંદગી નહિથી કરશે તોબી મારો (દેવતા) મારા જેવાઓથી^{૧૦} પૂજવાનોજ.” (૩૮) તણ વખત તે જેઉ જણાઓએ

(૧) સખૂન ઈ હરેદીહ; સરખાવો અવ૦ હરેધી. (૨) પવન ક્રાજહ.

(૩) ઝક ઇ ઓલા દોઈસ ઇ પવન મીનિશન; સરખાવો અવ૦ દોઇથ્ર (ધાતું દી: “જેવું”), “આંખ;,” “ચશમ.”

(૪) સરખાવો અવ૦ ગંગહ, (ચુરા માણસનું) “ખાતું.” (૫) ક્રાજ્-અશ્ દેહીદ.

(૬) અસલ અર્થ “મારા તાલુકાના માણસોમાંથી.” દૂરાસ્ત્રખને અહીં આગલા આર્યન દેવલોકોનો ચુસ્ત પૂજારો જણાવ્યો છે; આવા દેવોની પૂજા તોડવા સાફ ઝરથુશ્ત્રનો ધર્મ સ્થાપવામાં આવ્યો હતો. (૭) યાનેક; “આ મારા (દેવતા)ની પૂજા કરીને (જન્મવાની બાજુ ધર).” હું માનું છું કે પર્ઓઝશાસ્ત્રે કોઈ ચોક્કસ આર્ય દેવની પૂજા કરનારો હશે, અને તેથી દૂરાસ્ત્રખને પોતાના માનીતા દેવની પૂજા કરવા તે અરજ કરે છે.

(૮) દૂરાસ્ત્રખને જે શબ્દો પર્ઓઝશાસ્ત્રે કહ્યા તે સાંભળતાંજ ઝરથુશ્ત્ર ખાહીમત પોતાના બાપના ધર્મી તરીકાને માનવાની સાફ ના પાડે છે. (૯) યાને, “(અહુરમઝદ) જે આરાધનાને લાયક (સાચો દાદાર) છે, તેની તમોએ બંદગી કરવી જોઈએ.”

(૧૦) મારાથી અને બીજાઓથી.

એજ પ્રમાણે બોલવું ચાલું રાખ્યું,^૧ તે પછી ઝરથુશ્ત્ર ઉભા થયા અને પોતાનો જમનો પગ વાલી^૨ (ચુંકણ ઉપર પડી નમન કરતાં) તેઓની નજદીક નિચલા સખુનો બોલ્યા: “હું અશો નર અને નારીઓને^૩ માન આપું છું; હું નીતિમાન ગરીબો-માંના નર અને નારીઓને માન આપું છું, નહિ કે ખુરાં મરદો અને ઓરતોને; જ્યારે^૪ પર્ઓઝશાસ્ત્ર સાથે કોઈથી પુરૂષ જોડાશે, અને જ્યાં ખરી બંદગી કરવામાં (ભાગ લેશે), ત્યાં દરેક બંદગી આખરેથી જોદાની પરસ્તેશ કરનારાઓને લાયકની બનશે, એટલે કે જેની આરાધના થવી જોઈએ તેનીજ ભક્તી (આખરેથી) થશે.”

(૩૯) એક (વધુ મોજેજો) નિચે મુજબ જણાયો હતો કે, તે પછી કરપ દૂરા-સૂએ ઝરથુશ્ત્રને કહ્યું:^૫ “તનોમંદ હૈયાત પુરૂષોમાં નર્ઓદર અને રાગ ને વટીક ગણતાં,^૬ તારાં નસીબની બરકતને લીધે તું સર્વથી શ્રેષ્ઠ^૭ છે, છતાં તારૂં મોત તુને રીખાવીને લાવવાનું હતું,^૮ (પણ તેમ બન્યું નહિ તેથી) હું તે (તારૂં બખત) તારી પાસથી છીનવી લેવશ;^૯ હું તારો જાન લેવશ (અને તેમ કરવાથી) હું પોતે વધારે લાયક બનશ,^{૧૦} [યાને કે તારૂં ખુલંદ તાલે મારાથી ખુંચવી લઈજવામાં આવશે;] હમના આંખના એક પલકારામાં, તું કે જે ખુલંદીએ પહોંચેલો છે તેનો જીવ હું લેવશ, અને એવું બનશે કે મારી ખુની આંખોથી^{૧૧} જે મકાન કે તારૂં નથી તે મકાનમાં

(૧) અંદર્ગ યૂદ્ધ; અહીં પહલવી શબ્દ અન્દર્ગ તે અવસ્થા અન્તરે ઉપરથી અન્દરે બનીને અંદર્ગ થયો છે; અંદર્ગ યૂદ્ધ સાથે સરખાવો ફારસી દર-યુદ્ધન, “અંદર લઈ જવું;” “દાખલ કરવું.”

(૨) પવન ઝડ-ધ દશનો રેગલા ક્રાજ-શકસ્ત. ૬૦ વૅસ્ટ મુજબ તરજુમો:- “અને તેવણ અમર રહેલા સખુનો ઉચ્ચારી ઉડ્યા.” ૬૦ વૅસ્ટનું વાંચણ:-“સખુન ઇ લેયલમિન.”

(૩) અથવા, “મરદો અને ઓરતોને.”

(૪) અમત; અથવા “એવી મકસદથી કે,” “એવા હેતુથી કે.”

(૫) દ્રાચીદ્, ખુરા માણસોનું બોલવું; જે ઉપરથી “બડાઈ કાપી.”

(૬) બર્એન; અસલ અર્થ:-“રાગો અને નોદરોની અંદર.” (૭) મૂન તર કૃત્તમ.

(૮) ૬૦ વૅસ્ટ મુજબ:-“તારી ગણતરી આકતની હતી.”

• (૯) મિન બાહર બરિશનીહ.

(૧૦) અશ્ દેઘૂનમ, ક્રાજ્ અર્જનીગીનીદ્ હવાઓમ.

(૧૧) અથવા. “ખુનખાર આંખો સાથે;” યાને, “ખુરી ઘાનતથી ભરેલી આંખો સાથે.” અહીં દૂરાસૂય કુદરતી રીતે આત્મ-રીશને હાથે થનારાં ઝરથુશ્ત્રના ખુન બાળે વગર

હું તુને જોવશ.” (૪૦) અને અહીં એક મહાન ચમત્કાર ઝરથુશ્ત્રના બાબમાં જાહેર થયો, કે જ્યારે પેલા પાપી નાપાકને ઘણીજ ચાલાકી સાથે આટલી નાણુક ઉંમરે-જેમ દીનમાં જણાવ્યું છે તેમ-નિચે મુજબ ઝરથુશ્ત્રએ જવાબ વાલ્યો: “પણ આંખના એક પલકારામાં, લલી વૃદ્ધી અને સંપૂર્ણ લક્ષિતાવથી (હું કહું છું કે), હું ખુલ્લે ખુલ્લી રીતે તું નાપાકનું ફેજ જોઈ શકું છું, એટલે કે, જે દોજખ તારું છે તે મકાનમાંજ હું તુને જોવું છું.”^૧

(૪૧) એક (વધુ મોજેજો) ઝરથુશ્ત્રએ તે દ્વારાસ્ત્રૂળ કરપને^૨ વિષે આપેલા જવાબ ઉપરથી જાહેર થયો, (જેને વિષે) જેમ દીનમાં જણાવ્યું છે તેમ:—“દસ ઘોડીઓનું દુધ દોહવવા^૩ સારું એકજ દુધ દોહનાર હોય અને જેટલો વખત તે લગાડે, તેટલા લાંબા વખત^૪ સુધી પેલો ઘાટકી (દ્રવંદ) અશક્ત^૫ અને ગભરાયલો^૬ પડી રહ્યા.”

(૪૨) બીજો ચમત્કાર જે જોવામાં આવ્યો તે આવો હતો:— “જ્યારે તે જાદુગર ગભરાતમાંથી મુક્ત થયો^૭ ત્યારે ઝરથુશ્ત્રને તેણે ઉપલાજ સખુનો પાછા કહ્યા, અને ઝરથુશ્ત્રએ પાછો તેજ જવાબ વાલ્યો, (જે સાંભળતાં) દુધાલી વીસ ઘોડીઓ જેનો દુધ કાઢનાર એકજ હોય, તેણે તેઓને દોહવતાં જેટલો વખત લાગે તેટલોવાર નવેસરથી તે ઘાટકી પુરૂષ પાછો અશક્ત અને ગાફેલ થઈ પડ્યો.”

(૪૩) ત્રિજો ચમત્કાર જાહેર થયો તે નિચે મુજબ હતો:—“જ્યારે બીજીવાર તે જાદુગર બેભાનીમાંથી બાહર આવ્યો ત્યારે તેણે તેવીજ રીતે ઝરથુશ્ત્રને પાછું કહ્યું, અને ઝરથુશ્ત્રએ પાછો તેને તેજ જવાબ દીધો, (જે સાંભળી) દુધાલી ત્રીસ ઘોડીઓને દોહવતાં એકજ દુધ દોહનારને જેટલો વખત લાગે તેટલો વખત સુધી તે કર્પીણ આદમી ફરીથી નીર્બલ અને ગભરાયલો થઈ પડ્યો.”

ધ્યાણે બોલી દે છે. ૩૦ વેસ્ટનું વાંચણ:—એકતુનેદ્, અને તરજુમો “તે ઉપરથી મને લાગે છે કે ખુરી નજરથી એ તુને તે ઘરમાં મારી નાંખશે.”

(૧) યાને, ખુરાં આસીમીઓ જે ઘરમાં જાય છે તેમાં (યાને દોજખની સરજત ભોગવતો) તેને ઝરથુશ્ત્ર જુવે છે.

(૨) મદમ ઓલ્ કરપન.

(૩) દૂસિશ્ન કે દૂસીદાર; સરખાવો અવં દુહ, દુધ, “દુધ દોહવું તે.”

(૪) હું એ શબ્દને દરેંગ વાંચું છું, જે અવં દરેધ ઉપરથી નિકલ્યો છે, સામાન્ય રીતે એ શબ્દ દીરંગ વંચાય છે. (૫) અકાર.

(૬) સ્તર્દ; સરખાવો અવં સ્તેરેત, “બીધેલો” (ધા. સ્તર, “પંથરાઈ જવું,” “વીખરાઈ જવું.”) (૭) ફાજ્ ચેહૂત.

(૪૪) એક મોજેજે નિચે મુજબ જણાયો હતો કે જ્યારે પેલો બહુગર ગભરાતમાંથી સાવધ થયો ત્યારે નિચે મુજબ તે બોલી ઉઠ્યો:—“મારો પેલો ઘોડો હાંકીને લઈ જવા સાફ^૧ તમારે તેને ગાડી^૨ સાથે જોડવો, [યાને તેને સામન નાંખી તૈયાર કરવો^૩], કારણ કે મને જે મારનાર છે તે માંથ્રની મદદથી, તેમજ પોતાની સત્તાના બળથી,^૪ આ દુન્યામાં આવી પોહોંચતાં માફ મરણ નિપજવશે;” જે સાંભળી પેલા ઘોડાને હંકારી લઈ જવા વાસ્તે તેઓએ તેને એક ગાડી સાથે જોડ્યો. (૪૫) અને આ વખતે ઘણાંઓને એક સરસ મોજેજે દેખાયો, જેમ દીનમાં કહેલું છે તેમ: “જ્યારે કેટલાક યુજ્યાસ્ત^૫ જેટલે દુર બીજાઓની સાથે દ્વરાસૂખ આગલ્યાદ્યો,^૬ ત્યારે એક દરદે તેની ઉપર^૭ હુમલો કીધો;^૮ તે એકદમ ગભરાઈ ગયો, જેથી મેં જેમ આગળ કહ્યું છે તેમ એમ બન્યું કે, તેની મની એટલી જોસભર બહાર કુટી નિકલી^૯ [એટલે કે, તે ચામડીની ઉપર સુધી કુટી નીકલી, અને તેની ચામડી ફાટી ગઈ], અને જેથી તેની જાગ આગલથી કમર છુટી પડી ગઈ,^{૧૦} અને તે પછી તે નિચે તુટી પડીને મરી ગયો;^{૧૧} અને તે બાદ તેનાં ફરંદો,^{૧૨} અને તે બાદ તેનાં ફરંદોનાં ફરંદોથી^{૧૩} મરી ગયાં.”

(૧) પ્રયોજક ક્રીયાપદ; અવ૦ વચ્ચે, “હાંકવું,” “ઉતાવલે જવું.” (૨) અવ૦ રથ.

(૩) અર્થેન અસૂનીદ; સરખાવો ફા૦ દર અસ્તન, “બાંધવું.”

(૪) દાદિસ્તાન આર્થોમંદીહ.

(૫) એજ શબ્દને બીજી રીતે યૂજસ્ત અથવા યૂજસ્તા વાંચવામાં આવ્યો છે, એનો અર્થ હીંદી યા સંસ્કૃત ભાષા પ્રમાણે યોજન નામનું લંબાઇનું માપ દેખાડે છે. ધરાનીઓનો એક માઇલ તે એક હજાર પગલાં જેટલો હતો, અને એક યૂજ્યાસ્ત તે રોમન ૧૬ માઇલ જેટલો લાંબો તદ્દાવટ હતો. (૬) બરા મત.

(૭) અર્થેન થેગવીમૂનાદ; સરખાવો ફા૦ દર ઈસ્તાદન, “શર કરવું,” “હુમલો લઈ જવો.”

(૮) નસહુન્તન, “બગાડી નાંખવું,” “એશીકલ કરવું,” “મરી નાંખવું.”

(૯) વ પાહલૂગ અઝશ વિસસ્ત મિન રાન; સરખાવો ફા૦ ગુસસ્તન.

(૧૦) અસલ અર્થ, “અને પછી નિચે પડીને મરી ગયો,” “ઉઘે મસ્તક પડીને મરી ગયો.” (૧૧) ફા૦ ખુન-નૂશહ, અસલ અર્થ: “દુધ પીતુ બાળક.”

(૧૨) અદીન ઝક ધ આંલો ખુન-નૂશગાન ખુન-નૂશગ; જુઓ પહેલવી “ઝાદ-સ્પરમનાં ચુંટી કાઢેલાં લખાણો,” પ્રકરણ ૧૯ મું, ફકરા ૧-૮, જ્યાં અહીં કરતાં સહેજ ફેર સાથે એ બીના જણાવી છે.

(૪૬-૪૭) એક મોળેબ વિષે એવું જણાયલું છે કે:-“(અહુરમઝદ સાથ) દીનને લગતી પુછપરછ કરવા જવા અગાઉ જરથુસ્ત્રમાં^૧ એક એવી મન શક્તિ દેખાતી હતી કે જે આખી દુન્યાનાં આદમીઓનાં (મન) કરતાં વધારે બોહોલી,^૨ અને સઘળી બાકી દોલત કરતાં વધારે ઉમદા હતી; તેવણની સમજ શક્તી^૩ સર્વથી સરસ કઠિવત ધરાવતી હતી, તે સાથે તેવણનું બુદ્ધી બળ સઘળું પારખી શકે તેવું હતું,^૪ તેવણનું હડાપણનું બળ^૫ દરેક ચીજ પીછાની લેવામાં શ્રેષ્ઠ હતું;^૬ (તે સાથે) કંયાની ખોરેહ જેનું રક્ષણ બહુ બોહોલું હતું તે, અને અથોરાનાનો ખોરેહ જે પવિત્રાઈની અને ઉપયોગી કોશેશો તથા સત્તાની સંપૂર્ણ બાહેશવાલું હતું તે, અને બાહુદરી તેમજ કીર્તીની^૭ બુલંદી, એ સર્વ તેવણનામાં જોડાયલાં હતાં; અને ખુબસુરત દેખાવડું અને જોરેમંદ શરીર^૮ જેમાં જરથુસ્ત્રના ચાર પેશા-જે આશ્રવન, લડવેયા, ખેડુત અને હુન્નર ઉદ્યોગના ધંધાને લગતા-હતા તેઓની સઘળી આસ્યતો સમાયલી હતી; (તે સાથે વળી) પવિત્ર યઝ્દી હસ્તીઓ અને લલાં માણસો સાથની ઉત્તમ દોસ્તી, અને દેવો તથા ખુરા માણસો તરફનો સખ્ત ધીક્કાર તેવણનામાં હતો. (૪૮-૪૯) બે પગાં^૯ માણસોમાં જેવણ એક યઝ્દ^{૧૦} હોય તેવણનો ખવાસ^{૧૧} એવોજ હોય; પવિત્ર હસ્તીઓ (યઝ્દો)નાં શ્રેષ્ઠ ગુણો અને અહુરમઝદ તરફની લાયકાતને^{૧૨} લીધે આવતી સંપૂર્ણતાની હાલત તેવણનામાં હતી, જેનાથી (ખોદા સાથની) એક્યતા શણગાર પામે છે તે તેમની હતી, તેથી જેઓ હાલમાં હૈયાત છે, જેઓ હૈયાતી ભોગવી ગયા, અને જેઓ હવે પછી હસ્તી ભોગવશે, તે

(૧) મદમ-અશ્; અસલ અર્થ “તેને વિષે”.

(૨) ફ્રાખ્સ-તર, “વધારે પહોલી થયલી.”

(૩) અથવા “બુદ્ધિ.”

(૪) અથવા, “જેના કઠિવતથી દરેક ચીજનું ખરાખર તોલ થઈ શકે છે.”

(૫) પતુગ્, “કઠિવત”; અવં પદ્ધતિ અને તૂ. (૬) હુમાગ-અયાવ્, “સઘળું મેલવતું.”

(૭) તગીગીહ વ અર્ધેદીહ; સરખાવો અવં અઉર્વન્ત, “વખણાયલું”, “પ્રકાશીત”; એનો અર્થ “દબદબો” અથવા “બહાદુરી”ખી થઈ શકે.

(૮) અસલ અર્થ: “શરીરનો ખુબસુરત દેખાવ, તથા તેના પુરતાં કઠિવત સાથનું.”

(૯) સરખાવો અવં પદ્ધતિશ્તાન, સંસ્કૃત પ્રતિષ્ઠાન, “પગ”.

(૧૦) અહીં યેઝ્તીહ શબ્દ યેઝ્ત-ઈને બદલે આવ્યો છે.

(૧૧) ચીગૂનીહ. (૧૨) સજગીહ (સજગીહ ને બદલે).

સઘળાઓ કરતાં તેવણની ઘણી ચઢતી બુલંદીને સારું ચઢી શક્તિઓએ, તેવણની અહુરમઝદ સાથની દોસ્તીને લીધે આ દુન્યામાં થનારી આમદ વિષે, સારી ખબર ચોમર ફેલાવી હતી;^૧ તેમજ આ દુન્યાના તે અહુ અને રતુ^૨ ની કીર્તી, તથા તે અશેા ડાહ્યો પુરૂશ જે તે જમાનાનો સંપૂર્ણ નેકીવાલો અને દુન્યાને જરાખી દુઃખ નહિ દેનારો^૩ હતો, તેની ઝખાનનાં બહોલાં જોરની મદદથી,^૪ ખરાખી લાવનાર (અહુરમન) તરફથી જરાખી હેરાન થયા વીનાની હાલતમાં તેવણ તરફથી થનારો આદમીઓનો છુટકારો^૫ તે ચઢી શક્તિઓએ સર્વેને જાહેર કર્યો હતો. (૫૦) વહી દેવો લલા લોકોની સાથે દોસ્તી રાખવા અને તેમની નજદીક પહોંચવા^૬ લાગ્યા, એવી (મતલબ)થી કે તેઓનાં ઘણા કીંગો અને કરપો લલા માણસોને આગલ પાડી^૭ ઝરથુશ્ત્રને મુશ્કેલીમાં નાખી તેવણને હરાવશે.

(૫૧-૫૨) અને ઝરથુશ્ત્ર ત્રીસ વર્ષની ઉમરના થયા ત્યારે વોહુમન અમેશ-સ્પેન્દ, અહુરમઝદનાં સુલેહનાં કાસદ તરીકે, તેવણની આગલ આગ્યા, જે વખતે કે ઝરથુશ્ત્ર એક નદીની શાખામાંથી^૮ હોમની ક્રિયા કરવાને માટે પાણી^૯ લાવતા હતા; જેમ દીનમાં કહ્યું છે તેમ:—“જ્યારે તે (ઝરથુશ્ત્ર) ત્રીજી શાખા નદી, જે વંધુહી-દાઇત્ય^{૧૦}ની હતી, તે તરફ આવી પુગા ત્યારે તેની અંદર થઇ આગલ ચાલવા મંડ્યા;

(૧) ઝક-અશ્ સ્ત્રોઓ દેખૂનાન્દ. (૨) ગેતી અને મીનાઈ દુન્યાના ગુર.

(૩) અવિઝન્દીહુ-ઇર્ગ. (૪) પવન હૂઝવાન ઇ કબદ સ્નાતગ્ દાનાગ્.

(૫) બૂજઝીહુ.

(૬) વાંચણ: મદ્દન દારત; એનેજ ખીજ રીતે મિત્રો દારત વાંચી શકાય, જેનો અર્થ “દોસ્તી રાખી” થાય.

(૭) સારીનીદન; સરખાવો અવં સાર, “કાઇને પોતાનો સરદાર બનાવવો તે”; જીવો અવં સાર, સારેનો (એ શબ્દના ઉપયોગ માટે જીવો પ્રકરણ ૧ હું, ફકરો ૯ મો). ડા. વેસ્ટ મુજબ: “સારાં માણસોપર અસર કરવી.”

(૮) અઅવતાગ્, ધણું કરીને દાઇત્ય “નદીની એક શાખા, અર્થવા નેહર”.

(૯) પહલવી; મયા ઈ હુઅોમીગાન્, સરખાવો વિસ્પરદ, હા ૧૧ મો, ફકરો ૨ જો. “ઇમાંમ્ આર્ષેમ્ હુઅોમ્યાંમ્”, જેનો પહલવી તરજુમો: “મયા ઈ હુઅોમી-ગાંન્” કરેલો છે. એનો સાર એ કે: હુઅોમની કીયાને સાર એક નદીમાંથી ઝરથુશ્ત્ર પાણી લાવતા હતા ત્યારે.

(૧૦) અવં દાઇત્ય, ધરાનવેજની એક નદીનું નામ. બુન્દહિશ્ (૨૪,૧૪) મુજબ બધી નદીઓ કરતાં મોટી એ નદી હતી.

અને (તેનું પાણી લઈ) ત્યાર પછી પાછું ફરતાં તે નદીના કીનારા ઉપર ચઢતા હતા,^૧ તેવામાં દક્ષીણ^૨ દીશાથી આવતા એક માણસને તેવણે જોયો; તે મર્દ વોહુમન (બેહુમન અમેશસ્પેન્દ) હતો; અને તે વોહુમન તનોમંદ હાલતનો એક નમુનેદાર^૩ આદમી જેવો હતો, [યાને બીજા કરતાં શારીરિક બાબદમાં ઉત્તમ દેખાવ^૪ તેનો દેખાતો હતો]; તે નેકીમાં પ્રવીણ [એક નકલ કરવા યોગ્ય નમુનો તે દરેક ચીજ માટે હતો]; અને ઉંચાઈમાં તે ત્રણ લાલા જેટલી લંબાઈવાલા આદમીનાં કંદનો^૫ લાગતો હતો; અને તે વોહુમન સરોવરના ઝાડની^૬ એક ડાખલી પોતાના હાથમાં લઈને જાણે આવતા હોય તેમ જણાયા, જેવણે તે ઝાડ લાવતાં કંઈખી તે ઝાડથી ધજા^૭ થઈ નહતી; એ મઝદયસ્ની દીનનું મીનાઈઝાડ હતું,^૮ જે ઉપરથી એવું સામેત થતું હતું કે મઝદયસ્ની દીનની મદદથી આ દુન્યામાં એવીજ વગર ધજાની હાલતે^૯ આગળ વધવાનું આદમીને બનવા જોગ હતું.” (૫૩) એક (લખનાર) એમ કહી ગયો છે કે મીનાઈ શાંતિનું^{૧૦} તે^{૧૧} (એક ચીન્હ) હતું, અને તે એવું દેખાડતું હતું કે આ દુન્યામાં દરેક માણસ સાથે સુદલેહ સંપજથી રહી શકાય એવી રીતે વગર ધજાએ આગલ વધવાની દરેક આદમીની ફરજ છે.

(૫૪) જ્યારે ઝરથુશ્ટ્ર દાઈત્યની ચોથી શાખા નદી આગળ આવ્યા, અને અરીખસન-ફદ,^{૧૨} જે વેહદાઈતી નદીનું બીજું નામ છે, ત્યાં સુધી આવી પોહોંચ્યા

(૧) યાને કે, જ્યારે પાછો ફરતાં દાઈત્ય નદીના કીનારા ઉપર તેવણું ચઢતા હતા ત્યારે તેવણે બેહુમનને માણસના આકારમાં જોયો.

(૨) રપિથિવનતર્. (૩) સરખાવો હાલનો ફારસી શબ્દ પીશ, “એક નમુનો”.

(૪) પવન્ તન્ ચરમતર્. બીજી રીતે: “તેનું શરીર આંખને ખુશ કરનારું હતું.”

(૫) ચંદ્ર ઝંદ ઇ સે ગથ્રા નર્મઝગ્ બાલાએ.

(૬) સરખાવો. ફા. સર્વ, “સરોવરનું ઝાડ” (સરખાવો પહલવી બેહુમન યશન, પ્રકરણ ૧ હું). ડા. વૅસ્ટ જીજ્ઞાસ અફ્સ તાફ, “એક ચલકતી ડાંખલી.”

(૭) અંવં રઝશ, ફા. રિશ, “જખમ.” (૮) ઝંદ મધનૂગ્ તાક ઇ દઝૈન ચેહુતૂત.

(૯) અરીશીદારીહા. અહીં જે ઉંચો વિચાર દર્શાવવામાં આવ્યો છે તે એ કે: જેમ બેહુમન દીનનું ઝાડ (સરોવર) પોતાના હાથમાં લઈને ચાલતાં ધજા પામ્યા નહિ, તેમ કોઈખી પુરૂષ તે ઝાડ હાથમાં ધરે-યાને દીનને વલગી તે પ્રમાણે ચાલે-તો તે આ દુન્યામાં કંઈખી હાની પામે નહિ.

(૧૦) મધનૂગ્ આશતગીહ. (૧૧) સરોવરનું ઝાડ.

(૧૨) સામાન્ય નામ દાઈત્ય. એ નદીને ઍરૅખસીસ પણ કહે છે.

તથા તેની અંદર થઈને હોમની ચઝને માટે ચોખું પાણી લાવવા ગયા, અને પછી ત્યાંથી કીનારા ઉપર^૧ પાછું ફરતાં પોતાનો જમનો^૨ પગ અરીખસન નદીની બાહર કાઢી તેવણ કપડાં પહેરતા હતા,^૩ તે દરમ્યાન બેહમને તેવણને નજદીક આવવા અને સન્મુખ થવા^૪ બાહેશ દેખાડી.^૫ (૫૫) ત્યારે તે માણસે (બેહમને જરથુશ્ત્રને) નિચે મુજબ પુછ્યું:—“તું કોણ છે! અને કોણની ઓલાદથી છે?” (ઝરથુશ્ત્રએ જવાબ વાલ્યો): “હું સ્પીતમના બાન્દાનનો ઝરથુશ્ત્ર છું.”

(૫૬) બેહમનનો બીજો સવાલ (નિચે મુજબ હતો)^૬:— “અચ્ચે સ્પીતમના બાન્દાનના ઝરથુશ્ત્ર! તારી ઉમદા^૭ બેહમત શાને માટે છે?” [યાને શાને ખાતર તુને મેહનત વેઠવાની જરૂર છે?] તારી ઉમદા જાતી મેહનત શાને ખાતર છે? અને શાની તરફ તારી ધન્યાની વલણ^૮ છે?” (૫૭) ઝરથુશ્ત્રનો જવાબ નિચે મુજબ (હતો): “મારી બેહમત પવિત્રાઈને ખાતર છે, મારી ઉમદા જાતી કેશેશ પવિત્રાઈને ખાતર છે, અને મારી ધન્યા પવિત્રાઈ તરફ વલણ (ધરાવે છે), [યાનેકે એવી જ ચીજ

(૧) લાલાઇહુ. (૨) અવ૦ દશિન.

(૩) અફશ મદમ લેખૂશીહુ નિહૂશ્ત, (અસલ અર્થ: “તેવણ પોતાને કપડાંથી ઢાંકતા હતા)”); અરબી લોગત લેખાસ્ “પોશાક.”

(૪) પીશ નઅમગ્ પદીરગ્.

(૫) આયૂબીહુ; સરખાવો ફા. યૂબીદન, “ધન્યજનું.”

(૬) ઉશ્તવધતી ગાથા (હા. ૪૩,૭) માંથી આ પહેલવી વાક્ય ટાંકવામાં આવ્યું છે (અવસ્તા) હિત મા વોહૂ પર્ધરિ જસત મનંધહા,

પર્દસતયા મા: “ચિશ્ અહી કહ્યા અહી?”

(અવસ્તાનો તરબુમો) “જ્યારે મારી આગલ બેહમન આવ્યો, અને પુછ્યું: “તું કોણ છે? અને કોણનો તું છે?” ઉપલા ગાથાના શ્લોકનો પહેલવી તરબુમો નિચે મુજબ છે:—

અમત્ અવો લિ વોહૂમનો ખરા મત્, પૂર્સીદ્-અશ્ મિન

લિ અર્ધધ્: “મૂન હવા-આઅ, વ મિન મૂન હવા-આઅ?”

[ઉપલાં પહેલવી તરબુમાનો અર્થ અવસ્તાના તરબુમા ખરાખરનો છે]. બેહતર વાંચણ: મૂન હવા આઅ, મિન અર્ધધ્ હવા આઅ? “તું કોણ છે અને ક્યાંથી (આવેલો) છે?” (DM. માં અર્ધધ્ ને બદલે ઝક લખાયેલો મલે છે.)

(૭) મિલયા ધ વોહૂમનો, અસલ અર્થ: “બેહમનના સખુનો અથવા વચણો.”

(૮) ફારસી ફાજ્, “ઉચ્ચે દરજ્જેની.” (૯) રંજગ્ ખરા ચેહૂવૂનીહુ.

(૧૦) લક્ કામગ્-દહિશનીહુ.

તરફ વલાણુ રાખવાની મને જરૂર છે], અને જ્યાં સુધી હું (સચ્ચાઈનો) એક શોધક છું ત્યાં સુધી હમેશાં અશોધ ઉપરજ માફ ચીત હું રોકી રાખીશ.”^૧

(૫૮) તે ઉપરથી બેહમનના સખુનો નિચે મુજબ (હતા):-“અચ્ચે સ્પીતમનાં ખાન્દાનના (નખીરા) ઝરથુશ્ત્ર ! જે ચીજને પવિત્રાઈ (તું કહે છે) તે એક ખરી સત્યતા છે, [યાને કે જે કંઈ વસ્તુ ખરી (છે) તે પવિત્રાઈ ના જેવી છે]; જેથી ફરીને એક શખ્સ જે કંઈ પવિત્રાઈ છે તેની સાથે એક મલતો થઈને, તેને પોતાની બંનાવે છે.” (૫૯) તે ઉપરથી ઝરથુશ્ત્ર એમ બોલ્યા કે: “એક ખરી સચ્ચાઈ તેજ પવિત્રાઈ છે, અને તે બાબે મને સંપૂર્ણ રોશની અને જ્ઞાન મલેલું છે કે જે કંઈ પવિત્રાઈ છે તેને બેહમન મારફતે એક (અશો) પુરૂષના બાળમાં કેમ મેલવવી ?”^૨

(૬૦) જે ઉપરથી બેહમને નિચે મુજબ ઝરથુશ્ત્રને કહ્યું:-“અચ્ચે સ્પીતમનાં ખાન્દાનના ઝરથુશ્ત્ર ! આ (માણસાઈ શરીરનો) પોશાક^૩ જેમાં તું ફરે છે^૪ તે (તેના-મંદ) પહેરણુ તું કાઢી નાખ, જેથી^૫ આપણે તે (ખોદાતાલા) સાથે મસલેહત કર્યે,^૬ કે જેણે તુને બનાવ્યો છે, અને જેનાથી હું પેદા થયો છું, જે સર્વેથી વૃદ્ધી કરનાર મીનો છે, જે હસ્તીઓમાં સર્વેથી વધારે કૃપાલુ છે; અને હું જે બેહમન છું તે તેનો પ્રતિનીધિ^૭ છું [યાને હું તે ખોદાનો દોસ્ત^૮ છું].” (૬૧) ત્યારે ઝરથુશ્ત્રએ નિચે પ્રમાણે મનન કીધું:- “જે પેદા કરનાર દાદાર છે તે ભલો છે, અને આ (તેના) મીત્ર (બેહમન) કરતાં તે બેહતર છે.” (૬૨) ત્યાર પછી બેહમનની ચારીથી^૯ ઝરથુશ્ત્ર અને બેહમન આગળ ચાલ્યા, (બેહમન પહેલાં અને) ઝરથુશ્ત્ર તેની પુઠે.^{૧૦}

(૧) વ યશરાઇશ્ લિ ચંદ્ જ્વાસ્તાર્ હવાઓમ મિનમ, “અને પવિત્રાઈ ઉપરજ હું મનન કરું છું, જ્યાં સુધી હું (સત્યનો) શોધક છું (ત્યાં સુધી હું તેમજ કરતો રહીશ).” આ વાક્ય ઉશતવર્ધની ગાથા (હા ૪૩.૯) ના પહેલવી તરબુમામાંથી ટાંક્યું છે.

અવસ્તા અપહ્યા મા અવત ઇસાઈ મન્યાઇ.

પહેલવી: યશરાઇશ્ ચંદ્ લિ જ્વાસ્તાર્ હવાઓમ મિનમ.

(૨) અહીં બાળાણુ બેવડા અર્થવાલું અને ગુંચવણુ ભર્યું છે. કદાચ બીગડેલું હોય.

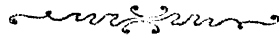
(૩) બેહતર જામગૂ ઇ દહ્. દહ્ તેમજ ચેહબૂન બને ક્રીયાપદ તરીકે એક સરખા અર્થના હોવાથી નકલ કરનારે દહ્ શબ્દને અહીં કહાડી નાખેલો લાગે છે. સરખાવો ફાં દહ્ “માણસનું શરિર યા બંધારણુ.” (૪) દેબૂન-આઓ, “તૂ પહેડે છે.”

(૫) અથવા “તે પછી,” “એ માટે.” ફાં શબ્દ ચૂન, જે જુદે જુદે અર્થે વપડાય છે, તે તપાસો. (૬) હમ-પૂર્સમિ. (૭) ગૂખાઈ, સરખાવો ફાં ગવા, “સાક્ષી.”

(૮) અવં આખશ્ત. (૯) પવન અવાગીહ્ ઇ વોહૂમનો. સરખાવો

અવં અવંધહ્. (૧૦) ઝરથુશ્ત્ર આખર.

GLOSSARY OF SELECT WORDS.

VOLUME XIII.

ان-هال (an-hâl), Book VI., E., § XXII., 6, p. 10, l. 3; *adj.*, "not smooth", "rough," "خشوار" "سختوار" "نیست" comp. Pers. هال (hâlah) "smooth."

اوبار (av-bars), Bk. VI., E., § XXVII., p. 12, l. 1; "bewilderment," "distraction"; "اوبار" "اوبار" "اوبار" "اوبار" (Av. *āv-bar* in *Zamyād Yasht*, 34) Skr. *bhras*, "to fall down through giddiness"; Pers. برس (bars) "a halter," "a spur." The Persian reading of the Pahlavi word اوبار according to DM., is هوبره (hūbrah), "distraction."

اُرد (ared), Bk. VI., E., § XLV., 6, p. 32, l. 1, *n.*, "struggle," "اُرد" "اُرد" "اُرد" "اُرد" comp. Av. اُرد "to torment." Another reading is *alug*, Arabic حلق (halag) "the throat."

اُف-داد (Aib-dad), Bk. VII., Intro., § 5, p. 3, l. 5, *n.*, "Blemish-giver," "اُف-داد" "اُف-داد" "اُف-داد" "اُف-داد" It can be read otherwise: Aib-gat (Av. *āy-gat*) or Khayâ-bid, "Life-stinger."

اُهان-گار (ahû-garîh), Bk. VII., Intro., § 14, p. 6, l. 11, *n.* "house-

building," "اُهان-گار" "اُهان-گار" comp. Av. *āhan-garî* "abode"; Pers. خانگاری *khân-garî*. It can be read: āhan-garîh, "the working iron."

اُهان-گار (hû-âristân), Bk. VI., E., § XXXVIII., 12, p. 25, l. 6, *n.*, "very able men," "اُهان-گار" "اُهان-گار" comp. Pers. اُهان-گار (ârast) "ability," "power."

اُشوان (âshuô), Bk. VII., chap. I., § 24, p. 28, l. 4, *n.*, "a nest," "اُشوان" "اُشوان" comp. Pers. اُشوان (âshyânah) "nest."

اُشوان-سایگیندان (aûz-sâyaginîdan). Bk. VII., chap. I., § 10, p. 23, l. 8; *inf. verb.*, "to remove one from one's (parents') house," "اُشوان-سایگیندان" "اُشوان-سایگیندان" comp. Av. *āshyân* or *āshyân* and Per. *āshyân* (shyîdan) "to shelter."

اُپ-کُهر (âp-khûr), Bk. VII., chap. II., § 13, p. 49, ll. 8-9; *n.*, "a water-tank or pool," "اُپ-کُهر" "اُپ-کُهر" Pers. آبگور (âb-khûr).

اُیونیشن (âyûnîshn), Bk. VII., chap. II., § 23, p. 53, l. 12; *v.*, "yoked," "اُیونیشن" "اُیونیشن" is the Pahl. rendering of the Avesta *âyûnîshn* "a chariot and four."

ʾarmaçshta), Bk. VII., chap. II., § 24, p. 54, l. 5; *adj.*, "invalid (person)," "ਅਮਾਰ (ਅਮਾਰ-ਮੀ)" comp. Av. ʾarmashta "stagnant," "motionless."
 arvandih), Bk. VII., chap. II., §§ 46-47, p. 62, l. 6; *n.*, "renown," "ਅਮਦਾਰ," "ਅਮਦਾਰ;" comp. Av. ʾarvān "renowned," "grandeur."
 âyûbidan), Bk. VII., chap. II., § 54, p. 65, l. 4, *inf. v.*, "to wish," "ਅਯੁਬਿਦੁ;" Pers. ʾayûbidan).
 avâgih), Bk. VII., chap. II., § 62, p. 66, l. 11; *n.*, "help," "ਮਦਦ;" Av. ʾavâgih, *rt.* ʾavâgih "to help."
 aûrûsar), Bk. VII., Intro., § 25, p. 10, l. 5; *n.*, "womb," "ਅਮ੍ਰਿਤਥਾਲੁ;" comp. Av. ʾaûrûsar, "womb."
 akhdagih), Bk. VII., Intro., § 27, p. 11, l. 2; *n.*, "infection," "ਅਖ਼ਦਾਗ਼ਿ;" Av. ʾakhdagih
 khûstag), Bk. VII., chap. II., § 10, p. 48, l. 2; *n.*, "a trodden track;" comp. Pers. ʾkhûstak).
 khun-nûshagân), Bk. VII., chap. II., § 15, p. 50, l. 11; *n.*, "cubs," "ਖ਼ੁਨ ਨਿਸ਼ਾਗ਼ਨ;" comp.

Pers. ʾkhûn-nûshah) "the young ones that are suckling their mother's milk."
 hanpâr), Bk. VII., Intro., § 32, p. 13, l. 2; *v.*, "swallowing," "ਹਾਨਪਾਰ;" comp. Av. ʾhanpâr
 han-châpishn), Bk. VII., Intro., § VI., p. 18, l. 9; *n.*, "collapse," "ਹਾਨਚਾਪਿਸ਼ਨ;" Av. ʾhanpâr or ʾhanpâr (skap) "to be ruined;" comp. Pers. ʾhanjidan
 gaôtar), Bk. VI., E., § I., l. 1, p. 1, l. 3; *n.*, "a fawn," "a calf;" "ਗਾਓਤਰ;" Skr. गौतर, Pers. گودر. (gaôdar.)
 gaôkârishn), Bk. VI., E., § XIX., p. 8, l. 1, *abs. n.*, "digestion;" "ਗਾਓਕਾਰਿਸ਼ਨ;" Pers. گواریدان (gaôrîdan), "to digest."
 gayân), Bk. VII., Intro., § 5, p. 3, l. 2, *n.*, "of life," "ਗਾਯਨ;" Av. ʾgayân, *rt.* ʾgayân "to live."
 gâzarîh), Bk. VI., E., § XXII., 6, p. 9, l. 11, *n.*; "the profession of a bleacher," "ਗਾਝਰੀਯ;" comp. Pers. گازی (gâzarî) "bleaching."
 gûdan), Bk. VII., chap. I., § 24, p. 28, l. 4, *v.*, "to devour," "ਗੁਦਨ;" "ਗੁਦਨ;" comp. Av. ʾghas, "to eat" (used for evil beings); Pers. گودن (gûdan), "to devour."

ગાવિયૉત (gâvîyôt), Bk. VII., chap. I., § 29, p. 29, l. 9; *n.*, “pasture-ground,” “ધાસચારાની જગા;” Av. ગાર્યુતિ, Skr. *garyuti*, “a grazing ground for cattle.” It is also spelt ગર્ગ્યુત or ગર્ગ્યુત in Pahlavi.

યાના (yâna), Bk. VII., Intro., § 28, p. 11, l. 6; *n.*, “gift,” “ભેટ,” “આશીર્વાદ;” comp. Av. ગર્ગ્યુત, “blessing.” It can be read *jân*, “life.”

દિસદ (disîd), Bk. VII., Intro., § 38, p. 15, l. 3; *v.*, “appeared,” “દેખાયે” “હસ્તીમાં આવ્યે;” comp. Pahl. dîs, “appearance,” “resemblance.”

ઈસમગ (ismag), Bk. VII., chap. I., § 4, p. 21, l. 9; *n.*, “fuel,” “આગવાતલ લાકડા;” comp. Av. ઈસમગ, Pers. હિઝમ (hîzam).

યાવસ્તાન (yâvastan), Bk. VII., chap. I., § 32 p. 30, l. 7; *inf. v.*, “to put on,” “to tie,” “આંધડ;” “આસવાસ [વિગાડ;” comp. Av. યાવસ્તાન “bound with the *kûsti*,” or યાવસ્તાન, from યાવસ્તાન “the *kûsti*,” or યાવસ્તાન “putting on the *kûsti*.”

ગાંગીદાન (gangîdan), Bk. VII., chap. II., § 15, p. 50, l. 12; *inf. v.*, “to devour,” “ખાઈજાડ;” comp. Av. ગાસ, Skr. *ghas* “to eat” (as the eating of evil beings).

ગાર્યીદાન (garyîdan), Bk. VII., chap. II., § 20, p. 52, l. 7; *inf. v.*, “to growl,” “ચૂરકડ;” comp. Av. ગાર્યીદાન, Pers. گريدان (*garîdan*) “to growl.” It may be read *davyai-dan*, comp. Av. ગાર્યીદાન.

યુઝીહ-આસ્તાન (yûzih-astan), Bk. VII., chap. II., § 16, p. 51, l. 2; *v.*, “to become excited,” “ઉત્સર્જન થાડ;” comp. Av. યુઝીહ “to agitate,” “to excite.”

દાયગાનિદાન (dâyagânîdan), Bk. VII., chap. II., § 17, p. 51, l. 7; *denom. v.*, “to cause to be nursed,” “આચારીની પરવરશી કરાવતી;” comp. Av. દાયગાનિદાન “a nurse,” Pers. دایگاه (*dâghah*).

દાઠરાગ (daûrag), Bk. VII., § 34, p. 53, l. 2; *n.*, “goblet,” “લીલાડ;” Pers. داوره (*daûrah*) “a wine-measure.”

દાસીદાર (dâsîdâr), Bk. VII., chap. II., § 41, p. 60, l. 4; *n.*, “milker” “દૂધદાતા;” Av. દાસીદાર “to milk,” Skr. *dâh*, Pers. دوشیدن (*dûshîdan*) or دوشیدن (*dûkhtan*).

ઝીઝીહ-દાન (zi-zih-êd), Bk. VII., chap. I., § 42, p. 33, l. 5; *v.*, “tied round,” “આસવાસ સીકડી બાંધેડ;” comp. Pers. اوزیدن (*auzîdan*) “to suspend.”

ઊસ્તખાનીહ (ûstakhânih), Bk. VI., E. § VII., p. 3, l. 11, *n.*; “constancy,” “ઘરતી, દૃઢતા;” comp. Pers. وستخوانی (*ûstâkhdnî*) “integrity” “steadiness.”

𐬨𐬀𐬎𐬌 (nisang), Bk. VI., E., § XXXV., 1, p. 21, l. 4; *n.*, "a compendium," "a book," "𐬨𐬀𐬎𐬌," "𐬨𐬀𐬎𐬌." It is the pahlavicised form of the Av. 𐬨𐬀𐬎𐬌

𐬨𐬀𐬎𐬌 (nîrmađ), Bk. VI., E., § XLV., 2, p. 30, l. 10; *n.*, "a share," "𐬨𐬀𐬎𐬌," "𐬨𐬀𐬎𐬌" technically the share of the income of a *panthak*, which the head-priest allots to his colleague.

𐬨𐬀𐬎𐬌 (vishgar), Bk. VI., E., § XXX., 11, p. 18, l. 3; *n.*, "a lonely, place," "a jungle;" "𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌," "𐬨𐬀𐬎𐬌." In the Vendidad VIII, 95, it is the Pahlavi rendering of the Avesta 𐬨𐬀𐬎𐬌 "a hunting ground."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (vizâyidan), Bk. VI., E., § XLIII., 2, p. 28, l. 8; *v.*, "to afflict," "to distort;" "𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌," "𐬨𐬀𐬎𐬌;" comp. Pahl. 𐬨𐬀𐬎𐬌 or 𐬨𐬀𐬎𐬌, Pers. 𐬨𐬀𐬎𐬌 (*vikhtan*) or 𐬨𐬀𐬎𐬌 (*bikhtan*) "to twist."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (nipâyidan), Bk. VII., chap. II., § 11, p. 48, l. 5; *inf. v.*, "to hide," "to shelter," "𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌," Av. 𐬨𐬀𐬎𐬌 "to protect under something."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (ûtayûtan), Bk. VII., chap. II., § 18, p. 51, l. 9; *v.*, "to strengthen," "𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌," "𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌;" comp. Av. 𐬨𐬀𐬎𐬌, "strength," 𐬨𐬀𐬎𐬌 + 𐬨𐬀𐬎𐬌 + 𐬨𐬀𐬎𐬌, where the *rt.* 𐬨𐬀𐬎𐬌 means "to support."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (vâzidan), Bk. VII., chap. II., § 44, p. 61, l. 2; *inf. v.*, "to be driven," "𐬨𐬀𐬎𐬌;" comp. Av. 𐬨𐬀𐬎𐬌 "to drive," "to hasten away."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (vas-aôj), Bk. VII., Intro., § 25, p. 10, l. 8; *adj.*, "of much strength," "𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌;" comp. Av. 𐬨𐬀𐬎𐬌. It can be read *nîsâvich*, "depraved," or *nas'-hunich*, "decaying."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (vikhîz), Bk. VII., Intro., § IV., p. 18, l. 5; *n.*, "departure," "𐬨𐬀𐬎𐬌;" a corruption of 𐬨𐬀𐬎𐬌 *âkhîz*, "rising," "ascension."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (vârag), Bk. VII., chap. 1., § 1, p. 20, l. 4; *n.*, "a series," "𐬨𐬀𐬎𐬌;" "𐬨𐬀𐬎𐬌;" Pers. 𐬨𐬀𐬎𐬌 (*vârah*), "a row," "a series."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (kîshn), Bk. VI., E., § I., 1, p. 1, l. 4; *n.*, "tillage;" "𐬨𐬀𐬎𐬌;" comp. Pahlavi 𐬨𐬀𐬎𐬌 (*kishtan*) "to till."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (kûrvârgarîh), Bk. VI., E., § XXII., 6, p. 9, l. 10; *n.*, "the work of a carder of cotton," "𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌;" comp. Pers. 𐬨𐬀𐬎𐬌 (*kuln*), "carded cotton."

𐬨𐬀𐬎𐬌 (kûlûshag), Bk. VII., chap. II., § 17, p. 51, l. 6; *n.*, "a woolly sheep," "𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌 𐬨𐬀𐬎𐬌;" comp. Hebrew *kal* "a sheep," and Av. 𐬨𐬀𐬎𐬌, Pers. 𐬨𐬀𐬎𐬌 (*rîsh*) "wool," originally 𐬨𐬀𐬎𐬌 (*kûl-rîshag*), then 𐬨𐬀𐬎𐬌 (*kûlrîshag*).

karich-ih), Bk. VII., chap. I., § 16, p. 25, l. 7; *n.*, "a roof," "a house," "کارچ," "Pers. کرچ (karich).

charag), Bk. VI., E., § 1, l. 1, p. 2, l. 1; *n.*, "nourishing pasture," "چارگاه" Pers. گراز or گراز "to graze," "to pasture."

zâb), Bk. VI., E., § 1X., p. 4, l. 11; *n.*, "property," "possession," "آب," "Pers. آب "property," "fountain."

zadîdan), Bk. VII., Intro., § 13, p. 6, l. 4; *inf. v.*, "to urge," "to beseech," "آزاد کردن," "Pers. آستان (jastan).

zafra), Bk. VII., chap. I., § 27, p. 29, l. 2; *n.*, "the jaw," "آفتاب" Av. آفتاب "mouth," *rt.* آفتاب or آفتاب "to yawn," comp. آفتاب

znug), Bk. VII., chap. II., § 16, p. 51, l. 3; *n.*, "the knee," "آفتاب"; comp. Av. آفتاب, "the knee;" Pahl. آفتاب (znug zadan), Pers. آفتاب (zâni zadan) "to kneel down."

tarsh), Bk. VI., E., § XXXV., 5, p. 22, l. 3; *n.*, "sorrow," "sadness," "آفتاب," "Pers. آفتاب (turshî), "sad," or آفتاب (tursh) "sour," "morose." It can be read *turîh*, "contempt."

tarast), Bk. VI., E., § XLV., 20, p. 35, l. 4; *v.*, "lost," "آفتاب," "comp. Av. آفتاب "to snatch away" (see Av. آفتاب, Yasna XI., 5).

patûg), Bk. VI., E., § XXIX., 12, l. 9; *n.*, "food," "آفتاب;" Av., Skr. آفتاب, "nourishment."

frûd-mânaud), Bk. VI., E., § XLIII., 3, p. 29, l. 3; *adj.* or *n.*, "a position of great degradation," "آفتاب" comp. Pers. آفتاب (frû-mândah), "dejected," "oppressed."

paragâninîdan), Bk. VII. Intro., § 10, p. 5, l. 2; *inf. v.* "to encompass," "آفتاب" comp. Pers. آفتاب "compass."

pôrû-shaétih), Bk. VII., Intro., § 20, p. 9, l. 2; *n.*, "full of happiness," "آفتاب" comp. Av. آفتاب "prosperity," "affluence." It can be read *pôrû-shitih*, "full of habitations," Av. آفتاب "residence," آفتاب "to live."

franâmishu), Bk. VII., chap. I., § 25, p. 28, l. 6; *n.*, "salutations," "آفتاب;" comp. Skr., प्रनाम.

parshn), Bk. VII., chap. I., § 4, p. 21, l. 7; *n.*, "flight," "آفتاب;" comp. Av. آفتاب "going for-

23, p. 53, l. 12; *n.*, “a chariot,” “*ရဲ*” comp. Av., Skr. *रथ* *ratha*.

လှော် (*leb Źshih*), Bk. VII., chap. II.

§ 54, p. 65, l. 3; *n.*, “clothes,” “*နု*” “*အိ*”; Arabic *لباس* (*libās*) “dress.”

မာဉ္ဇာ (*spardau*), Bk. VII., chap.

II., § 11, p. 48, l. 7 (*မာဉ္ဇာ*); *inf.*

v., “to trample,” “*မာဉ္ဇာ* *နု*”

“*မာဉ္ဇာ*” comp. Av. *spardan* “to spurn,” Pers. *spardan*.

သောမာဉ္ဇာ (*savag-ādmān*), Bk. VII.,

chap. II., § 12, p. 4, l. 10; *adj.*,

“beautiful,” “*သောမာဉ္ဇာ*”; Av.

dharmā “profit,” “beauty”; Pers.

သော (*savak*) “having a symmetrical body.”

တောဉ္ဇာ (*stauratar*), Bk. VII., chap.

II., § 14, p. 50, l. 1; *adj.*,

“thicker,” “*တောဉ္ဇာ*” comp.

Av. *stauratar* “solid.”

သောဉ္ဇာ (*sakūntau*), Bk. VII., chap.

II., § 15, p. 50, l. 12; *inf. v.*, “to

cut to pieces,” “*သောဉ္ဇာ*” “*သောဉ္ဇာ*”

“*သောဉ္ဇာ*” A semetic verb; comp.

Pahl. *သော* (*sakīnā*) “a knife.”

သော (*sarvîg*), Bk. VII., chap. II.,

§ 52, p. 64, l. 4; *n.* (for *သော*)

sarvîh) “the cypress tree,” “*သော*” “*သော*” comp. Pahl. *သော*, Pers.

သော

သော (*sârinishin*), Bk. VII., chap.

I., § 9, p. 23, l. 4; *n.*, “instiga-

tion,” “*သော*” comp. Av. *rt.*

သော “to influence,” “to make one

as the leader of”; comp. Av. *sâra*,

sâremnô, Pers. *سار* (*sâr*) “incite-

ment,” “affliction” (*vide* chap.

II., § 50).

သော (*shastan*), Bk. VII., chap. I.,

§ 38, p. 32, l. 4; *inf. v.*, “to

cast,” “*သော*” “*သော*” Pers. *شستن*

(*shastan*).

သော (*sûbârishin*), Bk. VII., chap.

I., § 39, p. 32, l. 7; *n.*, “the

pouring of the water,” “*သော*”

“*သော*” comp. Pers. *سوب*

(*sûb.*) “water,” and *باريدان*

(*bârîdan*).

သော (*ghasp*), Bk. VI., E., § XXXV.,

2, p. 21, l. 7; *adj.*, “jumping

down,” “*သော*” “*သော*”

Pers. *شاسپ* (*ghasp*) “skipping.”

သော (*shivanî*), Bk. VI., E., § XII.,

p. 6, l. 1; (for *သော* *shivanig*) *adj.*;

“grieved,” “*သော*” “*သော*”

also means “lamentation.”

ADDITIONS, ALTERNATIVES AND CORRECTIONS.

Pahlavi Text and Transliteration.—Book VI., page 2, line 6, w. 1, for 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.—Page 10, l. 4, w. 2, for 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.—P. 15, l. 8 (trans.), w. 4. read Garô-demâna for Garôtmân—*Ibid*, l. 9, w. 1 (trans.), read bîsh-i.—P. 16, footnotes, l. 1, read K. adds 𐭠.—P. 17, l. 11, w. 7, for 𐭠𐭣𐭥𐭥 DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—P. 17, l. 4 (trans.), w. 4, read 'Amat-am... —*Ibid*, l. 10, w. 8 (trans.), read anâg-kâmag.—P. 20, l. 2, w. 4, for 𐭠𐭣𐭥𐭥 DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—P. 21, l. 7, w. 9, read 𐭠𐭣𐭥𐭥—*Ibid*, l. 10 (trans.), w. 4, read avâ-rîg.—P. 24, l. 3 (trans.), w. 8, read yegavimûnêd.—P. 28, l. 9, w. 3, read 𐭠𐭣𐭥𐭥.—P. 28, l. 8 (trans.), w. 11, read ôl.—P. 30, l. 4, w. 1, for 𐭠𐭣𐭥𐭥 DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—P. 34, footnotes, l. 1, read vêshîshn.—P. 35, l. 8 (trans.), w. 3, read aratacshîrîh.—P. 36, l. 3, w. 3, for 𐭠𐭣𐭥𐭥 DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.

Book VII., p. 4, l. 4, w. 4, for 𐭠𐭣𐭥𐭥 read 𐭠𐭣𐭥.—P. 6, l. 11, w. 4, for 𐭠𐭣𐭥𐭥 DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—P. 13, ll. 4 and 11, (trans.), read marencînîdâr.—P. 25, l. 7, w. 2, for 𐭠𐭣𐭥𐭥 DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥.—P. 40, l. 1, w. 5-6, read 𐭠𐭣𐭥𐭥.—In the transliteration read Ameshûspendân or Amaesûspendân, Pôrûshâsp or Paôrûshâspô.

20581
ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL LIBRARY

Author.....

Title *Sinkard - Vol. 13.*

Call No. *295 D. 586. S.*

Date of Issue	Issued to	Date of R

Library of the
ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL
 Call No. *295 D. 586. S.*
 Accession No. *29581*